

B. M. K. I.

738.

1. peld. Telje

Matth: 27. 46. 52. 51. 52 &

Luc: 23. 48. 49.

Mat brátöl fögea þadig þótíðig.
n, mind az gör durt om anyran,
ind Kiloner orakorig & Jesus
mig mikor vigoutag. Li altott
lúa nagg fol góval, ki borsáta
í lllit: Es mót á þunglont
argittga Kotté Passáda, í foli
fögea, mind az also ríðrigi
á sold megin dula: so á höggi-
lök megi ríðrigi megi: so Koptorog
myil at lögall: so fol gínt
lök, lík Haluttak vala folli,
adánall &

B. A. K. I.

738.

1. peld. Telje

Matth: 27. 46. 51. 52 &

Luc: 23. 48. 49.

Hat brátöl fogva þadig stíttlig
ón, mind az gör tútom anyon,
mind Kíloni orakrig & Jesus
míg mikor vígoutag. Kíaltott
ólna nagg fol góval, kí bor sátá
í lllit: Éí mót á þunglont
argittga Kotté Wassáá, í foli
fogva, mind az also ríggig;
á folt megin díla: so á kógi-
lák móg wóðá fítt: so kóþorog
míg at kóþá: so folt gíttá
fótt, lítt. Haluttátt vala foltá,
nadánátt &

Sap: 4. 7. 8

[illegible]

Nicol. Pusorzi
1678

HAROM FÜ ES

NEVEZETES, ESZ-

TENDÓS INNEPEKRE

VALÓ PRÆDI-
katiók.

Ugy-mint:

KARACSONRA,
HUSVETRA, ES
PÜNKÖSTRE.

Irattattanak,

KECSKEMETI JÁNOS,

Kallai Prædikator által.

AD ATTATTANAK EZ MELLE

az mi Urunk Iesus Christusnak, fogantatásáról való

Prædikatiók az Szent Lukás Evangelista irásának,

Cap. I. Ugyan ezen author által, Egy néhány ba-

lottas Prædicatiók is adattattanak, kiket jámbor,

Isten féle, Keresztény, öreg, vén, Ifjú Gyermek,

temetsegek, akár Férfit, akár Asszonyi-allat

legyen, Prædikálhatják

DEBRECZENBEN,

Nyomtatta Fodorik MENYHART,

1643. Eftendőben,

Matth. 25. v. 21. 23.

Iol vagy on jo es hiv folga: az
kicsinyekben voltal hiv, so-
kakon tegedet rendellek,
meny be az te Uradnak örö-
meben.

Ver: 30. Az hasfontalan folgar
Jesselek ki amaz külső ső-
teslegre, az holot leßen sira-
lom es fogoknak csikorga-
tasa.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
II. Nyomt. Kővadásnapló
1902 év 220. sz.

AZ NEMES NEVEZE-
TES ES NEMZETES VITEZLŐ
Urnak, LORANTFI MIHALY-
NAK, Sáros-Paraknak, Borfinak,
Csetneknek, &c. Uranak, mint
kegyes es jó akaro Pa-
tronusának.

*Az Atya Istenül Szent Fiaert, az Ur Iesus
Christusert, kegyelmet es bekefeget kevan.*

Oha az örökre való I-
sten, sok különbkülömb
fele fep hivataloka es tisz-
teket rendelt, Tekintetes U-
ram az emberek közze, de miképpen
hogy regieb, azonkepen job, feb, id-
vösslegesb-is nincsen, nem volt, s nem-
is lehet, az Egy-hazi tisztnel, mely az
Isten igejének prädikallasában, es az
Sacramentomoknak az Iesus Christus-
nak rendelese szerint, igazan való bold-
galtatásban áll. Mert únnón maga az ö-
rökre való Isten-is ebben az tisztnen
v volt, holott az paradicsomban az mi-
elő első tülcinknek elő soval prädikallot.

Ugyan ezen tífet commendalta ō
 Szent Felsege annakutanna az Patriar-
 chának es Prophetaknak-is, kik, mely
 forgalmatoſſaggal abban forgolodta-
 nak legyen, az ūnnón magok irafi bú-
 seggel meg bizonittyak. Az mi Idvő-
 zitó Urunk Jesus Christus-is minek u-
 tanna az Keresztsegnek fel vetelekor,
 az Anyának ſava által, erre fel ſentel-
 tetett volna, egeſ mind az ō ſenvede-
 ſeig es halalaig ebben hiven el jart. Az
 Apostolokat-is erre hitta, valafrotta, es
 bocsátotta-is ki mikor így ſolla: *Ite in*
mundum univerſum, prædicate & baptiz-
ate. Mennyetek el ez ſeles vilagra, præ-
 dikallyatok es keresztellyetek. Ez mo-
 ſtani utolſo időben-is ſolgaltat, es ad
 erre az tífetre bizonyos ſemelyeket, az
 kik által, az ō Anyaſent-egyházat ep-
 piti ō ſent felsege. Illyen nagy jo tere-
 menyiert azert, tartozunk bizonyára
 az mi kegyelmes Iſtenünknek örökke
 valo hala-adaffal. Mert noha ez az ō
 ſent igejenek prædikallafa ez világ e-
 lőt bolondſágnak teſzik: de azert ugyan
 ennek prædikallafa által akarja ō Szent
 felsege idvőziteni az hiveket. Mennel
 haſ-

Matth. 13.

Marc. 16.

Ephes. 4.

1. Cor. 1. 5.

habnossab es idvösslegesb penigh ez az
tíft: annal inkább eleitül fogva akarta az
pokolbeli ördög meg haboritani, es
ennek prædikallat meg határozni.

Holott azért az dolog így legyen, az
mi tíftünk es hivatalunk ez, hogy annal
hívebben es forgalmazásban, az mi
pastorságunk alá biztatott kicsin
nyayjat, az Istennek igejevel legeltes-
sük, biztassuk, intsük es Tanítsuk.
Melynek jutalma mi legyen, meghje-
lenti Daniel Propheta 12. refeben.

2. Tim. 4.

2. Tim. 1.

7. 8.

Tit. 1. 9.

Dan. 12.

Noha peniglen, eleitül fogva, miken-
pen az Hitnek több idvössleges ágazati
felől, úgy az Iesus Christusnak bölcsesége,
fel tamadása, es az fent Leleknek el bo-
csattatása felől is sok fő, tudos es bölcs
embereknek, sеп es habnos prædikatio-
jok vannak es bocsattatának ki, mellyek
re valo kepest, mayd ugyan hasonlatlan-
nak itilnem, hogy en, ki azoknak csak
farujok kötelenek meg oldására-is nem
volnek méltó, (mint Keresztelő Janos is
mondgya vala Christus felől,) ez egy-
nehany Prædikatiokat ki bocsatanom.

Iohan. 1.

Hogy penig ez dologban meg moz-
dullyak, noha bomséd-ságban levő Ke-

restyen Tanito Atyafiaknak keresek-is,
kik ezeket lattak, es olvastak, inditot-
tanak: de kivaltkeppen Urasagodnak,
Nevezetes, Nemzetes Uram es Patro-
nusom, felölem méltatlan voltomra va-
lo itéleti es jo emlekezeti.

Mert mikoron az 1611. Eftendőben,
ez mi fegeny megh nyomorodot, es el-
pusztult Országunk, maga közöt yalo
fel haborodasban, Tokaynal Taborban
volna, es egy mas közöt az bekefeg tra-
taltatnek, el ovolvan az Tabor, az mi
Tekintetes es Nagysagos Urunk es Pa-
larinusunk, Thurzo György, az Ország-
nak fejeivel Tokayban be szállot volna,
fok fő tudos, bölcs Tanitók közöt, kik-
kel ő Nagysaga előtt prädikaltarot,
engemet-is, ki akkor ott valo Caplan vol-
tam, parancsolattyabol bolittata: cöb ra-
nitasim közöt, mint hogy az mi Idvő-
zitő Urunk Jesus Christusnak fületese-
nek innepe el jöve, vövem fel magya-
razatnak okaert, az fent Lukacs Evan-
gelista irasabol, *Cap. 2.* arra rendelte-
tet Historiat, Isten segitsegeből el-is
vegezem. Patakra, az innep el mulvan,
az bekefeg-is vegbe menven, Urasagod
jo ő-

...jo örömmel hazá tervén, fő fő folgai e
...lőtt emlékezet felőlem, jelentven, hogy
...ha en azt az Conciot ki írnam, nem fán-
...ná Urasagod annak ki nyomtatásatul
...költséget, es az fő fő Uraknak, kik an-
...nak halgatafan jelen voltanak, vele ked-
...veskedni. Mely felőlem valo jo emle-
...kezetit Urasagodnak, mikor azok, az
...Urasagod fő fő folgai, (mivel hogy jo
...akaroim voltanak, ennekem megh je-
...ellentettek volna, kezdek felőle gondol-
...kodni, es noha eleghe félve, tudvan az
...emberek iteletit de mindazonaltal, U-
...rasagodnak jo akarattyat nem akarvan
...hatra hagynom, nem-is illet, reja gon-
...dolam magamat.

De mivelhogy az, az Christusnak
...ületese felől valo Historia ő magaban
...ligen keves volna, gondolam magam-
...ban, egyebeknek tanatsokkal-is elven,
...hogy az utanna következendő, ket ne-
...vezetes, estendős innepeknek-is, ugy-
...mint, Husvetnek es Pünkösztnek Histo-
...riainak-is le irasaban, es ez mellet valo
...iki bocsatasaban munkamat es faratsago-
...mat, (nem gondolvan az embereknek
...itelerivel) ne fannam.

Ezek

Ezek azért az okai az mellyek indítottanak, hogy így mind ez három nevezetes, estendő s innepekre való Predikatiokat le írnam, es Uraságodnak ajánlanam; hogy ezzel az Uraságod hozzam való beneficiumjaert, es patrocíniumjaert, en-is hala-ado voltomat meg mutatnam.

Uraságodat azért kerem, mint kegyes Uramat es Patronusomat, ez kis munkát végeztet jó neven; Es ha Isten eltet, s-latom ennek Uraságod előtt való kedves voltát, több effe-le munkammal örömeit akarok Uraságodnak kedveskedni.

Az mi Idvőzítő Urunk Iesus Christusnak Szent Attya, ezen Fiaert, tartsa meg Uraságodat, eltesse es latogassa jó egészséggel, jó szerencsékkel, elő-menetellel, boldog al-lással, sok Estendőig, az ő nevenek di-i csireire es tisztelegere. Kőlt Kalloban Szent Iakab havának 15. napján, az 1614. Estendőben.

Uraságodnak

Szegény alázatos Caplannya,

KECSKEMETI IGAZGATÓ,
NOS, Kallai Pradi-
kator.

AZ MI URUNK IESUS

Christusnak Születeséről valo
Prædikatiók.

Ex cap. 2. Luca.

Lón penigh azokban az napokban,
vegez es mene ki az Augustus Császár-
utul, &c.

Concio
Prima.

Mikoron az Benhadad
Syrianak az ú Kirallya
nagy sereggel Samari-
at meg Ballaná, ugy an-
nyera, hogy az Varos-
ban, az ehseg miat az
Samainak feje nyolcz
piscilus ezüstön adattatott, az galambnak pe-
nig ganyjabol, egy merteknek negyed re-
tege őt Sieluson. (Az Sielus penig tehen vala
mint egy fél Rhenes forintot, az az, negyven
soenzt.) Az isten azt cselekedé, hogy az Sy-
riusoknak tabora, halvan sok Bekereknek,
vovafoknak, es taboroknak zörgefet, megh-
benede, es egyike az masiknak kezdé monda-
ni, ihon, s az Israelnek Kirallya mi ellenünk
s az Chittæusoknak es Aegyptusnak Kirallyait
googadta es ramaftotta fel. Annak okaert jo-
goggel napkeletkor, el hagyvan satorokat,
vovokat, samarokat, es taborokat, ugy az

2 Reg. 6.
24. 25.

A

minc

KARÁCSONNA VALÓ

mint valának, el futának. Az Samariabeliek ki menven az taborban. El látvan az ellenfe-
 get el futotnak lenni, mondanak: *Dies iste,*
 4. 5. 6. 7. *dies boni nuntij est.* Az az Ez az nap, jó hírnek
 vagy örömnök napja. Sokkal igazabban te-
 hat mi Kerestyenek nagy felőval ez napon
 mondhattuk és kiálthattuk: *Dies iste, dies*
boni nuntij est. Ez az nap, jó hírnek vagy ö-
 römnek napja. Mert ezen az napon köve-
 tek jötte nek le az mennyegből Cherubin és
 Seraphin, kik az Pástoroknak, az tületet
 Mefsias felől, ez világnak megvaltoja felől,
 jó es uy hirt mondotának. Ier örvendez-
 zunk tehát mi keresztények ez napon. Mert
 ez az Nap SZABADULASNAK Napja. Mert ez
 napon lőtt Szabadulások minden nepeknek
 es az Isten az ű nepeknek foglalat meg
 ritette. Ez napon Szabadulunk meg az ő
 dőtől, haláltul es pokoltul.

I.

Psa 14. *Y*
 hlt. 3. 35.
Y. 5.

II.

Gen. 4.
Y. 1.

Isa. 119
Y. 147.
 Luc. 10:
Y. 24.

KEVANASNAK Napja. Mert ezt az napot
 az mi első Atyaink, nagy kevanassággal ke-
 vantak, ferre való nézve, Adam mikor Ca-
 int búlné, mond: Meghtalaltam az first,
 itilven, hogy az volna az Mefsias. Az Szent
 David-is: Kevanom az te időöziresece.
 Sok Királyok es Prophetak kevantak latni,
 es nem lathattak.

III.

Tit. 3. 4.

SZERETETNEK Napja. Mert az Chri-
 stusnak, ez napon való tületeseben jelent
 meg az Istennek mi hozzánk való jó akarat-
 tyá es szereteti. Ismet: Ebben tétet meg az
 Istennek

PRAEDIKATIO

Istennek szereteti mi hozzánk, hogy az ű egy-
gyetlen egy fiat bocsátotta el, hogy ellyúnk 1. Io. 4. 9.
ű általa.

Csodalatosnak Napja. Mert, Mira- IV.
bilis Puer, mirabiliter natus est. Csudalatos
Gyermek, azt mondgya Sz. Agoston: csu-
dalatoskeppen születet. Szent Bernhad is
azt mondgya hogy: Tria sunt mirabilia, Deus &
Homo, Virgo & Mater, Cor & Fides. Az az, Ha-
rom dolgok vannak csudalatosak: tudni-
illik, Isten es ember, Szűz es Anya, Sziv es
Hit.

GYŰLEKEZETNEK Napja. Az nép az V.
ki jár vala az tetettségben, lata nagy világos-
ságot, es az kik az halálnak árnyékában ül-
nek vala, azoknak világosság fenlik. Esa. 9: 2.

VIGASÁGNAK Napja. Mert az Angyalok ű- VI
rúlnak ez napon, es az eghből le salvan, e-
nekkelnek: Dicsőség az magasságban Isten-
nek. Őrúlnak az emberek is, hogy az Chri-
stus születése által, Istennek fiaivá, es az ű-
rök életnek örökösive lóttanak. Ez ellen-
ben, bankodik az őrdög, es az mint lehet a-
zon igyekezik, hogy vagy ű maga, vagy az ű
tagjai által, az kegyetlenek által megh habo-
ritsa ez innep napnak meg bentelelet. Azt
írja Nicephorus Historicus, hogy egykoron, az Nicephos
Christus születésének napján, sok nép egy- lib. 5. 6.
ben gyűlven, annak bentelelere, az kegyet-
len Maximianus Imperator, az Templomot
be tetette, es környűlőtte nagy tűzet raka-

KARACSONRA VALÓ

tot: Es kiáltatta nagy felhával, hogy az kiseret kevénná, júnc ki az Templombol, es az Iupiternek aldoznak, mert valaki az nem cselekedne, az Templommal egyűt meg égne. Az sokaság az Templomban tel kiáltvan, így felel: *Omnes nos Christiani sumus, unum eumq; solum Deum & Regem esse credimus Christum: &c.* Az az, Mi minnyájon Karcsy nek vagyunk, es csak azon egy Istent egyedül hisszük es Kiralyt lenni az Christust, es csak ű neki, Atyának es Szent Lelkenek aldozni, kebek vagyunk. Ez ket csak aligh mondhatá ki az sokaság, az tűz meg gyújtatek, es az egész nép, sam szerint úgy mint huszeren, mind meg egettetek. Annak okkaert fölőtte igen kel gondot viselnünk rea, hogy ez sületetnek innepén, az mi megromlot természetünknek engedvén, az öröögnek okot ne adgyunk az beballasra, hanem sőt inkább, minden cselekedetünket es igyekezetünket ez innepnek meg sentelesekre forditsuk.

VII.

Örökke való **BOLDOSÁGNAK** Napja. Mert ez napon szerte meg minékünk az Christus az örökke való idvösséget. Mert az mint az Nicænumbeli gyűlekezet mondgya, mi erettünk, es az mi idvösségünkert ballot alá az egből. Örvendezzünk azért es vigadozzunk ez innep napon, es az az Christustul bőroztetet idvösséget magunkra szabjuk. Erről sol azért az Szent Lu-

kácsa

PRAEDIKATIO.

kata ez Evangeliumban, melynek először
lássuk summáját, az után részeit, végre, az ta-
nulagokat.

Sommaja ez Evangeliummak be foglalta-
tik az Szent Pálnak íme mondásában: Mi-
nekutanna először az időnek tellyes volta, ki
bocsata ísten az ő Fiat asszonyiállatul lő-
tet, ki az törvény alá vettettetőt, hogy azo-
kat kik az törvény alatt valának megh valta-
na, hogy ez fiui fogadást el venni. Az
Szent Lukás-is az Christus születeséről em-
lekezik, megírva azt, minden környűl álló
dolgaival egyetemben.

Somma

Cala. 48
7. 4. 50

Resze ez historianak negy vagyon:

Resze

I. Előbent: Az Christus születesének idejét
es helyét írja meg, micsoda időben es ho-
lor születetet legyen.

II. Az Christus születesének modgyat,
mi módon es miképpen születet.

III. Az Angyalok miképpen jelentenek
meg az pásztoroknak, es őket az felelemből,
hirdetven nekik az Babadítónak születet,
vigasztaltak meg.

IV. Mit cselekedtettek az Angyalok, az
Pásztorokat megh vigasztalván, sokasagu se-
reg Angyal jelent mellejek, es dicsérték az
Ur ístent.

AZ ELSŐ RESZ RÓL.

Mondam leg először, hogy az Christus születesének idejéről es helyéről kel

KARACSONRA VALÓ

nunk; mikor, micsoda időben es holot születet: lehet az örökre való Arya Isten, az ű Fiat, meg világ fundamentomatul fogva, elrendelte volt erre, hogy fel vegye az emberit testet, mint ezt ű maga bizonyítja az Christus, mikor így szól: *Ab aeterno & ab initio ordinata sum.* Az az, örökről fogva elrendeltettem ugymond. Szent Peter-is azt mondgya: *Preordinatus suit, ante facta fundamenta mundi.* Elrendeltetett volt, ugymond, meg világ fundamentomának fel vetése előtt. De ennek az utolsó időben kellett be tellyesedni, az mikoron tudni illik az Maria meheben az Gabriel Angyalnak jövendősé se íerint, fogantatott, es ő tőle születtetet. Azert mondgya Szent Peter: *Patescētus in novissimo die propter nos.* Meg jelentetett az utolsó időben mi értünk. Szent Pal-is: *Postquam venit plenum tempus, emisit Deus Filium suum, factum ex Muliere.* Minekutanna el jöve az időnek tellyes volta, ki bocsata Isten az ű Fiat, Ábonyi-allattul lőttet. Tevelységnek tehát az meg vakult Sídok, kik az Iesus Christusnak születését nem hisik.

Provi. 8. 23.

II. Pet. 3.
7. 20.

I. Pet. 1. 20

Galat. 4.
7. 4.

Kérdhetned: Micsoda az oka, hogy az Istennek Fianak az utolsó időben kellett ez világra születetni?

Kiváltságon való oka ennek, nem egyéb, hanem, hogy az Prophetiak, mellyekben az Isten, meg Prophetaltatta vala, hogy ez világnak

PRAEDIKATIO.

Iagnak utolsó részében kellene az Messiá-
 nak az időzítésre eljűni, be tellyesedne-
 nek Az Iakob Patriarcha mikor Testamen-
 tomot tenne az ú Erisnak: Iuta az egyyk fia, Gen. 49
v. 10.
 kinck Iuda vala neve, monda annak az Iakob:
*Non auferetur sceptrum à Iuda, donec ve-
 niat Silab.* Nem vetetik úgy-mond el az Iu-
 datul az Királyi palta, miglen az Szabadito
 el nem jű Mely mondasában az Iacob Patri-
 archa, halalanak előtte megh jelenti, hogy
 akkor jelennék megh az Melsias, az emberi
 nemzetnek idővőf-gere, mikoron az birodalom
 el vetettetik Iudanak nemzetiség-
 tül, es idegen Fejedelemre szállana. Hogy
 penig ez az Prophetia be tellyesedet legyen,
 meg mutattyak az Apostolok irasi. Mert mi-
 kor az Christus bülettetőt, akkor immar az
 Augustus birodalma alatt valanak, akkor ro-
 tattya vala az Sidofagot. Az Christusnak tül-
letefe előt penig az Sidoknak f. jat tanatlok
 vala, melynek oly méltosaga volt, hogy meg
 az Herodes Kiralyt-is törvénybe hihattak es
 idézhettek, adót nem adnak vala, nagy Sa-
 badsagok volt, mellyel bizonyitratot hogy
 meg tellyességgel az idegen fejedelemnek
 birodalma alá nem volnanak vettetteten:
 Mikoron penig az Messiának el jövetel kö-
 zel volna, az Ur Isten őket az Augustus Csá-
 sárnak birodalma alá vete, ki őket minden
 Sabsagsagoktul meg fosta, ado fizetőve té-
 ve, lok Solgalattal es nyavalyaval terhele es

KARACONRA VALO

illetté, honnan az Augustusnak nevet-is el
vezté, és a ki az előt Augustusnak, hivattatik
vala, az után angustusnak, az az, Borongato-
nak mondaték, mint az Versben vagyon:

Anxit opes, anxit populos, angustus ab illo,

Dicitur, Augustus qui modo dictus erat,

Örögbite jószágat, orőbagat, és gızdagfagat,
nyomorgata és borongata az nepeket, az
honnan, nyomorgatonak avagy borongat-
tonak neveztetek az, az ki az előt Augustus-
nak, az az, Söntiegesnek és Felsegesnek, hi-
vattatik vala. Erről emlékezik az Sönt Lu-
kás-is ez Evangeliomban, mikor azt mond-
gya, hogy az Augustus Császár parancsolatot
adot ki, hogy ez Seles vilagh be irattat-
nek, &c. mellyel jelenti, hogy eljött immar-
s-jelen vagyon az Christusnak születesének
és eljövetelenek ideje, mert az Prophetia
berint, az Sido nep idegen fejedelemeinek bi-

Dan. 8. 9. *rodalma alá volna vettetven. Az Daniel-is*
482. 2. *ezent prophetalta volt. Aggæus-is azt mon-*
dotta: Major erit gloria secundi Templi, quam
prioris. Nagyob lehen, úgy mond, az ma-
sodik Templomnak dicsőfege, az elsőnel.
Mert az Mesiásnak el kel jőni az második
templomnak fen aliafakor: mely mondas-
ban megh mutattya az Propheta, hogy
akkor kel el jőni az Mesiásnak, mikor az
második Templom fen ál: De az második
Templom el romlot az utolsó időben, meg-
adattatot tehát az Mesiás az utolsó időben.

Micse

PRAE DIKATIO.

Micsoda az oka, hogy az Isten az Ő Fianak el bocsátását, ilyen sok időre hallasztotta? mert ha meghámlalod, ez világnak 3906. Eftendejében bocsátotta el, holot az Atyák nagy kevanálással várták.

Iollehett az Isten tanítjának lenki vegere nem mehett, miért hallasztotta ennyire az ű Fianak születését; mindazáltal, méltan ezt felcshettyük, hogy ezért hallasztotta ez világnak utolsó részére, mert úgy akarta. Mert az Isten bölcseségének úgy tetszett. Mindazáltal mondhattuk okának lenni ezt. 1. Hogy ezért cselekedte, hogy az bűnnek ísszonyu volta, inkább megh tetszenék: Mert ha az Adamnak eseti után mindgyárt el bocsátotta volna Isten az Christust, sem Adam, sem az ű maradeki, ilyen igen megh nem ísmerték volna, az bűnnek rút és ísszonyu voltát. 2. Hogy ezzel az hosszú ideig való halogatással az Istennek irgalmassága, és az emberekhez való jó akarattya és szereteti, inkább meg tetszenék, az emberek-is penigh azt nagyobb tudnak böcsűlleni: Mert, difficilia quae pulchra, ha te valamit nagy ahitatóssággal kevanó, ha mindgyarast megh adatik, nem olyan kedves; de ha sok várással és nehezen adatik meg, kedveseb: Így az Isten, sok Patriarcháknak Sz. Királyoknak varakozások, kevanóságok, és könyörgéseknek utánna bocsátotta el az ű Fiat, és ezzel böcsűlletesebbé tette az Christusnak el bocsátását.

KARACSONRA VALÓ

tasat. Azert mondgya vala amaz jambor
 ven Simeon-is, őleiben vőven az Christust:
 Luc. 2. *Nunc dimittis servum tuum Domine, in pace, &c.*
 29. 30. Mostan bocsátod el Uram az te bologadat
 békességben, mert lattak az en bemeim az te
 idvőztettedet, mellyet el bocsátando valal.

Micsoda innen az Tanuság?

Az Istennek bökása az őveinek megh sa-
 badításában mi legyen, itt azt tanulhattyuk
 meg: Ez, hogy akkor bökta ű meg sabadi-
 tani az ű nepet, mikor sinton megh fogyat-
 koznak a remenségeikben, az mint csele-
 kedek, Egyiptomból, es Babillonból való
 szabadításában-is az Sido nepnek: avagy mi-
 kor az emberi segítségül meg fosztatnak,
 azert mondgya az bölcs Philo: *Vbi humanum
 deficit auxilium, ibi incipit divinum.* Az az. Ahol
 az emberi segítség megh fogyatkoznék, ott
 támad fel az Istennek segítsege. Mint ezt
 sok példákból meg bizonyíthatnok, de csak
 itt vegzem el tanításomat.

CONCIO SECUNDA.

Az elebbi praedikatiót rövideden samlald elő, es
 az után az Christus születésének helyeről ta-
 massz illyen kerdest:

Holott es micsoda helyen szület-
 tet az Christus?

Az Iesus Christus születésének helye nem
 egyeb

PRÆDIKATIO.

egyeb, az mint ezt az egek Szent írás bizo-
nította, hanem Bethlehemnek Varosa, Bet-
lehemben született hát az Christus. *Bethlemb*

Mert kellett ott születni nem másutt? Ha-
rom fő okokert. Először, az Prophetiaert,
melyet isten meg mondatott vala: Miche-
as Prophetának azt mondta vala az isten:
Et tu Bethlehem Ephrata, nequaquam es minima Mic. 9.
in civitatibus Iuda, &c. Te is Bethlehem Ephra-
ta, semmikepen nem vagy kisebb az Iudának
Varosai között, mert te belőled jű ki az
Hádnagy, ki az en nepemet igazgattya. Az
Bethlehem pedig kettő vala, az egyik volt
Galilæában, az Zabulon nemzetegeben, Iudic. 12,
mely Bethlehem Galilæának mondatott, ez
volt az Abesánnak az Izraelnek uy Királya-
nak hazaja: az másik Iudæában, mely Bet-
lehem Iudæának mondatik vala, ennek
széke és más neve Ephrata vala, s-ez az, az
melyben született az Christus, ennek az
Prophetiának be tellyesedéseert kellett pe-
dig ott születetni.

II. Kellert ű neki Bethlemben születet-
ni, az jedzesre nézve is: Mert az Bethlehem-
nek igeje jegyez kenyerek házát, az Ephra-
ta pedig búseget, búseges Kenyernek Varo-
sában kellett hát ű neki születetni, ezért
mihoggy ezzel meg mutatná, hogy ű volna az,
száz életnek Kenyere, mely az ű benne bizo-
nyos, búseggel, fogyatkozas nélkül az örök Ioh. 64.
életre el táplálhatna és hizlalhatná.

3. Kel-

322

KARACSONNA VALÓ

III. Kellét ott búlettetni, az Isten igire-
tinek beteljesedéseért: Mert az Isten meg-
Esa. 53. 4. igitte vala, (ő esküvéssel is erőltette
vala, hogy az ű Fiat, az testérint, az David
nemzetségből bocsátta el, *lra vit lepora*
ipfi David, veritatem, et non poenitebit eum Meg
eskút úgy mond, az Isten Davidnak igazsá-
gban, es megh nem bannya azt, sem el nem
tavozik attul.

Mire eskút?

De fructu ventris tui ponam super solium tuum
Az te mehednek gyümölcsében vetek en az
te békédre. Az Angyal is azt monda Maria-
Luc. 2. 32. nak: *Dabit ei Dominus Deus, sedem Patris sui*
David. Az Ili Isten adgya ű neki az ű Attya-
nak David Kiralynak fekit. Az Betlehem-
penig David Varosa vala, búletesere nézve,
1. Reg. 16. mert David ott búletet vala. Maria es Io-
Luc. 2. seph is abbol az familiabol, nemzetségből
valok valanak. Kellét tehát Iosephnek es
Marianak, Betlehemben, úgy-mint saját va-
rosokban fel mennick, es ott az Christusnal
(az Isten igireti szerint) búlettetni.

Micsoda innen az Tanuság?

Innen azt tanulhattuk meg, hogy igaz
az Isten az ű igiretiben, valamit meg igit bod
tellyesíti, mert az ű ajandeki poenitentia-
neikül valok, az az, banasneikül valok, meg
nem bannya, mint Szent Pal mondgya, es
mint ezt lok példakkal meg bizonyíthatnók
deb

PRAEDIKATIO.

de hogy többet ne bamlallyak elő, ihon,
meghírtte, fel fogadta, meg-is Prophetala-
tatta, hogy az ű Fiú Betlehemben születettik,
be-is tellyelte: Te neked-is fel fogadta,
hogy eltörű bűnödöt, fel fogadta, hogy az
örök boldogságot tenked meghadgya, ne
ketekedgyel hát ezekben, mert be-is tel-
lyestis; ilyen igaz Isten az ű igiretiben. U-
gyan ezen tudomány meg hamisítottas az Si-
dokat, az kik várják meg az Christust, holot
ű neki Betlehemben kellett születetni, mely
immar elromlott.

Miert kellett Bethlehemben születet-
tetni, es masut, tudni-illik Nazarethben fo-
gantatni; Erre az kérdésre meg felel az
bölcs Beda Doctor, s-azt mondgya: *Ex pro-*
videntia Dei, inquit, factum est, ut Christus alibi
conceptus, in Bethlehem nasceretur, ut sic insidiis
& furorem Herodis facilius evadere possit. Isten-
nek, úgy mond, gondviseleleéből lőtt ez,
hogy az Christus masut fogantatvan, Betle-
hemben születetnék, hogy így az Herodes-
nek dühösséget, es alnokiasat könnyebben
el kerülhetne.

Miert voltanak ilyen engedelmesek
Maria es Ioseph az Császár parancsolattya-
hoz? Talaltanak volna mentseget ő ma-
goknak, hogy Bethlehemben fel ne men-
nyenek Maria es Ioseph. Mert először az ut-
nak hobbu voltaval menthették volna ma-
gokat;

KARACSONRA VALÓ

gokat, mert Nazareth á hol Maria lakik vala. Bethlehemhez úgy mint hus mely föld vala, mint az Historiakból kitetik. Másodszor, az Ségénységgel, Ségények valának, gondolhattak volna, hogy nehéz Ségény embernek annyira menni. Harmad: az házi gondviseléssel, mert akar mely Ségény embernek is vagyon keves kete-putaja, portekaja, kire gondot kel viselni, felthettek volna azt istavülletekben. Negyed: mint hogy Maria közel vala az fűléshez, alkolmatlannak magát ez uthoz mozdíthatta volna, ilyen illendő mentsegeket talált volna, de mind ezeket hatra hagyván, engednek, és fel mennek ők is Bethlehemben az Csásár parancsolattjára.

Mi az oka? Ket oka vagyon: egyik külső, másik belső. Külső oka, az Magistratusnak méltosága és parancsolattja, mert az egész Sidosággal egyút Ioseph, s-Maria is Augustus Császár birodalma alá valának vettetven, kötelesek voltak azert, az ő parancsolattjához való edgedelmességre. Belső avagy lelki oka, az Istennek akaratja, decretoma, és tanácsa, melyben el volt zegeztetven, hogy az Micheas Propheta jóvendőleke szerint Bethlehemben fűlettesek az Christus. Noha mint hatalmas és bölcs Istennek, volt volna módgya abban, hogy Augustus Csásárnak parancsolattjat, es ado fel veteset más időre halasztotta volna,

PRAEDIKATIO.

Volna, es Mariat ez nehez es hofsu uttub
meg oltalmazhatta volna, de nem akarta,
mert közel vala az bűlesek ideje, es ez
alkolmatossággal akara az ő Fianak Bethle-
d hemben valo bűlettetese.

Micsoda innet az Tanusag?

Először meg tanulhattuk, hogy az Chri-
stus Iesus, az ű ez vilagra valo jövelelevel,
nem rontotta az Magistratusokat, az az, az
tíbt-viselet, sőt inkább confirmalta meg erő-
sítette, ez dolgokkal. 1. Mert ű maga is, tíbt-
viseletnek birodalma es ado fel vetese alatt
akart bűlettetni. 2. Mert ű maga is az Chri-
stus adót es vámot adot Capernaumban.
3. Mert azt parancsollya, hogy az Csabarnak
megh adgyuk az mivel tartozunk. 4. Mert
Istentől meg bűntettetnek mind azok, vala-
kik az tíbt-viseletnek, mint Isten rendelese-
nek nem engednek, az tíbt-viselet penigh
Isten rendelese.

Math. 17.

27.

Math. 22.

12.

Rom. 13.

Másodszor megtzafoltatnak itt ez helyen
az Anabaptisták, az kik az Szabadfagnak fi-
on ne alat, melyben Christus helyezettte az
Keresztényeket, az tíbt-viselet rontani a-
karják, holott az, Isten rendelese legyen, es
az Isten igejevel azoknak sententiajok el-
ol lenkezzek.

Szabade Pogany es istentelen Feje-
delemnek engedni:

Ha az Pogany es istentelen Fejedelem
parana

KARACSONRA VALÓ

Ad. 4.

parancsol es kevan oly dolgot, mely az Keresztényen szabadfaggal, es Isten igejevel tisztelgevel ellenkezik, nem szabad, es nem köteles engedni, sőt az Szent Peter reguláját kel ez ellen meg tartani, ki azt mondgya: *Melius est obedire Deo quam hominibus.* Iob ugyanmond, Istennek engedni, hogy nem embernek. Amaz hét Görög bölcsek között is egyrik Bias nevű az szabadfagot ugy commendalta, hogy mikor kerdenek tőle: *Qua res in vita metu caret?* Mi volna itt ez vilagon oly, az ki félelem nélkül volna? Azt feleli: *Libertatis*, az szabadfag, azt mondgya felelem nélkül valonak. Mas ugyan azon bölcsek között valo. Periadert ismer, mikor kerdenek: *Quid esset libertas?* Micsoda volna az szabadfag? Azt mondgya: *Recta conscientia.* Az jó lelki ismeret. Ugy kel tehát az Keresztény embernek, lelki ismeretiben valo szabadfagát oltalmazni, hogy, ha mit az ellen az Tiszt-viseelő kevan vagy parancsol, ne engedgyen, sőt kefeb legyen inkab nagyot szenvedni, sőt életet is le tenni, hogy nem mint az ellen cselekednék. De lattjuk ez mostani időben, mely keveset gondollyanak az emberek, mind az Isten igejevel, mind pedig lelkek ismeretivel, ugy annyira hogy, az birodalom alatt levő emberek, az ű Tiszt-viseelőjöknek szabadfagoffan engednek lelkők ismereti ellen is, felelemert, baratsagert, kedvert, ajandekert. Az Tiszt-vise-

lők is,

PRAEDIKATIO.

Istenök-is semmit nem gondolvan Istennel, az
 ő igejevel, lelkek ismeretivel, szabadlagos-
 tan parancsolnak, ezt mondvan: *Sic volo,*
sic jubeo, sic pro ratione voluntas. Így akarom, így
 kevanom, így parancsolom, az en akaratom
 szerint legyen az dolog. Keves, avagy mayd
 egy sincsen ki így állana: *Sic volo, sic jubeo,*
quia sic divina voluntas mandat. Így akarom, így
 kevanom, mert az Isten így parancsollya.
 Ha pedig az tiszt-viseelő olyat kevan tū-
 lled, es parancsol, mely az Isten igejevel, tū-
 tellegevel, es lelkek ismeretivel nem ellen-
 kezik, köteles vagy tartozol engedelmes-
 séggel, mert Isten rendelese, es büntetete-
 len nem hágy, mint ihon pelda Ioseph es
 Maria, kik Augustusnak Pogany Fejedelm-
 nek parancsolattyahoz engedelmesek le-
 ven fel mennek Bethlehemben, holott az
 Christus születtetik.

Mint hogy ide álllyeb azt mondok,
 hogy az Christus ado fizetes alatt akart
 születteni, mi ennek az oka?

Ket oka vagyon ennek: az egyik külső,
 az másik belső:

Külső oka, hogy az Christus ezzel, mint
 az előtt-is meg mondok, az Magistratusnak,
 az Tiszt-viseelőnek autoritast, méltosagat
 bizonyitana es erősítene.

Belső es lelki ertelem szerint valo oka
 pedig nem egyéb, hanem, mint hogy mi

B

min-

KARACSONRA VALÓ

minnyisan az bűnert haragnak valának fia, a
karhozatnak és az ördögnek, rablagában és a
köteleben valánk, bűkségh volt az Christus
nak ado fizetes alat bűlettetni, hogy minket
az életnek könyveben be írta, és az örökre
Gal 3. 25. valo rabslagbol kiabaditana. *Non amplius sumus*
& 4. 3. 4. *sub Pedagogo.* Nem vagyunk immar az
tanito Mester alatt. Ez vilagnak bűnűi alatt
valánk, foglalatra vettetven. De mikor el
jőve az időnek tellyes volta ki bocsátá isten
az ű Fiat, &c. hogy minket az törvennek át
ka atol meg szabaditana. *Prædestinavit nos, ut*
Eph 1. 5. *adoptaret in filios.* Eleve el rendelt minket,
Oros. li. 6. hogy fiaiva fogadna. Orosius azt írja, hogy
cap. 18. az Augustus Császár, az Christus bűtrefenek
idejen, három ezer rabokat bocsátot el.
nb. Mely példazta és jelentette, minden emb
reknek az ördögnek rablagabol, Christus
altal valo szabadulásokat. Meg-istilta Augu-
sabel. li. 1. stus Császár, mint Sabellius írja: Ugyan az om
Ennea. 7. napon, hogy ez utan senki magat Urnak nem
Oros. li. 6. nevezné Mellyel jelenteni és jóvendólni
cap. 22. karta, hogy ez vilagnak igaz Ura, most m
bűlettetőt volna, ki mind az egekkel, mind
az földel birna, kinek mi minnyisan biro
dalma alá volnánk vettetven, és ha ez m
erettünk nem esedezet volna, örökre valo
vefedelemre méltok volnánk.

Concio
Tertia.

Mint hogy az fent Lukats így fől
Vegezes avagy parancsolat mene ki
Aug

PRAE DIKATIO.

Augustus Császártul, ez itt az kérdés:
Ez az vegezes vagy parancsolat, törté-
netből való volté, avagy Istennek
rendeleséből es akarattyaiból?

Ez kérdésnek világossá b értelmére ne-
vezve, két személyt kellett meg gondolni, tudni
illik, Augustust, es az Istent.

Augustusra nevezve, hogy ez okkal sület-
tessek az Christus, történet volt: Mert ezt
száz vegezést, es gyűlést nem ez vegre tölte
vala; hanem az mint Orosius írja: mivel
hogy immar mindenút az hadaktul, esen-
telensek, es bekefességek volnanak minden-
nek, adot verne fel főről főre, hogy így az
ő vég házaiban levő vitezeknek, (kik sám-
berint, ugy-mint, ötőör való száz ezer, es ti-
zen ket ezeren voltanak,) fizetéseket, ho-
bozozásokat megh adhatná. Nemelylek ismet
lokának mondgyak ez gyűlésnek lenni, hogy
Augustus megh akarta tudni, hatalmanak
nagy voltat, mennyire terjedet volna ki Ro-
mánának birodalma. Az mikeppen David-is
parancsolta vala az Izrael es Iuda nemzet-
séget megh samlalni, Iosephus Historicus pe-
tinglen, *Antiq. Iud.* azt írja: Hogy ez az ado-
sízetes es felvetes, nyilván való jele volt az
időknek kemény szolgálata alá való vette-
seleknek.

Az mi penig néz Istenre, nem volt ez ve-
gezes es gyűlés történetből; hanem Isten-
nek akarattyaiból es tanatyaiból: Mert az I-

Oros. lib.

6. cap. 22.

2. Sam.

24. 1.

Ioseph. lib.

18. cap. 1.

KARÁCSONRA VALÓ

Isten, az mint odob fellyeb-i. jelentem, és
alkolnatoifaggal akara az ű Fianak Bethle-
hemben való születése felől, tanatlat végh-
ben vinni.

Micsoda innen az Tanuság?

Ez az tanuság: Azjo, tudos, bölcs, és
okos mester ember, meg az hitván és sem-
mire keli ő eskőzzel is, mesterlegér jo mo-
dal veghben tudgya vinni. Illyen az Isten,
sőt ő bent Felf-gomég az hitetlenekkel-
akarattok ellen, foglaltat az ő nepe-
es az ő tisztelget veghben vísi, melyben
bölcseloge, hatalmassaga tettik meg. Ha-
peldá kel, ihon Augustus, pogany ő, val-
lyón, s-pogany leven. tuttate hogy Bethle-
hemben született az Christus, gondolko-
dotté arról, es ezért tegye ott az gyűest
Egy bánera sem, de ihon ebben ez ologog
ban Istennek foglaja leben, es az Isten ta-
natlat vísi vegben.

Mondhatnad: Valaki az Isten tanatlat
vísi vegben, nem vetkezik az:

De az hitetlenek Isten tanatlat vísik veg-
ben, az mint mondod, Hát nem vet-
keznék.

Azt mondgyák az Logicusok: *Actiones
suis distinguuntur.* Az cselekedetek vegge-
valtatnak meg egy massul. Noha az hit-
etlenek mondattanak Isten tanatlat veg-
ben vinni, az ő cselekedetökkel, mindab-

PRAEDIKATIO.

azonat'st, holot ők mas veghre cseleked-
 gyek azt, hogy nem mint Isten akarna, vet-
 keznek, es méltan büntetnek is. Mint
 pelda: Akara Isten, hogy az ő fia el adat-
 t'flek, es meg öletteflek: akarak az Sidok, Act. 7. 29.
& 37. 18.
 is, akara az ördög-is: itt az Isten tanat'sa lat-
 tatik berelyledos, mind az ördögh által,
 mind az Sidok által. De azért ha ezeknek
 akaratt'yoknak vegre megh tekinted, igen
 különböznek. Az Isten akarja az ő Fianak
 halalat, hogy az ő dragalatos halalaval es
 végre hullalaval megh vattassunk, es az ör-
 dögnek foslagabol megh szabadittassunk.
 Az ördög akarja ezért, mert azt itli, hogy
 ezzel az emberi nemzetnek idvölsege el-
 fordittatik. Az Sidok akarjak, mert öte-
 nem is merik vala igaznak, hanem ugy mint
 hitető es karomlonak, ki méltó volna az
 meg öltetre. Igy Augustus-is akarja ez Betle-
 nemben valo gyűlést, azért-is adgya ki pa-
 trancesolatt'yat, de mint fősvény, adot akar
 fel vetni, tár-hazattölteni. Isten-is akarja,
 de ez vegre, hogy az ő tanat'st Fianak kü-
 lletese felől, mivel hogy az idő be tölt va-
 lla, vegben vinne.

Miert kel ezt megh tanulnod?

Vigasztalásnak okaert, hogy noha az hi-
 tetlenők dühő-kődnek, kegyetlenkednek,
 mindazonáltal az hitek kebleiben ne el-
 senek, hanem bizzanak az Istenben, mert

KARACSONRA VALÓ

Psalm. 2. 2.] csak ű az, az ki azoknak tanácsokat el ösöl-
hattya avagy még azokkal is akarattyok el-
len is az ű hiveinek bõlgaltathat, es minde-
neket az ű hiveinek csak õ, ki javokra for-
dithat.

Fel mene, ugy-mond Szent Lukats,
Ioseph-is az Mariával, neki jegyezte-
tet feleségevel.

Itt ez az kérdés.

**Miert jegyeztetet volt el Maria
Ioseph-túl?**

I. Az gyanofagnak el tavoztat: saert akor-
ta isten ezt, hogy valami gyanofagh Maria-
hoz ne férne. Ezert mondgya Szent Basilius.
Doctör: *Per desponsationem initia expressa sunt
nuptiarum, ut Iosephus puritatis Mariae testis es-
set, & ne calumnijs obreclationibus obnoxia fo-
ret, sponsum habuit integritatis suae, custodem &
testem.* Az az, menyeközöknek ki jelente-
se, az eljegyeztetes által lött, hogy Ioseph
az Marianak tisztasaganak lenne bizonyfaga-
es hogy valami ragalmazásban ne esnek je-
gyese-is oly volt, ki tisztasagát meg otalmaz-
ta. **Szent Ambrus Doctör-is** így bõll: *Bene
utrumq; posuit scriptura, & quod virgo esset, &
quod desponsata. Virgo, quia experta erat virilis
congressus; Desponsata ne aliqua infamiae nota cre-
retur.* Az az Mindeniket jól mődotta az iras,
mind azt hogy Szűz volna, mind azt hogy
el jegyeztetet volna, Szűz, mert firsu ihle-
stül

**Ambro-
sius.**

PRAEDIKATIO.

stúl üres, tística vala. El jegyeztetet, hogy valami gonos hir-nevel ne gyilaztatnok.

II. Az gond-viselekre nevezve: Hogy tudni-illik, mind az Marianak, s-mind az gyermek Iesusnak, Ioseph lenne gond-viseleje, melyert mint egy Attyanak-is illetik vala Ioseph.

III. Az nemzetsegnek megh tartasaert: Num. 30.
7. 8. 9. Mert nem vala szabad, mas nemzetsegben az ű nemzetsege kivűl hazosodni.

IV. Az hazaságnak commendalasaert, Heb: 13. 4.
1. Ti. 4. 5. mely mindeneknel bocsúlletes es tística-
ges.

Itt hát megh czafoltatnak az mi revelygő atyankfiai az Romajak, kik az hazaságot tístatalan ágynak mondgyak, es erre valo kepest magokat attul megh fogvan, fertelmességben cínnek, s-masokat-is attul tiltanak.

Miert kellett Szűztűl fűlettetni?

I. Az Istennek igiretinek be tellyesedése nevezve. Az Isten Adamnak eseti után ezt mondta vala: *Semen Mulieris conteret caput Serpentis.* Az Aßbonyi-allat magva megh tóri az Kigyónak fejet, nem mondgya, hogy az firsünak magva, mellyel az Marianak fűzessége jelentetik.

Ha Szűz, miert mondatik Aßbonyi-allatnak?

Ez mondással nem rontatik az Marianak fűzessége, mert akar mely fűz Leanzo-is

KARACSONRA VALÓ

Gen. 2. 22.
 tífteffegnek okaert, neveztethetik Ábbonyi-allatnak; Mint példának okaert, mikor Isten Eva az Adamnak csontyabol formáltta volna, es még Adammal nem eggyesült volna, hanem szűz volna, Ábbonyi-allatnak mondatik.

Esa. 7. 14.
 I I. Az Prophetianak be tellyesedesejert, mert az nagy sok idővel még annak előtt megph Prophetaltatta vala Esaias által. *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium.* Ime ugy mond az Szűz fogad meheben, es Fiat sül. Mely Prophetá mondasat hozza elo az Gabriel Angyal-is, mikor Isten követsegeben járvan, jövendőt mond neki, az Christusnak az ű meheben valo fogontatásáról.

1. Co. 1. 31.
Math. 1. 21.
Ioa. 1. 29.
 I I I. Hogy meg valaáttáffek egyeb emberek sülteffektül, mert egyeb emberek firfiu magból fogontatnak es sülteffetnek-is f-azert bűnölők. Az Christus Iesus penigh firfiui mag nélkül sülteffetet, f-azert fent, es bűn nélkül valo, es az mi bűneinknek-is el tőrtesere elegseges. *Sanctificati estis in Christo Iesu,* Megh fenteltettettek az Iesus Christus-ban. *Ipse salvabit populum suum, à peccatis suis.* Ó az ki meg szabadítja, az ű nepet, bűneiből. *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Ihon az Istennek baranya, ki el veszi ez világnak bűneit.

Jud. 6. 37.
 I V. Az példának, kik az Christusnak sültül valo sülteffetefet árnyekoztak, be tellyesedeseert. Az harmin, mely az Gedeon gyap-

PRAEDIKATIO.

gyapjara az búrún, egyebhelyen az föld fá-
 raz leven, le élet vala, példázta az Christu-
 nak csudalatos bűletet. Az Aaron vesszője
 ezt példázta. Szent Agoston Doctor *serm. 24*
de nativi Így bõll: *Tres valde mirabiles nascenti-*
di species operata est Trinitas. 1. Quod Adam figu-
ratus est ex limo, sine viro et muliere. 2. Mulier
formata de masculo sine muliere. 3. Christus ex vir-
gine. Omnium autem mirabilissimam est nasci ex
virgine. Az az, Az Sz. Haromság, három csu-
 dalatos bűletetnek nemét szerette, 1. Hogy
 Adam az földből, firfiu es asszonyi-allat nel-
 kül ábrázoltatot. 2. Hogy az asszonyi-allat
 firfiuból, asszonyi-allat nélkül formáltatot.
 3. Hogy az Christus bűztűl bűletet. Minden-
 nel leg inkább csudalatosab penig bűztűl bű-
 letet. Az utan meg így bõl: *Dicat mihi in-*
credulus Iudeus, quomodo virga Aaronis floruerit,
et fructum amygdalinum protulerit, et ego dicam,
quomodo Christus natus sit ex virgine. Mondgya
 megh ennekem valamely hitetlen Sido, mi-
 kepen lött az, hogy az Aaronnak vesszője
 megh viragzot es gyümölcsöt teremtet, es
 en-is megh mondom, mi módon bűletet az
 Christus az Szűztűl. Fel kiált az S. Agoston,
 I-f-mond: *O admirabile commercium!* Csudala-
 tos eggyesülés? Ezek okai az mellyekre ne-
 ve kellett az Christusnak Szűztűl bűletet.

Ez ideiglen magyaráztuk az Christus le-
 vel sus bűletetnek Historiájának első részt,
 melyben az ő bűletetnek idejéről es helye-

KARACSONRA VALÓ

ról, több környűl álló dolgokkal egyetemben állottunk es emlékeztünk, mellyekből az Keresztények sеп habnos tanúságokat vőttek, mellyekről megh emlékezzenek. Ennekutanna az masodik részhez kezdgyünk, Isten segítségével.

CONCIO QUARTA.

Lón pedig, miglen ott valának, beszélének az születnek napjai, es fűle az ő ő első fűlöt fiat, &c.

Masodik rész imar az Christus Iesus születeséről való Historianak, melyben az Isten Lukats az ő születesnek modgyat, mi módon es mikenpen lőtt, írja meg. Ket dologban foglalom azért erről való tanításomat be:

- I. Mi módon es mikenpen született az Christus?
- II. Mit cselekedett Maria az született Gyermekekkel?

A Z E L S Ó R Ó L.

Mi módon es mikenpen született az Christus?

Az Iesus Christusnak születese, az mi születésünkkel egyez-is, különböz-is. Miben nem egyez? I. Az fogantatasban, mely nélkül az születes nem lehet, mert mikenpen az máson fogon-

PRAEDIKATIO.

fogantatafunk Anyank meheben bizonyos időben leáén, azonkeppen az Christus-is bizonyos időben fogantatot az Maria meheben. II. Az nevedesben: mert miképpen mi, mind az mi születésűöknek napjaig es orajaigh nevededünk Anyank meheben, azonkeppen az Christus-is nevededet. III. Az születésben-is, mert miképpen mi bizonyos időben születettünk: azonkeppen az Christus-is. Azert mondgya tehát az Evangelista-is, hogy, Lőn, ugy mond, miglen ot valanak, be telenek az születnek napjai.

Miben különböz? I. Ismet, az fogantatasban. Mert ő, az mint odeb fellyeb-is arról bőfeggel emlékeztünk, az fűznek meheben Szent Lelektől, fűsű mag nélkül fogantatott: Mi pedig, fűsű magból fogantatunk anyank meheben. II. Mert ő bűn nélkül születetet: mi pedig, mint hogy ^{Psalm, 52} fogantatafunk bűnben vagyunk, azonkeppen születésűnk-is. III. Ő az mi megh tisztasunkra, valtságunkra születetet: Mi magunknak meg valtságara-is akár mely nyavalyából sem vagyunk elegek. IV. Ő nem csak születetet, de egész életében is, bűn nélkül, es ártatlan élt: Mi minden orankent, sőt sem pillantásban-is sok különbölkülmb fele bűnökkel istenünköt megbántjuk, es méltó haragra ingerellyük. Így hat mind eggyez, s-mind különböz a Christus a születése, az mi születésűnktől.

Micso-

KARACSONNA VALÓ
Micsoda innét az Tanúság?

Az mi időfőlegünknek bizonyos volta e-
gőszítetik itt meg. Mert ha az Christus az
mi tagunkat, verünk fel vőtte, es az fű-
ltesben is mi verünk eggyezet, tehát A-
tyánk fia, lőtte júnk minckünk: Az mi peng
az fője, az tagokra is néz az. Valamit hat, ez
az mi te júnk az ő fűltesével kereset es bór-
zót, mire júnk aty. fiakra, ugy mint örökse-
gben fázmozott es tartozik. Nem lehet hat
időfőlegünkben ketelkednünk.

Miert mondatik az Christus első
fűlőnek?

Ez az Kérdes felette igen fűkleges meg
tanulásra es ertésre: Az Eretnekőknek, ki-
valtképen peng, az Helvidius Eretnek, Ba-
janak be dugására, ki azt mondotta, hogy
azert mondatik első fűlőnek az Christus,
mert Ioseph től Marianak több fia is lőtte-
nek Christus után, es így az Marianak bűze-
segetrontani akarta. De ez Eretneknek az
ő sententiajat, az egész sentiras meg hamis-
sítja, avagy csak ez az Sz. Lukats monda-
s is, ki képen áll, Szűlc ugy mond, Ma-
ria az ő első fűlőtt fiat, nem mondgya hogy
az Iosephét. Az Angyal is, mikor Mariat lo-
Math. 2. 13. seph el akarja vata hadni, így állittya meg
Iosephet, s mond: *Assume puerum & matrem*
eius. Vedd fel Ioseph az gyermeket, es az ő
Annyat, nem azt mondgya, hogy, *Puerum tu-*

PRAEDIKATIO.

am, az te gyermekedet, úgy kellett volna pe-
nig bollandi, ha Iosephé volt volna.

Első bűlőtnék mondatik tehát az Chris-
tus, nem rendire nevére, úgy mint kinek az
Christus után több gyermeki-is bűlőtnék vol-
na Iosephitúl, mint bököt ez világi közön-
seges embereknek.

I. Az Istennek törvényere nevére; mely-
ben első bűlőtteknek mondattának vala
azok, az kiknek sem előttök sem utánok
több nem lehen vala. Theophil. etus ezt bi-
zonyítja, így bolvan: Primogenitus vocatur;
qui primo nascitur, etiam si nullus postea sequatur.
Első bűlőtnék mondatik, az ki e ősbűlőte-
tetik, ha több utánna nem következik is.
Hieronymus is ezért írja, az Hevidius ere-
nekege ellen.

II. Az méltosagra nevére-is: Mert az ő
törvényben az első bűlőtteknek nagy méltosagok vala,
mert azok Istennek benteletet-
nek vala. Num. 8. Sanctifica mihi omne primu-
genitum, quod aperit vulvam: Minden első bű-
lőtet ennekem benteley: annak bűlőte az
több atyafiak közö -is mint egy f. jedelem,
előtők jaro volt, mint ez az Elauinak es la-
kobnak peldajokból megtetfik Gen. 22. 27.
Erre nevére-is első bűlőte hát az Christus,
mert kilehetet vallyon űnalanal nagyobb es
méltosagosb: Senki.

III. Minden teremtet állatokra nevére:
Mert az mint Sz. Pal mondgya: Ō altala ter-
temtet

Első bűlő-
tnék
mondatik
az Chri-
tus

I.
Exod. 13.
2. 12.
Theophila

Num. 8. 16.

III.
Col. 1. 16.

KARACSONRA VALÓ

remtettének mindenek, mellyek vannak az egekben és az földön, láthatók és láthatatlanok, vagy Uraságok, vagy Fejedelemségek.

IV. Mi reánk nevezve-is: Mert ű az Atya Mindenhato Istennek egyetlen egy Fűlő Fia, ki által, és kiből immar, minket-is Fiaiva fogadot.

V. Az fel-tamadasra nevezve, *Phil. 2.* Mert ű az ki fel-tamadot az halálból először, úgy hogy többé megh ne halna, hogy mi-is ő utánna fel-tamadnánk. Ezekre az okokra nevezve neveztetik az Christus Iesus első Fűlőnek.

Mit tanulj innen meg?

Ez itt az Tanúság, hogy nem hiában való ez az Titulus, hogy az Iesus Christus első Fűlőnek neveztetik. Mert ezzel az nevel emlekeztetünk, az ű Papfagara és Kiralysá-
gára, hogy tudni-illik, ű minékünk Papunk és Kiralynk. Papunk, mert ű maga az A-
tya mindenhato Isten így compellalta, így állitotta megh az ű Fiat, s azt mondotta:
Psal. 2. 4: *Tues Sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedek.* Te vagy úgy mond, amaz örökre
való Pap, az Melchisedek Papnak rendi se-
rint. Kiralyságaról is így állit, ugyan azon
ű maga Sz. Atya: *Ego constitui te Regem, super*
Psal. 110. 6. *Sion montem sanctum meum.* En tötelek tegedet
Királlya, az en Szent hegyemen Sionon.
az Sio-

PRAEDIKATIO

az Sionon penigh, az ű Ecclesiáját érti, az
kin mondgya, hogy Kirallya tőtte az ű Fiata

Miert kel ezt meg tanulnunk?

Az mi vigasztalásunkra, hogy holott ű mi
nekünk Papunk es Kiralyunk, semminemű
nyavalyankban ne fellyünk, mert valami az
ű tísti es hivatallya, azokban híven es igaz-
zan, ugy mint, igaz Pap es Kiraly el jár. Az
Papnak penigh, az O Testamentomban ki-
valtskeppen valo tísti, három valo. Első, az
tanítás, hogy az Istennek törvenyet az nép
előtt magyarázza, es ahhoz valo engedelmes-
segre intse. Másik az Könyörges, hogy az
népert, Isten előtt intercedalíyon, esedez-
zek es könyörögjön. Harmadik, az áldozat
tetel, hogy az népnek bűnjert, az Istennek
parancsolattya berint, áldozzek. Az mi fő
Papunk is az Christus, kit minckünk az Atya
Isten rendelt volt es adott, ezekben eljárt.
Mert legh előőrtanított, harmincz eszende-
dős korában, (az mint írják felőle) nagy
börgalmatossággal es meltsággal, mind
fárazon, mind vizen, mind Varoson, mind
falun, s mind pusztan, (az mint az Evange-
listák bizonyíttyak,) prädikallot, tanítot, es
csudakat tőtt, egész három eszendeighlen.
Annakutánna az fő Papnak tísti berint, kö-
nyörgésekben foglalta magát. Vegezetre,
áldozott-is, mikoron únnón magát az em-
beri nemzetert, az magas keresztfának oltas-

Az Pápa
nak tísti,

I.

26

31

és az

KARACSONRA VALÓ

rara az áldozatra vive, es el temettetek, fel
tamadvan, menyben mene, es az ú men-
nyei Szent Attyanak jobjara ülven, most is
az hivekert búntelen esedezik.

Az Kiraly-
nak tiszti.

1.

2.

3.

Az Kiralynak visontagsággal tísti ezek:
Eldőör, hogy az ú Országaban es birodal-
maban levőket birja, igaz törvényekkel
igazgassa; Semely valogato ne legyen, ha-
nem, mind segennek, gazdagnak, jóveven-
nek, lakosnak, özvegyeknek, árváknak, igaz
törvent foglaltasson. Masodőör, ha az ú bi-
rodalmban levőknek, valahonnan ellen-
segek, háborgatójok tamad, ki tamadgyon
mellettek, es az ellenfeggel sembe szállyon,
őket meg győzze. Harmadőör, az ú nepe-
nek ellenségit meg győzven, őket esendef-
ségben es bekefében tartsa, reájok fogal-
matos vigyazasa legyen; Ne kotzka, kartya,
duska ital, nyulábas legyen gondgyok, mint
ez mostani Kiralyoknak, Fejedelmeknek, es
Uraknak, hanem legh inkab az segeny nép.
Ezek, es több ez fele tístek vagyon az Kira-
lyoknak. Az Iesus Christus ezeket-is megh
cselekette es cselekefi-is naponkent; mert
az ú Országaban, Ecclesiájaban levő hveit,
semely valogatas nélkül, birja, az ú törve-
nyvel, es sent igejeben meg nyilatkoztatot
akarattyaval birja, mindeneknek igazságot
foglaltat. Annakutanna, az ú hveinek el-
lenfégivel, az ördöggel, pokollal, karho-
zattal, törvény átkaval semben szállot, azo-
o

katla

PRAEDIKATIO

kat meggyőzte, megtörte, rontotta, azok
alól meg szabadította, Attyával meg bekel-
tette, mostan immar az ő hiveit esendef-
ségben es bekefegben tartya, vigyaz, es ő-
riz környűlörtek: Nincsen tehát immar az
ő hiveinek semmi felelmek. Ezert mond-
gys az Angyalok-is, ez földön bekefegh es
jo akarat az embereknek. Ennek azért, az
mi fő Papunknak es Kiralyunknak, Szent
Attyával es Szent Lelkevel, legyen dicsőf-
segh, tíftefsegh, es birodalom, most es
mind örökke, Amen.

AZ MASODIKROL.

Mit cselekedet az Maria az fű-
letett Christussal?

Concio
Quinta.

Harom rendbeli cselekedeti az többi
közűl jelentetik megh az Marianak az E-
vangelistáktul. I. Azt mondgya Szent Lu-
kás, hogy *fasciis involvit eum*, be polalta ő-
potter. Ebben-is az Christus fűleteseinek, az
mimi fűletesűnkhez valo hasonlatossaga tet-
tűfik meg. Mert latod, akar mely fegeny em-
ber legyen-is, mikor veszi cseben az ő me-
rtheben levő magzatnak fűleteseinek közel
valo voltat, ruhával, polakötellel meg az
létlöt hozza kéfűti magát, hogy ha fűletik az
magzat, be polallya: az Maria-is így csele-
kedet, az fűletet gyermek Iesust be polalta,
es kötözte.

KARACSONRA VALÓ

Miért cselekedte ezt?

Mi rejánk nevezé, mert mi mindnyajan
megh valánk kötöztetven az ördögűl az
bűnert, mely kötelnek meg oldalára eleg-
segessék nem valánk: búkfegh volt hat az
Christusnak, ugy mint, kezessék megh kö-
töztetni, hogy ezzel az ő búfetesekor valo
kötöztetésevel-is minckünk babaofagot az
ördögnek köteleből nyerne. Ezert monda-
gya az Sz. Iános is: *In hoc apparuit Filius Dei*
p. 10. s. 3. *ut destruat opera diaboli.* Ezert jelent megh az
Istennek fia, hogy az ördögnek cseleke-
detit el rontsa.

I l. Postóban takartatik, ugy mint, me-
zitelen gyermek. Miért? Mi értünk?
Mert mi meg az mi első búfinkben Adam-
ban, mezitelen maradtunk vala, es draga
bep ruhátul, mellyel Isten meg ekesitet va-
la, az ő kepeűl meg foftatánk, az bűn miat:
búkfegh volt tehát ő neki mezitelen búfete-
tetni, es postoval be takartatni, hogy ugy
draga bep ruhakat adna mi reánk, artatlan-
sagaval, igazsagaval, bentségevel fel ruhaz-
na. Ezert monda gy a Szent Pal: *Christus fide*
2. Co. 1. 30 *est nobis à Deo, sanctificatio, justificatio et*
redemptio. Az Christus lótt minckünk az Isten-
től, igazsag, bentség es valóság. S-ez amarra
dragalatos menyegzői ruha, melyben, ugy
mint méltó hivatalosok megh álhatunk a
Vő legény előtt.

Ezről az postoval valo be takartatafarol lo
szóval

PRAEDIKATIO.

Pol azért az Sedulus Poëta-is mikor így ír
az ő verses könyveben:

*Omnia qui propriis vestit nascentia donis,
Obstus exiguis habuit velamina pannis.*

{ Sedul/
lib. 2.

Az az,

Az ki minden ez vilagra születeteket, saját
ajandekival ruhaz,

Csak kitűnő póstóval akart születesétek be-
takartatni.

III. Helyhezette őtet az jászolban, az
barmok jászlá volt az ő bölcsője, abban fe-
kűtt, abban helyheztetet, hiszem edes a-
tyamfia begeny allapattya volt az mi Idvő-
sitőnknek.

Mi volt ennek az oka, miért hely-
heztetet lászolban?

Két oka vagyon. Egyik külső, az másik
belső.

Külső oka ismét kettő. 1. Az Iosephnek
es Marianak begenysegők, mely miat ma-
goknak job helyet nem találhattanak. Ma-
sik az Betlehembelieknek embertelensegek,
kik az Marianak gyenge Aßonyi-allatnak
ugy mint ki az bölcshez is közel vala, állást
nem adanak.

Talam Ioseph es Maria igen restek
voltanak?

Megh oltalmazza ettől az restsegnek vet-
ketől, Iosephet es Mariát az Evangelistá,
mert így áll: *Non erat eis locus in diversorio,*

KARÁCSONRA VALÓ

Nem vala úgy mond, ű nekik helyek az vendég fogado háznál.

Miert nem volt helyek?

Először, az fok Urak és fő rendek, s-Nemestek miatt, kik jöndején felgyűlven, az ű neveknék beirtatára, az Ballafokat el foglaltak vala. Másodszor, mert az Marianak nehez es terhes volta nem engedte hogy hamar fel mehettének, azért későn érkeztek vala. Harmadszor mert szegények valának és az vendég fogadok örömesben az gazdagokat kik fizethetnek fogadgyak be, a mint jól tudod, s-azoknak gazdalkodnak inkább: Ioseph s-Maria szegény levent, nem adatik hely nekik, kenőserintetnek azért az istállóban állani, es innen lehen, hogy az születő gyermek Iesus, az lábólban helyheztetik.

Belső es lelki ertelem szerint való oka, az ű lábólban való helyheztetésnek, nem egyéb, hanem lőtt ez az Istennek gondviselésből. Először ezért, mert mi minnyaján a bűnert sám-kivettettünk s-kirekestettünk vala, az mi házankból az Meny-orfagból: Ezzel azért ez ű alázatosságával es engedelmessegevel akara minékünk utat nyitni, es helyet készíteni az meny-orfagra, holott ű velle, es az Sz. Angyalokkal örökre élnek. Ezért mondgya Sz. Iancsna: *Ibo paraturus vobis locum, &c.* Elmegyek helyet készíteni nektek, es mikoron el készitendem, ísmet el jővők, es fel vislek titeket oda. Ez penigh

egyik di

PRAE DIKATIO.

eggyik alazatoságnak neve, mellyel azt ke-
sítette.

Masodszor, jásolban akarta az Isten az ű
Fiat, hogy fekűdgyek: Hogy ezzel meg mu-
tarna es jelentene, hogy ez az Iásolban fe-
kűt Iesus Christus volna, az mi lelkűnknek
taplato abrakja, mint binten hogy az Iásol-
ban Bokat eledele adattatja az barmoknak.

Mi ennek az oka, hogy az Christus

Mennyei Kiraly leven, jillyen Begeny

allapathban akart ez vilagra

Bű ettetni?

Sok külsőmb fele okai vannak ennek,
mellyek között mi ezeket számallyuk elő:

I. Az jővendő mondasoknak be tellyef-
tedesere nevez: mert az Isten megh jőven-
dőtette volt ezt: *Ecce Rex tuus venit tibi man-* Zach. 9.9
suetus & pauper Ime, az te Kiralyod, Sion-
nak Leanya, eljő teneked alazatosán es Begeny.

II. Az pokolbeli őrdögnek megh Begeny-
nitéseert es gyalazattyáert: Mert az őrdög
kevely vala, akara Isten megh Begenyiteni
es le vetni, mert valaki magat fel magaz-
tallya, le vetterik. Szent Bernhard így Boll:

Diabolus, inquit, cum audisset Christum assumptu- Psal. 149
rum non angelicam sed humanam naturam, ex invi-
dia erga homines, & superbia erga Deum, de caelo
cecidit. Az őrdög mikor hallotta volna, hogy
szaz Christus, nem az Angyaloknak, hanem

KARACSONRA VALÓ

az embereknek természeteket venne fel, az emberek ellen való irigységből, és az isten ellen való kevelységből esek le az Egből.

III. Hogy ebből, ez alázatos és meghaltatott állapotból, amaz hatalmas és dicsőséges állapotra fel vitettetnek, hogy magat megh mutatna, az Menynek és földnek Urának lenni.

IV. Hogy ez vilagnak bölcsseit és gazdagait meg segyenitene, kik az ő gazdagaságokban, hatalmokban, és dicsőségekben megbizakodnak és dicsekednek: maga egyikük is azok között, sem hatalmával, sem gazdagságával, Istennel csak egy ember is megh nem bekeltehet, mellyet az Christus az ő alázatos és segény kültetésével, s-jasolban való fekvésével vegben vitt.

V. Ezzel megh különböztetik az ő első testben való eljövetele, az második jöveveletől, mely az itéletre lehen. Mert ez alázatos volt, bolgái formában, amaz dicsőséges lehen, Uri módon.

VI. Hogy minket megh gazdagítana, az sz. Co. 2. 9. mint sent Pal mondgya: *Nostris beneficentiam Domini nostri Iesu Christi, qui propter nos pauper factus est, ut nos locupletaret.* Tudgyatok az mi Urunk Iesus Christusnak jó tetemenyet, ki mi crettünk segennye lőn, hogy minket megh gazdagítana. Gregor: Nazian: *Propter vos pauper factus est.* Ti crettetők segennye lőn. sz. Ambrus: *Christi paupertas est mea heredi-*

PRAEDIKATIO.

143. Az Christushnak Szegegysege ennekem öröksege.

Miert kel ezeket megertenuk ?

Ennekokaert, hogy ezzel az Christushnak nyomorult, alazatos es Szegegy allapatbeli Szegetesevel vigasztallyuk mi magunkat, az mi jelen valo, es kövekközendő nyomorult allapatunkban, tudvan azt, hogy mikeppen ő Szent fellegegek, az az Szegegy allapat, job es dicsossegesb allapatra fordult, ugy minekünk-is jóvendőben: Sőt ez vilagon is ő Szent fellege az, az ki az embereket Szegegy allapatból Urasagra, es fejedelemssegre emelheti, mint peldanak okaert: Agathos toctes Fazakas fia vala, az Isten Sicilianak Kiraliyava teve. Prinissius Santo ember, Bohemianak Kiraliya lehen. Abertomius Kertész, Sydonianak Kiraliya lehen. Martinus Kovats, Imperatoris sagra valasztatik. Iustinus Imperator az előt díéno pástör volt: David juba volt, s-Kiraliya lehen, &c. Ismet ú az ki az Urasagból Szegegysegre jutat, David, Kiraly vala, de Herodes idejében mi re juta az ú familiája, az Szent iras bizonysse got tesen rolla: Sok Utrak, Nemessek, gazdagok fű rendek ismet, minem ú Szegegy al lapatra jussanak, Semünk előt naponkent valo peldak bizonittyak. Hat mit komor orko dunk, mit bankodunk, mikor lattyuk ez vi lag előt valo böcsre le se gúnket, holott jól

KARACSONRA VALÓ

tudgyuk, hogy Isten ebből ez el vetet hitvan
világból ki szabadit, ki ment, es jó alapatra
visen. Örüllünk tehát mikerebények, mert
az mi szabadításunkra bűlettetet az űk Ie-
sus Christus, ennekem, teneked adattatot,
ennekem, teneked bűlettetet, az en es te
szabadításodra jót. Ezert mondgyak hát az
Angyalok is: *Salvator natus est vobis*. Idvőzi-
tő bűlettet ti nektek tudni illik bűnös embe-
rőknek. Azt írja a maz pogány bölc Plutar-
chus, *in vita Alexandri magni*, hogy mikor
az Philip Király Macedonianak az ű Kirá-
lya, elsőben Potidaeat Macedonianak Thra-
cia felin való Varosat meg vőrtte volna, ha-
rom követek jűnek hozzája, egyyk azt hoz-
za, hogy Parmenio az ő fű Hadnagya, az Illy-
riabeliket megh győzte volna. Az másik,
hogy az Olympiai jatekban is győződelmes
volt volna. Harmad: hogy ű neki Alexander
nevű fia bűlettet volna. Mellyeket mikor hal-
lot volna, felette igen őrált, es terdre esven
az ű Istenit így szólita meg: *O Dii, leni aliquo
me affi: ite incommodo*. Az az, oh Istenek, vala-
mi könnyű, tűrhető, es szenvedhető nyava-
lyaval latogassatok meg engemet. Mert az
eés es bölc Király itlte ez világnak ugyan
nagy es boldogh berencsejtet is, nem allan-
donak lenni. Latode edes atyam fia ez mo-
stani időben is, ha az Királyoknak, Urak-
nak, Nemesséknek, s-megh csak valami al-
kolmas renden levő embereknak, magzat-

Plutarchus

tyok

PRAEDIKATIO

tyok sületteffek-is, (mert az közös-is reja
vagy az gallara, mint boktak mondani) min-
den fele Mulikak, etkek, jatekok, es vigalag-
ra valo esközök meg bereztetnek. De inon,
az Kiralyoknak Kirallya, Uraknak URA sü-
lettetik, nagy segenyslegben, az istállóban,
jásolban fekszik az barmok között, hol ki-
csoda örül? Az Betlehamben lakozók min-
nyajan esznek, isznak, alusznak, nyugosznak,
azonközben, az Mennynek földnek teremő-
je, az nagy hidegselegben vagyon; De ihon
az Mennyegből, az Angyalok le jűven, örül-
nek es vigadnak, es az Pástoroknak ez felől
az sületet Melsias felől hirt mondnak. Azert
ha ez világ előtt utalatos meg vertetötté az
Christus sületese, mi előttünk kedvesnek,
es böcsületesnek kel lenni: Mert ennekem,
es teneked, sőt mindeneknek, valakik his-
nek ú benne, sületet.

CONCIO SEXTA.

Valának penig Pástorok ugyan azon
tartományban vigyazvan, &c.

Harmadik részé immar ez Christus sülete-
séről valo Hiltorianak, melyben az ú süle-
tesenek bizonyfagi irattatnak meg. Ket do-
logban avagy kérdésben foglalom ez Tanu-
ságot.

I. Kicsodaknak tetetik az Christus süle-
tese hírré?

II. Míkepen es mi módon tetetik hírré?

KARACSONNA VALÓ
AZ ELSŐ RÖL.

Kicsodaknak tetetik hirre az Chri-
stus születése?

Az Iesus Christus az ő születését, nem csak egykepen, hanem sok különböző képen jelentette meg: mert neha írástok által, mint az Phariseusoknak, es írástudoknak: neha csillag által, mint az bölcseknek: neha pedig bolla által, mint az Pástoroknak itt ez Evangéliomban, Angyala által jelentette meg.

Ket rendbeli embereknek jelentetik meg az Christus születése, legelőször is az Pástoroknak, az Angyal által: Annakutanna az Bethlehembelieknek az Pástorok által.

Azok fölől pedig, az kiknek először megh jelentetik, az Szent Lukás így szól: hogy előben conditiojokat, állapotokat jelent meg, micsoda állapotbeli emberek voltak: az után cselekedeteket, minemű dolgban foglaltak magokat.

Micsoda állapotbeli emberek
voltanak?

Allapattyokat es életeknek nemét, minemű életbeli emberek voltak, megh jelentti az Szent Lukás, Pástoroknak mondgya penigh őket, nem Uraknak, nem főrendeknek, sem gazdagoknak, ugy mint az kik házokban, priorajokban, gyenge békégyakon, gyönyörűségesen nyugodnak,

PRAEDIKATIO.

vagy bujalkodnának, hanem az kik mások-
tul meg fogadtattanak, hogy az ű kezekben,
es pásztorilagok alá bizattatot nyajjat őriz-
nek, es arra borsalmatos gondot viselné-
nek vigyazvan; nem voltakak tehát ezek
ollyak, mint ez mostani borsalak es borsalakok,
kik csak az időt, napot borsallalyak, es az
bért őrmest fel vonbák, az borsalatban pe-
nig rőstök es csalardok. De noha ezek illen
begeny állapotban vannak, mindazonáltal,
ihon az Isten nem veszteglicel, es hatra űket
nem hadgya, hanem az ű Fianak bűleteselet
ezeknek tészi ellőben-is hirté.

Micsoda innen az Tanuság:

I. Nem ollyan az Isten, mint ez vilagi em-
berek: Mert ez vilagi emberek, az bēge-
nyeket, nyomorultakat, őzvegyeket, árva-
kat semminek tarttyak, meg utallyak, megh-
vetik: az gazdagokat, fű rendeket, bősű-
lők, bēretik, tarsasagokban veszik, veleik ta-
nacsokat közlik. Nem ugy cselekedik az I-
sten, hanem, az mint bēnt Pal bōll: Az kik
ez vilagh előtt semminek iteletnenek, azo-
kat kedvelli ű Szent felsege, azokat vala-
botta maganak, hogy ez vilagnak bōlcsēit
meg bēgyenitene. Latod Bethlehem kicsin
hely vala, az fű Varosok közze nem bāmlal-
tatik vala, ihon az ű Fianak bűletesevel, hi-
bēsses-bősűlētessē tēszi, mint bēnt Naza-
rethet fogontataval. Maria-is bēgeny Le-
anzo,

1. Cor. 13.
26, 27.

KARACSONRA VALÓ

anzo, nem Nagyságos Ur leánya, ime az ű
 Fiának Annaya teli. Ez Pástorok ſege-
 nyek, ime az Christus Iesus ſületſenek hi-
 revel megh gazdagíttának, ſőt megh egye-
 beknek is ezek által jelentetik meg: Ez az
 oka, hogy ſok helyeken az ſent irásban, űn-
 nſon magat az űrűkke való Iſten, űzvegyek-
 nek, árvaoknak, es nyomorultaknak Attyának
 nevezi. Itt tehát az ſegényſegben, nyomor-
 tuságban levűk vigáſtalljak magokat, az I-
 ſtennek reájok való nagy gondviſeleſével.

II. Tanultjuk megh, holot, es kinel kel-
 minekünk idvűſſegünkert kerelſnünk, es ki-
 ben helyhezettelnünk: csak ebben az ſegény
 es nyomorult állapotban ſületett Ieſu Chri-
 ſtusban, mert minekünk es az mi idvűſſe-
 günkert ſülettetet. Azert mondgya tehát
 Szent Pál: *Non eſt ſub cælo in alio ſalus*. Nincsen
 az egh alatt többben idvűſſegh, csak az Ieſu-
 nak nevében.

III. Az Iſtennek Lelke ezt is tanuſagul
 elűnkben adgya, hogy az Iſtennek iſmere-
 ti, noha minden emberekre tartozik es néz:
 de kiváltképpen azokra, az kik az nép elűt,
 úgy mint páſtorok, es az kikre az népnek
 idvűſſege tartozik. Azok penigh ket rend-
 belick: Elűők az Egyhazi ſolgák, az Tani-
 tűk. Más rendbelick az Magiſtratusok, az
 Tiſtvíſelűk. Az egyhazi ſolgák azért mivel-
 hogy az Iſten népének páſtorinak mondat-
 tatnak, ſűkſeg hogy iſmerjek az Iſtent, mely

PRAE DIKATIO.

úgy lehet, ha az Istennek igejét forgalmá-
 s tofissággal olvassák, és tanulják, és az által
 egyebeket is azon Istennek ismeretire ve-
 zernének és tanítanak, mellyet nem csele-
 kedhetnek, ha ők is az igéből, az Isten
 még nem ismerik, az pastorságnak neveze-
 tit is hijában viselik tehát így. Az Magistra-
 tusok pedig és tiszviselők, mint hogy pasto-
 roknak mondattatnak, hűkseg hogy is ne-
 jek az Isten, ezért hogy, megh tudgyak azt,
 kinek nepe és nyája legyen az, melynek ők
 el-ikben allattattanak, és kihez kellyen a-
 zokat igazgatni, Istenhez tudni illik, mely
 úgy lehet, ha ő közöttek az Isten igijenek
 praedikallat nem hadgyak meg fogyatko-
 ni, hanem forgalmatofissággal praedika-
 tyak: Mert ha ez világi közönfeges jora
 gondor viselnek, s viselnek is penigh, mert
 az is ő tistek, mint ezt megh az pogany
 böles is Cicero bizonyítja, mikor így szól:

Magistratus

Sudandum est eis, qui Magistratum gerunt pro
communibus commodis. Vernekezni, faradoz-
ni kel azoknak, kik tistet viselnek az közön-
ffeges jokert. Ismet: Boni Magistratus est ci-
vium commoda defendere. Az jo Tisztviselő
 aggondgya az, hogy az népnek háfnat oltal-
 mazzá: sokkal inkább hat az ő birodalma
 alalt levő népnek idvőffegere, (ha Kere-
 tyten, mert itt nem állunk az poganyokrol,
 kikkel az Istennek ismereti ninesen) gond-
 agyoknak kel lenni, azt kel oltalmazni. De

Cicero:

*Cic. 2:
off.*

lat-

KARACSONRA VALÓ

lattyuk ez mostani Magistrátusoknak, Uraknak, Nemességeknek, Tisztviselőeknek állapattokat, kiknek nagyobb gondgyok vagy on, etelre, itatra, jó lakásra, vendégeskedésre, nyulafásra, magok hasznának keresésére, hogy nem az szegény népre, s annak idvőségére: inkább adna valamely agartert, vagy loert, az mivel az szegény népnek, sőt magának idvőségére-is, Papot tartana.

Minemű dologban voltak ezek az
Pastorok foglalatosságok, s-mit cselekettenek
akkor, mikor az Christus születése nekik
hírekkel adattatott?

Noha ez ilyen életbeli emberek között, úgy mint, az Pastorok között, sokan vannak istentelenek, csele-csapok, csalárdok, bűnkösök; átkosok, fertelmes tisztátalan beűdűek, sőt paraznak, latrok, lopok, tisztékben el nem járók, úgy mint, kik az bért, fizetést örömeit fel vonják, de az gondviselésre rőstök, ez illetenek, nem méltok arra, hogy az Christus nekik megjelennék. Nem illetenek voltak ezek az Pastorok, hanem kegyesek, isten felők, jámborok, mert ha ilyenek nem voltak volna, hihető dolog bizony, hogy erre nem méltóztatta volna űbent Felsége, hogy Fianak születését, nekik tetesse előben-is hírré. Mert azt írja Hieronymus az Berlehem Varosa felől, hogy

In Christi inquit, villa, (id est in Bethlehem) ara-

PRAEDIKATIO.

ör fivam tenens, Halleluja cantat, messor sudane;
 Plalmis se avocat, vinitor Davidicum canit, hic
 felicitet, Psalmus Davidis est. sibilus pastorum. Az
 Christushoz falujában, avagy majorjában,
 úgy-mond, (az Bethlehemben, az szentó
 ember, az eke barvasat fogvan, Halleluját, I-
 steni dicsiretet mond: az arató, az faratlagó-
 ban, magat David Psalmusival kúnyyebiri:
 Az szőlő műves es vintzeler azonképen, sőt
 az Paátoroknak-is az David eneké az ő lú-
 vósok. Szent Lukás penig azt mondgya,
 hogy az ú nyajjok mellet vigyaztanak, egyel-
 ly vigyazással, nem heverők, nem sunnyado-
 zók voltanak, s-nem gond-vileletlenek,
 mint ez mostani szolgák, paátorok, es szol-
 gások, kiknek keves gondgyok vagyon, ha-
 az ő Uroknak minden marhajok el ves-
 t-ők az bert ugyan fel vonják, ő nyajjok-
 nak mondgya penip lenni, az mely mellett
 vigyaztanak, nem azért, hogy szajattyok volt-
 volna, hanem hogy az ő kezökben, es pa-
 átorfagok alá bizattatott volt, mely mellett ő
 mind havát, hideget kesek voltak el fen-
 vedni, most aligh hiszik, hogy az házbán az
 kementze melle eshelfenek az szolgák, s-
 hon az Isten mit cselekedik, az ő Fiának bú-
 letet megjelenti nekik.

Micsoda innen az Tanúság?

Mit kel azoknak cselekedniök, s-miben
 keli magokat foglalniok, kik az Christust
 meg

KARACSONRA VALÓ

megh akarjak esmerni, es idvőzűlni: Elő-
ször, ez pásztoroknak példajokat kel követ-
niök, jam borok, isten-félők, kegyesek le-
gyenek, minden cselecsapást, heverést, sit-
kozodást, morgolodást, háfartosságot, ek-
telen undok, parázna fertelmes beszédet, s-
életet utallyanak, es hatra hadgyanak, így v-
leszen hogy az Christus megh jelenik nekik
idvősegekre.

Másodszor, ugyan ezen pásztoroknak pél-
dajok szerint vigyazásban legyenek foglal-
atok: Az vigyazas penig kettő, testi es lel-
ki. Az testi vigyazásra az természet višen,
mert lattjuk az emberek mely magok bere-
tők, es eyjet, napot, ez vilaghi jóbagnak
marhanak háporításában, gyűtesében, eg-
gye tesznek, vigyaznak, borsalmatoskod-
nak, mert az mint bókta mondani: *Nem in*
per ventos assa columba volat. Senkinek az fűtől
galamb nem repűl az hájában. Az lelki do-
logban-is tehát fűkfezes az vigyazas, merth-
ők ellenfege vagyon, kik lelkenek idvőf-
seget meg akarjak háborítani. Leg nagyobb
ellenfege penig az őrdög, ki eyjel nappal,
mint az sivo Orobian, olaikodik, hogy kit aza
Isten hivei közzűl el eytsen. Ez vilag-is penig
az ő háp hizelkedesével ezt segiti. Közlebb
valo ellenfege penigh az embernek saját
maga teste, ki mindenkor az lelek ellen há-
dakozik, es rayta hatalmat akar venni.

Holot így legyen tehát az embernek álla-
pata

2. Pet. 5.

Gala. 5.

PRAEDIKATIO.

spattya, búkfeleg nagy forgalmatossággal vi-
ggyazni, s-ez az oka, hogy az mi Idvőzítőnk-
is, sok helyeken, int az bent irásban, az vi-
ggyazatra. Itt-is legh főb gondgyok legyen
erre az lelki paſtoroknak es tiſtviſelőknék,
kiket az Iſten az ő nepeknék paſtoriva tölt.
Ha így cselekeſnek, megh jelenik az Iſten-
nek ismereti nekik idvőſſegőkre.

CONCIO SEPTIMA.

Es ime az Urnak Angyala allapek ő
közikben, es az Urnak dicsőſſege
körnnyúl vőve őket, &c.

Kiknek, minemű állapotbeli emberek-
nek jelentetett megh, az Chriſtus búle-
teleg előbör-is, es azok mit cselekettenek,
-miben foglaltak magokat akkor, ez har-
madik reſznek első czikkelyeben meg ertet-
tek az Kereſtyenek, (rövideden előſamlalhad)
mmar az maſodik czikkely következik.

AZ MASODIKROL.

Az maſodik czikkelyben jelentettem va-
ra, hogy kellene ſollanom az Chriſtus búle-
teſenek modgyarol, mi modon es mikepen
őött: arrol az Szent Lukats Evangelista em-
lekezik, ſ-azt mondgya, hogy az Iſtennek
Angyala jelent megh, ſ-az allapodot közöt-
őők megh, az jelentette megh nekik. Erről
mondgya Szent Bernhard Doctör-is: *Paſto-
ribus,*

KARACSONRA VALÓ

tribus, inquit, vigilantibus, exhibita est alloquutio Angelorum. Agnoscant itaq; homines, qui in laboribus non sunt, visitari non merentur ab Angelis. Az vigyazo Pásztoroknak adattatott, úgy-mond az Angyali szózat. Gondollyak meg tehát azok az emberek, az kik nem munkálkodnak, hogy nem meltok, az Angyaloktól való meglatogatásra. Ismét így szól: *Pastoribus, qui pro grege suo vigilant, ac officium faciunt, adest Christus, gratiam largiens, & in officio confirmans.* A Pásztoroknak, kik az únyajok mellett vigyáznak, es tistekben eljárnak, megh jelenik az Christus, az ú kegyelmet nekik advan, es tistekben erősitven. Mely Angyálnak közzöttök való megh allapodásat latvan az pásztorok, felette igen nagy felelemmel feleltnek, azt mondgya az Evangelista: Holott az emberi erőtlenségh es gyarlóság tetűk közz, hogy az ember oly gyarlo, hogy még az Isteni dolgoktól-is, mellyek idősfegere bolgaságnanak, megh remúl, meg ijed: ezt sok példakkal meg mutathatnok, de nem akarom azzal az halgatokat terhelni, elég itt, es pásztorok példaja, ihol az Istennek Angyali jelenik megh nekik, az szól, s-még-is meg felemlenek: de ismét az Isten azt cselekedtet, hogy meg vigasztallja azon Angyala által úlket; Mert latvan az Angyal felelmes voltorkat, így szólittya megh úket, s-mond: *Ne timeate, ecce Evangelizo vobis gaudium magnum.* Nem féljete, imé hirdetek nektek nagy örömet.

men

PRAEDIKATIO.

met. Mely Angyalnak beűedi, imez dol'go-
kat foglalják be.

I. Az vigasztalást, mikeppen vigasztallja
meg az Pástorokat?

II. Kikre néz az az vigasztalás? avagy kik-
nek űületet az Christus?

III. Mit mond, es mit űol, az Christus űe-
lől az Angyal?

IV. Mivel erőssiti az Angyal az ű űavat?
Ezekről űollok rövideden.

Mint vigasztallja meg az Angyal
az Pástorokat?

Azt mondgya: Ne timete, ne felljeteck, ugy-
mond, ne rettegetek. Miért? Okat monda-
gya: *Ecce enim evangelizo vobis gaudium ma-*
gnum. Mert ime hirdetek nektek nagy űrő-
met, az az űröm mi legyen, azt-is megh je-
lenti, nem egyéb, hanem az Iesus Christus-
nak űületese, ki minékünk idvőffegűnket,
ő űrők életűnket meg űerzette, igazságunkat
meg adta, Attyával megh bekeltetett, es az
Meny-orságra utat nyitott. Ezt mondgya az
Angyal nagy űrömnek.

Miért mondatik nagy űrömnek? *(cur magnum*

I. Az Atya Istennel valo megh bekelleűre
nevezve, mert vallyon s-hova lehet nagyobb
ő űröm, mint mikor az bűnös es el veűet em-
d ber Istenevel megh bekellik, es így az veűe-
b delemből megh űabadulhat? Ez penigh ez
űűületet gyermek által űőtt, meűtan nagy ű-
röm tehát.

KARÁCSONRA VALÓ

16h. 16.

II. Allando voltara nevezve, mert látod b
ez világi öröm mely mulando csak oraig
tart: Ez pedig örökre allando. Azert monda
gya ő maga az Christus: *Gaudium vestrum ne
mo tollet a vobis.* Az ti örömeteket senki el
nem veszi ti tőletek.

III. Mert ez az öröm, nem csak egy vagy
ket emberé, sem nem csak egy vagy két
nemzetisége, hanem mindenké közön
segeskepen valakik ezt az követseget hittelle
vefik.

IV. Mert lelki öröm. Ha az testi örömet
nagyinak böcsüll az ember, menyivel inkább
tehat ezt az lelkit meg kel böcsüllni.

Micsoda itt az Tanuság?

10a. 15. 16.

Az Iesus Christus vigasztalásnak es beke-
segek authora, es bőrizője, az ki mind a
törvennek rettegetesétől, s mind egyéb fele-
lemből az hiveket meg vigasztalhattya, sa-
badithhattya, es bekefegben helyheztetheti is
s-ez az oka, hogy az Szent Lelket-is, mel-
lyet az Apostoloknak el bocsatani meg igi-
re, vigasztalónak nevezte. Ihon ez pastoro-
kat-is ennek búletese vigasztallya. Azert
vetkeznek azok, az kik az begeny bűnös em-
bereket rettegettetik, es idvőssegök felől kette-
segeben eytik, mikor azt taníttyak, hogy senki
ki bizonyos nem lehet idvőssege felől, minni
az Romaijak cselekednek, mert noha aza
bűnert megh kel feddeni az embereket es
minoni

PRAEDIKATIO.

mindazonáltal úgy kel azt cselekedni, hogy
azonközben, mint az jó orvos Doctor az be-
teget, meg-is vigasztalja, úgy cselekedik az
Angyal-is, im latod az Pastorokkal.

II. Kikre néz es tartozik ez az nagy öröm?

Mind azokra közönségeskepen, valakik- *Gaudium omnibus*
nek az Christus születet, születet penigh se-
mely valogatás nélkül, mind azoknak, va-
lakik veszik ütet; ezért mondgya az Angyal-
is: *Annuncio vobis, scilicet omnibus hominibus,*
gaudium. Hirdetek nektek, tudni illik, min-
den bűnös embereknek örömet. Sőt vi-
lagosban mondgya, holot így áll: *Futurum*
erit toti populo; Létlen, úgy-mond, ez az ö-
röm, az egész népé. Ezt az Angyalnak mon-
dást igen sepen, s-bű befeddel megh ma-
gyarazza, az Szent Agoston Doctor, mikor *Aug*
így ír: *Ad omnes, inquit, pertinet gaudium istud,*
quia Christus omnibus natus est, nec oportet tristitia
lacum esse ibi, ubi natalis est gaudiorum. Nul-
lus arbitretur, se ab illa latitia alienum. Minde-
nekre tartozik, úgy-mond ez az öröm, mert
az Christus, mindeneknek születet, nem-is
szükség ott az Bomorusagnak helyenek len-
ni, az holot örömnek vagyon helye. Ismet: *Aug*
Si quis Sanctus est, gaudeat: quoniam accipiet
remunerationem. Si peccator est, gaudeat: quia
invitatur ad veniam. Si gentilis est, gaudeat: quo-
niam admittitur ad salutem. Ha ki Szent? örül-

KARACSONRA VALÓ

lyön: mert az ű bentsége nek jutalmat vesi.
 Ha ki bűnös? Őrűllyön: mert az bűn bocsá-
 nattyara hívogattatik. Ha ki pogany, Őrűl-
 lyön: mert az idvőllegre bocsattatik. Ismet:
 Exultate ergo, Pueri Sancti. Exultate virgines
 sancte. Virgo peperit vobis, cui sine corruptio-
 ne nubatis. Exultate iusti natalis est justificatoris.
 Exultate debiles et agroti, natalis est Salvatoris.
 Exultate captivi, natalis est Redemptoris. Exultate
 omnes Christiani, natalis est Christi. Exultemus
 servi, natalis est Domini. Exultemus liberi, nata-
 lis est liberantis. Őrűllyetek azért ti bēnt gyer-
 mekek. Őrűllyetek ti bēnt bűzek, Szűz bűtē
ti nektek, à kihez minden romlás nélkül
mehtetek. Őrűllyetek igazak, bűletese va-
gyon az meg igazitonak. Őrűllyetek bete-
gek es erőtlének, bűletese vagyon az bāba-
ditonak. Őrűllyetek foglyok, bűletese va-
gyon az meg vāltonak. Őrűllyetek minnya-
jan Kereštyének, bűletese vagyon az Chri-
stusnak Őrűllyűnk bōlgak, bűletese vagyon
az Urnak. Őrűllyűnk bābadosok, bűletese
vagyon az Szabaditonak.

III. Mit mond ez felől az bűletet

Christus felől az Angyal?

Az Angyal, az ű mondasaban, mint hogy
 ez előtt nagy örōmet hirdete az Pāstorok-
 nak, annak az örōmnek okat jelenti immar-
 meg, mikor így bōll: *Quia natus est vobis ho-*
die Servator, qui est Christus, Dominus in Urbe
David.

PRAEDIKATIO.

David. Mert ma sületet tincktek meg h tã
o otok ki az Ur Christus az Davídnak varosã
ban. Az az, ez elõtt az idvõsség dolgában bi
zontalanok voltatok, es karhozat alá vettet
tek, mostan immar bizonyosok, es meg sa
badultatok, az sületet Christus által, az ki
ma az ti valtságtokra sülettetet.

Miert mondgya hogy ma sületet,
holott hisem ejjel sületet?

Bator ugy legyen, hogy ejjel sületet le
gyen, de hogy naprol emlekezik, s-igy áll:
MA, ugy mond sületet, ezért cselekebi. Elõ
ször, mert az terméset berint valo Nap, egy
napbol es etšakabol áll, es így az etšaka az
terméset berint valo napnak reše: ha reše,
meltan mondgyatehat hogy MA. Másodszor,
mert az Christus sületésének fenyeffége
miat nem külömb volt az az etšaka egy nap
nal, azért mondgya az Angyal-is: Es az Ur
nak, dicőseges fenyeffége környül vevé ú
ket. Harmadszor, az örökre nezve, mert az
kik foglágban es somoruságban vannak, a
szok mint egy etšakai setettségben volnának: Esa.
szaz kik penigh szabadlágban, es örömben
szazoknak nappal vagyon.

Harmat mond penigh az Angyal ez süle
tetet Gyermek felől. I. *Servator*, Megh tarto
misk, szabadítónak mondgya. Miért? Megh
magyarazza az Angyal, Iosephnek mikor Math.
gygy áll: *Quia ipse salvum faciet populum suum à*

KARACSONRA VALÓ

peccatis. Mert ő szabadította meg az ő nepet az ő bűneiből.

II. Christusnak mondgya, Az az, Felkenetnek, mert az Görög ige *χρῖσος* annyit tesz. Mely nevezettel az ő Királyságot és Papságot jelenti, mivel hogy azok kenettetnek vala fel az reghi időben az tiátre. Hogy pedig az Christus igaz Pap és Király legyen, úgy mint, ki az igaz Papnak és Királynak titkiben eljart, ez előt arról állottunk.

III. Urnak nevezi, Mellyel jelenti hogy mi ő neki örökseghi vagyunk, mint Urnak. Szabadító kellé tehát? Ez az, az született Gyermekek Iesus Christus, ki az ördögtől, pokoltul, karhozattul, &c. megh szabadított. Király kellé, az ki tegedet oltalmazzon és igazgasson? Az-is ez. Pap nélkül búkölködölé, az ki te eretted esedezzek és könyörögjön? Mindezeket ez egy születött Gyermekek Iesus Christus vitte, és vísi veyben. Mert most-is az ő mennyei Szent Attya előtt mi erettünk búntelen esedezik, mint Szent Pal mondgya.

Rom. 8.

Mivel erősíti az Angyal az pásztorokhoz való ívat?

Hogy az pásztorok az Angyalnak vigasztaló ívában ne ketelkednenek, jegyet ad nekik, hogy az ő hitőket meg erősitené. Így áll azért: *Hoc erit vobis signum, invenietis infantem fasciis involutum, jacentem in praesepe.* Ez lehen,

PRAEDIKATIO

leſen tinektek jegyül. Megh talallyatok az
Gyermeket be polálván, es az jaſolb-n hely-
heſtetven. Mire valo ez az jel? Először,
igazgattyá az Gyermekhez az páſtorokat,
hogy annak kerefeſeben ne tevelyegnének.
Másodszor, Külömbſeget teſen ez Gyermek-
nek orſága, es ez vilaghi orſág között.
Mert ez vilaghi orſagh, ez vilaghi külfő fe-
nyeffeggel ekeſtetterik megh. Ennek penigh
az ő orſága, Mennyei fenyeſſeggel, mellyet
az Iſten mennyei Angyalok által akart ki
nyilatkoſtatni.

Micsoda innen az Tanuſag?

Nem illik minckünk az Iſteni, es az id-
vőſſegre tartozo dolgokban, az mi okofſa-
gunkat követnünk, ha mindjaraſt meg nem
erthettyük-is, hanem ezeket az Paſtorokat
kel követnünk. Latod, homalyosnak tet-
ſik ez ő nalok, hogy az Chriſtus jaſolban
fekűdgyek, de meg-is nem követik az ő te-
ſtőknek okofſagát, hanem az mint megh in-
tetnek, ſ-tanittatnak, el mennek, es megh
talallyak az gyermeket. Ugy mi-is, ha mit
Iſten igejében es idvőſſegünk dolgában
nem értünk meg? megh ne veſſük, hanem
engedgyünk annak, mert az Iſtennek ugy
tetſett, hogy az bolondsagnak prae-
dikallala által idvőzitte az
embereket.

Es lön hirtelenséggel az Angyallal,
Mennyei seregnek sokasága, &c.

Negyedik es utolsó rész következik immar ez Christus születésének historijának: melyben, minekutanna az Angyal, ki az Pástoroknak meghjelent vala, tisztit végben viven, megirattatik minemű dolog történt. Ket dologrol emlékezem azért most röviden.

I. Micsoda dolog történt, minekutanna az Angyal az Pástorokat meg vigasztalta? Mennyei seregnek sokasága jelent.

II. Az mennyei sereg, mit cselekedet,

A Z E L S Ő R Ő L.

Iollehet az Istennek dicsőségének tündöklő fenyege, egy Angyalnak nyilatkoztatot es jelent volt elsőben meg, es az által az egy Angyal által az Pástoroknak: mindazonáltal, hogy nagyobb méltosága legyen, es az Pástorok az Angyalnak hávanak inkább hidgyenek, az ő fiának születését az örökre való Isten, több bizonyosságokkal akarta meg erősíteni, azért mondgya az Szent Lukás Evangelista, hogy mennyei sereg jelent meg, mellyen nem egyebet ért, hanem az több Angyalokat, kik ez egy Angyal melle állák magokat. Ez is penig nem történetből lött, hanem az Istennek akarattal, mivel

PRAEDIKATIO.

...mivel hogy az Angyalok szolgáló lelkek, az
Istennek akarattyanak engedelmesek vol-
tanak.

Miert lehet ez így?

Először, hogy az Pástorok, hitekben in-
kább meg erősítenének: Csak az emberek
közöt-is az az szokás, hogy ha valamely dol-
got erősíteni vagy bizonyítani kel, két vagy
három tanu bizonyilag kívántatik, mint az
Christus tanit: De ime az örökke való Isten
az ű Fianak bűteteget, nem egy avagy két bi-
zonylaggal, hanem, ugyan sokasagu sereghe
Angyallal bizonyította, kik egyenlő öval f-
akarattal való eneklesekkel tesnek az Chri-
stus felől, bizonylagot, mint majd megh-
hallod.

Másodszor, ezeknek egyenlő akaratt yok-
kal, értelmekkel es eneklesekkel az hitnek
meggyesfeget akarta az Ur Isten minckünk
commendalni.

Harmadszor, intettetünk, ez Angyaloknak
peldajokkal, hogy mi-is egyenlő öval, aka-
rattal es enekleffel, ez felől, az bűteteget gyer-
mek Iesus Christus felől, bizonylagot te-
gyünk, dicsirven, es fel magasztalvan űtet, es
örvendezven ű neki, erre int minket az Szent
Pál Apostol-is, mikor így Boll: *Deus patientie* Rom. 8.
et consolationis, dei vobis mutuo idem sentire secun-
rum Iesum Christum, ut unanimiter uno ore, glorifi-
cetis Deum, Patrem Domini nostri Iesu Christi. Az
övekesegnek es vigasztalásnak Istene, adgya ri-
nek-

KARACSONRA VALÓ

földön bekefeg. Melybe nem ez világi külfő, mulando, csalard es álhatatlan bekefegét ertenek az Angyalok, hanem azt az mennyet igaz es allando bekefegét, mellyet az Isten mi velünk ez földön valo bűnös emberekkel szerzet az ű Fiaban az Ŭk Iesus Christusban, mikoron az ű haragjat, mely mi ellenünk, az bűn miat vala, el vőtte es meg enyhítettet, s-kegyelmeben es jo akarattyan be vőtt: Ersől mondgya az űent Pal:

2phes. 2.

Eramus filij ira, & condemnationis. Karhozatnak es haragnak valank ugy-mond, űei. Ez penig az bekefeg mienknek mondatik, nem azért, mint ha mi bennünk volt volna, es mi adtuk volna Istennek, hanem ezért, mert Istenben volt, s-Isten adta minekünk, minden mi erdemünk kívül.

Micsoda itt az Tanusag?

Az Angyalok ez mondással intenek minket, az eggyeffegnek követesere, hogy minden irigységet, haragot, gyűlölséget el tavoztatvan, az űep eggyeffegnek, bekefegnek, űeretetnek legyünk követői, ha ettől az bekefegtől, mellyet Christus szerzet, nem akarunk űressék lenni, es ugyan azon Istennek haragjában, honnan ki űabadultunk, ujjonnan űmet esni.

3.

Harmadkor, Ennek, az hivekben Isten-nel valo beűelgetesőknek okat es kutsesetis, honnan legyen ez bekefeg, meghjelen-tik az Angyalok. Nem egyeb penig, hanem,

Eene-

PRAEDIKATIO.

Beneplacitum Dei. Az Istennek jó akarattya, jó tetszése, azért mondgyak: *In homines benevolentia*, az emberekhez jó akarat. Ez pedig az jó akarat, nem az emberekben, hanem Istenben vagyon, és az Istenűi az emberekre barmazik az Christus által, s az mely bekecsget azért mondanak Isten között és működőünk lenni, nem egyeből hanem ebből az Istennek jó akarattyaiból vagyon.

Micsoda itt az Tanúság?

Intettetünk itt, hogy az idősségnek dolgában semmit érdemünknek, és jó cselekedetünknek ne tulajdonítsunk, mert semmi nincsen mi bennünk oly, melyre való képest valami jot érdemlenek, hanem csak mindeneket Istennek jó tetszésének és akaratyanak, és ezért háláadással tartozunk ű Sz. felségének.

II. Tanuljuk meg, hogy Christus nélkül, sem Istennek halakat nem adhatunk, sem az igaz lelki bekecség az embereknek nem adattatik, sem az Istennek jó akarattyaiban részesek nem lehetnek: Mivel hogy azért egyedül az Christusban választottunk, és ő benne vagyunk kedvesek, búkség, hogy ő benne, úgy mint idősségünknek kut-fejében és okában, reménységünket és bizodalmunkat helyhezteszük. És az Poéta-val mondgyuk:

Spes mea Christus erit semper fidißima rebus

Qui fuit in dubiis, anchora sacra meis.

X X X X

KARACSONRA VALÓ

Az az:

Az Christus, ki en-nekem minden ketséges dolgaimban, erős oszlopom és támaszom volt, most-is, erős és batorlagos reményfejem, Amen.

C O N C I O IX.

Es lón, mikoron ő túlók az Eghben el mentenek volna az Angyalok:

Minckutanna az Angyalok az ő Encklesek, el vegezven, az Paſtoroktul el távoztanak volna, mit cselekettenek, és minemű dologban foglaltak magokat az paſtorok, azt jelenti megh immar az Szent Lukás E-vangelista, azt mondgya hogy, egy más közőt beſelgettenek az Christusnak megh keresefelől. Ez jelen való letzket azért imez három dologban foglalom be tanusagnak okart.

I. Mikepen és hogy hogy beſelgetnek az paſtorok, és mikepen forgolodnak az Christus keresefeleben?

II. Mit cselekeſnek, megh találvan az Christust, ezek az paſtorok?

III. Dolgokat el vegezven, minemű nagy örvendezeffel térnek haza?

A Z E L S Ó R Ó L.

Mikepen és hogy hogy beſelgetnek?

Nem valami hijaban való, és haſontalan

do--o

PRAEDIKATIO:

olologrol folnak es beszélnek ezek az pöfő-
ok, az Angyalok tölők valo el tavozása u-
san, hanem arról, az mit az örökre valo I-
sten ő nekik Angyala által meg jelentet es
nyilatkoztatot vala, tudni-illik, az ő Fianak
üvületese feől, arról beszélgetnek, es az ő be-
sélgetésekben azt vegezük, hogy el indullya-
nak, es az Christust megh keressék, es azért
bóllanak így-is: *Transseamus Bethlehem usque*,
Mennyünk el úgy mond, mind Betlehemig,
es lassuk megh ez dolgot, az mely lött, mel-
lyet az Ur meg jelentet nekünk. Nem-is csak
besélgetik ezt ők nyelvel, es nem csak vege-
zik vegezéssel, hanem ugyan cselekedetek-
kel-is tellyesítik. Mert noha sok akadályok
lehetet volna, mely megh tartoztathatta
volna őket ez uttúl, de űk azokat mind
hátra hagyák.

Micsoda akadályok lehetet volna?

Elő ez, gondolhattak volna, ime cőbaka
vagyon, sok külömb külömb fele latafok,
ajatekok es varaslatok, s-illetlen dolgok sok-
tak ejjel lenni, csudak, tündérsegek, csa-
lardságok az mellyek az embereket megh
bőktak csálni, talam ez-is ollyaten, nem i-
gaz Angyal, nem igaz jelenes eslatas, azért
nem illik el indulnunk, es el mennünk, c-
gygyűld meg csalattatunk. Másik, gondolhat-
tak volna ezt-is, hogy mi nem valami oly
meltoságbeli emberek vagyunk, hanem
csak šegeny Paőtorok, nem vagyunk meltok

KARACSONRA VALÓ

arra, hogy ilyen nagy dolog, minckünk megnyilatkoztaték. Harmadik, ha mi ezt egybeknek meg becélyük csak meg csufoltatunk, holott semmi oly bizonyfaggal meg nem erősíthettük. Negyedszer, az Herodestúl-is felhettének es tarthattanak volna holott, tudák az Davidnak familiaját, ű cölötte, mint hogy abból kellett az Mesiásnak születetni, gyűlölségben lenni. Ötödös, az amely nyaj az ű kezekben bizattatot vala, az ű is felhettek volna, hogy miglen oda jarna-nak, abban valami kár lenne. De laddé űket semmi megh nem tartoztathattya, semmi gondolkodásban nincsenek, es mentsege nem keresnek, hanem minden testi okoskodást hatra hagyván, hisznek es engednek az Angyalnak sávának, es keűek meg indulni, az az Mesiásnak keresesere Betlehemben: Azert mondgyak ezt: *Eamus Bethlehem usq,* mennünk el mind Bethlehemig, es lassuk meg ez dolgot, mellyet jelentet minckünk az Isten

Micsoda innen az Tanúság?

Az igaz hitnek tulaydonása, ha kiben vagyunk, mi legyen, innen meg tanulhatni, s kiad-tetűk: Imezek: I. Mivelhogy az mint Szent Pál áll, az Istennek orsága, nem beűed-ben es igeben, hanem erőben áll, ha ki az szabirni akarja, ne elegendgyek megh csak az i-gevel, hanem az ű hitit cselekedetivel is bizonyítsa. Azert mondgya az Szent Iakab-is: *Osten-*

PRAEDIKATIO.

Ascende tu fidem tuam ex operibus tuis, & ego o- Iaco. 2.
scendam. Mutasd meg h az te hitedet jo cse-
 lekedetiddel, es en-is meg mutatom az en
 hitemet, jo cselekedetimmel. Latodé ezek
 az Paſtorok, nem csak beſelgetnek, hanem
 meggyan el-is mennek, annak keresefere, az ki-
 en hitket akarjak helyhezten.

II. Mikepen ezek az Paſtorok, egy-maſt,
 meggyan ingerlik, es ſorgalmaztattyak ez ut-
 o oz, mellyel az ű atyafiai ſereteteket mu-
 tattyak meg, mely az hitnek gyűmőltſe:
 meggy mi-is à mi hitűnket ezzel mutaffuk meg,
 onogy egy maſt az Chriſtusnak keresefere,
 amely az ige halgatas által leſen, mind pel-
 alankal, cselekedetinkel, ſorgalmatoſſagun-
 al, atyafiai ſeretetűnkkel, ſollicitallyuk, es
 ſongerellyűk.

III. Az hitnek gyűmőltſe, az ſietef-is,
 amely minden okoskodaf, es mentſeget
 hatra vét, hanem minden tehetsgevel a-
 doon vagyon, hogy mindeneknek ſelette es
 ſlőtte Chriſtuſt, es az ű tiſteſſeget kerelſe: *Matth. 6.*
 imint ezek az Paſtorok, hatra hadgyvan
 iminden okoskodaf es mentſeget, ſietnek
 Bethlehemben, az Chriſtuſt keresni.

IV. Az igaz hit kiben vagyon, nem hi-
 ovolkodik, ſem az meg hallot igit, nem had-
 vgya magaban meg alunni, hanem az Iſten
 oggejenek ſorgalmatoſſaggal valo halgataſa- *Pſal. 95*
 val, es arrol valo gondolkodaffal, magaban
 ſőregbiti es neveli.

KARÁCSONRA VALÓ

Miert kel ezeket meg tanulni?

Ennekokaert, hogy megh tudgyuk mellyen igen vetkezzenek azok, kik az igaz hittel dicső csekedni lattatnak, azonközben penig ezeket az Paſtorokat nem követik, hanem az Christus keréſeſeben reſtelkednek, mellycav akkor cselekeſnek, mikor az Iſten igejének halgataſat nem gyakorollyak, ſőt minderr ez vilaghi hitvan a prolek dologert es hivſal gert, es gyönyörűſegert el mulattyak, es hiſ halgattyak-is, nem igyekezik cselekedni es tellyeſíteni, hanem csak fülök mellől böccsattyak: Ez illyetenek az Chriſtuſt megll nem találhattyak, es így időſſégökben kanna vallanak.

AZ MASODIKROL.

Mit cselekeſnek ezek az Paſtorok, ha meg talalvan az Chriſtuſt?

Noha az Chriſtuſnak ſüſletſe elegh nyomorult es alazatos formaban, es allapatban lött, melyre valo kepeſt az Paſtorok, így vezetekben megh tartoztathattanak volna, mivel hogy lattyk ez vilagnak iteletit, hoggy avagy az Chriſtusban hívőknek ſegenyſégök, avagy az Evangeliumnak egy-igyű tudomanya, avagy ezzel egygyűt jaro ſok kord reſt, avagy annak hirdetőinek nyomorult allapattyok megh botrankoztat ſokakat, es az Iſtennek igaz iſmeretitől el ſakſit. De ezek ſemmikepen hatra nem allanak, hanem

PRAEDIKATIO.

sem mindaddigh mennek, mig megh talál-
 vak, minekutanna meg talállyak, el sem tit-
 toollyak, hanem közönfegyeken ki hirde-
 lik, mind azokat, valamellyeket az Angyal-
 tul ő felőle hallottanak es tanultanak vala.
 Mellyeket az kik hallanak vala, azt mond-
 gyja az Evangelista, hogy csudalkoztának
 es álmelkottának rayta. Az Maria penigh,
 mint hogy megh az ő meheben valo fogan-
 tatásakor, az Gabriel Angyaltul, az Christus
 felől megh tanittatott vala, latvan ez Pásto-
 roknak hirdetéseket azzal egyyezni, nagy a-
 minitatosággal halgattya, es fiveben-is be ol-
 gyta, s-meg-is tartya. *Et conservabat omnia verba*
ista Maria, in corde suo. Es tartya vala, ugy-
 mond, Maria mind ezeket az beszédeket az
 fiveben.

Micsoda innen az Tanúság?

Nem kel mincünk az Istennek orsága,
 az ű Anyaszent-egyhaza, es az igaz hit, s-val-
 telas felől, ez vilagi gazdaglágból, fenyeffé-
 gből dicsősegből, s-jo állapotból,illetet ten-
 münk: Mert az örökke valo Istennek akarat-
 yttya ez, hogy az kiket ez világ megh utal sem-
 minnek tart, azokat valasztotta, hogy ez vi-
 lagnak gazdagit megh segyenitené, mint
 Szent Pál szól, mellyert az Christus-is hálat
 bád az ű Mennyei Szent Attyanak. Kiről odeb Matth. 23.
 mellyeb búvebben állottunk. Nem kel te-
 rhat az Istennek hiveinek, ez vilagi fok nya-
 vvalyakban, nyomorúságokban meg botran-

KARACSONRA VALÓ

Matth. 5.

kozniok, sem Istentől elszakadniok, hanem
mindeneket bekevel inkább benvedniök
mert az bekefegh tőröké az mennyeknek
Orsága.

Ró. 10. 10.

Matth. 10.
32.

11. Az Egyházi Solgáknak tiátok es hiva-
tallyok mi legyen, innen azt tanulhattuk
meg? Ez hogy ne elegedgyenek azzal, hogy
az Christust úk megtaláltak es megh ismer-
tek, hanem egyebeket-is ű felsegenek ke-
resesere inditsanak es serkentsenek, mely-
ugy leßen, ha ez Pástoroknak modgyok be-
rint mindeneknek az Christust ki hirdetik,
ki prædikallyak, es közenségeßen ű rolla-
vallaft tesnek: Mert az mint Szent Pál tanit
*Corde creditur ad justitiam, ore autem fit confessio
ad salutem.* Szivel leßen az hitel az igazságra,
Sájjal pedig az idvősségre való valas tetel,
Christus-is azért mondgya: *Si quis confitebitur
me coram hominibus, confitebor & ego illum, co-
ram Patre meo caelesti.* Ha ki vallast tesen en-
felőlem az emberek előtt, en-is vallast tesek
arrol, az en Mennyei Szent Atyam előtt.
Qui autem negaverit me, & ego negabo. Az ki pe-
nig megh tagad engemet, en-is megh taga-
dom azt.

AZ HARMADIKROL.

Hogy hogy es miképen ternek haza-
jokban az Pástorok?

Minekutanna az Christust, az jásolban
megh talallyak az Pástorok, es ki hirdetik,
kettőt

PRAE DIKATIO.

szertőt mond az Evangelista felőlök. 1. Hogy az ú nyajokhoz vissza ternek nagy ö-
 ömmel, es azonközben az ú nyajokban,
 semmi kárt nem vallanak. 2. Hogy az Istent
 az ú jo tetemenyejert, ki őket az Christus-
 hoz jutatta, igazgatta es vezérlette, dicsink
 es aldyak.

Mit kel itt meg tanulni?

Először, hogy az igaz hit, vallás es tudom-
 many, sem az Isten tiszteleti, akar kit-is hi-
 svatallatul el nem vonson, s-meg nem tar-
 toztat, mint az Apostolok példaja meg mu-
 tatatta, kik neha tisztekben jártak el, neha ke-
 zít munkat úztenek, mint Szent Pál: sőt az
 Isten tiszteletiben jároknak, munkajok, mar-
 tadjok inkább meg aldatot. Azert mondgya az
 Christus: *Quarite primum regnum Dei, &c.* Matth. 6.
 Jertetek elsőben az Istennek Országat, &c.

II. Ez Pastoroknak példajok, inditson
 minket-is erre, hogy, holott immar ú sent
 Felsege minékünk-is nem csak megh jelen-
 tetette, az Christust, es ebben minden javai-
 daban rebesse tört, hanem naponkent az ú is-
 mmeretiben, es az igaz hitben, sent igejenek
 hirdetese által, nevel es öregbit, mi-is ú Sz.
 felseget aldyuk dicsirjük es magastalljuk.

Kinek Szent Fiaval es Szent Lelkevel,
 legyen dicsőség, tiszteleg, birodal-
 lom, most es mind öröкке,

A M E N.

A Z M I U R U N K I E S U S Z
Christusnak dicsőseges es győző-
delmes fel tamadasarol valo
Prædikatiok.

Christusnak dicsőseges es győző-
delmes fel támadásáról való
Prædikatiók.

Ex Evangelio Marci 16.

Concio
Prima.

Lva Muk az Historia-

ban egy - neminem
Haffenstein Varosbollo
valo, Laszlonc vü Cseh
Ur felől; Hogy mikor
az Romai Imperatoru
követségben bocsattat-

nek Török Császárhoz, es uttyaban leven, menne Husvet napjan, talalt volna egy szanto embert, ki az Eke Szarvat fogvan ezt enekelte: *Surrexit Christus hodie*, az az, fel tamadot az Christus ez mai napon. Mellyet mikor az Cseh Ur hallot volna, álmelkodot rayta, es parancsolvan az Kotsisnak, meg allani, az szanto embert bollirotta, es az tudakozta tulle, kicsoda volna es miert enekelve azt az eneket: kinek az szanto ember azt feleli, hogy ű keresztyn volna, es noha az Töröknek rablagaban immar sok időtül fogva tartatnek, mindazonaltal meg emlekeznek arrol az időről, mellyen az Keresztynnek az Husvet innepet bentelnek: es az

PRAEDIKATIO.

annakokaert ebben az rablagban-is örven-
dözne, hogy az Christus által az ördögnek
es az pokolnak örökre valo rablagabol meg
abadittatot volna. Mellyet halvan az Cseh
Ur, igen örült, es hogy az ő vallásban aha-
tatottan meg maradna bemeninté. S-kicsó-
da volna ugyan-is szerető atyán fia, az ki
nem örülne, mikoron gondolkodik az Chri-
stusnak ilyen jó tetemenyeről, hogy az ő
halalanak es díszőleges fel tamadasanak
altala, az pokolnak örökre valo mélyféges
tömlötzeből meg szabadittatot? O bezzeg
bent, bezzeg örvendetes es vigasagos nap
hát ez minckünk. Ha azért az madarak lat-
van az Tavaśnak jelen letet, lőt mind fűvek,
fak es minden allatok örvendeznek; men-
nyivel inkább tehát mitudvan jelen lenni az
mi szabadulafunknak napjat, örvendezzünk:
es az bent Daviddal mondgyuk, lertek el
örvendezzünk az Urnak. Az bent Pallal-is:
lertek el örvendezzünk es vigadozzunk az
Urban: Mert az mint bent Gergely Doctor
mondgya: *Plus fuit ex sepulchro surgere, quam
de Cruce descendere.* Több haśna volt az Chri-
stusnak az koporsobol valo fel kelesenek,
hogy nem mint az kőrőst-farol valo le šal-
lasanak. Mert ha fel nem tamadot volna,
semmit minckünk az ő bēnvedese es halala
nem haśnalt volna; ha az koporsoban ma-
radot volna, nem ő lőt volna, ki ugy mint
életnek fejedelme, hanem az ördög, ki ugy

Psal. 91. 1.
Phil. 4. 4.

HUSVETRA VALO

Mich. 2.
13.

mint halálnak fejedelme, az győzedelmes. De csak egyedül az Christus az győződelmes. Annakokaert emellyük fel hat az mi fiveinket, es ezt az draga Husveti kentset keressük, mellyet megtalálván, meg-is tartfuk, hogy öröкке vele élhessünk.

Sommaja az Evangeliumnak:

Rom. 10.
9.

Sommaja imez Szent Pal mondasában foglaltatik be: Ha vallást tejedesz az te báddal az Ur Iesus felől, es el hiszed Sivedben, hogy az Isten feltámasztotta őtet az Halálból, idvőzűs.

Imez dologban áll azért ez Prædikationak czellya, mellyet minékünk ez mostani orában meg kel magyaráznunk:

Mikepen győzte meg, az mi Idvőzítő Urunk Iesus Christus az ő ellenfeget, es mikeppen ostromatta az hiveknek attul el nyert prædat?

Gell. Theat. vitæ
p. 43 45.
Scythæ
K. Alex.
lib. 8. c. 6.

AZ Historicusok az Eghig magasztallyak es dicsirik ez világhi hadakozó Fejedelmeknek ellenfegekön vőtt győződelmeket. Gellius azt írja, hogy affele győződelmes Fejedelmek aranyas koronával fel ekesítettven aranyas sükereben hordoztattanak. Serostes Ægyptusnak Kirallya az ő rablagában levő Kiralyokat fogatta be sükereben, es azokkal vonatta magát. Camillus Vejis varo-

PRAEDIKATIO.

varoslat megh veven, negy fejer lovakat be fogvan hordoztatta magat. Severus Imperator negy Elephantokkal vonattatvan bekeret, ment fel palotajaban. Aurelianus Imperator, negy jarmos farvasokkal Pompejus lovak helyeben Elephantokat fogatot be.

Livi. de-
cad. 1. li. 5.
Severus.

Aure. Im:
Olaus lib.

17.
Pompeius
Fulgofus
lib. 2. c. 32

De micsoda haszna vagyon ennek, hogy effele pogany fejedelmeknek győződelmes voltokat bamlaliyuk elő? Igen keves. Kell hat minckünk neznünk inkább arra az győződelemre, mely meg vagyon irva: 1. Sam. 17. 17. v. 5. holot David az nagy Goliatot megh

1. Sam. 17.
7. 5.

győzte, ott az nep nagy örvendezéssel az Davidnak eleiben menven, kialtya vala: *Victoria, Victoria*, az az, Győződelem, Győződelem: Az Saul az ellenfelegben Ezert vert meg: de az David tiz ezért. Mivel hogy penigh az David peldaja vala az Christufnak,

1. Sam. 18.
7. 6.

kialtsuk mi-is az győződelem vevő Christufnak enckelven: GYŐZŐDELEM, GYŐZŐDELEM vetettetet az pokolbeli Goliathon, el rantatot az prædalonak vara. Es

2. Sam. 6:
7. 5.

mikepen hogy David örvendez vala az lehova előtt, mikor az Frigynék ladaja viſſa hozattatnek Githabol. Azonkepen minckünk-is örvendeznünk kel, hogy az mi Frigyüknek ladaja, az Ur Iesus Christus, kiben minden kentsünk le tetettetöt: az koporſóban nem maradot, hanem az ő maga mennyei crejevel ki jött, es az magassagban fel

Col. 2. 5.

ment.

HUSVETRA VALÓ

ment. Erről azért az Christushnak győződel-
meről bollyunk mi mostan, es lassuk meg:
Miképen vitte vegben ő Felsege ezt az győ-
ződelmet?

ELŐSZÓR.

Az ő maga saját testet igazan fel ta-
madtvan. Bizonyára ez minden győződel-
meknek meg győzőjenek méltan mon-
dattathatik, ki az halálnak erejét el vőtte,
semmive tőtte, hatalmát meg rontotta, mi-
kor az halalban meg nem maradt, hanem
győződelmesen es igazan fel tamadt; mel-
lyet soha senki vilagh fundamentomatul
fogva nem cselekedet, nem-is cselekedhe-
tik. Mahomet az Istent igejenek ragalmazó-
ja es ördöghi hazugsággal rakva leven, azt
möndgya vala, hogy ő maga erejéből fel
tamadhat, de meg-is el temetve vagyon,
s-leben-is az Christushnak dicsőffeges itéletre
való eljöveteleigh. Az mi Fejedelmünk az
Ur Iesus Christus csak egyedül az, ki az ha-
lálnak, pokolnak kapuit le törven, saját ere-
jével győződelmesen kijött es fel tamadt.

DION.
az Phoe-
nixről,

DION. azt írja az Phoenix madar felől,
hogy egynéhány száz éltendő mulva meg
isul, mely hogy ha igaz, bizonyára példáz-
za az mi igaz Phoenixunknak az Christushnak
halalbol fel tamadasának általa való meg
ujjulasat. 1. Sam 28. v. 8. Olvasfuk, hogy
Saul az jövőendő-mondo ördöngöshöz
ment

PRAEDIKATIO.

ment, hogy az Samuel Prophetát az koporsó-
ból ki hja es elő hozza, de az-is csak vala-
mi jelenes volt es ördögi praetika, mely az
Samuelnek abrazattyat vötte volt fel. De
az Christus nem valami jeleneskepen, ha-
nem igaz es természet szerint valo testben ta-
madot fel. Erről mondgya Szent Agoston
Doctor: *Mortuum Christum & Pagani credunt,*
resurrexisse autem propria fides est Christianorum.
Hogy az Christus meg holt, az Poganyok-is
hiszik, de hogy fel tamadot, csak az Keresz-
tyeneknek tulajdon hitük az. Ez az mi vala-
sunk meg erősítetik sok bizonyosságokkal.

Első bizonyosság pedig az Szent Iras, mely-
ben semmi kétséges nincsen; Mert az Chri-
stus meg holt, el temettetet, es fel tamadot
az irások szerint. Egyehanyat azért az Szent
Irasbeli bizonyosságok között hozzunk elő:
Esa. 53. v. 8. Az tömlőczből es irletből fel
vetettetet: de kicsoda magyarázhattya meg
az ő bűletet: Psal. 16. v. 10. Nem hagyod
az én lelkemet az koporsóban, es nem enge-
ded, hogy az te Szented rohadásra jussón.
Psal. 110. v. 7. Az uton az patak folyasból
isik. Ose. 13. v. 14. Az koporsónak hatal-
mabol ki vessem őket, az haláltul meg baba-
ditom, hol az te fulskod oh Halál? Gen. 3.
v. 15. Az Ásásonyi-allat magva megh tőri az
kigyónak fejét. Ose. 6. v. 8. Az ő ki jövelele
hasonsíttatik az haynalhoz es az elsőhöz.

Második bizonyosság: Az Peldák. I. Az

Bizony-
ságok. I. Az
Iras.

1. Cor. 15.
1. 3. 4.

01-13 14

11. Az
Peldák

Frigy

HVS VETRA VALO

Exod. 25.
x. 5.

Frigynek Ladaja epittetik Cedrus fabol, hogy az fergektul megh ne emesteflek. Azonkeppen az Christus az halaltul es ordogtul meg nem emestethetet, mert o az frigynek ladaja, mely Sethim, az az, rothatatlan fabol epittetett. II. Az Adamnak el aluvasa es fel serkenese, peldazta az Christusnak halalat es fel tamadasat: mert mikeppen

Gen. 2.
x. 21. 22.

Adam az alom utan fel kelven, megh ismet Evat oldalabol valonak lenni: azonkeppen Christus-is fel tamadvan az halalbol epite az Anyasent-egyhazat az o oldalanak sebeiabol, az mint sent Agoston mondgya.

Gen. 22.
x. 8.

III. Isak az aldozatnak tuzere vettetven, hogy megh eghjen: mindazonaltal megh szabadittatik az Angyal altal, peldaja volt, az Christusnak keresztan valo aldozattyanak es Isten erejevel halalbol valo fel tamadasa-

Gen. 39
x. 20. 44.

nak. IV. Iosephnek omloeczben valo vetetese, es nagy tisztessgre valo ki hozattatasa, peldazta az Christusnak halalbol valo fel tamadasat, ki mennyet es az foldet birja. V.

Dan. 6.
21. 22. 24.

Daniel az Oroslanyok vermebol megh szabadulvan, peldazta az Christusnak koporsobol valo ki szabadulasat. VI. Ionas az Czet hainak gyomraban harmad napigh volt, es harmad napra az sarazra ki adattatot: azonkeppen az Christus harmad napig az foldnek gyomraban volt, es harmad napra elevenen az koporsobol ki joett. Matth. 12. v. 40.

III. Elő
Bizonfa-
gok.

Harmad rendbeli bizonyfagh: E L O bi-

zon-

PRAEDIKATIO.

bizonyságok. Azok pedig ket felek: tudni-il-
lik, Mennyeiék és Földiek.

Mennyeiék az Angyalok, kik az Christu-
nak fel tamadasat bizonyitták ketkeppen. Mennyei-
iek az An-
gyalok
Marc. 16,
7. 6. 7.
Először Savokkal: Mert így bolnak, az Iesus
kit kerestek, nincsen itt, mert fel költ, és
intest ténnek: Ne fellyetek. Másodszor, cse-
lekedetekkel: mellyel bizonyitták az Chri-
stust az koporsóban nem lenni. Mert megh
mutatták az helyet is, melyben az Ur fekűt,
űresnek lenni. Es megh tanitták, holot kel-
lene keresni, tudni-illik, Galilæaban. Kit ha
ott nem találnának, hamis tanuknak bizo-
nittyak magokat lenni.

Földiek. Először, Az Vitezek és ellenfe- Földi bi-
zonságok,
gek, kik az koporsótul el futnak holt eleve-
nen, el hagyvan az ő allásokat. Másodszor,
megh jelent az Maria Magdolnának, es E-
mausban menő ket tanítványoknak: annak-
utanna egyűt eleven az tizenegy tanítva-
nyoknak is megh jelentette únnón magát.
Peter is, ki az koporsóban az lepedőt latta,
es az kendőt mely az ő fejenel volt, bizon-
sága. Somma szerint, őtőször jelent megh az
ő fel tamadasának napján.

Miert kel ezeket ertenünk?

Az mi hitünknek megh erősítesere: Mert
csak valami gondolt beűsed vala előőrmög
az Tanítványok előt is, az Christusnak fel
tama-

HUSVETRA VALÓ

tamadása. Az Athenasbeliek-is mikor hall-
 lanak az Pal Apostolnak Christus feltama-
 Ad. 17. 18. dása felől való prædikallását, csak hijabanna
 Ioh. 20. 25. való befednek tarttyak vala. Thamas semm
 hişi vala fel tamadotnak lenni. Epiphanius
 Epiphan. azt írja, hogy Cerinthus-is tagatta az ő fel ta-
 hazet. 27. madását. Ennekokaert mondgya Szent
 2. Tim. 2. 8. Pal: Megh emlekezzel rolla, hogy az Chri-
stus fel tamadot az halalbol. Sőt ha az Chri-
 stus fel nem tamadot volna az halalbol, hi
 1. Cor. 15. jahan való volt volna az mi prædikallafunk
 7. 14. hijaban való hitünk-is. Plinius azt mond-
 Plin. li. 7. gy, hogy lsten nem eselkedheti azt, hogy
 az kik meg holtanak meg elevenedgyenek,
 es az halalbol fel tamadgyanak. De mi en-
 zel ellenkező dolgot bizonithatunk az Szent
 Irasbol, mint ez prædikationak vegebesse
 meg lathatod.

MASODSZOR.

II. Con-
 cio. Az
 ellebbi
 Conciot
 elő szam-
 alvan
 rövid-
 den ugy
 kezdgy
 itt el.
 Eph. 4. 8.
 Col. 2. 15.
 Julius
 Csaszar.

Az ő ellensegit hatalmason le tapod bo-
 van. Az Romai Fejedelmek, győződelmes
 veven az ellensegekön, az foglyokat a
 győződelmes Becker előtt vitetik vala, a
 többi utanna megyen vala. Ugy az Chri-
 stus-is fogva vitte az ő ellensegit, az halalol
 tudni-illik, az ördögöt, es az Poklot. Fogv
 vive az foglagot. Megh foésvan az fejedelm
 len-segeket, es az hatalmassagokat mutogatag
 batorlaggal. Julius Császár győződelmet vev
 vev

PRÆDIKATIO.

ovven, ilyen helyes beszédet szól vala: Veni, vi-
endi, vili. lőttem, lattam, megh győztem. De
 sokkal helyesben az Christus felől ezt
 mondhatni. Anno 1398. Bajazethes, ne-
gyedik Török Császár, ki az Kereszteneket
 gúgen meg remítette vala: mikor Tamerlanes
 nevéű Tatar Császártul meg győzettetet vol-
 na, megh fogattatvan, es vas rostelyban re-
 költetven, egész Ásiá bélyel hordoztaték, es
 Tamerlanes hátára hagvan űl vala fel lova-
 sra, melyet mikor az Keresztenek hallottak
 volná, minemű nagy örömökre lőt legyen,
 lehithető dologh. Vala minekünk-is ellenfe-
 lünk nagy es ißönyu, de ezt az Christus
 meg győzte, meg kötözte, megh rontotta,
 es fogva vitte, az halált meg erőtlénítette,
 az poklot bamber-ijjal által lütte, mit fe-
 lünk, s-mit rettegünk hat? Ez amaz Adoni-
bezech, ki az hetven Kiralyokat általa alatt
 mint egy ebeket úgy tartott Iudi. 1. v. 1. Ez Ios. 10. 25.
 amaz igaz Iosue, ki az öt Kiralyokat, kiket
 Iosue megh győzött vala, fel akasztata. Ez a-
 amaz Hercules-is, ki meg győzte amaz három
 fejű Cerberust, úgy-mint. 1. Az Halált. 2. Az
 földögöt. 3. Az Poklot. Mert ű maga mond-
 gygya Math. 12. v. 29. Hogy ű az ki erőssé le-
 ven, be ment amaz erős fegyveresnek az
 Sátannak hazában, es űtet megh győzven,
 minden hazat el prædalra. Bizzatok azért,
 n meg győztem ez világot, azt mondgya.
Iosue. 16. v. ultimo.

Anno
 1398. Ba-
 jazethes.

Iosue

Micsoda innen az Tanúság?

Ez, hogy az Christus; nem az Angyalok által, hanem az embereknek szolgálattya által, hanem saját es felséges hatalmával tamadot felel nem fűkölködvén senkinek segítse nem küll. Ez azért az mit ű maga mond: Rontottok el az Templomot, es harmad napon fű épitem űtet. Az miképen az Atya tamadott halottakat, es meg elevenit: azonképen ű nem Fiu-is, az kiket akar meg elevenit. Hatalmam vagyon le tenni az életet, es ismet fű venni űtet. Szent Gergely Doctor-is így szól: Mori dignatus est ex voluntate, sed resurrexit propria potestate. Halálra méltóztatot akarattya vala, de fel tamadot saját hatalmabol. Példája vala ű neki David, ki az Oroslánt es Medvet veri vala. Samson-is, ki az Oroslánt úgy faggattya vala mint egy gődölyet.

Ioh. 2. 19.
Ioh. 5. 21.

Ioh. 10. 18.

1. Sam. 17.
Judic. 14.
1. 7.

Miert kel ezeket erteni es tudni?

Ennekokaert, hogy mikor minden fel is sok nyomorúságokkal környűl vetettettűn nű vagy ellenségtűl háborgattatunk, meg n dreműllyűnk, se kessegben ne essűnk, hanem ezzel az mi győződelmes Urunknak az U Iesus Christusnak hatalmával vigasztallyulugy gyamolitsuk, es biztassuk mi magunkat, es hiven, hogy azoknak minden gonos ellenségtűnűnk vala igyekezeteket semmive teszi, hal talmokat el rontya, erejeket el vesi, es mi

PRAEDIKATIO.

ket azok alól hatalmasson meg szabadít.
 Ha azért isten velünk, vallyon s-kicsoda le- Ró. 8. 31
 het ellenünk.

*Sì mundus hic Daemonibus,
 Scateret sicut vermibus,
 Nil timeremus anxie.
 Vincemus tandem strenue.*

Az az:

Ha ez világ ördögökkel,
 Buzogna-is mint fergekkel;
 Semmi nem félnek reánk,
 Meg győznök mert őt nagy főnnyen.

HARMADSZOR.

Az ű győzödelmet csudalatoskepen
 ki jelentven. Mert ez az győzödelem három
 okaert mēto csudalatra. 1. Hogy az Chri- No 11
 stus fel tamadot, az koporsó be zárólva le- Calvinia
 ven. Az Samsonnak Gaza Varosabol valo hoc vult.
 szabadulasa az Varosban lakozoknak nagy
 csudajokra vala; mert holott űet eyjel be
 zárlottak volna, el hittek volt azt az Philis-
 tēusok, hogy nem lehet modgya az maga-
 meg szabaditafaban. De Samson az lakato-
 kat le verven, es az Kaput hatan ki viven,
 meg szabadula. Azonkepen Christuf-is, noha
 be zárltatot vala az Koporsóban, es az vi-
 tezeztűl őriztetnek, mindazonáltal, az ű
 Isteni crejevel ki jőve abból.

Iudic. 16.
 7. 3.

Vallyon s-nem elegendé mētoé csudara es

HUSVETRA VÁLÓ

Ichnomys
meg.

álmelkodásra, ez az ábábadulas? *Pli. lib. 9. c. 24.*
 azt írja egy kis állat felől, kinek neve Ichnomys
 umone, mely csak Egyiptomban találtatik,
 hogy halalos báytt vi amaz nagy Crocodi-
 lus nevű Sarkannyal. Hó gpenig ezt az nagy
 állatot meg győzhette, azt írja felőle, hogy
 gyakorta sikeres sarban be martya es kevert
 magát, es az Napnak melegsegenel megit
 barátya, es ezt gyakorta cselekedven, minni
 egy pantzellel magát be borította, es ugy me-
 gyen bembén, es farkat fel emelven iszo-
 nyu nagy hijaban valo útfel előtt az nagy ál-
 latnak el ugrik, ezt mind addig cselekedti
 miglen vigyazásban leven, es fejet meg hor-
 gástvan az Crocodilusnak torkában ugrik
 es hirtelenséggel gyomrában alá menven, na-
 ki ragja, es ugy eppen megh ábábadul. Ugy
 Christus-is amaz nagy pokolbeli Crocodi-
 lus az Satant meg győzven, únnön maga a
 koporsóban be zároltatvan, eppen ki ábábad-
 dul. Erről mondgya Szent Gergely Do-
 ktor: *Christus resurrexit clauso sepulchro mirabili-
 ter.* Az Christus, be zárolva leven az kopor-
 so, csudalatoskepen fel tamadot. Athana-
 sius-is: *Ille sa virginitate natus est, et ille sa lapide
 resurrexit.* Szűzességnek megh segefe nélkü-
 l születet, es az kinek megh illetese nélkü-
 l tamadot fel-is.

Mit tanulb itt?

Ezt, hogy az Christus oly Ur, kinek minni-
 den állatok engedelmessek, ugy mint kiki

minni

PRAEDIKATIO.

minden állatoknak autora, szerzője, mint
 szinten hogy az koporfo be tevé leven, mind
 azonaltal, engedet az Christus testének,
 hogy meg illethetetlenül belőle ki jöhetet.

II. Csudalatos fel tamadása, mert föld
 indulással lőtt. Negy rendbeli föld indulást
 olvassunk penigh az sent irasban. Elő, az

Exod. 19.

7. 16.

Törvennek ki adattatásakor, az holot fenyi-
 tek es átok hallattatik. Masik az Christus

Pfal 18. 8.

benvedeskor holot ez átoknak holgaltata-
 sa leßen. Harmadik az Christus fel tamada-

Matth. 27.

7. 52.

sakor, az holot változás lattatik, ugy mint
 az haragnak kegyelemre, az siralomnak ö-
 römre, es az halálnak életre való változása.

Negyedik leßen az utolsó iuletkor, holott
 mindeneknek betelleyesedése leßen. Pom-

Matth. 26.

7. 2.

pejus dicselkedik vala, hogy egy labanak

Pompe-

jusnak

kevelyse-

toppantásával az egeß Itáliát fel haborithat-
na. De ez az, az Christus tudni-illik, ki min-
 den dolgokat vegben vihet, es az kinek hi-
 talmara sőt csak intesere-is minden állatok
 meg refketnek,

III. Csudalatos fel tamadása, mert sok
 halottak kik az előtt megh holtanak vala,
 fel tamattanak vele egygút, es sokaknak
 meg jelentenek. Peldaja volt ennek az Eli-
sæus, ki az csontokat megh illetve, megh
 elevenedet es fel tamadot az halot.

2. Reg. 17.

7. 21.

Micsoda mind ezeknek hába.

Szolgat ez az mi vigasztalásunkra: mert
 mi kepen az Christus az mi sejük fel tama-

HUSVETRA VALÓ

Ephes. 4.
v. 23.

1. Cor. 15.
v. 20. 21.
22. 23.
Col. 1. 11.
1. Theff.
v. 14.

1. Pet. 1. 3.
Phil. 3.
v. 20. 21.

dot, azonkepen mi is tagjai, fel tamadunk. Ezzel vigasztalta magát az Szent Iob-is, meg annak előtte sok idővel, minekelőtte az Christus bűletet, megh holt es fel tamadott volna; mikor így szól: Tudom hogy az en meg váltónál, es engemet az földnek porából fel tamaszt, &c. Annakfelette az Christus-is az fel tamattaknak első főngejenek mondattatik, es első bűlőnek az halottak között. Mikepen azért az Christusnak fel tamadasának fundamentoma, ugy az mienknek-is nem egyéb, hanem az Istennek igazsága es hatalma, mely megh jelentet az Christusnak fel tamadasában. Erről mondja Szent Agoston. *Surrexit Christus ut resurrectionem non dubitaret Christianus.* Fel tamadott az Christus, hogy az keresztény ember ne ke- telkedjen maga jövődőben való fel tamadasa felől. Mivel hogy peniglen az mi fel tamadasunk felől, sok bűnt írásbeli bizony- gok vannak, s-nem-is ketelkedik az keresztény ember, ebben megh tanítatvan az Istennek igejéből bűvéb befeddel, erről leg- most nem bollok.

NEGYEDSZER.

Az nyert prædat sok külömb külömb de felekepen az hiveknek osztogatvan. Bezzeg sok Husveti draga kentseket főrzőt es osztogatot minékünk az Christus. De azok köz- zül

PRAE DIKATIO.

úszul csak nemelyleket fámlallyunk ez mosta-
inni oraban elő.

I. Præda. AZ GYŐZŐDELMESE ZASZLO, Ró. 4. 29.
melyre le irattatot az Istennek igazsaga. 8. 34.
Mert az Christus halálra adatot az mi bűne- 1. Cor. 15.
inkert, es fel tamadot az mi megh igazula- 7. 18.
lunkert. El vetettetik az hamissag, es hozat- 1. Pet 3. 21.
tatik örökke valo igazsagh. Az ki hat dicse- 22.
kedni akar, az Urban dicsekedgyek. Dan 9. 24.
1. Cor. 1.
7. 30.

II. Præda. AZ GYŐZŐDELMESE KESZ-
KENŐ, mellyel el törli az mi köny-hullatafin- Ró. 5. 1. 8.
kat. Az Maria áll vala kívül az koporsónal Ioh. 20. 11.
firvan, &c. Es monda neki az Iesus: Mit Ioh. 14. 1.
firű Asszonyi-állat? Ismet: Ne haborodgyek Ole. 13. 4.
meg az ti bivetek. Chrysostomus-is így Boll: Chryso-
Si legendum est, luget diabolus. Ha firni kel, fir- stomus.
on az ördög. Szent Bernhard: O felices la- Bernhar-
chrime, que absterguntur manu Salvatoris. dus.
Oh boldog köny-hullatafok, mellyek az éabadi-
onak kezeivel el töröltetnek. Ismet. Az ti
somorúsagtok örökre fordul.

III. Præda. AZ GYŐZŐDELMESE KÖNYV.
Melynek első levelen ez irattatot: El te- Rom. 6.
mettettünk az Christussal az Keresztleg által à 7. 2. 3.
az halálban: Hogy miképen az Christus fel usque ad
tamadot az halálból, az Atyának dicsőlege- 7. 15. & 7.
re, ugy mi-is uy életben éllyünk. Ismet: Tif- 7. 4.
titstok ki magatokból az regi kovást. Hogy 1. Cor. 3.
az kik élnek, ez utan nem magoknak éllye- 7. 25.
nek, hanem annak az ki ú erettek meg holt
es fel tamadot. Az második levelén ez irat-

HUSVETRA VALO

10. 20. 17, tatot: Mond megh az en atyamfainak: Be-
 Bellem az en nevemet az en atyamfainak.

10. 15. 14. Ismet; Ti en baratim lesteek. Vallyon fin-
kab mi lehet ennel nagvob vijaftalas mi

10. 20. 17. kor így szól az Christus: El megyek az en

Col. 1. 12. Atyamhoz és az ti atyákhoz. Bizony hát
Christusnak atyafiai vagyunk nem csak az

Job. 14. 3. emberisgre nevez, melyet fel vött, hanem
az ő ölékbe tette ő a föld fele.

szólok: életem öröklegére nevezés. S. ezert
szabadított minket meg az büntül, hogy an-

nak az ő orfő-gának és dicsőfő-gének örökösive ténne minket. Ennek azért az mi fe-

jünknek az Úr János Christofnak, Szent Attyával és Szent Fülkövel egyetemben. Is

tyavár és Szent Lelkével egyetemben, le-
gyen dicsőíteg, tiszteltet, mostantul fogva

Concio
Tertia.

1. Cor. 5. v. 7. Tisztítatok ki magatokból az reghi kovást, hogy úy ténak legyetek, &c.

HOgy ez igiknek magyarszattya világosb
ertelemmel legyen: Először lassuk sum-
majat, az után rebeit, Harmadsor, minemű
tanulagokat adgyon ez igikből az Istennek
jelke előnkben, vegyük csűnkben.

Sommaja ez: Az Szent Pál ezekben az
igikben tanít és int, az Szent, artatlan és ke-
gyes életnek követésére, mely illeti azokat
kik keresztyének, és az Christus által meg tar-
talmi akarnak.

Rece

PRAEDIKATIO.

Réfe kettő vagyon. Az első reſe, megh mutattya mit kellyen cselekedniök azoknak, kik az Christus által meg akarnak tartani es élni; Ezt tudni-illik, hogy minden kovást ki tisztítanak magokból,

Az második reſeben az ſent Pal teriti az ő ſavat az Hufvet innepere, es megh mutattya miképen kellyen azt meg ſentelni, tiſtáſágban tudni-illik, es artatlan életben,

Tiſtítſatok ki, úgy mond, magatokból az reghi kovást, &c, Első reſe ez leczkenek ez, melyben megh mutattya, mit kellyen az hiveknek cselekedniök, ezt, hogy az kovást ki tiſtítſak magokból. Itt ezeket ſassuk megh.

I. Mit ért az ſent Pal az kovásnak nevezetén?

II. Micsodas az, a kovás?

III. Mit kel azzal az kovással cselekedni?

Mit ért az kovásnak nevezetén?

Nem egyebet, hanem az bűnt, mind azt, valami az Iſten törvényével, akarattyával ellenkezik, es valamit az Ember az ellen vagy gondol vagy cselekeſik. Erről mond-
gya még az pogany böcs-is Cicero: Pecca- Cicero 3.
tum eſt tanquam transilire lineas, Az bűn nem e- paradox.
gyeb, hanem az lineának által hágása. Valaki tchat az Iſten igejének es parancsolattya-
nak lineáját által hágja, akár cselekedeti-
vel,

HUSVETRA VALÓ

vel, akár befedével, akár gondolattyaival
bűnt cselekedik az, s-ezt nevezi az bűnt Pál
kovásznak. Ugyan ezent érti ő maga az Chri-
stus is mikor így szól: *Caveat vobis, & fermento Phariseorum & Herodis.* Meg ojjatok magatokat az Pharizæusoknak es az Herodesnek kovásbatul, az az, az kep mutatástul es egyebetitalan clettul, es hamis tudomantul, mellyel a Pharizæusok es az Herodes rakvak.

Miert nevezi az bűnt kovásznak?

Tulaydonlagara es természetire nevez: Mert miképen hogy, noha az kovás kűsín, es semminek tetésének, de azért oly ereje vagyon, hogy ha, ugyan sok list közze elegyítessék-is, megh hattya, fel puffaszttya, azt erőt ad neki: Azonképpen az bűn-is, egy clettőben, mikor cselekedtetik, kitűnnek, es semminek tetésik, ugy annyira, hogy az ki azt cselekedési, nem itili veszedelmének es karhozatosnak lenni; de azért, ha az embernek belső részében beferkezhetik, az egész természetet el hattya, uy indulatokat bűrőz az emberekben, mellyel Istennek es az ő bűnt igejének es akarattyanak ellene jár, mely miatt az ember Isten előtt kedvetlennek lesz. Erre nevez hasonlítatik tehát az bűn kováshoz.

I I. Micsoda ez az kovás?

Reghinek mondgya: Tisztítatok ki ugyan,
mond,

PRAEDIKATIO.

mond, magatokbol az reghi kovást. Miert
mondgya reghinck? Eredetire nezve: mert
az, nem mi raytunk kezdetett, hanem az mi
első bűlenkőn Adamon, es ő rolla im-
mar mi rejank, kik akkor az ű ágyekaban
valank es mind a mi maradékiakra is el bár- Prov. 20.
mazot, ugy annyira, hogy nincsen senki im-
mar ki azt mondhatna, *tota az en áivem az*
bűntől, holott az mint az Propheta mond-
gya, *Septies in die cadit justus*, hetset az igaz el
elik napjaban. *Et Psal 51. In peccatis concepit*
me mater mea, &c. Bűnben fogadot engem az
en Anyam az ű meheben, bűnben lőttem
ez vilagra is, lőt minékünk jarasunk, mozga-
sunk, es minden cselekedetünk csak mind
bűnben vagyon. *Remigius in Psal. 98. Nullus est*
ita Sanctus, ut omnino careat peccato. Nincsen
senki oly bēnt, hogy tellyességgel bűn-
nélkül legyen. *Beda in Psal. 129. Nec sanctus quis-*
quam in carne constitutus, peccata ad integrum
cavere potest. Egy bēnt is nincsen, ki míg az
teltben el, hogy az bűnt mindeneftől el ta-
voztathassa. *Gregor. in lib. 1. Reg. Sine peccato*
etiam viri electi esse non possunt. Megh az valas-
tottak sem lehetnek bűn nélkül. Igy hat re-
ghi az bűnnek kovássa.

III Mit kel ezzel az reghi kovással
cselekedni?

Azt mondgya bēnt Pal: Tisztislatok ki ma-
gatokbol. Miert? ket okat mondgya. 1. *Ue*
filio

HUSVETRA VALO

1 oka

fitis nova massa, hogy uy testava legyetek, mivel-hogy kovaß nélkül valok-is vadtok. Mondhatnad: Ha kovaß-nélkül valok vagyunk, miért mondgya meg-is hogy azért tisztítsuk ki magunkból az kovaßt, hogy az nélkül leven, uy testak legyünk: Felelet. Az Szent Pal Apostol ez mondasban nezett az Istennek kegyelmere, melyből az valasztottak el hivattattanak vala, hogy uy emberek legyenek es minden reghi bűnnek kovaßat magokból ki vetven, Istennek eleiben állatnak únnön magokat. Ennek az Isten hivatallyanak valakik engettének vala, azokat mondgya Szent Pal kovaß-nélkül valoknak: de mivel-hogy megh azokban is, az bűnnek taploja es maradékja bennök vala, annak az bűnnek kicsin maradékjának ki tisztítására inti őket, hogy egészen uy testakka legyenek. Hasonlo bolainak modgyaval el az Christus az Tanítványokhoz. *Io. ban. 13. 17* *Iam vos mundi estis propter sermones meos, cui credidistis*: Immar ti tisztak vattok az en beßedimert, az kinek hittetek, tisztaknak mondgya, maga bennök vala romlandóság; Igy argumental hat az Szent Pal itt: Valakik az Evangéliom prædikálásanak általa az Christushoz hivattatvan, engedtenek, es Sentiül kegyessen elnek, azokban megh az bűnnek sikraja, taploja, maradékja bennök vagyon, mellyet ki kel magokból tisztítaniok. De tinctek így vagyon dolgotok, mert
ti el

PRAEDIKATIO.

ti el hívattattatok az Evangéliom által, éne-
gedtetek-is az hivatalnak, bentüles kegye-
sen-is élők, de azért bennetek még-is az
bűnnek taploja, bükraja. Annakokaert tibe-
titfatosok ki magatokból azt-is, hogy uy testre-
va legyetek.

Micsoda itt az Tanúság?

Ez, minden Keresztényen embernek titfi és
hivatallya az, hogy nem csak külsőkepen i-
gyekezzen életet s-erkölcsöt jól viselni, ha-
nem belső reseiteből-is igyekezzen az gonosz
indulatokat ki vetni, mert az mint az Chri-
stus mondgya Szent Mathenál, *Omnes male*
actiones ex corde proficiscuntur, minden gonosz
cselekedetek onnan belől az szűből származ-
nak. Leo Papa-is ezért mondgya vala: *Cor* Lélek
hominum cognoscitur ex operum qualitate. Az em-
bernek ugy-mond, sive meg ismertetik az
cselekedeteknek mi voltából. Ha azért bel-
ső reseiteben az embernek leßen az kovács, ha-
söntalan leßen külső munkaja és igyekeze-
ti, mert annak ereje ki hatvan, az egész tes-
tet el savanittya hijában valóva teszi. Ennek
igazsága meg tessék az Iudának Kirallyának
peldájokból, az kirik noha az balvany imadaf-
nak alkotmatosságit jó reseite ki tisztítottak
vala, de mint hogy annak valami reseit meg
hadtak vala, ismet az Iuda nemzésege az
balvany imadafra hayla. Mindeneftül ki kel-
hat az bűnnek kovácsát az embernek maga-
ból

HUSVETRA VALÓ

bol vetni es tisztítani, ha ki akarja, hogy erőse ne legyen.

Kiknek tisztek ez?

Először, az Egyhazi Solgáké, hogy azok hízeltetésekkel, eggyezésekkel, halgatóssal, es rőstsegekkel, az bünt az ő halgatójokban ne nevellyek, hanem meg fedgyek es dorgallyak, hogy néma ebeknek ne találtsanak, mert az ú kezeiből varja isten ki, ha az ember el vész. Másodszor, az tiszt viselőké, es cseledes embereké, hogy ha azok is lattysk az bünt, az ú alattok valok között, meg büntessék, őr meg csak az gonosboknak tarsasagokban lenni se hadgyak, mert:

Corrumpunt bonos mores consortia prava. Az gonosbokkal valo tarsfolkodas, megh vesztegeti megh az jo erkölcsöket is. Seneca: *In vitia alter alterum trahimus*, eggyikünk az másikunkat az bűnre ugyan taszítja. *Uvaq. conspecta livorem ducit ab ura.* Eggyik bűlő sem az másiktul lagyul megh. Erre valo nevezve Epictetus azt mondotta. *Tribus modis considerandum est cum quibus conversemur. 1. aut sint nobis praestantiores. 2. aut inferiores. 3. aut aequales. Si sint praestantiores, ab iis discendum est: Si inferiores, docendi sunt: Si aequales, cum iis consentiendum.* Harminc kel meg gondolni azokban, kikkel tarsfolkodunk. 1. Hogy, avagy mi nálunknál fellyeb valok legyenek azok. 2. Avagy alab valok. 3. Avagy egyenlők. Ha fellyeb valok,

Seneca.

PRÆDIKATIO.

tanúllunk tőlök. Ha alab valok, tanítsuk ő-
ket. Ha egyenlők, egyezzünk velek, kivait-
kepen az jokban. De melyigen vetkezzene
ez ellen, mind az Tanítok, az bűnöket nem
fedven, sőt el halgatvan es velek egyezven
mind penig az Tiszt-visselők, es cseledes em-
berek az ő alattok valokban, es cseledgyök-
ben, az vetkeket nem büntetven, jól lattuk;
innen vagyon hogy az bűn, mellyel Isten az
haragra gerjedeztetik, naponként neved-
dik. Valaki annakokáért akarja, hogy az ő
Ecclesiája, Varosa, Faluja, Haza es tarsasága
tiszta legyen, az bűnnek jó idejen ellene ál-
lyon, hogy ne öregbedgyek.

II. Kikel tiszítani az régi kovást magunka-
ból, ezért: *Quia Pascha nostrum pro nobis immo-
latum est Christus.* Mert az mi Húsveti Bará-
nyunk az Christus mi erettünk aldoztatott
meg. Itt az Szent Pal hasonlatosságot vesén
az regiektől, kiknél mindenek példakepen
lének vala, mely példának valósága na-
lunk vagyon. Mert miképen az Sido nepek
Isten parancsolta vala, hogy az Húsveti Ba-
rant, az Egyiptombeli való meg szabadulá-
sának emlékeztetire meg aldozzak, akkor azt
is parancsolta, hogy hét egész napig, kovást-
tán kenyérrel éllyenek, az ő hazokból
minden kovást ki vetven. Azonkeppen,
mint hogy minekünk-is vagyon Húsveti bá-
rányunk, ki az magas kerebt-fának oltarán,
mi erettünk meg aldoztatot, ki által, a lelke
Egyi

HUSVETRA VALÓ

Ægyiptusbol, az őrdögnek, pokolnak, kar-
hozatnak, halálnak rabfagabol megh fás-
dultunk, azt akarja tehát az Isten ő Szent
fellege, hogy minden kovást az mi hazunk-
bol ki vessünk, es kovástalan kenyerral csi-
lyünk, az az, szentségben, igazságban, artat-
lanfagban viseljük magunkat, es így hizlal-
juk magunkat az örök életre.

Mit kel itt meg tanulni?

Apoc. 18.
7. 8.

Ezt, hogy ugyan azon volt az időfeg-
nek uttya az regicknel, mely mi nalunk, mert
azok is azon Iesus Christusnak erdeme al-
tal időzűttenek, mely által mi. *Agnus ab i-*
nitio occisus est. Az Barany kezdettől fogva
megh ölettetet, az az, az igaz Barany Iesus
Christusnak halalanak erdeme kezdettől
fogva való emberekre el hatot, es az által
időzűttenek.

II. Meg tanulhattuk es eűnkben vehet-
tük, mely igen vetkezzenek azok, kik az
Iesus Christusnak egyűer való aldozattyaval,
mellyel időfegűnket vegben vitte, nem a-
karnak megh elegedni, hanem minden na-
pon útet akarjak aldozni, az mint cselekeű-
nek az mi tevelgő atyankfi az Romaiak
az Műleben, mellyel az ő egyűer való aldo-
zattyának erdemet semmiffé tenni, es megh
akarjak erőteleníteni, az ő magok karho-
zattyara es veszedelmekre Ez az első reb.

Igy bol immar az Szent Pal: *Festum itaque*
celebremus, non in fermento veteri, nec in fermento
mali-

PRAEDIKATIO.

malitia, &c. Az innepet azért bentelelyük
meg, nem az reghi kovássban, sem az go-
nosságnak kovássaban.

Masodik reße ez mostani Prædikationk-
nak ez, melyben az innepnek meg bentele-
senek mi voltara, mikepen kel azt megben-
telní, tanít. Mit ért itt az Szent Pal az inne-
pen? Az embernek egész életének folytat,
mert az Kereszten embernek innepének,
az az, bent, kegyes életének, jambor erköl-
cének, es Isteni tiszteletinek mi voltanak,
egész életének vegeig kel kiterjedni. De a-
szert itt kel erténünk az Husvet inepet, arra
tanít azért immar, az Husvetnek innepet
mikepen kel meg bentelelni?

Az O Törvényben az Sido népnek Hus- Exod. 20
vettye negy dologbol áll vala. I. Minden
külső munkatul es dologtul, az mint Isten
parancsolta vala, az negyedik parancsolat-
ban, magokat meg fogjak vala, es csak az
Isteni tiszteletben foglalatossak valának.

II. Az Husveti Barant, mely az Christust
peldazta, meg aldozzak es esik vala.

III. Nagy örömmel az Ægyiptombol va-
ollo ki szabadulafrol emlekeznek vala.

IV. Minden kovást hazokbol ki vetven,
kóvássalan kenyerral élnék vala. Noha az
mint ez elő-is jelentem, az Keresztenek-
nek egész életekben, ezekben kel magokat
foglalniok, de kiváltképpen ez jeles innep
napokban,

HUSVETRA VALÓ

Először, tchat mi-is ez napon minden külső dologrul mind magunkat, hazunk nepet, barmunkat, mint az mi Istenünk hatta, meg fogjuk, es csak az ő tisteletiben legyünk nagy borgolmatossággal foglalatosak: mely ellen, mint vetkezzenek ez mostani időbeli emberek, jól lattyuk.

Másodszor, Az mi igaz Husveti Baranyunknak az Iesus Christusnak aldozattya-rol emlekeznünk, es annak érdemet magunkhoz kapcsolnunk, búkfejes.

Harmadszor. Örölnünk es vigadoznunkkel, az Iesus Christusnak, az mi idvőségünkert való fel tamadasan, mely ez mai napon lött.

Negyedszer. Minden kovást az mi hazunkból ki kel vetnünk, es kovástalan kenyerekkel élnünk, az az, kegyes, bent, jambor erkölcseben, jazan életben kel magunkat foglalnunk, minden fesset, gonos életet es bűnőket el hadgyvan. Ezeket kellene edes atyámfiai, minden időben, de kivaltkeppen az innep napokon, mellyeket Isten az ő tisteletire rendelt, cselekednünk, de ezek mellől mely igen el tavozot legyen az ember, semünkkel jól lattyuk, mert mayd inkab, minden fele vetkeket, parasznaflagot, reség-seget, es több egyeb gonoszlagokat az innep napon cselekecsnek.

Nem ok nélkül tchat, amaz bölcs Antisthenes is, mikor kerdenek tüle: *Quid esset dies Festus*

PRAEDIKATIO.

Festus. Micsoda volna az innep nap? Azt fe- *Quid dies*
 leli: *Dies festus nihil est aliud, nisi gula irrita-* *festus?*
mentum, & occasio luxuria. Semmi nem egyeb,
 úgy mond, az innep nap, hanem az toroknak
 gerjesztője, es az bujaságnak alkalmatossá-
 ga; mellyet ez az bölc, nem az maga ertel-
 meből hollotta, hanem ebből, mert látta az
 embereknek erköltséket, hogy az innep na-
 pot csak az torkosságnak, rebeségnek, es
 buja lator életnek választák, sőt ugyan egh-
 nek, es gerjedeznek az emberek azokra az
 vetkekre, az innep napokon.

Megh keltehat mind azoktul minékünk
 keresztényeknek magunkat fogunk, józan,
 kegyes, sient jambor életben magunkat ren-
 delnünk, ha ezzel, az mi erettünk fel tama-
 dot Iesus Christussal egygút élni, örvendez-
 ni, es vigadozni öröкке akarunk. Kinek
 Szent Attyával, es sient Lelkevel egyetem-
 ben legyen dicsőség, birodalom, tisztesség,
 most es mind öröкке, Amen.

1. Corinth. 15. v. 3. 4. 5. &c. Adtam
 tinektek legh előbör, az mit en-is vót-
 tem vala, &c.

Concilio
 Quarta,

225

Mind az Prophetak s-mind az Evangeli-
 stak bősegeffen hollottanak es irtanak az mi
 Urunk Iesus Christusnak dicsőséges fel ta-
 madala felől: de hogy az Apostoloknak ira-

HUSVÉTRA VALÓ

fok-is fogvatkozásban lenni ne talaltassanak, azok-is hasonlatoskeppen ugyan azontól fok helyeken irásokban emlekezetet tésnek, mellyek közzül ez egynehány igiket az Szent Pál irásából mostan elő vöttünk. Hogy peniglen ezeknek magyarazattya világossá legyen, így rendelem tanításomat. Először summáját jelenté meg: Annakutánna rebejt Harmadőr, az tanúságokat sámlalom elő.

Summája ez: Az Szent Pál Apostol meghírja az Iesus Christusnak fel tamadását valólagosnak, bizonyosnak lenni, az irások szerint: es az ű fel tamadása után miképen jelentette legyen fokaknak meghűnnön magát, hogy az ű fel tamadásában senki ne ketelkedgyek.

Rebe kettő vagyon: Mert legh először az Evangeliomnak summáját miben allyon jelenti megh. Másodőr az Christus fel tamadásának bizonyágait, kicsodak legyenek, es kiknek jelent megh, sámlallya rendel elő. Lassuk tehát leg előőr.

Miben áll az Evangeliomnak Summája?

Nem egyebben, hanem az Iesus Christusnak halálában, el temettetéseben, es fel tamadásában. Erről emlekezik az Szent Pál, mikor így szól: *Tradidi vobis, quod et acceperam.* Azt adtam volt ugymond, es azt prædikallottam, az mit én-is vöttem vala. Micsoda

PRAEDIKATIO.

da volt az? Hogy tudni-illik az Christus meg
holt az mi bűneinkert, es el temettetet, es fel
tamadot harmad napon az irások szerint;
Melynek értelme ez: Szerető atyamiai ti Co-
rinthusbeliek, ez előtt is egyebet en ti előtt-
tetek nem praedikallottam, hanem, hogy az
Mészias, kit az örökre való Isten, az mi előtt
Atyainknak meghigirt vala, el jött, es megh
holt, az emberi nemzetnek bűneért, ez pe-
nig nem történetből lőtt, hanem az irások
szerint, mivel hogy az örökre való Isten
megregen ezt meg prophetaltatta vala. U-
gyan ezen Christushoz el kellene temettet-
ni, es harmad napon fel-is kellene tamadni
az mi idvősségünkert, ugyan azon irások se-
rint: Ez előtt is ezt praedikallottam en tinek-
tek, s-most is ugyan azent praedikallom;
Okat mondgya: Mert en-is azt vőttem, s-azt
tanultam. Kitől? *Adomino*, az Urul, itt pe-
nigh az Urón únnón magat az Ur Iesus
Christust érti, az ki az Evangeliomnak au-
thora, szerzője es Mestere.

Micsoda innen az Tanusagh?

Mit kellyen az Tanitonak tanítani es pra-
dikallani, innen azt tanulhattyuk meg? Nem
egyebet, hanem az mit az Urul tanult, mint
az Szent Pal maga felől mondgya. Mert mi-
vel hogy az Ur Isten őket, az ű haza nepe-
nek sáfárva tőtte, sűkségh hogy oly eledelet
adgyanak az Isten tár hazabol, mellyel ta-

HUSVETRA VALO

plattassanak az örök életre az penigh az Istennek igeje, valami azért ezen kívül adatik, nem taplalásra valo leben, hanem mé-tőly es meregh: Ezert mondgya ő maga az Isten-is, Elais által: *Venite, audite me, & delectabitur anima vestra.* Iővetek es halgassatok engemet, es el, s-gyönyörködik az ti lelketők.

Miert kel ezt megh tanulni? Azok ellen, kik az Istennek igijével nem akarnak megh elegendni, hanem az emberi talalmányokhoz ragazkodnak, es azt kőtik az segeny közsegnek nyakara, ugy mint idvőssages tudomány gyanant, mint az Romaijak cselekedének, kiknek az ő cselekedetek nem kedves Isten előtt; *Frustra me colunt homines docentes doctrinas hominum*, azt mondgya az Christus. Hijaban tistelnék engemet az emberek, tanitvan emberi tudományokat. Megh lassak tehát az Tanitók mit tanitának, ha igazan akarnak tistekben eljarni. Megh lassak az halgatók-is, es meg proballyak az tudományokat, az mellyet vesének es hallanak, hogy az oly legyen, mely nem mé-tőly, hanem az örök életre vezetlő es taplalo eledel legyen, tudni-illik az Istennek igeje, mellyet az bent Ianosnal az mi Idvőzitőnk örök életre taplalo kenyernek nevez.

I I. Tanullyuk megh, hogy ez ket dologban, ugy mint, az Christusnak halalaban es fel tamadasaban, nem csak az Evangeliumnak

PRAE DIKATIO.

nak summaja foglaltatik be, hanem az mi id-
vősegünknek es valtságunknak fundamen-
toma-is ezekben áll. Miert hogy penigh az
Christus, az mi bűneinkert holt meg,
mint az Iras bizonyította, magunkat bűn-
főknék illik mondanunk, mert valaki magát
bűnősnék tagadgya lenni, ugyan azon ma-
gaert az Christust tagadgya meg holtak-
is, es így az ki ezt tagadgya, idvőssegeben
kárt vall.

Mondhatnad: Lam az Szent Pal azt
mondgya *Rom. 1.* Hogy az Evangeliomnak
prædikallása által idvőzülnek az emberek:
Hát nem az Christusnak halála es fel tama-
dása által?

F. Igaz az, hogy az Christus halalanak es
fel tamadásának érdeme által, mellyet hit-
tel kapcsolunk hozzánk, idvőzülünk: De
hitünk sem lehetne az Evangelium prædi-
kallásanélkül, mint Szent Pal *Rom. 10.* bizo-
nyította. *Fides ex auditu.* Az hit az Isten igeje-
nek hallásából vagyon: Az Christus erde-
menek erejét is mely nagy es foganatos le-
gyen, nem tudnok, ha az Evangeliomból
nem tanulnok meg. Az Evangelium azért
nem idvőzit magában, hanem az menyiben,
mi bennünk hitöt serez, mellyel az Christust
érdemével magunkhoz kapcsoljuk. Így hat
nem ellenkezik az kettő egymással, mert
mondhattuk az idvősseget az Evangeliom-
ból is lenni a Christus halálából es fel tama-
dásából is állani.

II. Kicsodak az Christus fel tamadasanak
madasának Tanui?

Az Iesus Christus, az ű fel tamadasanak
utanna, nem egyſer ſem ketſer, hanem ſok-
ſor, nem egy vagy ket embernek, hanem
ſokaknak, es nem csak firſiaknak, hanem aſ-
ſſſonyi-allatoknak-is jelentette megh magat:
S-noha penig az ſent Pal Apoſtol, itt ez he-
lyen nem emlekezik az Aſſſonyi-allatoknak
tanubizonysagirol, hanem csak az firſiaknak
tanubizonysagit ſamlallya elő, mindazon-
által nyilván valo dolog az, mint az Evan-
gelistak irasibol ki tetſik, hogy leg előſő-is
aſſſonyi-allatoknak, ugy mint, az Mariaknak
jelentette meg magat.

2.

K. Mi az oka, hogy nem firſiunak, hanem
Aſſſonyi-allatnak jelent meg elſőben-is, ho-
lott az firſiu volna meſtolaſogob, ugy mint
ſő, az Aſſſonyi-allatnal?

2.

F. Ket kivaltkeppen valo okai vannak.
1. Mert legelőſő-is aſſſonyi-allat vetkezett
vala, az Iſtennek parancsolattyat, engedven
az őrdög kiſtetefenek, által hágvan, es az
bún által az halál igy jőve be ez vilagra: a-
kara hát az Christus, ugy mint, az halálnak
megh győzője, fel tamadafa utan magat, an-
nak az ki által az halál be jött vala, megh je-
lentetni. 2. Mert az mint Cyrilius Doctor
mondgya, Iſten az paradicsomban, az átkot
elſőben aſſſonyi-allatra veté, mikor igy ſol-
la:

PRAEDIKATIO.

Ia: *Multiplicando multiplicabo arumnas tuas: In Gen. 3. 16.*
dolere paries filios tuos. Meg sokasítván meg so-
kasítom, te asszonyi-allat az te nyavalyaidat:
Nagy faydalommal fűlöd az te magzatidat
ez vilagra. Akar tehát az Christus kibén az
aldas vagyon, fel tamadása utan elsőben-is
magat asszonyi-allatnak megjelenteni, mel-
lyel mint egy megh vigasztalná őket: Erre
valo kepest holla így-is az Marianak: Vade
& dic fratribus tuis. Ascendo ad Patrem meum
& Patrem vestrum. Deum meum, & Deum ve-
strum. Menyel, es mond meg az te atyádfiai-
nak. Fel megyek az en Atyámhoz es az ti A-
tyáitkhoz, az en Istenemhez es az ti Isten-
tekhez.

Ioh. 20. 17.

2.

K. Miert hogy az sent Pal Apostol, az Christusnak, erről az ű megjelenéséről nem emlekezik?

F. Ezert, hogy nagyob alkotmatosságot, azoknak, kik mind az Christusnak, s-mind penig ű neki ellenségi valának, az karomlásra ne adna. Mert az sent Pal fél vala azon, hogyha az ű ellenségi előtt, az Asszonyi-allatoknak, ugy mint, erőtlén es gyenge edenyeknek bizonyosságival élne, inkább meg botrankoznanak: akara tehát inkább az férfiaknak, ugy mint, erősebb edenyeknek bizonyosságival élni, s-ez az oka hogy itt az férfiaknak bizonyosságit samlallya elő, nem akarván az asszonyi-allatoknak bizonyosságit elő hozni: noha legelőször-is ő nekiök jelent

G 5

meg,

HUSVETRA VALO

megh, mint az Evangelisták bizonítyak.

Mit kelítt megtanulni? Vigasztaltatnak ítt az ásbonyi-allatok, minden nyavalyas és sullyos állapotokban, íőt megh az ő urok-nak és serjőknek, hatalmok és birodalmok alá valo vettetésekben-is: mert noha az Ur Istén őket az ísfiaknak birodalmok alá vet-tette, és náloknál fellyeb valova tőtte: mindazonáltal, ők-is ebben fellyeb valók az ísfiaknál, hogy az Iesus Christus, fel tamadása után, nekik jelent elsőben-is megh, és ő általok lőttének ez felől bizonyosok az ísfiak. És noha az atok-is ő reájok vettetet vala előőr, de az aldas-is nekik jelentetett elsőben megh.

Mi az oka hogy az Christushnak halála és eltemettete felől nem hoz bizony-ságot elő, hanem csak az ő fel tamadása felől?

Nem sűkőlködőt az ő halála és eltemette-tete bizonylag nélkül, holot á keresétfen sűg-ven, és onnan le vetettetven, fel temettet-ven sokaktul nezetetet és lattatot. De mi-vel hogy őtet senki azon oraban fel tama-dotnak lenni, mint és hogy lőtt, nem lattá, sűkséges volt, magat megh jelenteni, hogy az ő fel tamadása felől bizonylagot tenne-nek, kiknek elő samlaltatása-is sűkséges volt.

Hany rendbeli tanukat samlal elő az Szent Pál?

PRAEDIKATIO.

Hat rendbelickről emlékezik itt ez helyen. Első az Cephas, *Visus est, inquit, Cepha.* Latratot ugy mond, *Cephasnak.* Ez az Cephas, mas neven Simon Peternek-is hivattatott, ki az Christust az ű Mesteret meg-is tagadta vala, ennek jelenti meg magat. *Surrexit, inquit, Christus, & apparuit Simoni.* Fel-tamodot ugy mond, az Christus, es meg jelenek Simonnak. Mely cselekedetivel akara jelenteni, hogy ű azért jött volna ez vilagra, hogy az bűnösöket idvözítene. Latod Peter, megh tagadgya űtet, meg sem veti el e-lőle, hanem elsőben-is meg jelenik neki, es az Ábissónyi-allatok által-is neki teszi hirre fel tamadalat. Nem utallya hát ű sent felseg-e az meg terő bűnösöket, hanem kés hozza fogadni. *Vivo ego, nolo mortem peccatoris.* E- Ezech. 18.
lők ugy mond, en, nem akarom az bűnösnek * 22.
halalat, hanem hogy meg terjen es ellyön.

Mas rendbeli bizonyosságok az tizenket tanítványok, kiket az Christus az Evangeliomnak prædikallására ez feles vilagnak valasztot vala, az kik mas nevel Apostoloknak-is neveztetnek, az Görög nyelvnek folyasa szerint, mert az *ἀποστόλοι*, annyit tesen mint el bocsattatott, mivel hogy azokat az tizenkettőt bocsattotta vala el az Christus az prædikallásra. *Marc. 16.* ezt mondvan: *Ite in mundum universum.* Mennyetek el ez feles vilagra, &c. De mondhatnad: Lam sent lanos *cap. 20.* azt mondgya, hogy nem volt Tha-

Ellenvetes.

HUSVETRA VALO

Felelet.

Thamas jelen, mikor Christus megh jelent nekik. Iudas-is ki eset volt immar közöttük, mint hogy az ő Mesteret-is el arulta vala: Hat nem voltanak tizenketten. Az Polgari űekben-is, nemely helyen az Tanats tizenket emberekből áll, nemely helyen többekből: de ha egy vagy kettő jelen nem legyen közöttük-is, mindazonáltal, az mit veznek, az egész tanatsnak neve alatt mondatik ki: Így, noha akkor, mikor Christus nekik meg jelenik, Thamas jelen nem volt-is. Iudas helyeben pedig meg senki nem választott vala, hanem az után választottak forsvetes által Matyas, mindazáltal az tizenket Tanitványoknak mondatik meg jelenni, és, így nem ellenkezik tehát Szent Iános az Szent Pal Apostollal.

Harmadszor, emlékezik az Szent Pal őt az Atyáfiakról, és azt mondgya: *Visus est, plus quam quingentis fratribus.* Lattatott többnek őt az Atyáfiakkal, kiket egyben gyűjtött vala az Christus Galilæában, hogy azok között az ő Országának bírása és igazgatása felől tractálna, tanítana, és az Apostoloknak az prædikálásnak tisztit eleikben adna, ezeknek mondgya, hogy meg jelent harmadszor, az kik között, mikor Szent Pal ez levelet írta, azt jelentti, hogy nemelleyek immar megholtanak volt, nemelleyek pedig éltenek.

Negyedszer, Iakabnak mondgya hogy meg jelent, az kik nemelleyek mondanak, az Aposto-

110-

PRAEDIKATIO.

Itoloknak samok közzül valonak, nemel-
lyek Ierufalembeli Püfpöknek lenni. De ezt
nem illik tölteteb disputalni: elegfeget tud-
nunk, hogy az kit Isten valamitistre választ,
az ő ajandekit-is bökta annak nyujtani, hogy
abban az ristben igazan eljárhañon.

nd.

Ötödör, emlekezik közönségeskeppen
minden Apostolokról, mely nevezet alá
vannak foglaltatvan, amaz hetven tanitva-
nyok-is, az kik, mint Szent Lukacs írja, az
prædikallaira ki bocsattattanak vala, kiket
az tizenket Tanitványok magok melle va-
lastottanak vala, hogy igr az Evángelium-
nak ki terjésteleiben inkább munkalkodhat-
nának. Ezeknek-is meg jelentette magát az
Christus, hogy az ő fel tamadasának bizon-
sagi lennemek.

Hatodör es utolör, emlekezik az Szent
Pal magarol, es azt mondgya: *Ultimo vero o-*
mnium visus est mihi quoque velut abortivo. Utol-
ör penigh lattatot ennekem-is, ugy mint
idetlennék. Mikor, holot es mi módon lattá
legyen penigh Szent Pal az Christust, megh
nem jelentetik, de elegfeget ezt tudnunk,
hogy lattá nem csak egyör. *Act. 22. 26. 2. Cor.*
12. Mert miképen hogy minekelötte Pal meg-
tért volna, az egek az Christus megh nyit-
hatta es hasíthatta, es Szent Istvan Protomar-
tyrnak semet meg vilagofíthatta, ugy hogy
ütet az Atyának jobban úlni lattá: azonke-
pen az Szent Pálnak-is magát megh jelent-
het=

Sentus
hamas
P. S.

HUSVETRA VALO

hette; Azert mondgya: Ennekem-is idet-
lennék lattatot.

Miert mondgya magát idetlennék ?

Az maga, es több Apostoloknak állapotokra nevezve: Mert az több Apostolok több ideig forgolodtanak az Apostolságnak tisztiben, holott eleb-is hivattattanak vala Christustul el: ő pedig, mint az idetlen gyermek, hogy varakozás nélkül, rementelen jár el, úgy terítettet es hivattatot rementelen az Apostolságra, es meg világosítottatván a Szent Lelekkel, nagy hasnossan prédikallotta az Evangéliomot.

Micsoda itt az Tanúság?

I. Az Iesus Christus igazan es valóban feltamadot az halálból, az mi hitünknek igazattyá szerint, kit ennyi sok bizonyságok feltamadni bizonyítottak.

II. Nem kel minekünk senkinek idősegeben ketelkednünk, sőt mindenek felől inkább jó reménysegeben lennünk, mert az Isten az haragnak edényiből, kegyelemnek edényit tehet, mint Szent Pál szól, es az kiket akar, időzithet. Ennek legyen dicsőség, tisztesség, birodalom, most es mind örökké, Amen.

Concio
Quinta.

Actor: 10. v. 39. 40. 41. 42. 43. Bi-
zonyági vagyunk mi mind azoknak, a
mel-

Car. Call. in Fria 3. Satisfact.

PRAEDIKATIO.

mellyeket cselekedet Jesus az Sidoknak tartományokban es Jerusalemben.

Hogy ez igeknek magyarázattya világossá értelemmel es nagyobb hasonlalt legyen : leg először summáját jelentem meg: Annak utána bizonyos czikkelyeket elő vőven, az Istennek lelke minemű tanuságokat előnkben adgyon, elő bamlalom.

Summája ebben vagyon: Az Szent Peter Apostol mennyei jelenésből indittatván, megyen az Corneliushoz, hogy őtet az idvősségnek tudományára meg tanítsa. Megh tanította azért őtet arra, hogy az egész emberi nemzetnek meg váltoja, megh tartója, es idvőzítője csak egyedül az Iesus Christus legyen, kit az Sidok Jerusalemben az körösfara fel fehitőttek, holott emlékezik az ű Jerusalemben es az Sidoknak tartományiban való cselekedetiről-is, mellyeknek Szent Peter ű magokat bémel látott Tanuinak mondgya lennie.

Két czikkelyt veszek azért magyarázatnak okáért elő.

I. Mi módon es miképen vitte Christus az emberi nemzetnek változat es idvősséget vegben?

II. Abban az mi idvősségünkben, mellyet Christus vegben vitt, miképen lehetünk részesekke?

I. Mi

HUSVETRA VALO

I. Mikepen vitte Christus az emberi nemzetnek valtságát veghen?

Az Szent Peter Apostol harmat famlalt itt elő.

Elő az Christus halála, melyről így szól Szent Peter: *Vidimus suspensum et occisum in ligno*. Lattuk, úgy-mond, fel függettetni és megölettetni az fan. Holott az Szent Peter az Christus halalaról emlekezik, mellyel az emberi nemzetnek valtságát és időölleget vitte veghen. Erről vagyon az vers is: Mors, mortis, morti, mors mortem morte redemit. Az halálnak halála, úgy-mond, az penigh az Christus, mert ő maga mondgya: *Ero mors tua o mors*. Leszek, úgy-mond, teneked oh halál halalod, halalával az halalt megh győzven, az halando embert meg valta, első tehát, az mellyel veghen vitte ez valtságot az ő halála.

Versus.

Ose. 13.

Mikepen lehetőt ez az ő halála által?

Igy, mert ha mi bűnösök nem voltunk volna, nem szükség volt volna ő neki az testben eljűni, és halált szenvedni, de mivel hogy az Istennek haragját bűneinkel fel gertettük vala, elkel vala mincünk vesznünk, ha Isten ingyen való kegyelmességből Fiat el nem bocsattya vala: az Atya mindenható Istennek tanácsából fel kellett hát ő neki az testet venni, és abban ez vilagra bűl-

PRAEDIKATIO.

Előtetten, halalt kellett szenvedni, hogy
 így az ő halálával minckünk életet szerezh-
 Erről szól ő maga is bent Iánosnál, így szól-
 van: *Carnem meam do pro mundi vita.* Az en élet- Ioh. 6.
 temet adom, úgy-mond, ez világnak élet-
 ajert, mely nem egyebűt lőtt, hanem az ke-
 tőst-fan: Azert mondgya Elías, *Propter* Esa. 53.
transgressiones nostras vulneratus est, et propter
iniquitates nostras attritus. Az mi bűneinkert
 sebesítettőt megh, es az mi alnokságinkert
 meghegheztetett.

Második modgya az mi valtságunknak,
 mellyel vegben vitte Christus, *Resurrectio e-*
jus, az ő fel tamadása, melyben főkeppen az
 mi idvősségünknek es valtságunknak derek-
 keppen való fundamentoma fűg. Mert bi-
 zonyara azt mondhattjuk, hogy hejjában
 vőtte volna fel az emberi testet, hejjában
 születet volna, hejjában holt-is volna meg,
 ha az halalban megh maradot volna, s-fel
 nem tamadot volna: mert az mi idvősségün-
 ket tökelletessen vegben nem vitte volna,
 mert az halalon győződelmet nem vőtt vol-
 na. Fel kellett tehát ő neki tamadni az halal-
 bol, 1. Ezert, hogy az halalt, mely mi raytunk
 az bűnert uralkodik vala, el törtene 2. Hogy
 mind az halálnak, s-mind az életnek Urának
 magát lenni meg bizonyítsa. Nyilván va-
 gyon hat, hogy az mi idvősségünknek fun-
 damentoma az ő fel tamadása. Erről szól az
 Szent Peter, mikor azt mondgya: *Excitavit*

HUSVETRA VALÓ

etum Deus tertio die, & se conspicuum præbuit testibus, quos ad hoc delegerat, non toti populo, sed nobis, qui cum illo edimus & bibimus, postquam resurrexit. Fel tamašta, ugy-mond, az isten őtet harmad napon, es megh mutatá ő magat az bizonyfagoknak, kiket arra valasztot vala, nem az egesz nepnek, hanem minekünk, az kik ő vele egyűt ettünk, ittunk, minek utanna fel tamadot.

K. S-miert nem mutatá meg magat mind az egesz nepnek?

F. Ezert, hogy valamikepen az ünnön maga karomlasara okot ne adna azoknak, kik őtet az ő benvedese előtt-is gyűlölik es kergetik vala; nem itelte azért ő Szent Felsege méltoknak őket arra, hogy magat nekik meg mutatna, holott fel tamadasat sem hiszik vala.

Harmadik modgya az emberi nemzetnek valtsaganak, ugy vagyon, hogy ő felsege ki valtkepen è kettővel vitte vegben, ugymint, halálával es fel tamadasával: mindazonáltal, Szent Peter itt harmadikrol-is emlekezik, tudni-illik, az ő utolsó el jöveteliről, mellyen el jár itilni eleveneket es holtakat, mert akkor leszen ostan az, hogy az mi vegre ő Szent felsege, búlterefével es benvedesével minket megh valtót, fel tamadasával meg igazított, be tellyesedik: mert akkor az ő Mennyei Szent Attyanak eleiben testestül,

lelke-

PRAEDIKATIO.

elkeftül be viven, az mit most csak mint
egy tükörben latunk, éintről éintré fogjuk
látni, és ötet mind örökre dicsérni.

Micsoda itt az Tanúság?

I. Ez vilagnak haladatlanfaga mely igen
nagy legyen, innen megh tanulhattuk, ki
még az ő Idvőzítőjének-is jó tetemenyet
nem tudgya meg közfönni és haladni: Kicsó-
bda volna vallyon, az kivel ő Szent Felsege-
tőb jóvait közlőtte volna, mint a Sido nep-
pél, de ime mit cselekešnek vele, nem csak
csufollyak, nevetik, hanem ugyan megh-is
őlik, nem oknelkül mondgya tehát Auso-
nius: *Ingrato homine terra nil peius alit.* Az hala-
datlan emberrel, semmit az föld hitvanb
allatot nem tart. *Petrus Ravifus: Nihil indigna-
tionem altissimi ita provocat, quam ingratitude.*
Semmi az felseges Istennek haragjat úgy fel-
nem gerjeszti, mint az haladatlanfag. Az mi
Istenünknek azért jó tetemenyejert, igye-
kezzünk Keresztyenek hala-adoknak len-
nünk, ha ű Szent felsegenek büntetefet el-
akarjuk tavoztatni.

Ausoniū

Petr. Rav.
in quad.
Epist.

II. Mely jó, mely kegyes legyen az mi Iste-
nünk mi hozzánk, és mely igen demittalta
le ereštette űnnön magat, innen megh tet-
sik, hogy ime az mint Szent Peter mond-
gya, még az dicsőűt tefiben-is, az fel tama-
das után őtt es ivott, maga annelkül nem
éukölködöt volna, az miképen mi-is az fel

HUSVETRA VALO

tamadas után effele külföldi etel és ital nélkül
nem élőkölködünk: de ezt cselekedte mi e-
rettünk, hogy ezzel is mi hozzánk sábnak
sént Fellege magat. Annakutánna, hogy
meg mutatna, hogy valóságos az ő fel-
madása, azon emberi testben, az melyben
meg halt, azok ellen, kik azt tagadgyak vala.

III. Ahol azt mondgya, hogy eljövendő
ítelni eleveneket és holtakat, mind tanu-
sunk, s mind vigasztalásunk vagyon itt: Ta-
nusagunk ez, hogy az bűnnek veget vessünk,
mert nem mind örökké élünk ez vilagon,
meg kel halunk, fel is kel tamadnunk, és
az igaz ítélő Bironak, az Ur Iesus Christu-
snak békéi eleiben kel allanunk, a hol csak egy
shivolkodo börtöl is sámot kel adnunk.

Vigasztalásunk penigh ez, hogy holott er-
tyük az Christus Iesust ítélő Bironak lenni, ne
fellyünk, és kettségben ne essünk, ha mind
ez vilagnak mi rejánk Christusnak alazatos
Hiveire, keveltségből fenekedik is, mert mi
a mi alazatosságunkert littennek előtte ked-
vessek leszünk, mert az mint Hieronymus
mondgya: Nihil est quod nos coram Deo et co-
ram hominibus tam gratos reddat, quam humilitas.
Semmi nincs, az mi minket mind litten előt-
s mind emberek előtt olyan kedvesse te-
gyen, mint az alazatosság. Az hitetleneket
penig az ő hitetlenségökert el fel fuvalko-
dásokert igaz ítélési berint megh bünteti.
Mert miképen hogy az mint Szent Agoston
mond-

Hieron.
ad Celani.

PRAEDIKATIO.

mondgya: *Quemadmodum humilitas homines sanctis Angelis similes facit, ita superbia ex Angelis* Aug in Epist.

demones facit. Míkepen az alázatosság az em-
bereket az Szent Angyalokhoz hasonlökká-
teti: úgy az kevelység az Angyalokból ördö-
göket teszi. Menyi sok vetkek pedig legye-
nek az kevelységben, az bölcs Hugo Doctor Hugo lib.

elő támlállya, így szólva: *Quatuor sunt equi* i. de Clau. anin.

qui trahunt superbia curum, amor dominandi, a- Currus

mor propria laudis, contemptus aliorum, inobedien- Superbia

tia. Quatuor sunt rota, quibus volvitur, jactantia

mentis, arrogantia, verbositas, levitas: Auriga est

Spiritus superbia: Insidentes sunt, amatores mundi.

Negy lovak vonnyak, úgy-mond, az kevely-
ségnek kékeret, az uralkodásban való telhe-

tetlenség, maga dicsíretinek kevanása, mas-
nak megh utalása, az engedetlenség. Negy

kereke vagyon, az elmenek maga hanyása,
kerkedseg, csacsogas, tökelletlenség: Ko-

csisza, az kevelységnek lelke: az benne ülők,
ez világnak kéretői. Ismet: *Insrenes sunt equi,*

volubiles sunt rota, auriga est perversus, infiden-

tes sunt inexplebiles. Vadak az lovak, az kerekei

mulók, az kocsisok, az benne ülők telhe-

tetlenség. Holott illyen sok esrut vetkek le-

gyenek az kevelységben, búkség el ravoztat-

ni, ha az igaz ítélő bíronak kéki előtt meg

akarnak állani.

II. Míkepen lehetünk mi abban az

Christus jó tetemenyében részesek?

Az Szent Peter Apostol az mediumot, az

H 3

célköz,

HVS VETRA VALO

esközt, mely által abban rebesek lehetünk, e
 summa szerint meg jelenti, mikor így szól: *Huic omnes Propheta testimonium perhibent, quod
 remissionem peccatorum accipiet, quisquis credide-
 rit in eum.* Erről, úgy-mond, tanu-bizonyí-
 got tesznek minnyajan az Prophetak, hogy
 bűne bocsanattyat véti, valaki hiszend ő
 benne. Mellyel azt jelenti az Szent Peter,
 Hogy az bűn bocsanattyában, es egyeb id-
 vössége tartozó jobban, mellyeket az Chri-
 stus sörzött, csak egyedül az igaz Hit által
 lehetünk rebessek: Mert nincsen job esközt,
 mellyel Christust minden erdemével es jo-
 vaival, kiket minékünk sörzött, magához
 kapcsolhatna az ember, csak az Hit. Azert
 mondgya ő maga sient Iánosnal: *Qui edet
 carnem meam, & biberit sanguinem meum, ego in
 illo, & ille in me.* Az ki ejendi az en testemet,
 es ijandgya az en véretem, en abban az em-
 berben, es ő en bennem. Enni penigh az ő
 testet, es innya az ő véret nem egyeb, ha-
 nem hinni ő benne, mint azon sient Iános
 irasabol meg tessik. Vétkeznek tehát, az kik
 idvösségeket, örök életöket, erdemekben
 es jószágos cselekedetekben helyheztesik es
 keresik, mert míg azt úgy akarjak meg nyer-
 ni, inkább el vessik.

Ioh. 6.

Miért kel ezeket megh ertenünk? Ennek
 okaert, hogy meg tessék, mely ok nélkül va-
 dolnak es karhoztatnak minket az mi ellen-
 kezdő Atyankfiak az Romaiak azzal, mikor

az

PRAEDIKATIO.

azt tanítottuk, hogy az idvösség nem jó cselekedetből, hanem Christus Iesusban való igaz hitből vagyon, hogy mi tiltjuk az jó cselekedeteket. Nem tiltjuk, sőt búkségeink inkab az Keresztényeknek mondjuk lennie. Ezert, 1. Mert Isten parancsolja, az Keresztényeknek penigh az Isten parancsolattyan búkséges magat foglalni. 2. Mert Szent és jó cselekedetre s-életre teremtetünk, nem fertelmességre. 3. Mert az Isten dicsírtetik az mi jó cselekedetünkől. 4. Mert az mi hitünknek mint egy meg mutató tablaja, jegye és bizonysga: mert az Hit magában lathatatlan, és az te hitedet nem latom, te sem az enyimet, hanem ha cselekedetedet latom, úgy tehetek bizonysgot hitöd felől, hasonlokepen te-is en felőlem. Azert mondgya Szent Iakab: *Ostende fidem tuam ex operibus tuis, et ego ostendam meam fidem ex operibus meis.* Mutasd meg az te hitedet az te jó cselekedetidből, és en-is meg mutatom az en hitemet az en jó cselekedetimből: de az Isten elött való meg igazulásra az jó cselekedet nem használ, mint meg tessék ez az Szent Pal mondasából, ki így szól: *Videtur, quod Abraham ex operibus iustificatus est:* Lattyaok, úgy mond, hogy Abraham az jó cselekedetekből igazittat meg, de utanna veti ismet, *et non apud Deum, sed apud homines,* de nem Istennél, hanem embereknel. Hogy penig Christus Iesusban való hit által igazulunk meg

*Bona
opera
in Nra*

Iac. 2a

Gal. 2.

HUSVETRA VALO

Isten előtt, ezt nem csak az Új Testamen-
tom, hanem az Prophetak irasi-is bizonyít-
tyak, mint Szent Peter-is erre igazított, mi-
kor így szól: *Hic omnes Propheta testimonium*
perhibent. Erről, úgy mond, minnyájan az
Propheta bizonyítást tesznek, quod remissio-
nem peccatorum accipiet, quis quis credit in nomen
eius, hogy bűne bocsánattyaat veéi, valaki hi-
sen az ő nevében. Gen 15. azt mondgya Moí-
ses-is Abraham felől, quod credidit Deo, et im-
putatum est illi in iustitiam, hogy hitt az Isten-
nek, es az az ő hiti megigazulására tulajdo-
nítottat, nem mondgya, hogy jót cseleke-
det, es az lőttigazulására, hanem hitt. Esai-
as-is azt mondgya, sőt az Isten ő maga Esai-
ainal: Cognitione sui iustificabit servus meus mul-
tos. Az ő ismeretivel megh igazít az en föl-
gam sokakat.

Esai. 55.

Miert kel ezeket ertenünk?

Ennekokért, hogy megh tudgyuk, kik-
nek bizonyítástokat kel mincünk elő ven-
nünk, es velők csnünk: Csak azoknak tudni-
illik, kik az Istennek Szent Lelkenek indi-
tasából állottanak: Illyetenek voltanak az
Prophetak, Evangelistak es Apostolok, kik
egyenlőkepen, Istennek Szent Lelkenek ve-
zerlefeből es indítasából irtak az ű Prophe-
tájokat, Evangeliomokat es Epistolájokat,
mind az Istennek az ő Fia felől való igireti-
ről, s-mind az ő Fiainak bületese, szenvedese,
halála, fel-tamádása, es menyben menetele
felől,

PRAEDIKATIO.

felől, az kik közzül való volt ez az Szent Peter-is, kinek hávat mostan meg ertek az Kerstyenek. Illyetenek mostan-is azok, kik azoknak irafokat, azon erzelemmel magyarázzak, mellyel azok által az Istennek Leike meg iratta. Ha kik pedig külömben akarjak magyarázni, avagy azokat emberi okosság-ból tamadot dolgokkal elegyíteni, azokat tellyes erővel elkel tavoztatni. Melyre adgyon erőt ű Szent Felsege Szent Leikenek általa, Amen.

Tertia die resurrexit à mortuis.

Harmad napon halottaiból fel tamada.

MInnyajan az Prophetak, Apostolok es Evangelistak, állanak es tanu-bizony-ságot tesznek, az mi Urunk Iesus Christusnak dicsőseges fel tamadasáról, mellyekkel ez az mi hitünknek ágazattya, holot ezt mondgyuk: *Tertia die resurrexit à mortuis.* Harmad napon halottaiból fel tamada, confirmáltak es megh erőssítettik. Vőrtük azért mostan magyarázatnak okaert elő az Apostoli Credobol ez czikkelyt. De hogy ennek magyarázattya világossab legyen, imez három czikkelyről emlékezem.

Concio
Sexta.

Az Apo-
stoli Cre-
dabol.

I. Miert kellett ű neki harmad napon fel tamadni?

II. Miert nem halasztotta az ű fel tamada-

HUSVETRA VALÓ

Íst az utolsó napra, hogy mi velünk egyetemben tamadot volna fel?

III. Hasznáról az ő fel tamadasának?

I. Miert kellett ő neki harmad napon fel tamadni?

Bizonyos ssep okai vannak ennek, mellyek közöttül csak imczeket samliallynk elő.

I. Először az Prophetiáknak be tellyesedésejert, mellyek ugyan ezen Christusnak fel tamadasa felől lőttének, mert az örökke való Isten, ezt meg regen annak előtte megh Prophetaltatta vala, Oseas által sok idővel, mikor így ből: *Post biduum vivificabit nos, & triduo resuscitabit nos.* Ket nap mulva megh elevenit minket, es harmad napon fel tamaszt minket: Mert mi az bűnben megh holtunk vala, de fel költünk es fel tamadtunk az Christus Iesus fel tamadasa által, mint Oseas által prophetalta az Isten.

Ose. 6.

II. Másodszor, az arnyekoknak be tellyesedésejert: Mert ezt az Ili Isten megh arnyekoztatta es példaztatta vala, az Ionas Prophetá által is, hogy miképen ő, az Czeth hálnak gyomrában harmad napig volt, es harmad napon az Barazra ki adattatott: így az embernek fiának, harmad napig kel az földnek gyomrában lenni, es harmad napon az földtől ki adattatni, az az fel tamadni. Erre való kepest mikor ő bēnt felsegetül jegyet kernek az Sádok is ezt feleli nekik: *Generatio*

prava

PRAE DIKATIO.

prava adultera signum querit; sed non dabitur eis signum, nisi Iona Propheta, ut quemadmodum ille tribus diebus fuit in visceribus Ceti, & triduo extradatus, Ita filius hominis, &c. Ez róð hitvan es parazna nemzetsegh jegyet keres, ugy mond, de nem adatik ő neki mas jegy, hanem az Iona Prophetanak jegye, hogy miképpen ő harmad napigh volt az Czeth halnak gyomrában, es harmad napon ki adat-tatot. Így az embernek fiának-is, &c. Ez volt hat masodik oka az ő harmad napi fel-tamadásának.

Harmadszor, az ő maga igiretinek be tel-lyesedesejert: mert az Isten igaz, igazak az ő beűedi s-igireti, minthogy penigh ő felsege egyenlő hatalmu es méltosagu Isten az A-tyával az ſent Lelekkel, s-igiretet-is tőtt volt égnehanszor az ő tanítványi előtt arrol, hogy ő harmad napon fel tamad, be kellett ennek az ő igiretinek tellyesedni: lőtt meg az Sidoknak-is, am ugyan megh mondotta vala ő ſent felsege. *Destruite templum hoc, & Ioh. 2. 18. ego triduo edificabo illud.* Rontsatok el ezt az templomot, es en harmad napon fel eppi-tem azt: ezt penig nem az külső templom-rol, hanem az ő testeről mondgya vala.

Negyedőer, hogy ezzel magat igazan es valóságoskepen, az emberi nemzetsegnek meg valtsaert, meg holtaklenni meg bi-zonyitana: Mert ha azon napon, mellyen meg őlettetet vala, fel tamadot volna, azt

IV.

álltek

HUSVETRA VALO

ítéltek volna az ő ellenfégi, hogy csak el-
badgyadot az sok kennak miatta. Ha másod-
napon tamadot volna-is, azt mondtak vol-
na, hogy meg faradot f-alubik. Hogy azért
effele velekedések ne lennének felőle, kel-
let harmad napon fel tamadni, mert valaki
harmad napig fel nem serken, erzekenségh
benne nem talaltatik, meg holt az, Az Chri-
stusban nem talaltatot. Hat igazan es valo-
sagoskepen meg holt volt.

II. Miert nem halasztotta fel tama-
dasat az utolsó napra?

- I. Először, hogy az ő teste rothadást ne lat-
na, az mint David által Isten ezt meg mon-
datta vala: *Non dabis sanctum tuum videre cor-*
ruptionem: Nem engeded, ugy mond, hogy
az te bented rothadást lasson.

S-miert nem kellett rothadást latni?

1. Mert bnt Lelektől fogantatott vala
az Mariának méhében fűsui magnektől,
2. Mert bnt es macula-nektől valo vala. Il-
letlen dologh volt volna azért, ilyen bnt,
bnt es macula-nektől valo testnek megh
rothadni, es az fergektől meg emestetni, az
mellyek követkőznek az mi testünkre, ugy
mint kik az földben tartatnak az utolsó na-
pigh.

- II. Másodszor, hogy az mi testünknek jöven-
dőben, valo fel tamadása felől, ezzel az ő
fel

PRÆDIKATIO.

fel tamadafaval reménseget adna, melyről emlékeztik az Szent Peter Apostol-is mikor így bolla: *Benedictus Dominus, & Pater Domini nostri Iesu Christi. qui regennit nos in spem vivam*, 1. Pet. 1. *& resurrectionem filij sui*. Aldot az Ilt, es az mi Urunk Iesus Christusnak Attya, az ki minket uyja búlt az elő reménsegre, az ő Fianak fel tamadafa által.

Harmadkor, mert az Szent Pal az Christust, II I. első büiőtnak mondgya lenni, mind az holtak, s-mind az fel tamadtak között: miket Col. 1. pen azért Adam, első volt, ki az bűn által be hoza az halalt az halando testben; azonkepen az Christus első lőn, ki az életet megh ada, meg igazita, es minket az örök karhozattul meg valta, mikor az ő testet az halaltól ki hoza, es halhatatlan testben megh jelenek.

S-noha peniglen minnyajan fel tamadunk, es az Christus előtt is tamadtanak nemeltyek fel, ugy mint, az Iairusnak leanya, az Nain városbeli özvegy asszonyi-allatnak fia, es az Lazar-is: mindazonáltal külömbseg vagyon azoknak, es az mi fel tamadunk között. Micsoda külömbseg? 1. Mert az Christus ő maga saját erejével tamadot fel, mellyet senki az teremtet allatok között nem cselekedhetik. 2. Mert azok az kik ez előtt fel tamadtanak, kiket elő Samlaknak, ugy tamattanak fel, hogy ilmet el mullyanak: De az Christus, ugy tamadot fel, hogy többé

Matth. 9.

Luc. 7.

Ioh. 11.

HUSVETRA VALÓ

többe meg ne halljon: Sőt mi-is az ő példáját követven, úgy tamadunk fel, hogy többe meg ne halljunk. 3. Mert az Christus harmad napon tamadot fel az halalbol, mint itt-is az Apostoli Credoban vallast tessünk róla: de az mi fel tamadasunk az utolsó napon lehen: mert akkor jelenik meg örökre való igazságban es örök életben, de csak azoknak kik az ő nevében hisznek: az kik pedig nem hisznek, meg jelenik azoknak-is, de örökre való veszedelmekre, es karhozattokra. Ez az második kérdésnek is rövid magyarázattya.

Ref. I. I. I. III. Micsoda hátna az Christus
1. *Doct. I. I. I.* fel tamadasanak?

Ref. I. I. I. Az Christus Iesus fel tamadasanak hátna, *Ref. I. I. I.*
2. *Doct. I. I. I.* nez egy rehent ő magara az Christusra, egy
3. *Ref. I. I. I.* rehent mi reánk. Ő magara nezve Christus-
Ref. I. I. I. nak fel kellett tamadni, ezért, hogy az pokolbeli ördögön, az halalon, poklon győzödelmes voltat ezzel meg mutatna, es így az Istennek igireti be tellyesednek, holott azt monda: *Semen mulieris conteret caput serpentis.* Az Ábonyi-allatnak magva meg rőri az kígyónak fejet, mely be nem tellyesedhetet volna, ha fel nem tamadot volna, es így az ördög vőtt volna ő rayta győzödelmet.

Mi reánk nezve fel kellett tamadni
imez okokert.

Elsőör, hogy az mi bűncinket rólunk el
vőven,

PRAEDIKATIO.

vöven, idvösségünket helyére allatna. Értelme-
ről szól Szent Pál, mikor azt mondgya: *Mor-
tuus est propter peccata nostra, & resurrexit pro-
pter justificationem nostri.* Megholt az mi bűne-
inkert, es fel tamadot az mi meg igazulásunk-
kert. *Dan. 9. Auferetur iniquitas & adducetur
sempiterna iustitia.* Elvetették az hamissagh,
es hozattatik örökre való igazsag.

Masodszor, hogy az ő fel tamadással val re-
menseget adna minékünk az mi testünknek
jövendőben való fel tamadása felől: Mert
ha ő fel nem tamadot volna, mi sem tamad-
nánk fel, es így hijaban való volna az mi hi-
tünk, hijaban való az Evangeliom. De ő
fel tamadot: Hat mi-is fel tamadunk. Es
így, nem hijaban való az mi hitünk, nem hi-
jaban való az Evangeliom, mint ezt az Szent
Pál: *1 Corinb. 15.* büsegesen meg disputallya.

Több hasznait az Christus Iesus fel tamada-
sának elő nem számlalom, mert azok több-
bek, hogy nem mint nyelvel elő számlálhat-
nok, holott meggh elmenkben sem foghat-
tyuk be. Csak ez az mi tisztunk, hogy úgy
elgyünk, úgy halgassuk az ő Szent igijet, hogy
az Christusnak fel tamadása minékünk ha-
sontalan ne legyen: Melyre segeliyen min-
ket az mi kegyelmes Istenünk Szent Fiaért
az Ur Iesus Christusért Szent Lel-
kenek általa, Amen.

Contd. in *Trinny. fol. 28*
Rom 88 *2 Tim 28. (1 Pet 13)*

— — — — —
AZ SZENT LELEKNEK
el bocsátásáról való Præ-
dikatiók.

Ex 2. Capite Actorum.

Es mikoron be tölt volna az Pün-
köstnek napja, valának minnyajan, &c.

AZ Christuskak búle-
tese után 1062. Ešten-
dőben, Conradus Im-
peratornak idejében,
mikoron amaz iffiab-
bik Henricus Impera-
tor, az Pünköstnek in-
nepét, mely esett volt az Eštendőben, 15.
Máj, Szentelné Göblatia nevű Varosban,
mely vagyon Saxoniában, azt írja az Histo-
ricus, hogy az úló hely felől, két helyben le-
vő Püspökök es Apaturok között, nagy ví-
sá-vonyas es vér-ontas tamadot, úgy annye-
ra, hogy az Templombol az vér, mint egy
patak folya ki. Az haborusag le csendebed-
ven, mikoron az Musicusok így enklenek:
HUNC DIEM NOBIS GLORIOSUM FECISTI:
az az: Ez Napot nekünk dicsősegeffe tötted.
Nagy katzagással az ördögh fel kiáltvan,
monda: HUNC DIEM EGO CRUENTUM FECI.
az az: Ez napot en véreffe töttem. Honnan
kún-

PRAEDIKATIO.

könnyen megh érthetni, mely igen igyeke-
 zek, az pokolbeli ördög, az keresztényeneket
 az innep bentelelnek ahitatoslagaban megh
 tartoztatni, es haborítani. Felette igen búk-
 seg tehat keresztényenk vigyaznunk, hogy az
 pokolbeli ördög minket az kegyességnek
 öfvenytül el ne vonnyon: hanem az Szent
 Lelekkel teljessék leven, ezt az innepet
 nagy ahitatoslaggal meg bentelelhesük. Mi-
 kepen s-hogy keltyen penig ezt meg bentele-
 nünk, az Historianak magyarázattyaban
 megh érthetik az Keresztényenk. De hogy ez
 Historianak magyarázattya világosb érte-
 lemnel legyen, lassuk Summajat előő, az
 után rebeit, harmadő az tanusagokat.

Summa. Megírja az Szent Lukats, az Sz.
 Leleknek, az Pünköszt napjan, az Aposto-
 lokra, lathatokepen valo ballasat, minden
 környül allo dolgaival egyetemben, mint
 az Keresztényenk, az Historianak magyarázat-
 tyabol megh érthetik.

Rebei. Negy dolgokrol kel nekünk ez
 Historiaban bollandunk.

- I. Az Szent Leleknek el bocsattatafanak
 idejeről, es helyeről: Micsoda időben,
 es holot bocsattatot el az Szent Lelek?
- II. Mit cselekettenek es miben foglaltak
 magokat az Apostolok, az Szent Le-
 leknek el bocsattatafakor?
- III. Az Szent Leleknek el bocsattatafa-

PUNKÖSTRE VALÓ

nak modgyarol: Mi módon, és mi-
csoda formában lőtt?

IV. Az Szent Leleknek nevezetiről, és
cselekedetiről.

A Z E L S Ó R Ó L.

Micsoda időben ez helyen bo-
csattatott el az Szent Lelek?

Azt mondgya az Szent Lukács, hogy az
Pünkösztnek napján. Itt ezeket az kérdése-
ket kel meg magyaráznunk.

I. Micsoda az Pünköszt?

II. Miért bocsattatott az nap el az Szent
Lelek?

III. Volté annak előtte az Apostolok-
ban, avagy nem, és ha volt, miért kel-
let el bocsattatni?

Micsoda Pünköszt?

Ez az ige, P Ü N K Ö S T, nem Magyar ige,
sem nem Deak, vagy Sido, hanem Görög h-
ighe, annyit tében Magyarul, mint ötven-
nap: Mert minekutanna, az mi Urunk Je-
sus Christus, az ember nemzetnek valtsága-
ért, halalt szenvedet volna, harmad napon
fel tamadvan, az ű fel tamadása után negy-
ven napon az Eghben fel mēne, az után ti-
zed nappal, (az mint megh igitte vala az ű
Tanítványinak,) az Szent Lelket el bocsata-
Ha azért immar az ő fel tamadásának napja-
tul fogva, az negyven naphoz, melyen fel-
ment, hozzá adod az tíz napot, ötven te-
ben

P R A E D I K A T I O.

Sen, es így ötvenedik napon bocsátotta há-
el az Szent Leiket, fel tamadása után, s-
tefi azért az Görögighe ΠΕΥΤΗΚΟΣΗΘ, mellyec-
mi Pünkösztnek nevezúak.

Miert kel ezt meg tanulnunk?

Azok ellen, kik ez napnak nevezetinek
eredetit nem tudvan, okot vesnek magok-
nak tobzodásra, reszegeskedesekre, bujal-
kodásokra, es tob ez fele bűnökre, melyből
gyakorta az ördögnek, csalardsagra valo o-
kot adnak ez fele emberek, meg az innep
napokon-is, kiket Isten az ő tisteletire ren-
delt volna.

Csodalatos Historiat olvasunk, hogy tör-
tent legyen, An. 1559. 30 die Maij, egy nemine-
mű Planta nevű Varosban. Volt ott, mint
az Historicus írja, egy Kovacsnak Leanya,
mely mindenektől commendaltatott jam-
borfagarol, kegyessageről, es az Isten igje-
nek borgalmatossagarol, sőt arrol-is, hogy az
Evangeliumokat megtanulta legyen. Ez az
pokolbeli ördögtől igen haborgattatott, el-
annyera, hogy gyakorta az korszag el útven,
hanyat homlokra-is eset. Az ű bűlei miko-
ron az ördöngöshöz folyamának segitse-
ert, farlangban az ördög az leanzot el fog-
lala, es ő belőle ki solvan, monda, hogy
meltan foglalta volna el, holot ő túle kerte-
nek segitseget, es gyakorta ő belőle, hol Ka-
kuk, hol Hollo, hol Nyul modra sollot: Se-

PÜNKÖSTRE VALÓ

meit-is fejből úgy ki vonta, hogy mint egy tyúkmony ki függjenek, neha nyelvet-issimayd egy fingnyire ki vonyvan, iszonyu képen állott. Mikoron kerdenék az ördögöt, miképen foglalta volna el? Azt feleli: hogy a farfangban, az farfangolás es ital közben, legyenek formájában itta volna útet megh. Ugyan azon napon azért, az leanzoval a Templomban menven, mikor crette könyörgenének, mint egy Oroslan orditanio kezdet, az könyörgesben foglalatoisak lepvén, mint egy ray, sokasagu legy ú belőle ki repüle. Minck előtte penigh ki menne, kerüla vala, hogy akar csak az körmeben, vagy hájjában lenne szabad el vinni, de az sem engedtetek. Ezeket írja *Ioannes Fincelius Historicus, de miraculis*. Iszonyu dolog hallásra, hogy az Istennek Lelkenek Templomi, az pokolbeli ördögnek pervatajava lesnek. Bizony Atyamfia, mostan-is sok helyeken megh leszen ám ez, kiváltkepen azok között kik farfangolásokban, innep napon való tobzodásokban foglallyak magokat, mert ez illyeteket az pokolbeli ördög el foglalvan, gya a korta gyilkosságban, paraznaságban, több egyéb ez fele vetkekben eytven, az örökre való pokolra tasíttya, holott az ő fergők, minni az Propheta mondgya, soha megh nem hal és langozo tűzők meg nem alusik.

Szükség annakokaert minckünk Keresztényeknek vigyaznunk, es életünket úgy rendelni
nünk

1139

PRAEDIKATIO.

nünk, hogy az pokolbeli ördög semmi időben ránk hatalmat ne vehessen: mert noha mindenkoron utannunk olalkodik, de kiváltképen az innep napokon, mellyeket Isten az úristeletire rendelt, akarván azokban minket meghaborítani, mint ide fellyeb, példával meghmutatam. Ezt az innepnapot is azért bnteljük meg Keresztienek. Mi módon? Megtanít minket az Szent David, mikor így szól: *Ligate sacrificia festi sunibus, etc.* Kötözzetek meg, ugymond, az innepnek aldozatit kötelekkel, mind az Oltárnak sárváig. Holot emlékeztet az Prophetá, az Istennek O Testamentombeli parancsolattára, melyben hatta vala ezt az innepet, hét egész napiglan meg bntelni, fel ekesítven az Istennek Templomat Palma fának, fűzeknek, és több ez feleknek ágával. Mi is annakokaert az mi szívünknek Templomát eppitjük fel, nem külső ágakkal hanem lelkekkel.

Psal 119.
v. 27.

Első ága azért, az mi szívünknek ez napon, legyen az HALA-ADÁS. Leborulván azért, adgyunk halat az Iesus Christusnak, hogy ő bnt felsege, nem csak megnyitotta minékünk Áttához való menetelével, az Menyörbágnak kapuját, és az Paradicsomnak áttajan tűzes fegyverrel álló Angyalt elvévén, bbadfagot nyert, az mi örökre való hazánkban, be menetelre, *Job. 14. v. 73.* hanem hogy Szent Lelket is adta minékünk,

PUNKÖSTREVALO

Pfal. 119.

7. 1. 2.

mely által bir, igazgat, vezetel, vigasztal, megvilágosit, uyja súl, az igaz hitben erősít, es az örök életre megh tart. Dicsőítsetek az Iehovat minden nepek, magasztaltok útet minden nemzetsegek, mert megh erősítettet mi raytunk az ő irgalmassaga es igazsaga mind örökre.

Akt. 2. 4.

Pfal. 24.

Masodik ága az mi hívűnknek ez napon, az B U Z G O S A G E S A H I T A T O S S A G. Mert ez napon az Szent Lelek, az Apostolokra szállot, es kezdettének Bollani külömb nyelveken, mint az Szent Lelek ad vala Bollaniok. Késitsetek el annakokaert az ti hívűteket, es emellyetek fel fejetöket, ő ti kapuk, had mennyen be az dicsőölegnek Kirallya: hogy igy az Szent Haromsagnak Templomi lehessünk mind örökre,

Ezech. 12.

7. 10.

Harmadik ága, az mi hívűnknek Templomanak ez napon fel eppittetescenek, az K Ö N Y Ö R G E S. Mivel hogy ez napon az Szent Lelek, ki kegyelemnek es könyörgesnek Lelkenek mondatik, el bocsattatot. Az mi könyörgesünket csak ő hozza kel igazitanunk, es az Anya Szent-egyhazzal ezt mondanunk. *Veni Sancte Spiritus, &c.*

Pneumate qui sacro LEGATUM corda rigabas,
Ille, Christe D E U S Numine nostrariga.

Az az,

Oh Iesus Christus, ki az te követidnek hívűket Sz. Lelkessel betöltöd vala, ugyan azon Sz. Lelkessel az mi hívűnket is töltö be.

Miert

PR A E D I K A T I O.

Miert bocsattatot azon az
napon el?

9

Először, mert erre az innep napra, mint az
tőb ebtendő innep napokra is az Istennek
parancsolatya szerint, az Sido nép, fel gyűl
vala Ierusalembe: Akara azért az Iesus
Christus az Szent Lelket akkor el bocsatani,
hogy ilyen nagy gyűlekezetből ennek az I-
sten ajándekának meg mutata, nem csak
Ierusalembe, hanem mind ez beles vila-
gon, minden nemzetsegekben, ki terjedne.

Másodszor; hogy ennek az Isten ajande-
kanak, az Szent Lelkeknek cselekedeti, nyil-
van valova lenne, mert az Istennek ez volt
eleiről fogva az ű tulaydonlaga; s-ez is, hogy
valameilyek nezek az emberi nemzetnek
idvősségere, azokat el nem titkolta, hanem
megjelentette es ki nyilatkoztatta: mert a-
karja, hogy minden emberek idvőzülye-
nek, es az igazságnak ismeretire jussanak.

1. Tim. 2.
v. 4.

Harmadszor, mert az Isten ez mai napon
Szent ujjával, az az, Szent Lelke által, (mint
Szent Lukats magyarázza) irá le, az ket kű
tablakra, az ő parancsolatit, kit Moyses al-
tal ki adot vala az Sido népnek, akara tehát
ezt az ű Szent Lelket ez napon el bocsatani,
hogy ez által irná be az Apostoloknak si-
vekben az Evangeliumot, melyet az egeš
vilagon prädikallaniok hagyot vala.

Luc. 11.

Mi tanulá itt?

I 4

I. Mind

PÜNKÖSTRE VALÓ

2. Pet. 1.
2. 21.

I. Mind az Ó, s mind az Új Testamen-
tomnak egy autora vagyon, tudni illik, az
Szent Lelek, az ki csak egy, es nem több, mint
az Manichæusok hazudgyak, es ennek indi-
tásból irattattanak az Prophetiak, es az E-
vangeliomok.

2. Cor. 3.
Ioh. 16. 13.

II. Haki az Szent irást olvassa, vagy hal-
gattya, es nem érti, s annak értelere akar
jutni; Énképe hogy az Szent Lelekkel legyen
fel ruhaztatvan, mert magatul az ember-
ben semmi igaz értelme nincsen. Ez min-
den igazságra meg tanit es vezere l minket.

Volte annak előtte az Szent Lelek az
Apostolokban, avagy nem, es ha volt,
miert kellett el bocsattanni?

1. Ioh. 11. 27.
Apoca. 1.
2. 28.

Mivel hogy az Szent Lelek igaz Isten, ki-
nek sem kezdeti sem vege nincsen: noha az
Apostolok annak előtte nagy erőtlenség-
ben voltanak: mindazonáltal azt mondani,
hogy nem volt volna ű benne Szent Lelek,
nagy efenektség volna. Hogy pedig volt,
megtetik ebből. 1. Mert az Úr Iesus Chri-
stus ismerik az egész emberi nemzetnek fá-
baditojának tenni. 2. Vallást tesnek őrolla,
mert Szent Peter így szólittya meg az Chri-
stus: Te vagy az élő Istennak Fia. Ismet ma-
sodszor azon Szent Peter azt mondgya: Uram, ki-
hez mennyünk mi, hanem csak te hozzád?
mert te nálad vagyon az örök életnek ígeje.
Ez pedig az ű ismereti, sem felőlle való val-

Matth. 16.
2. 16.
Ioh. 6. 68.

12. 3. *Szent Péter mondja a J. Ist. Istennek
hazam csak a Szent Lelek által*

PRAEDIKATIO.

Is tetel nem lehetet az Istennek Lelke nél-
kül. Azert mondgya Christus, Szent Iano-
nal: Senki nem jöhet en hozzam, hanem
ha az en Atyam vonandgya útét. Vonssa pe-
nig sz Atya az igeben bent Lelkenek általa.
Volt tehát az bent Lelék az előt is az Apo-
stolokban, noha nem olyan büfegessen,
mint az után: Miert kellett hát el bocsáttat-
ni, es mit munkalkodot ő bennök, ez után
meg halljak az Keresztyenek.

p. 44.
Ioh. 6. 44.
3pti. 11. 20.
Thilo p. 300.

Mit tanulj innen?

Ezt, hogy az Szent Lelék csak egyedül
minden igaz ertelemnek, bölcseslegnek, tu-
domennak es minden jóknak, ugy mint igaz
Isten, kufseje, es meg adoja, es csak ez által
kialthattjuk az Isteni szerelmes Atyánknek:
mert ő az mi idvőflegünknek zaloga.

Iac. 1. 17.
Ró. 8. 15.

Holott es micsoda helyen bo-
csáttatot el?

2. Locus

Azon helyen, az hova gyűltenek vala, Ie-
rusalemben, tudni illik: mert az Christus
menyben fel menetelkor, meg parancsol-
ta vala nekik, hogy az Varosban be menne-
nek, es ott várnak az ő igiretinek be tellye-
sedelet, ők-is azert, mint Mestereknek pa-
rancsolattyahoz engedelmessek leven, oda
mennek, s ott bocsáttatik el.

Miert kellett ott el bocsáttatni; Előőör,
mert az Istennek titteleitinek helye, az Tem-
plom, ott vala: Ezert mondta vala az Isten:

Ez,

Ysa. 12.
#. 14.

Ez, ugy mond, az en nyugodalmamnak helye, itt lakozom mind örökre. Másodszor, mert innen kel vala, az Evangéliomnak mind ez feles vilagra ki terjedni, az mint ő maga megjövendőltette vala, az Esaiás által, mondvan: Az Sionból megyen ki az Törvény, es az Istennek igeje Ierusalem-ből: mert az Ierusalem az Anyaszent-egyhaznak es az örök életnek árnyekoza es peldaja vala.

Mit tanuló itt?

Igaz az Isten minden bebedeben es igiretiben, megh nem változik, valamit megh iger be tellyesíti, mint ezt sok példák bizonyítottak.

AZ MASODIKROL.

Mit cselekettenek, es miben foglaltak magokat az Apostolok, az Szent Leleknek el bocsataiakor?

Harom dolgokban voltak foglalatosok: Először, az mint az előt-is jelentem, engedelmessegeket mutattak az ő Mesterekhez, es az hova parancsolta volt, oda gyűlekeznek Ierusalembe tudni-illik, nem másuval. Másodszor, azt jelenti az Szent Lukás, hogy *unanimis fuerunt*, eggyesek voltak, né vitáskodtanak, nem haborgottanak, nem osztottanak el, hanem nagy csendességben, es eggyességben leven, varakozásban voltak. Harmadszor, *Buzgo ahitatosággal* való kö-

PRAEDIKATIO.

No könyörgésben foglaltak únnön magokat,
könyörögven, hogy az Christus az ő igireti
szerint, az Szent Lelekkel el bocsassa.

Micsoda innen az Tanuság?

Mivel hogy az Szent Leleknek munkalko-
dása nélkül az embernek idővége végben
nem mehet. Ha ki venni akarja az Szent
Lelek, es annak ajandekaban részesülni
akar, mit kel cselekedni, es miben kellyen
magat foglalni: Itt azt tanulhatni meg.

Az Apostolokat követven, három dolog-
ban kel annak magat foglalni.

Először, kebitse magat az engedelmesseg-
re, az mit Isten ű neki parancsol, es Szent ige-
iben eleiben ad es kevantüle, engedelmes
legyen, ha ugyan az ű értelmevel es okosfa-
gaval ellenkeznek, es neheznek be tellyesi-
tesre tetšenek-is, mint az Apostolok, hogy
noha sok dolgok tartoztathattak volna,
hogy Ierusalembe ne mennyenek. 1. Hogy
vér-šópokkal rakva Ierusalem Varosa, sok
Prophetaknak Martyromoknak vereket ki-
ontottak. 2. Hogy az Szent Lelek Isten, es
masut-is szabadon reajok šalhat: mindazon-
által nem forgattyak cšeket, de engedel-
messek leven, oda mennek.

Masodšor, ha ki az Sz. Lelekkel venni akar-
sija, nem kel annak felebarattyaval, es attya-
fiával haborgani, gyűlösegeben lenni, es pör-
ölni, hanem mint az Apostolok, nagy
eggyes-

PÜNKÖSTRE VALÓ

Ioh. 14. egyefflegben, csendességben, és atyafiúi szeretetben élni és lenni: Mert az szeretet bizonyos jele az Kereszténységnek, és az igaz hitnek, mint az Christus ő maga és az Szent János első leveleiben tanít.

Harmadszor, büntelen való könyörgésben kel annak magát foglalni, kerven az Szent Lelket, és annak igazgatóját, mint Szent David cselekedik, mondván: Ugy bívet teremtet en bennem Uram, és az Szent Lelk Istent ne vedd el en tőlem. Az Christus-is erre nézve mondgya: Ha ti, gonoszok leven, tudtok jó ajandekokat adni az ti fiaitoknak, mennyivel inkább az ti Mennyei Atyatok ad Szent Lelket az őtet kerőknek. Az minden nap könyörgésben-is holott azt mondod: Iűző te Országod, könyörög az Szent Lelknek ajandekért. Valaki tehát ez három dolgot egyben kapcsolja, úgy-mint, az engedelmesseget, az egyefflegget és az könyörgést, és azokban foglalja únnón magát, ezáltal, az Szent Lelknek bűnteges ajandekot erzi magában lenni, és az Istent tisztelőben, kegyességben, józan életben több jósgos cselekedetekbő naponkent nevededik.

Miért kel ezt meg tanulnunk?

Hogy meg tudgyuk, az Szent Lelket, nem tisztátalanlagnak, haboruslagnak, viszávonyaslagnak, irigyslagnak, hanem inkább, tisztaslagnak, egyefflegnek, bensőségnek és beke-

segnak

PRAEDIKATIO.

segnek lelkenek, és főrzőjenek lenni. Mert mivelhogy minnyájan azon egy főnek, az Christusnak tagjai vagyunk; főképes, hogy az tagok az fővel eggyezzenek, mint Szent Pal tanit, melyre juthatnak az Hivek külfő- Ephes. 4.
kepen az ige halgatas által, bellőkepen pedig az Szent Leleknek munkalkodása és bennünk való lakazása által.

AZ HARMADIKROL.

Mi módon és micsoda formán bocsattatott el az Szent Lelek?

Az Szent Leleknek el bocsattatásának, avagy leállásának és megjelenésének módgya kettő: Egyik láthatatlan, az másik látható. Láthatatlankepen jelenik és adatik az igeben, és az Evangéliomnak prædikálásában: mert noha az ige, az tanítónak száva által az fülben zengedez; mindazonáltal az hiveknek szívőkben, az Szent Lelek munkalkodik, hogy az ige hasznos és fogónatos legyen: Az Szent Lelek, úgy-mond, azt mondgya az Christus, ki titeket mindenekre megtanit. Láthatókepen jelent meg külömbkülömb időkbén, és formában. Mert I. Olvasuk megh jelenését az Moyses könyveben, Ioh. 16. 13.
Kód formában. Mely kód az Izrael népének tabora előtt jár vala nappal. Ez az Kód példazta az Szent Lelket: mert miképen az a Kód, mint egy Vezér, avagy Hadnagy előttök megyen vala az Izrael népének, és árnyeket Exod. 13.
7. 21.

PÜNKÖSTRE VALÓ

nyekot tart vala, hogy az Napnak hevsege miatt meg ne emésztessenek; ezenképpen az Ioh. 16. 7. Szent Lelek, vezerek az hiveknek, mely őket igazgattyá, vezérli, biztattyá, es vigasztallyá, cnyhitven őket, hogy megh ne emésztetnek, az Istennek bűn ellen való haragja miatt, mivelhogy az Isten megh emésztő tűz, mint az Propheta mondgya. II. Azon Moyses könyveben meg írva vagyon, hogy azon Israel taborának meg jelent, es előtte járt tűzes oszlopnak kepeben, vezérül ejjel. Ez az oszlop-is példája volt az Szent Leléknek: Mert miképen hogy ez, előttők meggyen vala, es az cűsakanak idejen előttők világoskodik vala, mint egy lámpas, igazgatvan őket utokban: ezenképpen az Szent Lelek-is az mi főtettségünkben, ugy-mint: veszedelmekben, nyavalyákban, halalban, es elmeneknek homályosságában, világosit, tanácsot ád, vigasztal tanít, hogy az Istent megh ismerjük, fellyük, tisztellyük, es igazgat az örök életnek utara, es az örök boldogságra. III. Olvassuk megjelenését, az Szent Mathenai Galamb kepeben az Christusnak keresetségének idejen. Ez Galamb-is példázta az Szent Lelket; Mert miképen az Galamb, hogy nem haragos, nem merges, hanem selid, egy-igyű:

*Eelle columba caret, rostro non ledit, & ungues
Possidet innocuos, granaq, pura legit. Az az:
Nincsen az Galambnak cpeje, nem tud haragun-*

PRAEDIKATIO

ragunni, orrával sem fért, körmeivel sem
bánt, tiszta maggal el: Azonkepen az Szent
Lelek az, ki az emberekből ki gyomlallja az
haragot, irigységet, egy-igyűkké, félidek-
ké, alázatofokká teszi. Ennekokaert az mi
Idvőzitőnk-is Szent Mathenal, mondvan:
Legyetek egy-igyűvek, es félidek mint az
Galambok. Ez három formában valo megh
jeleneset olvassuk az bent irásban lathato-
képen az Szent Leleknek, az Pünköst napja
előtt. Ezen kívül, két formában ez mai na-
pon jelent megh, melyben állot az Aposto-
lokra. Azokrol kel immar ez Historianak
rendi szerint folanunk.

Matth. 10.
v. 16.

Először, hirtelen valo sebesen fuvo fél-
nek zugasában, mellyet az bent Lukats az
egből mond lenni, mely az egész hazat az
holott voltanak az Tanítványok, be töltöt-
te. De itt ezt kel jol eszedben vened, hogy
ez az fél, nem természet szerint valo fél
volt, mert ha az volt volna, mindenűt volt
volna, de csak abban az hazban mondgya
lenni, az hol az Tanítványok voltanak, hát
Mennyei: mellet jelentetet az Szent Le-
leknek először-is abban az hazban levő A-
postolokra valo állasa.

Lelek, 7.
Aet. 2. 23

Mikepen mondatik az Szent Lelek ab-
bán az hazban le állani, holott megh fog-
hatatlan es mérhetetlen Isten, ter-
mészet szerint, mint az Atya
es az Fiu?

Itt

PÜNKÖSTRE VALÓ

Pfal, 132.

7. 7. 8. 9.

*Carbay mag
apparatus
liber 127
19 17.*

Itt nem szólunk az Szent Leleknek terem-
bétiéről, mert úgy, mint igaz Isten, min-
denütt jelen vagyón: hanem szólunk az ő
láthatóképen való munkálkodásáról és a-
jándékáról; Mert az Apostolokban, kik ab-
ban az házban ülnek vala, úgy munkálko-
dot, hogy mindenekre valamellyek bűnfe-
gessék voltak az Evangéliomnak prædi-
kálására, megtanította, az ő ajándékát bű-
sleggel nekik osztogatván.

Mit tanulj itt?

Csak azoké az Szent Lelek, és csak azok-
kal közli az ő idvőséges ajándékát, kik egy
házban vannak, tudni illik az Anyaszentegy-
házban, azok pedig az választottak: Valakik
azért ez ház kívül vannak, nem lehetnek re-
szek az Szent Lelekben, sem az idvőség-
ben. Mert nincsen idvőség az Iudæan kívül.

Ioh. 4. 22.

Miert hasonlítottatik az Istennek

Lelke felhez?

*Venti spiritus
in Ioh. 3. 8.*

Ioh. 3. 8.

Először. Mert miképpen hogy az felnek
eredetét nem tudod honnan legyen, és hol
vegeződjék, ezenképen az Szent Leleknek
munkálkodása, minden emberi okosságot
föllyúl halad.

Másodszor. Miképpen hogy az fel minde-
nket által hat: ezenképen az Szent Lelek-
nek munkálkodása mindenütt fogatos.

Harmadszor. Miképen hogy az fel, semmi
emberi erőül és hatalomtul meg nem tar-

toztat-

PRAEDIKATIO.

tartoztatnak, hogy ne fujjon: Ezenkepen az
Szent Leleknek munkalkodásának, mely az
Evangeliumnak praedikálása által leszen, kit
fokan igyekeznek meg tartoztatni, senki el-
lene nem alhat; mint szinten az Apostolok
hogy mindennek ellen bátorsággal praedikál-
lottanak.

Negyedőser. Mikeppen az szél az buzat az Matth. 13.
pelyvatul meg valasztja: Ezenkepen az Szent
Lelek az hiveket az hitetlenektől, az josa-
gos cselekedeteket az vetkektől megkú-
lómbózteti.

Ötödőser, miken az szél, az hőségekben
meg epetteket hívósi: Ezenkepen az
Szent Lelek, az bűn miatt megk épde hive-
ket vigasztallja, igirven bűnök bocsanat-
tyat, az Evangelium által.

Hogy penig az Szent Lukats ezt a selet az
egből, hirtelen valonak mondgyalenni;
azzal akarja jelenteni, hogy az Szent Lelek,
nem egyből, hanem az Istentől, az egből
ajandekoztatot az Apostoloknak hirtelen-
séggel: mert noha várták, (mint hogy meg-is
volt igirven nekik,) de ők annak, sem nap-
jat, sem orajat nem tudtak, mint hogy Chri-
stus sem jelentette volt meg őknekik.

Micsoda itt az Tanúság?

Az Istennek tulajdonlaga ez, hogy mikor
ingyen sem tudnak varni az emberek, akkor
boka igiretit be tellyesíteni. Mint meg igire

K

Adam-

PÜNKÖSTRE VALÓ

Genes. 3.

Adamnak az áldot magot, kit mind Adam, Noe, Loth, és több Patriarchák elege vartanak, de bintén ez viragnak vege fele bocsata el. Az Babiloniai foglágbol való szabadulást is megígérte vala; de azt is bintén akkor teljesítette be, az mikor immár nem regezhethetnek.

Igy az Ægyiptomból való szabaditással is cselekedek. Ithon az Szent Lelek is igéri az Apostoloknak, várják ezek, de mint hogy sem idejét, sem napját, sem oráját, nem jelelti, nem tudhatják mikor lebesz hirtelen szeggyel azért bocsattatik el.

Miert kel ezt meg tanulod?

Hogy az istennek ígírésében ne kezeledjél gyel: mert igaz az Ur isten minden bebedében, valmit ígír és mond, meg is teljesít. Legy bek foges túró. Benvedő tehát, várjad az istennek ígírését, ne állj kétségben, azért mondgya az Prophetának is: Ha kélek az Ur, várjad, eljőven eljű, és nem kélek. Ne bírád tehát az Urnak se napot, se orát, csak ez az te tised, hogy könyörögj, varakozásban legy, és Poenitentiát tarts, életedet jobbra fordítsad.

Hebr. 2. 3.

Masodszor. Ielenik meg az Szent Lelek az Szent Pünkösztnek napján, tűzes és el omlattatott nyelveknek formájában, mely mindeniknek fejére, egyenként ő közzülők űlt, és mihelyen ez fejekre szállot, azt mondgya Sz.

Lukacs, 2.

PRAEDIKATIO.

Lukacs, hogy Szent Lelekkel be tellyesed-
tenek.

Ezek az nyelvek példáltak az Szent Lel-
ket. De hogy ezt el őblattatot vagy el vag-
daltatot nyelveknek mondgya: ezzel jelen-
tetnek előőr, az Szent Lelkeknek külömb
külömbféle sok eselekedeti es ajandeki:
Mert ennek az Istennek Lelkenek, nem csak
egy, hanem sokféle ajandeki vannak, erre
való kepest az Ecclesi-is, az ő enekeben,
nem egy, hanem, hét ajandekunak mond-
gya, mikor ezt enekli: *Da fidelibus, in te confi-*
dentibus, sacrum septenarium. Az az: Adgyad
az te benned bizoknak, az hét ajandeku Sz.
Lelket. *Numerus finitus pro infinito,* bizonyos
számú ajandekokat neki tulaydonitvan, az ő
sok ajandekira nevez. Esaias-is erre nevez Esa. 44. 3.
mondgya: Meg nyugosik, ugy-mond ő ray-
ta, tudni illik, az Christuson, az Iehovanak
Lelke, bölcsesegnek, es ertelemnek Lelke,
tanacsnak es erősségnek Lelke, tudomany-
nak es Isteni felelemnek Lelke. Mert ugyan-
is, bizonyara csak ő egyedül az, a ki ad az em-
bereknek bölcseséget, értelmet, tanacsot,
erősséget, tudomant, kegyességet, es Isteni
felelmet, s-több egyéb lép ajandekokat.

Masodőr, hogy el őblattatot nyelveknek
mondgya, az Evangeliomnak sok külömb
külömbféle nemzetsegeknek nyelvökön
való prädikallast akarja jelenteni: mert ha
csak egy nyelvnek kepeben jelent volna

PÜNKÖSTRE VALÓ

meg, így csak egy nyelven való nemzetiségnek
nek prædikáltatott volna az Evangéliom, és
az több nemzetiségek, az Istennek ismeretire
nem juthattanak volna, és nem idvőzülne-
nek: akarja pedig az Isten, hogy minden
emberek idvőzüljenek, és az igazságnak is-
meretire jussanak. Szükség volt tehát el-
őbláltatott nyelveknek kepeben meg jelen-
ni, és az Apostolokra bállani, hogy azok fel-
ekesztetven Szent Lelekkel, minden nyel-
ven tudnák hirdetni az Evangéliomot, és
mindeneket az idvőségnek utára igazgatni.

2. Tim. 8.

4.

*Tűz és nyelv
arany*

**Miert kellett azoknak az nyelveknek
tűzefeknek lenni?**

Elsőször, ezzel az Evangéliomnak tiszta-
ga jelentetik, mert miképpen hogy az tűz
tiszta elementum, tiszta állapot: így az Evan-
gliomnak tudománya tiszta, mely az Szent Le-
leknek ereje és munkálkodása által prædi-
káltatik.

Másodszor, jelentetik az Apostoloknak, az
prædikallasban való buzgóságok; mert mi-
képpen hogy az tűz ég, langoz: így az Apo-
stolok, az Szent Leleknek vetele után, ugyan
égtenek, gerjedeztenek az Evangéliomnak
buzgósággal való prædikallasában.

Harmadszor, miképpen hogy az tűz, ne-
mely állapot meg emélt, nemellyet meg
tisztít és meg ujjit. Így az Szent Lelek is, az
hamis tudományokat el törli meg emélti,

az Eo

PRAEDIKATIO.

az Evangeliomnak igaz tudományt pedig meg tarttya, meg oltalmazza.

Negyedber, miképpen az tűz, ha nem tap-
talatlik meg aluszik: Így az Evangeliomnak
tudománya-is, ha az Szent Lelektől az hivek-
nek hűvekben, mint egy tűztől, nem
tapaltatik, el aluszik.

Mi okakert kelle az Szent Leleknek

lathatoképen így az Aposto-
lokra szállani?

Harom okakert: I. Az Christusra nevezve.

II. Az Apostolokra nevezve.

III. Mi rejánk nevezve.

Az Christusra nevezve két okakert: Először.

Hogy az ő igiretiben igaznak talaltatnek.
Mert annakelőtte egynéhányőor igiretőt
tött vala az Szent Leleknek el bocsátalaról,
minterről odabelebőllának.

Másodőor. Hogy meg mutatna magát im-
mar el jőtnék es megh dicőitnek lenni.
Mert az Szent Leleknek el bocsátása, az meg
dicsőittetet Mesiasnak tőtti vala, az mint Ioh. 7. 39.
Szent Iánosnal vagyón: Nem vala még az
Szent Lelek, mert az Iesus nem dicsőittetőt Act. 2. 33.
vala még meg. Eggyez ezzel a Szent Peter-is
mikor így szól: Az Istennek azért jobbjával
fel magasztaltat van, es az Szent Leleknek igi-
retit veven az Artyatul, ki őntötte azt az mel-
lyet mostan lattok es hallotok.

Az Apostolokra nevezve-is két okokert:
Először, hogy ilyen nagytűzre, melyre me-
nen-

PÜNKÖSTRE VALÓ

Marc. 16.
v. 15.

nendők valának, keűletlenek ne lenne-
nek. Mert azt akara az Christus, hogy ők az
Evangeliumot mind ez áeles viagon hit-
detnejk, fel akara azért őket ruhazni cieb
az Szent Lelekkel.

Matth. 10.
v. 16.

Masodőr. Mert az Apostoloknak, az E-
vangelium prädikallása mellet sok embe-
rekkel bemben kell vala ballanok: (mert
mint az Iuhok bocsattatnak vala az farka-
sok köziben) akara őket az Szent Lelek al-
tal meg erősiteni es batorítani: Erről bol-
az Szent Pal, mondvan: Az Leleknek, ugy-
mond, erejével fel fegyverkeztetven, le-
rontyuk az okoskodásokat, es minden ma-
gasságot, mely fel emelkedik, az Istennek
ismereti ellen. Ezert-is akara, hogy az ő Ta-
nitványi Ierusalembe annyi mutatanak,
hogy fel ruhaztatvan az Szent Lelekkel, na-
gyob buzgósággal es serenységgel tiátekben
forgolodhatnanak.

Matth. 10.
v. 19. 20.

Mi rejank nevezé-is két okokert: Előőr,
Hogy az Apostoloknak tudományokban,
ne ketelkednenk: Mert nem ő magoktul bol-
lottanak, hanem az öröke valo Istennek,
(ki tevelygeni nem tud) lelketül. Ellyűnk
tehat azoknak tudományokkal az mi Hi-
tűnknek erősitésere es biztatásunkra. Vet-
keznek azért azok felette igen, kik vigasztá-
lást magoknak keresnek az emberi tudoma-
nyokban, holott azok tevelyges alá vettet-
tenek, mert minden ember hazug: csak
egy-

PRAEDIKATIO.

egyedül az Isten igaz. Holott azért, az Apostoloknak tudományok Isten bava, nem illik feleleketelkedni, mert ő maga mondotta az Christus: Az ki titeket halgat, engemet halgat: az ki penigh titeket meg utal, engemet utal meg.

Luc: 10.
7: 16,

Malodbor. Hogy ne mindeneket bocsásunk ki az Egy-hazi Bolgalatra, hanem csak az ki az Mennyei Tudományban tanult es tudos, es erre az titre illendő s-alkolmatos ajandekaval Istennek ekefittetet meg. Mert meg az Christul-is nem akarta az ő Tanítványit ki bocsatani adogh; mighlen őket fel nem ruhazta az ő ajandekaval, es meg nem tanította. Vetkeznek tehát, az kik őt ömest fel venni skarjak az tanításnak titrit, es nem igyekeznek tanulni: avagy az kik tudatlan 1, Tim, 5,
Tanítot tartanak; mert az olliatenek gyakorta inkab kárt tesznek, hogy nem hasznót,
holot Szent Pál-is meghev kevannya s-parancsolliya-is az Tanítoknak, hogy kicsinsegtől fogvan az tanulásban foglalliya ünnön magat.

1, Tim, 5,
7: 2.
Tit: 1, 9,
2: Tim, 3:
7: 15,

Mit cselekedtének az Apostolok az Szent Leleknek elvetele után?

Az Szent Lukats ket kivaltkepen valo cselekedetekről bol az Apostoloknak: Elsőbör, hogy külömb külömbféle nyelvekön Bollottanak. Masodbor, hogy az Istennek nagysagos dolgaít hirdettek, es dicsirték az Ur Isten.

PÚNKÓSTRE VALÓ

Az mi az első illeti, az nyelveknek tudni-
illik külömbseget, ebben az örökre való i-
stennek nagy csudalatos cselekedeti tetsik
meg, melynel mayd nagyobb nem lehet. La-
tod Kerebtyen ember, mely nagy munkával,
gondal, fáradsággal, költséggel, még az ki
gyermeksegetől fogva abban gyakorollya
magat-is, csak két vagy három nyelvet-is ta-
nul meg, menyivel inkább hát az öreg ember.
Az Apostolok penigh nem gyermeksegtől
fogva tanultak, hanem öreg korokban hi-
vattattanak el az Christustul, ki az halásas
mellől, ki az vám mellől, ki penig más egyéb
hivatal mellől, tudatlanok voltanak úk az
Mennyei Tudományban, es az nyelveknek
tudásában; de ihon mely nagy hirtelensé-
ggel, nem csak egy nyelvnek, hanem minden
nemzetsegeknek nyelveknek tudása, mint
Szent Lukács egy-nemany nemzetsegeket
elő bamlal, adatik nekik.

Miert lehet ez így az dolog?

Ezert, hogy az Apostolok az ő reájok bi-
zattatott tiszten inkább el járhatnanak. Mert
mivelhogy az Christus, az ő Anyaszent-egy-
hazanak Doctoriva rendele es töve őket,
hogy azoknak fogalattok által az egész vi-
lagon az Evangelium ki hirdettetnek; énk-
seg volt ő nekik úgy tanítaniok, hogy min-
den nyelven levő nemzetsegek érthetnek,
mely nem lehetet volna, ha csak egy nyelv

PRAEDIKATIO.

ven tudtanak és tanítottanak volna, sok hi-
ba, sok fogyatkozás eset volna dolgokban,
kellene tehát külsőmből külsőmből fele nyelveken
tudniok, mely nem magokról volt, hanem
az igazok által Szent Lelek által. Milyen
azért ennek ajándékát vőtek, mindgyarast
minden kezelem nélkül praedikáltottnak
kinek kinek nyelven, úgy, hogy szabadon
mindenek értettek.

Micsoda innen az Tanúság?

Senki, ha tiszte vagy valami hivatalra va-
lasztatik, méltatlannak magát ne mondgya-
lenni, sem az ő hivatalyában Istennek se-
gisége felől ne kételkedgyek, mert minden
hivatal Istentől vagyon, ha azért Isten mélt-
onak talált lenni, el-is hi; ha el hi, erő, se-
giséget-is ad annak el viselésére. Mint Mo-
sesnek az Pharao előtt való boldasra, mikor
az Sida nept Isten parancsolatlyabol ki-
hoza Egyiptomból, noha menti vala magát
nyelvenek fogyatkozásával. Ezért mondgya
Christus is az ő Tanítványinak: Nem ti vat-
tok az kik állotok, de az ti Atyatoknak lei-
ke az ki föl ti bennetek. Meg emlekezven a-
zért erről az Tiszt-viselő, Tanító, Fejedel-
mek, Birak, Atyak, Anyak, Hazi Gazdak,
hogy tudni illik, Isten választotta őket arra
az tiszte, híven és borsalmatosfaggal járja-
nak el tehát tisztokban, s-erőt ad Isten rea,
mint az Apostolokat meg erősítte.

K 5

Mint

Exod. 4.

10.

Exod. 4.
10.
Joh. 1. 30.
A. 1. 17.
M. 1. 10.
L. 1. 10.

PÖNKÖSTRE VALÓ

Mint hogy az Apostoloknak kepe-
ben az Tanítók bollottanak, búkle-
gefe most az Tanítónak sok
nyelvet tudni?

Bizonyára, ha valamely Tanítónak megh-
engedettetik az, hogy sok nyelvet tudgyon,
Istennek szép ajandeka. De Istent felelőse-
bűsíteni azért kereséssel nem illik; mert más
mostan az Tanítóknak allapatt yok, s-más
volt az Apostoloké. Az Apostoloknak, ez
seles vilagra kellett ki ostantok, es az Evan-
geliomot prädikallaniok; de mostan min-
den nemzetsegek között, saját nyelveken
valo Tanítók vannak, es kinek kinek az ő
saját nyelven prädikaltatik az Evangelium,
elegseges annakokaert, ha ki az ő nemzet-
segenek nyelven es ertelmen, bölcsen es c-
keffen tudgya ki hirdetni az Istennek aka-
ratt yat, ez mellet nem árt, ha ki az Görögh
es Deak nyelvet megh nyerheti, hogy így,
mint hogy az Sido nyelv utan, ezek az fun-
damentomok, világosban, hasznosban, az I-
stennek igejet magyarázhassak: Ez az oka
hogy bent Pal Apostol-is Timotheu hoz irt
levelben megh kívannya az Tanítótul,
hogy oly legyen, ki tudgya hasogatni az igi-
ket, az ellenkezőket pedig megh czafolni,
mely semmikepen nem lehet, ha ez ket
nyelvnek tudója nem lehen.

Micsoda innen az Tanúság?

Mely

PRAEDIKATIO.

Mely nagy haszna legyen, es mely sepe ajándék Istennek, az emberi nemzet között, az Scholaknak, ha az emberek tudnák meg bősülni, innen meg leheték: mert senki Annja meheből nem hoz, ebben tanu tatik az jo erkölcs, ebben az szabad tudományok, ebben az nyelvek, ebben az ekeffen valo foltas, ebben az igazságnak oltalmazása, az hamisságnak megzafolása, es több egyéb jószágos cselekedetek. Mellyet ha bizonyára ez mostani emberek meg gondolnának, illyen tunyak, es restek, azokra valo gondviselesben, es gyermekeknek azokban valo tanittatásokban nem volnának, innen vagyon azért, hogy sokak magok is tudatlanok, hitvan erköltsűek semmi emberseget, tetteket nem tudnak, mert nem tanultak, sem fiokat, sem gyermeköket nem tanittattak, igaz hát amaz mondas. Quo quis indoctior eo impudentior, az az, minnel tudatlanb valaki, annal se telenb. Mert az Scholakban tanultakat, lattuk az sült parasztoknál embersegesbeknek lenni: nem foltunk itt minden parasztokrol közönségesen, mert azok között is vannak tettefegések, es embersegek kiváltképen az kik, avagy jo es kegyes Atyakul neveltetettek fel, avagy jo földes Ur alatt, kik alatt fenyitekben tartattattanak; avagy udvarban Nemes es vitézlő emberek között, vagy Mester embereknel neveltetettek fel, kiknel emberseget tanultak,

PUNKÖSTRE VALÓ

nak, hanem állunk azokról, kik csak az diá-
nok, barmok, és csak az eke farva mellett
nőnek fel, és estendeig, kettőig sem latnak
Varost, nem hogy Istennek igejét hallanak.

Miért kel ezt meg tanulni?

Azok ellen, kik az Scholákat és az Deaki
tudomant karhoztatták, és minden gonos-
ságnak barlangjának mondgyak lenni, eb-
ből bármaznak úgy-mond, sok gonos ember-
berck: de nem az Schola annak oka, hanem
avagy az Atyaktul, Anyaktul reájok bármaz-
tot természet, avagy az ördögnek napone-
kent való östökölése, ki mivelhogy az hi-
veknek ellenfele, mindenkoron azon va-
gyon, miképpen valakit el eytheffen, kinék
ellené kel állani vigyazással, könyörgéssel,
és az Szent Leleknek igazgatóival.

2. Pet. 5. 8.

1. M. 12.

7. 37.

Második cselekedetek az Apostoloknak,
az Sz. Leleknek elvetele után, nem egyéb,
hanem az Iesus Christus felől közönségeske-
pen való vallás-teret. Mert mihelyen az Sz.
Leiket vétik az Tanítványok, mindgyarst
nagy bátorsággal, közönségeskepen dicsőrik
és vallást tesznek ő felőle, és az Istennek
nagyfagos dolgait hirdetik. Itt penigh az
Istennek nagyfagos dolgain az Szent Lukás
írta az Evangéliomnak praedikallását.

**Miért nevezi azt Istennek nagy-
fagos dolgainak?**

Ezért, mert az Istennek, az emberi nem-

PRAEDIKATIO

zethez valo nagy jo akarattya, szereteti, melyet Fia által vitt vegben, ebben jelentetik es nyilatkoztatik ki: mert hogy ű Szent Fellege, az ű Fia az emberi nemzetnek valtsagata rendelte, eleitől fogva, hogy el bocsátotta, es hogy így ű általa idvősségünket vegben vitte, fiaiva fogadot, az örök életre el pecsételt, ezeket mondom az Istennek velünk valo nagysagos cselekedetis es jo tetteimenyt, mi megh nem tudhattuk volna, ha Apostolit Szent Lelkevel tel ruhazvan, ű általok ki nem nyilatkoztatva volna: de mihe-lyen űk azt az ajandekot el vesik, azonnal mindenút, még abban az Varosban-is, mely vör-őpokkal tellyes vala, mint Ierusalem, holot az Christus-is megh ölettetet, vallast tesnek ű rolla, prædikallaniak, es sokakat meg-is teritenek, mint ez meg tetszik az Szent Peter példajabol, kinek csak egy prædikatiojara-is ugy-mint három ezer ember tért **Act. 2. 41.** meg azon Pünköszt napjan, mellyen az Szent Lelck adattatör.

Mit tanulb itt?

Valakik egyűer Christusnak hivei közze beadtak magokat, hittének ű benne, azoknak mindenenk elöt batorfaggal Christusrol, es az ű igazsagarol vallast kel tenniök, azert mondgya ű maga-is az Christus: Minden az ki vallast tesen en rollam az embe-tek elött, en-is vallast tesek rolla az en Atyam-

Mar. 16.

7. 32.

Mar. 9. 38

Luc. 9. 26.

PÜNKÖSTRE VALÓ

Atyámnak előtte, az ki az egekben vagyott.
 Marc. 8. 35. Mafutt-is így szól: Az ki begyenli engemet és
 az enygemet ez parazna és vetkes nemzet-
 ben: Az embernek fia-is begyenli őtet, mi-
 koron eljövend az ő Atyának dicsősége-
 ben, az Szent Angyalokkal: De ez az vallá-
 tetel az Szent Leleknek bennünk való l-ko-
 zása és munkálkodása által lehen: mint bi-
 ten az Apostolok, hogy ez által prédikallot-
 tak az Istennek nagyságos dolgait, és val-
 lást is tőrtének ő róla nagy bátorsággal it-
 ez világ előtt.

AZ NEGYEDIKRÓL.

Micsoda nevezetekkel neveztetik az
 Szent Lelek, és minemű csele-
 kedeti vannak?

Először, neveztetik örök Istennek. Ez Sz.
 Lelek felől való tudományban penig, ez az
 derek dolog, hogy az Szent Lelek igaz I-
 stennek hinni és vallani kel, ha ki idvőzüni
 akar, mert az nélküli senki nem idvőzühet.
 Harman vannak ez egeben, kik tanu-bizony-
 ságot tesznek, az Atya, az Fiu, és az Szent Le-
 lek. Egyenlő Isten hát az Atyával és az Fiu-
 val. Hogy penig igaz Isten legyen, meg bizo-
 nyosodik 1. Az Szent irasbol. Az Urnak lelke
 szólott, úgy-mond en bennem, azt mondgya
 az Propheta. Szent Peter-is így szól Ananiaf-
 nak: Miert hazudal az Szent Lelek ellen,
 mi nem embernek hazudal, hanem Isten-
 nek.

1. Ioh. 5. 7.

2. Sam.

23. 7. 2.

Akt. 5. 4.

PRAEDIKATIO.

nek. Az Szent Pal-is azt mondgya, hogy mi 1. Cor. 3.
 Istennek Iako Templomi vagyunk, mert I- 7. 10. & 6.
 stennek Leike lakozik bennünk. 2. Az Te- 7. 19.
 remtesből. Mert mindgyaraft az teremtesnek Gen. 1. 2.
 kezdetiben mondattatik az vizeket taplalni.
 Hát öröкке valo. Az Szent Iob-is azt mond- Iob. 33. 4.
 gya, hogy az Iohovanak Leike teremtet, & 26. 13.
 ugy-mond, engemet. Es az Iehovanak Lel-
 ke ckesitette, ugy-mond, megh az Egeket.
 Az Szent David-is: Az Iehovanak igejevel
 löstének az egek. 3. Az ő mindenűt valo je-
 len letéből, mert így bol David. Hova fuilak Psal. 33. 6.
 Uram az te Lelked előtt? Ha az Egben me-
 gyek, ott vagy &c. Ismet: az Urnak Leike be- Psal. 139. 7.
 tölti az földet. Ismet: Az Urnak Leike lako- Sap. 1. 7.
 zik ti bennetek. 4. Mert mindeneket tud, a-
 zert mondgya hét Pal: Az lelek mindenket 1. Cor. 6.
 megh tudakozik, az Istennek melysegit-is. 7. 19.
 5. Az Kerebtlegnek formajabol. Mert binten 1. Cor. 2.
 ugy kerebreikedünk az Szent Leleknek-is 7. 10.
 neveben, mint binten az Atyanak es Fiunak Math. 28.
 neveben. Vetkeznek hát az Görögök, kik 7. 19.
 tagadgyak az Szent Leleknek az Fiutul valo
 bármazalat. Annakfelette az Macçdonianu-
 sok-is, kik az Szent Lelket teremtet allatnak
 mondottak lenni. Es az Sabellianusok-is,
 kik az Szent Lelket nem valasztottak meg az
 Atyatul es az Fiutul, hanem azonnak mon-
 dottak.

Masodszor, neveztetik Szeretetnek igaz
 Tüzenek. Mert mi bennünk az Istenhez es
 felc-

Rom. 5. 5.

Gal. 5. 22.

1. Ioh. 4. 5.

celebaratunkhoz való szeretetnek tüzet gerjeszt. Ezért mondgya az Szent Pal: Az Istennek szeretet me ki öntetet az mi biveinkben, az Szent Lelek által, az ki adattatott minékünk. Ismet: az Leleknek gyümölcsei ezek, szeretet, öröm, bekefeg, jószág, hit, &c. Az Szent Lelek pedig szeretetnek Istene. 1. Allattya-ra nevezve, mert ű allat berint szeretet. 2. Mi reánk nevezve: Mert az Istennek szeretet minékünk megnyilatkoztatta, es mi velünk is az Istent szereteti.

Micsoda az Istent szeretni?

Ioh. 16. 26.

& 7. 32.

Ró. 8. 35.

Istent szeretni, annyit tésen. 1. Mint hinni ű benne, azért mondgya Szent Iános: Az en Atyam szeret titeket, mert ti szeretettetek engemet, es el hittetek, hogy en az Atyatul jöttem ki. Ismet: Ezeket pedig mondgya vala az Lelek felől, mellyet vejendők valának az hívek. 2. Szeretni Istent, annyit tésen, mint, bizodalmát hitit, Istenben helyhez- tetni, mint az Szent Pal, mikor így áll: El hittem ugymond, en, hogy sem az halál, sem élet, sem hatalmasságok, sem jelen valók, sem jövendők, sem magasságok, sem mély-
ségek, sem más egyéb teremtet állat minket el nem bakaŕhat, az Istennek szeretettül, mely vagyon az Iesus Christusban. Ilyen bizodalma volt annak az Aŕŕonyi-allatnak- is, kiről Szent Balas Doctor is, kitül mikor minden jóŕaga el vetettetek, es ha az Chri-
stust

PRAEDIKATIO.

flust megh tagadna, kenálnak jószágaval,
mond: *Valeat vita, pereat pecunia, famula lesu*
Christi sum. Az az: Vessén el az élet, vessén
el az pénz, az Iesus Christusnak szolgáló lea-
nya vagyok en. Amaz Fulvia Morata-is ezt
mondgya vala:

Dissolvi cupio, tanta est fiducia mentis,
Esseque cum Christo, quo mea vita viget.

Az az: Kevanok en meg oblatnom, oly nagy
bizodalمام vagyok, es az Christussal eg-
gyút lennem, kinel nekem életem vagyok.
Emlékezetre méltó dolog, amaz Saxoni
Electornak Ioannes Fridericusnak az ő cse-
lekedeti-is, ki mikoron egy-nehanyad ma-
gaval Carolus Quintustul megh fogattatnek
az vallast, egykor hozza küld az Császár
meg jelenteni, hogy az birodalomtul megh
fogatnak; Fridericus sirvan kerdi az Papot,
ki ő vele megh fogattatot vala, ha megh fos-
tatnek az Menyorbagtul-is, amaz azt feleli,
hogy nem. Felele az Elector: Nem vallot-
tunk hát semmi kárt, bizzatok, legyetek jo
remenyekben, meg marad nekünk az Meny-
orbagh. Noha en mostan begeny es fogoly
vagyok, mást ad ennekem az Ur Isten ezert.
Iob tehát Istenben bizni, hogy nem mint
emberben. 3. Szeretni Isten, annyit tesen,
mint az ő befedet meg tartani. Ezert mond-
gya az Christus: Ha ki engemet szeret, az en
befedemet, meg tartya, es nem csak halloja,
de annak cselekedője-is lehen. Az Szent Pal

PŰNKÖSTRE VALÓ

- Galat: 3. 2. azt mondgya, hogy az Galatiabeliek, az igehallalásból Szent Leleket vőttenek. Erre való kepest az Athanasius Doctor-is, az Istennek igejet, az Szent Leleknek mi helyenek, es bekere nek mondgya lenni. Ismet: Az Christusnak igeje lakozik ugy-mond, Szent Pal, ti bennetek búfegessen.
- Col: 3. 16.

Szentlelek Harmadör, neveztetik az Szent Lelek, Szentleegnék Leleknek. Szentnek penigh mondatik ez okokra nevez. 1. Allattya nevez, erre kepest eneklik hát az Angyalok-is: Szent, Szent, Szent, az Seregeknek Ura: Istene. Az Szent David-is így bõl: Az Szent Lelek Ur Istent ne vedd el en tőlem. Az Gabriel Angyal-is így bõl az Mariahoz: Az Szent Lelek bál te read, es az magasságbeli Istennek ereje árnyekoz meg tegedet. Az Szent Pal azt mondgya. Az Iesus Christus meg jelentetett Isten Fianak lenni, az örökke való Szent Leleknek általa. 2. Az Angyalokra nevez. Mert az Angyalok-is lelki allatoknak módattatnak. Azoktul különböztetik azért ez nevezettel meg. 3. Az ördögökre nevez: az kik lelki allatok, de gonosok, mint az Propheta mondgya: Haborgattya vala, ugy-mond az Saült, az gonos Lelek. 4. Mi reánk nevez. Ezert mondgya az Christus: Valaki uyjonnan nem búlettetik víztől es Szent Lelektől, nem megyen be az Istennek Országaban. Az Szent Pal-is: meg mosogatattatok, meg bentelettetek, az Iesus Christus

PRAEDIKATIO.

Istusnak neve által; es az mi Istenünknek 1. Cor. 6.
 Leike által. Ismet ugyan ott: avagy nem 7. 11. 19.
 tudgyatoké, hogy az ti testetek, az bennetek
 levő Szent Leleknek Temploma? Summa be-
 rint, ez az Szent Lelek az ki minket mind eb-
 ben, s mind az mas életben megh Szentel.
 1. Cselekedetivel. Mert mi bűnben fogat-
 tunk minnyajan es súlítottunk, megholt-
 tunk vala az bűnben, az mi testünknek ke-
 vanlagiban járunk vala, haragnak valank
 tellyelleggel fia, mint ezt sok irásokból meg
 bizoníthatnok. De az Szent Lelek az ki az mi
 kívánlaginkat, mint az tűz, megh emészi, es
 bűnünket elűzi, ugy hogy az ki az előtt go-
 nos ember volt, kegyesse es Sente legyen.
 Mint az Saul felől meg vagy on irva: Es meg
 nyugosik, ugy-mond az Propheta, te raytad 1. Sam. 16.
 az Ichovanak lelke, hogy ő velel Prophe- 7. 6.
 taly, es mas emberré legy. Az Szent Pal-is c-
 zert mondgya: Az test kíván az Lelek ellen, Gal. 5. 17.
 az Lelek penig az test ellen: ezek penigh el-
 lenkeznek ő közöttök, hogy az mellyet nem
 akarnatok, azokat cselekedgyetek. Ha penig
 lelektől viseltettek, nem vattok az törvény
 alatt. 2. Tulaydonításköpen. Mely lehen az
 Christusnak érdemeert, es így az Szent Le- Matt. 9. 21
 lek vigasztal minket. Bizzal jo leanyom, meg
 bocsattattanak az te bűneid. Ismet: Az ki loh. 5. 24
 az en bebedemet halgattyá, es hisen annak,
 az ki engemet el bocsatot, örök életé va-
 gyon, es karhozatra nem megyen. Ieremi-

Psal. 51. 7.
 Ephes. 2. 1.

1. Sam. 16.
 7. 6.

Gal. 5. 17.

Matt. 9. 21

loh. 5. 24

PÜNKÖSTRE VALÓ

Jer. 2. 33. asnal-is így szól az Isten: Noha sokakkal fét-
telmeskettel, mindazonáltal megh terb én
Phil. 1. 6. hozzam. 3. Beteljesíteskepen. Mert az ki
Rom. 8. 11. mi bennünk el kezdette az jot, ugyan az el-
is vegezi. Az ki az mi testünket fel tarta-
van az földnek porabol, által-is víbi az örök
életre.

Consolatio
Negyedben, neveztetik az Szent Lelek Vi-
gasztalásnak Leikének. Mert ő csak egyedül,
az ki minket vigasztal, biztat, batorit. 1. Az
ördögnek kísérteti ellen. 2. Az Keresésnek
viseleleiben, az az, minden fele nyomorusá-
gokban, azért szól így az David: Az én lelkem
Psal. 77. 3. bómorkodik vala. Az Ieremiás-is: El fara-
Jer. 20. 9. dok, ugymond, az benvedesben, es nem ben
vedhetek immar. De az Szent Lelek az ki vi-
gasztallja az fele nyomoruságokban az em-
bereket. Mert minden iras, mely az Szent Le-
lek által irattatott hasznos az vigasztalásra. Az
2. Tim. 3. Urnak haragját viselem mert vetkeztem ő
v. 16. ellene. Mauritius Imperator, mikor latná fe-
Mic. 7. 9. leséget es gyermekit halálra vitettetni ő ma-
Mauritius
ganak-is penig halálát közel lenni latná, fel-
Psal. 119. kialt, es mond: Igaz vagy Uram, es igaz az
v. 137. te irited. Ha bídalmaztattok az Christus ne-
1. Pet. 4. veben, boldogok lesztek, mert az dicsőség-
14. nek lelke meg nyugosít ti raytatok. 3. Az
Psal. 23. 4. halálnak ellene. Ha, ugymond David, az ha-
lálnak árnyekaban ülendek-is, nem felek,
mert te vagy én velem. Sok nyomoruság al-
Afr. 101. 4. tal kel be menni az Istennek Országaban. Az
2. v. 25.

Apo-

PRAEDIKATIO.

Apostolok-is mikor meg verettetnek, örül- nek, hogy arra méltoztattanak az Chri- stus neveért. Mikoron Polycarpus eleiben (ki Szent Iános Evangelistanak Tanítványa vala,) tűz rakattatnék, azt feleli, hogy ő attul az tűz űl (mely igen hamar meg alun- nek) nem felne, holott az hitetleneknek ő- rökke való tűz kefirtetet legyen, az mint az Prophetanál vagyon írva. Az ő tűzök megh nem aluszik, es az ő fergek meg nem hal. Ez- zek után saruit, ruhait, le vetven, nagy ő- rómme az tűzre mene. De mikoron az ka- rohoz akarnak kötözni, monda: Hadgya- tok beket így ennekem, Mert az ki erőt adott arra, hogy az tűzet el viselhessem, erőt ad arra-is hogy az ti kötözefték nélkül megh állhassk. Mikor az tűzet megh gyuytanak, az ven Polycarpus az tűz köziben állá, halakat advan az Istennek, hogy abban az órában méltoztatot az Martyromok közbe famlal- tani. Az tűz pedig mint az kúfal az ő testet környűl vőtte vala es felepte nagy draga fep bag, mint egy tömjén, illatozik vala az tűzből ki: Latvan azért az hitetlenek, hogy az ő teste megh nem egne, parancso- lak az hohernak, hogy által útne fegyverrel, mellyet mikor cselekednenek, büfeges vep folyamek ki, mely az tűzet-is el oltaná. Igna- tius-is maga felől így bollot: Az tűz es az ke- rest, az oktalán allatok az en csontaimnak, s-testemnek omlása, az ördögnek min- den

Esa. 66.
7. 24.

Euse. li. 4.
cap. 15.

Ignati

nb.

Marul: lib.

5. cap 5.

de Platina.

Lauw.

den kenyiai jüjjenek en ream, csak elhes-
sek az Christussal. Mikor penig az oktalán al-
latok eleiben vitetnék, es hallana az Orofi-
lannak orditását, monda: *Frumentum Christi*
sum, dentibus bestiarum molor, ut panis mundus in-
veniar. Az az: Christusnak buzaja vagyok, az
oktalán allatoknak fogok által őrlöttessem
meg, hogy tista kenyérnek talaltassam. Azt
irjak felőle, hogy mikor az Orofilanok meg
liggattak volna, megh nem vették. Egy
Lőrincz nevű Romai Caplan felől olvassuk,
hogy mikoron sokféle kénzo férfiak
vettetnének eleiben, azt felelte, hogy min-
denkoron kívánta azféle vendéglegget.
Decius Romai Polgar előőr az labat el
tőrti, tűzes ertzel megh sütogetteri, az
Scorpiokkal megh faggattattya, megh e-
getteri. Mikor penigh az egyik oldala jól
meg sült volna, az Praefectushoz fordulvan,
mond:

Converte partem corporis

Satis crematum jugiter,

Et fac periculum, quid tuis

Vulcanus ardens egerit.

Praefectus inverti jubet.

Tunc ille: coctum est devora,

Et experimentum cape,

Sit crudum an assum suavius.

Az az:

PRAEDIKATIO.

Fordítsd meg testemnek rešet,
 Ki már elege meg egett.
 Es lásd meg az te nagy tűzed,
 Kit meg gyuytottal, mit tehet.
 Praefectus fordítani hadgya,

Amaz mond; meg főtt már egyed,
 Es meg probalvan, lásd hadsa,
 Nyersenne vagy sülve leg job.

Marul. lib.
 5. cap. 5.

Ezek után halakat advan Istennek az Mar-
 tyromságot, leiket Istennek ajánla. Hus la-
nos felől is, ki Constantiában Martyroma-
got szenvedet, olvassuk, mely nagy batorlag-
gal, mint egy lakodalomra, ment az tűzre,
mely mikor megh gyuytatnek, oly nagy fel-
soval enekelt, hogy sem az tűznek langja,
sem annak harlogása el nem foghatta. Es
mikoron egy begeny parasit embert latna, ki
nagy serenységgel vinne az fat az tűzre,
mond: O sancta simplicitas! az az: Oh te bent
 egy-igyűség! Ez ilyen batorlagot, s-bizo-
 dalmat, bizonyara nem egyeb, hanem az
 Szent Lelek, kit az Iesus Christus, Paracle-
 tusnak, az az, Bo-bolonak, vigasztalónak ne-
 vez, oltya be az hivekben. Mert miképen az
 Bo-bollo, Prokator jelen vagyon az ilyben
 vigasztalással, intéssel, tanátsával. Igy az
 Szent Lelek-is az hiveknek, azon jokat cse-
 lekedven, jelen vagyon.

Johán. 16.
sub

Stumphius.

Ótődőr, neveztetik az Szent Lelek. Igaf-
 ságnak Doctornak. Az ki minket bűnőfők
 nek meg győz lenni, bűnőfők leven, meg te-
 resre

PŰNKÖSTRE VALÓ

resre int, es az bűn ellen orvosságot Christusban tanit keresni, es ő benne bűnünk bocsanattya, s-idvőségünket várni. Mert az igazság, melyről bizonyosságot tesben az Szent Lelek, az törvényben es az Evangéliomban mutattatik meg. Az törvény azt mutattya meg, kik legyünk mi, es kicsoda az Isten, es az Isten mit kevannyon mitúlunk: Az Evangelium pedig, az Istennek az Hívekhez való Atyai Szerelmét, mely az Iesus Christusban fundaltatot, jelenti meg. Az Szent Lelek, az Isten felől való igaz tudomant vilagositya meg, es az ige által az Istennek igaz ismerit az mi bűnünkben fel gerjeszt, az honnan igazságnak Doctorának es tanitojanak is mondatik: Az Szent Lelek, ugy mond, az ki titeket minden igazságra vezere, azt mondgya az Christus. De itt az Papistak illyen ellen vetest tanaftnak, s-azt mondgyak: Nem tudgya, ugy-mond, az ember, ha Szeretetreje méltó, avagy gyűlösegre. Annakokaert ketelkedni kel az Istennek kegyelme felől: Az miképpen Oforius nevű Iesuita egy Prædikatiojában, *Dominica VIII. Trinit* így ír: Felette igen nagy csudara méltó dologh ez, hogy az ember itt ez vilagon illyen nagy ketelkedesben hagyattatot. Mert ha ezer éstendőr élt volna-is valaki, es ollyan életet mint Keresztelő Iános, minden napon halottakat tanaftot volna, es minden nap az Christust es az Angyalokat latta volna.

Ioh. 16. 13.

Ofor.

Eccles. 9.

Oforius
Iesuita
Domi: 8.
Trinit.

PRAEDIKATIO.

volna-is, ha kerded tőle. Tudod-e bizonynal
 h, idvőzűs: Tudod-e bizonynal, hogy I-
 stennek kegyelmében vagy? Azt feleli: Nem
 tudom. Mert az mint az bölcs mondgya,
 mindenek bizonytalanágban tartatnak jó-
 vendőre. Mely ellen-vetésre, mi azt felel-
 lyük: Hogy az Propheta abban az irásban
 csak azt akarja jelenteni, hogy ez világi kül-
 fő életnek mi voltából itéletet nem tehet az
 ember, ki legyen kedves, és ki nem, holott
 itt ez vilagon, binten úgy az jókat mint az
 gonosbokat az nyavalyák elő talállyak, és
 minden állapotok köz, nem áll azért az
 bölcs, az hitnek és az idvősségnek mi vol-
tarol az helyen, Sőt ezeknek az ő ellen ve-
 teseket megh czáfollja az Apostoli Cre-
 do-is, melyben azt mondgyuk: Hiszűk
 bűnnek bocsanattya, és az örök életet.
 Mikepen azért hogy nem ketelkedünk ab-
 ban, hogy Isten legyen, így sokkal inkább
 nem ketelkedünk, hogy Isten kegyelmében
 nem volnánk, ezért mondgyuk: Hiszűk bű-
 nünk bocsanattya. Azért mondgya az Chri-
 stus-is: Bizony bizony mondom ti nektek,
 az ki hisz en bennem, örök élete vagyon.
 Annakfelette az Szent irás-is minden ketse-
 get ki veszen mi belőlünk, mikor így áll: *Ioh. 6. 47.*
 megh bementeltetetek, megh igazultatok az
 Ur Iesusnak nevében. Semmi karhozattok az
 nincsen azoknak, kik az Iesus Christusban
 vannak. Mert az Szent Lelek adattatott az

PÜNKÖSTRE VALÓ

híveknek, hogy ne ketelkedgyenek idvösse-
 Rom. 8. 15. gekben. Nem vőttetek úgy-mond, az szolgál-
 latnak lelkét, az felelemre, hanem az fia-
 fogadásnak lelkét, ki által kialszunk, Atyam.
 Az Szent Lelek bizonyíthatóan teszi az mi lel-
 künknek, hogy Isten fia legyünk. Sőt ő ma-
 ga az Christus-is minden ketelkedést ki ve-
 sűn, mikor így szól: Mit feltek ti kicsin hi-
 tűvek? Te kitfin hitű mit ketelkedel? Tu-
 dom, hogy meg nem segyenűlök. Az Abra-
 ham minden híveknek példája, ő felőle pe-
 nigh azt mondgya Szent Pál, hogy hitt, es tu-
 laydonittatott ő neki igazságar. Hit által va-
 gyon az öröksegh. Az Szent David-is: Te
 benned biztam, megh nem segyenűlök ő-
 rökke.

Marc. 8.
 26. & 14.
 31.

4. Phil. 120.

Rom. 4.
 7. 3. 16.

Psal. 31. 1.

Gaudi

Hatodszor neveztetik ÓRÖMNEK es BA-
 KESEGNEK LELKENEK. Mert nem csak ta-
 nit minket az Szent Lelek, hanem az mi fia-
 vűnket meg-is változtattya; mert azt cse-
 lekefi, hogy az ember java lya az megh hal-
 lot igit, abban megh nyugodgyek, es örven-
 dezzen, azzal magat vigasztallya, es lelki is-
 meretiben csendes legyen. Ennekokért
 mondattatik örömnnek olajjanak-is. Most
 azért immár bekefegűnk vagyon: először
 azzal, az ki felettűnk vagyon, tudni illik, az
 Istennel. Mert megh bekelettűnk ő vele az
 Fiu által. Az előt, azt mondta vala az Isten
 megh bantam, hogy embert teremtettem. De
 mostan az ő dicsősegenek dicsiretűnk va-
 gyunk.

Gen. 6. 6.

PRAEDIKATIO.

gyunk, kik ő benne hisűnk. Mert meg bocsátotta minékünk az mi bűneinket, és többe az mi alnokságinkrol meg nem emlekezik. Megh igazítatvan hitből, bekefegünk vagyon. Azert immar, megh bekélven Istennel, semmi hatalma es birodalma mi raytunk nincsen az őrdögnek. Ezert mondgya az Christus. Io remenségben legy, en megh győztem ez vilagot. Az bekefegnek Istene, rövid nap meg rontya az Satant az ti labaitok alatt. Hol az te fülakod ő Halal? hol az te győződelmed Pokol? Malodőr, Azzal az ki mi bennünk vagyon, az az, az mi lelki ismeretünkkel. En bennem bekefegtők vagyon ő örülven őrvendezzek az Urban, őrvendezzen az en lelkem az te idősségedben. Az Istennek bekefese megh őrizi az ti fiuiteket. Harmadőr, Azzal az kik mi mellettünk vannak, az az, az emberekkel. Ebből ismernek titeket megh en tanítványimnak lenni, ha egymást szeretitek. Szent Pal-is így szól: B kefeg legyenti köztetek. Az Christus-is: Eggyitek az másokkal bekefeges legyen.

Hetedőr nevezetik az Szens Lelek, TARSASAGNAK GAZDAIANAK. Es állast, úgy mond, ő nalatartunk. O, bezzeg boldog ember az, ki ebben az állásban részes, hogy az Szent Lelek tarsasagaban lehet. De bezzeg boldogtalan az, ki ettől üres. Hát bentől ellsűnk, az Istennek igejét forgalmatoslaggal

Eph. 1: 10.

Ier. 31. 34.

Rom. 5. 1.

Ioh. 19.

✕: ult.

Rom: 16.

✕ 20.

1. Cor: 15.

✕: 55.

Ioh: 16. 33.

Esa: 61. 10.

Psal: 13. 6.

Phil. 4. 7.

Ioh: 13 35.

2. Cor: 13.

✕: 11.

Marc. 9.

✕: ult.

Ioh: 14. 23.

PÜNKÖSTRE VALÓ

AR. 2. 1.
& 1. 7. 4.
23. 13. 14.
15.

1. Cor. 3.
7. 16. & 6.
7. 19. & 3.
17.

sággal halgassuk, és az Szent Lélek Istent se-
gitsegül hívjuk. Mert ő csak az Szent és hív
embereknek adattatik, és azokban lakozik.
Avagy nem tudgyatok, azt mondgya Szent
Pál, hogy Istennek templomai vagtok, és az
Szent Lélek lakozik ti bennetek. De valaki az
Istennek Templomát meg rúttítya, el veti
azt az Isten. Az Urak és Nemesiek örülnek
házaik szabadtságának, olvassuk az Historiák-
ban, hogy amaz Otto nevű Fejedelem, az
Magdemburgomi Templomnak és Város-
nak oly szabadsgot engedet, mellyet soha
egynek sem engedet. Sokkal nagyobb az mi
Istenünknek Templomának szabadága,
meg lássuk hát, hogy valamiképen megh
rúttítyuk. Mert az Szent-Háromság Isten eb-
ben téhen gyűlést, kinck semmi közű nin-
csen az ördögnek tagjaival, úgy mint az h-
tetlenekkel, kikben az ördög lakozik. Merth
valahonnan ki megyen az Istennek lelke, on-
da bál be az ördög, mint Szent Bernhard Do-
ktor mondgya. Meg oltal nazzuk tehát ma-
gunkat, hogy ez az gonosz lelek belénk ne
bályon: mely úgy léhen, ha az Szent Lélek
Istent nálunk tarttyuk.

Zalog

Phcf. 1.
7. 13. 14.
1. Cor. 5.

Nyolczadkor, neveztetik örökre való-
Boldogságnak ZALOGANAK. Mert az Szent
Lélek oly Zalog, az mely minket az örök-
felől, úgy mint, az örök élet felől, mely az
Christusert minckünk ajandekoztatik, bi-
zonyossá téhen, és azt mi bennünk megh
rólsiti.

bánsít, es bepecsetli. Mert az záloga az, az
mi az adóstul adattatik, migh az adósságot
megh nem adhattya. Avagy az mit az Vő
segeny ad az Menyasszonnak, jóvendő háza-
ságnak bizonyisagara. Avagy miképpen az
szik lovat, vagy mezőt, vagy mast egyebet
vevőnek, valamirest meg adnak az árrabon,
annak bizonyisagara, hogy azt ő veve akarja
vendi: Így az Christus-is meg vőtt es váltoc
minket, nem Ezüstön, sem Aranyon, ha-
nem az ő dragalatos vérevel, es annak az
váltásának erősegere adta minckünk az ő
Szent Lelket, mellyet solia az ő hiteitül el
nem vésen.

Kilenczédik es utolsó, hogy többet ne
sámlallyak elő, neveztetik Engedelmesse-
gek Lelkenek. Mert ez cselekedti, hogy nagy
örömet engedelmesek legyünk az Chri-
stushoz, útet kövessük az mikor az vi-
slagból az mennyei életre ki bollittatunk-is,
mint az Simeon Propheta mondgya vala: Lk. 2. 29.
Mostan bocsátod Ur Isten el az te bologdat
dökevel. Az Szent Pál-is: Akarok meg öb-
latnom, es az Christussal együtt lennem. Az Phil. 1. 29.
Szent Agoston Doctornak Anyja-is Monica
Asszony, megh akarvan halni, így kiált fel:
Repüllünk ki, ugy-mond, repüllünk ki, ez
világi nyavalyakból, amaz örökre valo
örömré. Ne rugodozzunk tehát, mikor az
Ur Isten minket az ő vésséjevel sújtogat, se-
ne zúgolodgyunk ellene; sem az mi időse-
günk

PŰNKÖSTRE VALO PRAEDIK:
günk felől ne ketelkedgyünk, mint amaz
Adrianus Imperator, ki meg akarván halni,
így szól vala:

*Animula, vagula, blandula,
Comes, hospesque corporis,
Qua nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula,
Nec ut soles, dabis jocos.*

AZ AZ:

Oh en nyajas, buydoso lelketsekem,
Testemnek taria s-vendege,
Miesoda helyre megy mostan?
Mezitelen es nagy farga leven,
Az mint szoktal, s-nem jadzodol.

Rom. 8. 11. Mert az Christus az ő lelke által, az mi te-
stünket az földnek porabol feltamastvan,
az örök életre által viűi. Az holott az Chri-
stussal es minden bentekkel, mind örökre
Joh. 17. 26. cłni fogunk, mint ő maga Christus könyör-
gőt mi erettünk, mondvan: Atyam az ki-
ket ennekem adtal, azt akarom, hogy az hol
en vagyok, ők-is ott legyenek en velen,
hogy az en dicsőseggemmel lassék. Mellyet en-
gedgyen minékünk az mi kegyelmes I-
stenünk Sz. Fiaert az Ur Iesus Chri-
stusert Sz. Lelkenek alta-
la, Amen.

AZ

HAZ MI URUNK IESUS

Christusnak fogontatásának Hi-
storisjanak magyarazattya.

Ex cap. Luca, 7. 26. 27. 28.

Az hatodik holnapban penigh külső
dettetek az Gabriel Angyal az Istentől
az Galilzeának városában, kinek neve
Nazareth, &c.

MIKORON, az Izraeli-
litaknak Pekah, es Sy-
rusoknak Rezin nevű
Kirallyok nagy haddal
ketűltek volna, Ieru-
salemnek es az egész
Iuda nemzetségeinek
megvetelére es rontá-
sára, megreműlven ezen, az Iudának Kiral-
lyja, es az egész Iuda nemzetsége, az örökre
váló Isten, vigasztallja őket orsógoftul az
Esaías által, azoknak kezeiből, esromlások-
ból való szabadulásnak igiretivel: Mely igi-
retnek nagyob bizonylagára, es elhitelére,
intí Esaías, Achaz, az Iudának Kirallyat vá-
lami jegynek Istentől való keresere: de A-
chaz ezt az Esaíasnak intését meghveti, tet-
etven,

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

tetven, mint ha nem akarná Isten ő azzal
 Esai. 7. 13. kiseríteni, azért mondgya: *Non petam, non ten-
 tabo Dominum.* Nem kerek, ugymond, en je-
 gyet, es nem kiseritem az Urat. Mindazon-
 által, az örökke valo Isten, az hiveknek, kik
 még az Iuda nemzetsegeben meg maradtá-
 nak vala, vigasztalásokra adgya eleikben igi-
 ret berint, az Iesus Christusnak, az Maria me-
 heben sent Leleknek munkalkodásabol va-
 lo megtestesüleset, mely Christus idő jarta-
 ban születtetnejek, Kiralyi familiabol valo
 búztúl, annakokaert, az az Kiralyi familia,
 avagy az Iudának orsága, mindeneztúl fog-
 va, az ellenséget, el nem fogyna, az mely-
 tül Achaz fél vala. Az Istennek penigh az ő
 vigasztalo igireti, az ő nepenek szabadulása
 felől, mellyet Esaias által világ teremtesé-
 utan 3200 Éstendővel tün, meg vagy on ir-

Esai. 7. 14. va cap. 7. § 14. ez igikkel: *Ecce Virgo concipiet
 & pariet filium.* Ime, az búz fogad az ő mehe-
 ben es fiat búl. Holot, mivelhogy az búz ön,
 nem egyebet ért, hanem az Mariat, az ő me-
 heben fogattatot fiun penig az Messiast, az
 Ur Iesus Christust, ennekokaert, mi-is ez
 mostani oraban, az Szent Lukats Evangeli-
 sta irásabol ez alkalmatossággal bolyunk,
 az Iesus Christusnak fogontatafarol.

De hogy ez historianak magyarázattya vi-
 lágosb értelemmel es nagyob hasónnal le-
 gyen, előben summaját jelentem meg. An-
 nakutanna bizonyos részekre östöm. Har-
 mad-

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

Harmadszor, minemű tanuságokat az Istennek
 előtte előnkben adgyon, előbbámlalom.

Summaja ez historianak nem egyéb, ha- summa.
 nem confirmaltatik ezzel, az mi hitűnknek
 ímezz czikkelye, à hol azt mondgyuk es val-
 lyuk: *Qui conceptus est è Spiritu sancto, natus ex*
Maria Virgine. Hiszék az Iesus Christusban; ki
 fogontatek Szent Lelektől, búleték búz Ma-
 riától.

Reke negy vagyok. Mert legh előbb az Reszei.
 Iesus Christus fogontatafanak ideje es he- I.
 lye, micsoda időben, es holot fogontatott
 az Christus?

Masodszor, az Angyalnak az Mariahoz I. II.
 Istentől való követsege, es kőöntese, mi
 módon viselte az követseget, es hogy hogy
 kőöntötte az Mariat?

Harmadszor, mivel hogy az Maria, az An- III.
 gyalnak latafan, befedten es kőönteszen
 megh haborodot volt, mikeppen vigasztal-
 ta meg az Angyal az Mariat?

Negyedszor, az Christus fogontatafanak IV.
 módgya jelentetik es magyaráztatik megh
 az Angyaltul az Marianak.

AZ ELSŐ RESZRŐL.

Igy bol az Evangelista: Az hatodik hol-
 napban penigh, küldettetek az Gabriel An-
 gyal az Istentől az Galilæának varosaban ki-
 nek neve Nazareth, &c. Mely első reszben
 ímezz czikkelyeket kel meg latnunk.

M

I. Mi-

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

I. Mikor es micsoda időben fogontatott az Christus?

II. Holot es micsoda helyen fogontatott?

III. Micsoda állapotban volt Maria, mikor az Christust meheben fogatta?

I. Mikor es micsoda időben fogontatott az Christus?

Megh jelenti az Evangelista, mert azt mondgya, hogy akkor lőtt, mikor az Isten Gabriel Angyalat el bocsatotta. Mert mivel hogy az Ur Isten meg regen mindgyarast Adamnak eseti utan igiretet tőtt vala az ő

Gen. 3. 15. Fia felől ezt mondvan: *Semen mulieris conteret caput serpentis*: Az asbonyi-allatnak magva, meg tőri, ugymond, az kigyónak fejet, megh emlékezven Isten, erről az ő igiretiről, el bocsata Angyalat *Mikor*? Hatodik holnapban, azt mondgya az Szent Lukats, tudni illelik, az Keresztelő Iános fogontatásatul. Mert ugyan ezen Gabriel Angyalat, az Isten, világ teremtése után, 3960. évtendőben, mint az Historiak bizonyitják, bocsatotta vala Zacharias Paphoz, Mind Szent havában, hogy jóvendőt mondgyon neki Keresztelő Iánosnak, az ő feleségének Ersebet asbónnak, meheben valo fogontatásáról: Ehez az Mind Szent havához, ha meg bámlalod Keresztyn ember, hatodik holnap, az *Martius*, az Böyt mas hava, s-akkor mondgya az Szent Lukats, hogy el bocsatotta az Gabriel-

SAROL VALÓ PRAEDIKATIO

Gabriel Angyalt, az Christus fogontatásának hirdetésére: azért jól így: *Mense, inquit, sexto.* Az hatodik holnapon, úgy mond, tizenkilik, az Keresztelő Iános fogontatása után, el bocsattatok az Gabriel Angyal az Istentől. *Hova?* Az Galilæának városában az Nazarethben, holot az Christus fel-is neveltetet vala. *Kihöz?* Az szűz Mariahoz. *Miert?* Hogy jövendő mondgyon neki, Isten akaratyabol az Iesus Christusnak, az ő meheszemen valo fogontatásáról. Im értőd Keresztényen ember az ő fogontatásának idejét: de mit azt kerddhetned.

Miert akarta az Ur Isten az ő Fianak, nem mas, hanem olyan időben valo fogontatását?

Először, ez vilagnak olyan időben valo teremtetésejert: mert az mint az Historiákból ki tessék, az örökre valo Isten, ez világot, abban az időben teremte, sőt, az mint nemelylekertik, megh az Adam-is olyan időben első volt el. Akarta tehát az Isten, az első emberi nemzetet, az Christusnak ilyen időben valo fogontatásával jól uyjetani.

Másodszor, az napnak mi hozzánk valo megteresejert: Mert akkor az nap mi hozzánk, közeleb ter, hogynem mint egesz telestbáka volt. Akará tehát az Isten-is, az Christus Iesusnak, kic Malachias Propheta, az ő

Mal. 4. 2

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
tet felőknek, igazságoknak napjának nevez,
olliyan időben megjelenteni fogontatását.

III. Harmadszor, Az napnak meg hosszabula-
sért: mert miképen hogy abban az időben,
ugymint, Martiusban sokot az nap meg hos-
sabulni: azonképpen Isten, az ő ismeretis,
abban az időben, melyben az Christus fo-
gontatot, akara búfegesben kiterjeszteni: a-
zert mándgya Szent Pál: *Nox processit, dies au-*
tem appropinquavit: Az estésaka, ugymond, el-
mult, az nap pedig el közelített.

Rom. 13.
v. 12.

IV. Negyedben. Az madaraknak eneklese-
kert: mert miképen hogy az madarak, ak-
kor kezdik el örülvén az őp tavasznak ene-
kleseket: azonképen az hivek, örülnek, ör-
vendőznek, es vigadnak az Christus Iesus-
nak fogontatásában.

K. Mi annak az oka, hogy Isten az ő
Fianak fogontatását Angyala által, es
nem más által hirdettette meg?

I. Bizonyos őp okai vannak ennek-is. El-
ső, Isten az ő sokasat akarta ebben megta-
tani: mely ez volt eleintül fogva, hogy ő Szent Jo-
sefsege akarattyt Angyala által tölte az s-
embereknek hirre, mint Sodomának Go-
morthanak el vesztelet Abrahamnak, Ke-
reftelő Iános fogontatását Zacharias Pap-
nak, itt-is ihon az Christus fogontatását Ma-
rianak. Az Angyalok pedig szolgáló lelkek,
kik az Isten akarattyt nagy örömet vég-
ben

Gen. 18.
v. 20.
Luc. 2.

Hebr. 1.

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

ben visik. Második, mert az első veséde- II.
lemnek oka Angyal vala, de gonosz Angyal: Gen. 3.
Bűkösséges volt tehát, hogy az idővellegnek,
mely Christusbán vagyon, meghirdetője-is
Angyal legyen, de jó Angyal. Harmadik: III.
az Marianak allapattya-is ezt kívánta, hogy
mivel ő tiszta és kegyes bűz vala, tiszta és ke-
gyes követ menne ő hozzaja, az minemű az
Angyal vala,

K. Miért nem küldettetik, Seraphin,
vagy Cherubin, vagy más néven való
Angyal, hanem Gabriel?

Ezert, hogy ezzel megh jelentetnek, az
Christusnak fogontatása, nem emberi erő-
ből, verből, vagy hatalomból, hanem, Iste-
ni ereből s hatalomból valónak lenni: mert
az Gabriel, Sido ige, annyit tehen, mint I-
sten hatalma vagy ereje: meg emlékezzé-
nek ezen ez néven való emberek nevezé-
ségekről, és ügyeljenek, hogy ez fép neve-
séget meg ne rutítsák, mert az Isten harag-
sát rajok gerjesztik,

Miért kel ezeket erteniünk?

Azok ellen, kik az Iesus Christusnak, bűz
Marianak méheben való fogontatását nem
hiszik, mint az Marcion Eretnek, hanem azt
az egből alá hozotnak mondgyak lenni,
nem ertven ezt Isteni ereből és hatalomból
valónak, mint az követnek nevezeti-is meg
mutattya.

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-

II. Holott es micsoda helyen lött fogontatasa?

Az Galilæának városában, az Nazareth-
ben.

Miert kellett ott fogontatni?

I. Hogy az jóvendő mondasok, mellyek az ő ott való fogontatásáról szólottanak, be-
tellyesednenek: mert megh. vala jóvendő-
térven hogy *Nazareusnak* hivattatnak, nem m-
fűleteferől, holott az Bethlehemben lött
hanem fogontatásáról, annakfelettc felle-
nevelteteferől-is mert itt neveltetet vala
fel-is.

II. Hogy meg mutatna Isten, hogy azo-
kat, az kik alázatossák, kedvellene, nezne, es
valastana, mellyet az ő fogontatásával akart
jelenteni: mert latod kerektyrn ember
hogy az örökre való Isten az ő Fianak fo-
gontatására, nem Ierusalemet mely az egész
Sido országban való városoknak feje vala
valastá, sem mas fő várost, hanem ezt az
Nazarethet, mely oly nyomorult, begeny ell-
hagyattatott hely vala, hogy meg csak város-
nak nevet sem érdemle vala, az mely megh-
tetők Nathanaelnek mondasabol, mert mi-
kor Philep mondana neki: *Invenimus Iesum il-*
lum Nazarenum, megtalaltuk; ugy-mond, a-
maz Nazarethbeli Iesust: mond Nathanael:
Potest aliquid boni esse ex Nazareth: Lehet va-
lami jó az Nazarethből. Ha penig az Mariat

Indic. 13.
v. 7.

Ioh. 1. v.
46. 47.

AZ ŐÖ

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

az ő Annyat tekinted, ez-is noha Kiraly familiabol valo volt, de felette nagy begeny. f. gre jutot vala, nem gazdag; mindazonáltal, ihon az örökke valo Isten Nazarethet az ő Fianak fogontatásával nobilitallya. meg nemefi, es minden ludanak varosinal fellyeb valova teszi: Mariat, minden főrenden valo affonyi-allatoknal megtosagosba, mikor az ő Fianak Annaya valaslya, es ő alta-la akarja ez vilagra búlettetni: Itt tellyesedik azért be az Szent Pal mondasá, ki azt mondgya, hogy az Isten, azokat valaslya maganak, az kik ez vilagh elöt elvetettek, es csak mint egy főpróknck tartatnak lenni.

1. Cor. 12.
7. 28.

Miert kel ezeket ertenünk?

189. Páide

I. Ennekokaert, hogy, ha Istennek előtte kedvesek akarunk lenni, az éjzidegenek, es alazatosfagnak legyünk követői, mint erre az Christus fogontatasának mind helye, s mind Annaya ki belid es alazatos vala, mind penig maga példája int, mikor így szól, *Estote mites & humiles velut ego*: Legyetek bilidek, ugy-mond, es alazatosfak mint én: mely mondasat Szent Agoston Doctor megh magyaráz mikor így szól, Christus bával: *Dis-*

August.
de verb.
Domin.

scite à me, non mundum fabricare, non visibilia & in visibilia creare, non in mundo miracula facere, non mortuos suscitare: sed quod mitis sum & humilis corde. Tanuljátok, ugy-mond, en túlem, nem vilagot fundalni, nem lathatokat es

AZ CHRISTUSNAK FOGONTAT-
lathatatlanokat teremteni, nem ez világ-
ban csudákat tenni, nem halottakat támasz-
tani hanem, hogy en földi és alázatos va-
gyok éivemben.

Ulsó Parádé: I I. Vigasztalásnak okaert, hogy az kik
nyavalyások, nyomorultak, el hagyattak,
ne iríllyek azok magokat Istentől el hagyat-
tataknak lenni, mert az Ur Isten reájok néz,
láttya őket, és gondgyokat viseli: Ez az oka,
hogy ő bent felsege, az bent irásban com-
mendallya, az búkölködőket, özvegyeket,
árvákat, nyomorultakat, sőt únnón magat-
is azoknak Attyának mondgya és nevezi
lenni. El hagyattatot vagy-e tehát édes A-
tyamfia, özvegy-vagy-e? nyomorult, ségeny
vagy-e? Ne fély, gondgya vagy-e Istennek
read, nem hágy el, mint ihon Nazarethet el
nem hagyá, hanem az ő Fianak, abban való
fogontatásával megh eköfite, Mariat, az
Christus Iesusnak Annyava választvan mel-
toságossá, és minden állatynál fel-
lyeb valóva töve. Te read is gondot visel ő
bent felsege, csak bizd ő bent felsegere te
magadat, ne essel kétségben ha ez világ te-
gedet semminek tart, el hágy is.

III. Minemű állapotban volt Maria,
mikor az Christust meheben fogatta?

Epiphanius azt írja, hogy tizen negy es-
tendő volt akkor, mikor meheben fogatta
az Christust, és tizen öt estendő korában
szülte.

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

Búlte ez vilagra: de hihető dolo, h inkább,
 hogy tizen öt, vagy tizen hat estendő volt,
 mert az mint *Magnus Albertus* mondgya, ak-
 kor sokot az aßbonyi-allat megallapodni es
 meheben fogadni: de nem búkfegerről fő-
 lette disputálni, holott az időűfegre keve-
 set hasnál, elegeges ez, az mit az Szent Lu-
 kás Evangelista mond, hogy oly állapotbe-
 li ember volt, hogy hazafagra eljegyeztet
 semely volt az Ioseph-tól, ki, Szenten ugy-
 mint Maria, az David familiájabol valo volt.
 K. Miért kellett mind az kettőnek Da-
 vid familiájabol valoknak lenni?

I. Mert az Isten megh parancsolta vala,
 hogy kiki mind az ő nemzetsége közzül ha- Num. 26.
 zafodnek, es hazafagnak általa egyik nem- 7. 9.
 zetség az másikkal egybe ne egyeledgyek,
 hogy így az örökseghen valami *confusio* ne
 lenne: ennek az Isten parancsolattyanak be-
 tellyesedejert kellett íg lenni, mellyet most
 nem observálnak az emberek, mert látod,
 hogy ez mi nemzetsegünkben levő aßbonyi-
 allatok, mind Törökhöz, Tatarhoz, Czigany-
 hoz, Oroshoz, &c. mind el megyen.

II. Az Isten igiretinek be tellyesede-
 jert: mert az Isten megigíte vala, hogy az
 ő Fiat az test berint, az David nemzetsége-
 ből bocsatana el, Maria es Ioseph abból va-
 lanak: de mindazonáltal, nem az Ioseph
 magvabol, hanem Szent Lelektől fogonta-
 ttek az búz Marianak meheben.

AZ CHRISZTUSNAK FOGONTATA-

K. Miért kellett húz nek mehe- ben fogontatni?

- I. Először, hogy bűn nélkül való lenne, mert ha firfiának és asszonyi-allatnak magvából fogontatott volna, bűnös lőtt volna, és az emberi nemzetnek bűnenek el tőrlesere e-
legleges nem lehetett volna.
- II. Másodszor, hogy az Prophetiak be tellye-
sednenek, mert isten még annak előtte sok idővel meg Prophetaltatta vala Esaiás által azt, mikor így szól: *Ecce Virgo concipiet et pariet filium*: Ime az húz meheben fogad, és fiat hűl.
- III. Harmadszor, mert az Christus ige. *Ioh. 1.* Mikepen az rt az ige, az hűvnek romlása nél-
kül ferkezik be az hűvben: így az Christus az Maria mehenek romlása nélkül.
- IV. Negyedszer, az lelki uyjonnán hűletetse-
nezve: mert, ez az bűn nélkül való testi hű-
letes példája: vala az mi lelki uyjonnán való
hűletetünknek: ezért mondgya sent Ago-
ston Doctor: *Operiebatur caput nostrum secundum
corpus nasci ex virgine, ut significaret sua membra
secundum spiritum nascitura*. Szükség volt az mi
hűjünknek az testi hűrint hűz hűl hűlettetni,
hogy ezzel jelentetnek, az ő tagainak Le-
lek hűrint való hűlettetesek.

Miért kel ezeket ertenünk?

- I. Az Ebionitak ellen, ki azt mondgyak,
hogy az Christus Iosephnek magvából va-
lo, de

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

Io, de ezeknek ertelmeket megh hamisittya az bent iras, s az Apostoli Credo-is, holott azt mondgyuk: *Natus ex Maria Virgine*. Születek búz Mariatul.

II. Az Helvidius Eretnek ellen, ki azt mondotta, hogy Marianak az Christus utan több magzattya-is volt, es ezzel akarta az Marianak búzesseget rontani, de mely hamis legyen ez ertelem, az Christus búletesenek historiajanak magyarázattyaban *Luc. 2. cap.* meg mutatgyuk.

K. Miert kellett Marianak eljegyeztetet semelynek lenni?

Először, Isten az Hazaságnak megtosogat akarta ezzel commendalni. 1.

Másodszor, hogy Ioseph Marianak lenne gondviselője. 2.

Harmadszor, Hogy az Marianak hirtet, nevet, semermetesseget Isten megh oltalmazna. Ezert mondgya bent Ambrus Doctor: *Benè, inquit, utrumq. posuit scriptura, & quod Virgo esset Maria, & quod desponsata Virgo, quia ex pers erat virilis consortij: desponsata, ne aliqua infamie nota illi adduceretur.* Iol vagy on, ugy mond, hogy az iras emlekezik Marianak mind búzessegeröl, mind penie eljegyezteteleröl. Szüzessegeröl, mert firsui illetes nélkül valo vala. El jegyezteteleröl, hogy valami gyalazatos hir felöle ne tamadna. 3.

Miert

**AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
Miért kel ezeket erteni?**

Azok ellen, kik az hazasságot tiltják es az-
zal élni nem akarnak, mint az Romaijak, ho-
lott az Szent Pal Apostol tištěssegesnek
mondgya minden rendek között, erre valo
kepest őrdőghi tudomanyu embereknek
mondgya azokat lenni kik azt tiltják, mel-
lyet az Ur Istén az ő Fianak, hazassagra elje-
gyeztetet semely által valo fogontatásával,
es súletesevel is meg sēntelt.

Concio
Secunda,
ex vers.
28. 29.

**Be menven penig ő hozzaja az An-
gyal, monda: örűly kegyelemre
vetetett, az Ur vagyon te ve-
led, &c.**

*Ez előt valo prädikatiot samlald elő rövideden,
es ugy kezdgy ostan ez leitzkehez.*

Masodik rebe az Christus fogontatásáról
valo Historianak, melyben, az Szent Lu-
kás, az Angyalnak Mariahoz való be mene-
telit es kőssönteset írja megh. Harom dol-
got foglalnak ez igeek be.

I. Az Angyalnak kővetseget, mint jár el
benne?

II. Az kőssöntest, mikeppen kőssönti
Mariát?

III. Mint veszi Maria az Angyal kőssön-
teset?

I. Mint

SAROL VALÓ PRAEDIKATIO.

I. Mint jár el az Angyal az kő:
vetsebben?

Mivel hogy az mint Szent Pal mondgya, Hebr. 1.
az Angyalok bolgalo lelkek, az Istennek pa-
rancsolattyat örömett vegben visik: ez is
az Gabriel Angyal, ezt az követseget, nem
az únnón maga authoritassabol cselekeksi,
Isten bocsattya, Isten küldi el, enged azért
az Isten parancsolattyanak, s-el megyen:
Hova? Az Mariához, az hazban, holott Ma-
ria gyakortab bokat vala lenni, mert abban
az időben is, ha kinck Isten valamennyire
valo erőt ad vala, házait úgy eppített vala,
hogy ne lennenek az asszonyi-allatok es az
leanyzok egy hazban az firfiakkal, hanem
külön, hogy így az tisztaság inkább megh ma-
radhatna közöttök, Maria hazban volt, nem
hivolkodot, alá s-fel helyel, utzarol utzara,
hazrol hazra nem kurittolt, nem nyargalt,
magat imit amot firfiaknak, ifiaknak nem
mutogatta, nem cselekedet úgy, mint ez
mostani leanyzok es asszonyi-allatok (tis-
tefegh adssiek annak, az ki nem olyan,)
vagy vagyon dolgok, vagy nincs, alá s-fel,
fétálnak, jarnak, utzarol utzara, hazrol haz-
ra, egynéhanybör az piatzot meg járjak ne-
zik, az ifiakat, hozzájuk folnak, vigyorog-
nak rejajok, mutogattyak magokat, mint az
Pogany Poéta is mondgya:

Speculatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsa.

Csak

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

Csak azért-is csudaini, nezelni ki mennek, hazak alá ki ülnek, hogy őket-is nezzék, csudaliyak, mely az tisztettségbeli asszonyi-allathoz és leányzohoz nem illik. Nem ugy eslekedet ám Maria, hazban út ő, dolgot tőte, mely meg tetetik ebből-is, hogy ime az Istennek Angyala nem kívültalallya, hanem hazban, azért mondgya az Evangelista-is: *Ingressus, inquit, ad Mariam*: Be mene, ugymond, az Mariahoz, tudni-illik, az hazban, az melyben sokot vala lenni. Tanullynak tehát itt az Maria példajabol, ez mostani asszonyi-allatok és leányzok-is semermeteféget, és tisztaságoknak oltalmazását, mint arról, ugyan ezen Maria példajabol, ideb hatrab bővev bevéddel emlékezzünk.

II. Mikepen kőssönti az Angyal Mariat?

Igy szól az Angyal Mariahoz, s így kőssönti. *Gaude, gratis dilecta*: Örűly, ugymond, ingyen szeretetet, vagy kegyelemre vetettet. Nem azt mondgya, hogy idvöz legy, hanem, örűly. *Miert örűly?* Okat adgya, *gratia plena*, mert kegyelemmel vagy tellyes, mert az Isten tegedet ugy kedvellet, s-ugy vőt kegyelmében, arra választot, hogy az emberi nemzet között te veled kivaktkppen valójó voltat közöllye.

Micsoda jó voltat?

Dominus tecum, Ur vagyon te veled, az az.
az Ur

Car. Caff. no. 3. Tab. 1. v.

SAROL VALÓ PRAEDIKATIO.

az Ur teneked gondviselőd, oltalmazod ;
nem hágy el. Benedicta tu inter mulieres, és
benedictus fructus ventris tui. Aldot vagy te az
asszonyi-allatok között, és aldot az te mehed-
nek gyümölcse. Itt az Angyal, egyben veti
Mariát Evával az mi első Anyákkal: Mert
míképen, hogy ő átok alá vettetett vala, az
ördöghöz való engedelmessegejert, és ő
miatta mindenk; azonképen Maria, aldot-
nak mondattatik minden asszonyi-allatok
közül az ő vele közöltetett aldasert. Ertel-
me hat az Angyal köszöntésének ez, ezt akar-
ja az Angyal mondani. Te Maria, bűkseg, *Ert. l. m.*
hogy örűly, örvendgy, és vigadgy, mertimé *Köszöntés*
az örökre való Isten tegedet, az több asszo-
nyi-allatok közül erre választot, hogy te
legy amaz aldot magnak, kit regen el bo-
csatandonak meg igirt volt, bűlője, Anya,
mint ezt az Esaiás Prophetá, meg az előt hat
háaz negyven estendővel megh prophetalta
vala, mert ezt Esaiás világ teremtese után
három ezer ket háaz estendővel prophetalta
vala, Gabriel Angyal pedig küldetettik Ma-
riához hirmondani, világ teremtese után,
három ezer kilentz háaz, hatvanadik esten-
dőben, mint ezt David Chittæus írja.

Prophetia
Esaiæ an-
no mundi
3200.

Annuncia-
tio Ga-
brielis.
3960.

Miert kel ezeket meg értenünk ?

Azok ellen, kik ebből az Angyalnak kö-
szöntéséből könyörgést formálnak, és az
Mariát azzal mint egy Isteni tisztelettel ille-
tik,

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-

Aug: in
Plal. 85.

*Az An-
gyl nem
könyör-
g*

In Hymno
de Con-
ceptione.

tik, holott az könyörges semmi nem egyéb,
 mint bent Agoston Doctor magyarázza, ha-
 nem *collocatio inter Deum & homines*, Isten kö-
 zöt, s ember között való beszélgetes, mely-
 ben az keresztény ember Istennek az ő súk-
 segét meg beszél, annak be tellyesíteset ke-
 ri, vagy az el vőtt joert halakat ad. De az An-
 gyal itt, sem Istennel nem beszél, sem semmit
 Istentől nem kér, sem halat nem ad. Annak-
 okáért nem könyörges. Annakfelettc nem
 oly balgatságh az Angyal, hogy az teremtet
 allatot az teremtőtől meg nem tudta volna
 választani, es az mi az Istene azt teremtet
 allatnak adná, holott meg magát sem enge-
 di tanostulimadtatni, *Apoc. 19.* nem hogy ő
 imadna teremtet allatot. Illyetenek az mi
 tevőlygő Atyankfiai az Romaijak, mert ők
 ebből az Angyalnak köszönetesből könyör-
 gést formáitanak, es azzal az Mariat tisztelik,
 illetik, sőt az Istennek tiszteletit neki adgyak,
 mikor így enekelnek neki, mondvan: *Maria*
mater gratiae, fons misericordiae, Tu nos ab hoste
protege, in hora mortis suscipe. Maria, kegyelem-
 nek Annys, irgalmasságnak kut feje, te min-
 ket az mi ellenségek ellen oltalmaz, es ha-
 lalunk orsajan fogadgy hozzád. Micsoda ez
 egyéb, hanem az mi Istene, azt Marianak
 adni, avagy nem Istene az kegyelemnek es
 irgalmasságnak kut feje? bizony ő, ők Mariat
 mondgyak. Nem Istene ellenségtől való ol-
 talmazónk? Ők Mariat mondgyak. Nem de
 Chri-

SAROL VALÓ PRAEDIKATIO.

Christus, nem az ő mennyei Szent Attyanak
 jánla-é lelket halála orajan? Ők Marianak
 jánlyak. Mas Hymnusban meg így enkel-
 nek. *Tu spes certa miserorum, Vera Mater Orpha-* De Cons
rum, Tu levamen oppressorum, Medicamen infir- ceptione.
morum, omnibus es omnia. Te az bégényeknek
 zonyos remenlegek vagy, az arvaknak
 gaz Anyok, Te az nyomorultaknak kön-
 nyebsegek, az mindenekben minden vagy.
 Ez is az Istennek nagy bossúsagara vagyon,
 holott mind ezek az Istennek tulaydoni, I-
 stent illetik, Ők Marianak adgyak. Annak-
 felette az egész Psalteriomot mind az Maria
 köntessége fordítottak inkább, mely köny-
 vet Ők, *Officium Beate Marie* neveztének:
Psal. 110. Így vagyon, Magnificat anima mea Do-
minum, Magasztallja az én életem az Urat.
 Így fordítottak. *Magnificat anima mea Domi-*
nam, Magasztallja az én életem Asszonyunk
szüzi Mariat. Psal. 9. Confitebor tibi Domine: Val-
last teszek én teneked Uram, így fordítottak:
Confitebor tibi Domina. Psal. 33. Exultate iusti in
Domino. Örüllyetek igazak az Urban: Így for-
ditottak. Exultate iusti in Domina, &c.

K. Szabade most ezzel az kösön-
 tessel élni?

Nem szabad, mert ez az követsegh csak e-
 ggyedül Gabriel Angyalra es nem masra bi-
 szattatot volt Istentől, ő neki tulaydona volt
 az az kösöntesnek formaja, holott azért im-

N

mag

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

mert azt mondgya az Angyal, *κεχαρίτωμένη*
ide est, gratis dilecta, az az, kegyelemre veret-
 tetet, az sem annyit tehen hat, hogy mala-
 stalt tellyes, mert, hogy hogy elegyitötte vol-
 na az Angyal egyik nyelvet az másikban,
 mint ök cselekeének, mert ez tudni valo
 dolog, hogy az MALASZT, nem Magyar
 Bó, hanem az Toth, vagy Lengyel Bó-
 bol MILOSZTI jöt, mely annyit tehen,
 mint, kegyelmed, es így az ő idvöz legy Ma-
 rijeknek eredeti hol Magyar Bóbol, hol
 Toth Bóbol vagyon, nem jöt tehát az An-
 gyalnak kőbönteséből, noha ök azt oly nagy
 dolognak tartják, hogy egy néhány, *Pater*
*noster*nel, Mi Atyaunknál több hasznat mondgyak
 lenni, s-ez az oka, hogy huszonketődik Ia-
 nos Papa, Christus születése után ezer három-
 szaz husz esztendővel, az eszteli esenditést ta-
 lalta, melyre, az Maria tisztellegéjert az *Ave*
Mariat háromszor el kellene mondani, az *Pa-*
*ter noster*re penigh egy esenditést sem te-
 nek. Sőt az Angyal világosban meg magya-
 razza kőbönteset, mert mikor Mariat vigas-
 tallya, azt mondgya: *Ne time Maria, invenisti*
enim gratiam apud Deum. Nefely Maria, mert
 kedvet talaltal Istennel, nem azt mondgya,
 hogy, *mala*stot talaltal, mert mindenüt *gratia-*
rol vagyon az emlékezet, mely nem *mala*stot,
 hanem *kedvet* vagy *kegyelmet* jegyez. Es
 így hat az Romaijaknak ez Angyalnak kő-
 bönteséből valo könyörgések rómol.

Malaszt

Ioh.
 XXII. an-
 no Chri-
 sti 1320.
 campana-
 rum pul-
 sum ve-
 sterinum
 invenis.

III. Mjnr vesi Maria az Angyal köszöntése?

Kettőt mond az Evangelista az Maria
felől:

Először, hogy meg haborodot; *Micsoda* ?
Az Angyalnak firiu kepben, hirtelen, ő
hozza való be menetelin, mivel hogy ő na-
la, sokatlan dolog vala az. II. Az köszön-
tesnek formajan, mert, az az köszöntesnek
formaja, sem őrüle, sem mastul az előt nem
hallattat vala.

Másodszor, azt mondgya az Szent Lukats,
hogy, nem felelt mindgyarast az Angyalnak,
nem útótte szavat által, hanem szorgalma-
tossan gondolkodot felőle magaban, mine-
mü volna az az köszöntes, es minemü fele-
letet érdemlene, mellyek mind az Marianak
szemermetességet mutattyak meg.

Micsoda itt az Tanusag ?

Intettetnek itt az asbonyi-allatok es le-
anyzok, az Marianak példajanak követesere.

Miben ?

Az szemermetességben es tisztaságban,
mert az mint az Pogany bölc Poeta-is
mondgya: *Nulla reparabilis arte, Lasa pudicitia*
est, deperit illa semel. Ha egy ember az szemermetességet el veszt, semmi mester-séggel
helyere nem allathattya. Erről soktak mon-
dani köz beszédben-is: hogy ha egy fele allat

Ovid. E-
pist. 5. He-
roid.

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-

az vizet által uszá, megh razkodik, s-meg-is
ollyan lehen. Diogenes mikor lattá volna,
hogy egy ifiu, megh begyenlven magat igen
megh haborodot volna, mint Maria az An-
gyal kőőntesén, mond az ifiunak: *Bono ani-*
mo esto fili, istiusmodi est virtutis tinctura. Ne
fely jo fiam, mert illyen az jólagos cselek-
detnek festséke.

Laertius
in vita
eius.

K. Miben áll femermetességek az asszonyi allatoknak?

- I. Először, hogy ne legyen ide, s-tova helyyel,
hazrol, hazra, utzarol, utzara, nyargalo, van-
dorlo, hanem Maria példajat követven, ha-
zaban üllyön, az matisti hivatallya vagyon
abban járjon el, mert felette igen artalmas
affele rendnek kinjarni, es magat mutogat-
ni, sőt gyakorta tisztasagaban meg-is ferte-
tetik ha gyakorta kin mutogattya magat:

Gen. 34. 2. péld erre az Dina asszonynak példaja, ki mi-
kor az Sichembeli leanyokat nezn ki ment
volna, el vagattatek az Hamornak fiatul es
meg fertegettek. Sara asszonynak példajat

Gen. 18. hallottak az Keresztenek, ki valamigh az ő
Uratul Abrahamtul nem hivattatot volna,
megh mikor az Angyalok hozza mentenek
volna-is ki nem jöt. De most bizony Simon
biro Asszonyom, cleb valast ad az Urnal,
vagy akarja jo batyam vagy nem, de be kel
fogadni az vendéget, mert kedves asszo-
nyomnal. Nem ok nélkül hasonlittatik hat
az ből-

Car-Castle in Fria 3 Tabernat

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

az bölcsektől az áßonyi-allat az teknős be-
skához, hogy miképen annak hatan háza, es
ha fejet neha ki nyuytya-is, mihelt embert
llát, mindgyar. st be vonsa fejet, így az tístef-
segbeli áßonyi-allat, ha valamikor nemine-
mú dolgajert ki megyen-is, megh emlekez-
ven, az semermetefsegről es tístefsegről, a-
llig hífi, hogy hazában meheffen, de most ki
csudalna, ki nezne alá, s-fel, ha azt csele-
kődnők, mennyen be Uram, de áßonyom
hadd semlellyen, s-nezzen ide ki.

Masodszor, csacsogo, sok bávu ne legyen, II.
hanem halgato, gondolkodva álló, mint
Maria az Angyal köszöntésére cselekedik,
mert azt mondgya az bölc: *Donum Dei mulier* Syrac. 26.
tacita. Istennek se pájandeka az halgato áß- X. 17.
onyi-allat. Nem felelget am Maria az An-
gyalnak, halgatva áll: Szoly-bator te áß-
onyomnak, de bizony ő mind többet áll,
mondgyad, hogy káßával káßaltak; de ő azt
mondgya, hogy olloval olloltak.

Harmadszor, alazatos legyen jarasaban, te- III.
kinteriben, seme inditalaban, ne jarjon ugy,
mint az bel-veß, hanem sepi tístefsegeffen,
az csirket se nyomja azért megh, seme bája
ide s-tova ne villogyon, latod Mariat, mi-
kor físiukepben be megyen az Angyal hoz-
zaja, megh ijed, megh haborodik, felelni sem
tud remúleseben, hanem meg almelkodva
gondolkodik mit felellyen: de most, ha be
megyen valaki áßonyomhoz, nem ijed bi-
zony

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
zony megh tñle, hanem jó kedvel lattya, joll
tartya, kivaltkuppen ha Ura othon nincsen,
vigan gazdalkodik neki, sőt meg az utzan-is,
ha modgyat eytheti, rea mosolyodik, s-ö
sollittya eleb meg: holott Marianak peldaja
arra intené öket, hogy az tisteflegbeli a-
sönyi-allat, az fűfűnak meg csak tekinteti-
re-is megh pirulna, semermeteflegre indit-
tatnek, nem hogy vele feleselne.

Concio
Tertia.
ex 7. 30.
31. 32. 33.

Es monda neki az Angyal: Ne fely
Maria, mert kedvet talaltal az I-
stennek elötte, &c.

*Itt-is elő kel Bamlalni rövideden, az híveknek
éppületekert ex elöt való Conciot, es ugy kel ehöz
kezdeni.*

Harmadik része az Christus Iesus fogonta-
tásának historiajának, melyben az Szent Lu-
kás summa szerint megh írja, az Marianak
megh haborodását, mikoron latta volna az
Gabriel Angyal, miképen vigasztalta legyen
meg ötet. Harom czikkelye vagyon ez har-
madik résznek-is.

I. Az Angyalnak az Mariahoz való vigas-
talása, mint vigasztalta legyen megh
ötet?

II. Az Christus fogontatását jelenti meg
neki, nevevel egyetemben.

III. Ez s

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

III. Ez az ő meheben fogantatot Christus mineműlesen megjelentí.

I. Mikeppen vigasztallja Mariát meg az Angyal?

Szent Ambrus Doctor azt mondgya: *Tre- mit homo ad visionem corporalem, & etiam imagi-* Ambre. super Lu-
nariam Angeli. Meg retten ugy-mond, az em-
ber az testi latsfra, sőt meg az Angyalnak ke-
denek latsfara-is. Maria-is azért noha tista
súz vala, es az Istentől nagyra valasztatot,
mindazonaltal, mint hogy ember, meg ijed,
meg haborodik az Angyalnak latsfan, itil-
ven firsúnak lenni: de ime az Angyal megh
vigasztallja: Mert az mint Origenes mond-
gya: *Semper Angelus medetur tali timori, si est bo-* Origenes.
nus. Mindenkor az Angyal orvosollja megh
ez illyen felelmet, ha jo Angyal.

Hogy hogy vigasztallja?

Igy szól: *Ne time Maria. Ne fely Maria. Miert?*
Invenisti enim gratiam apud Deum; Miert kedvet
talaltal az Istennel, ki te raytad megkönyő-
rült, tegedet kedveben vött, es te hozzád ki-
valtkepen valo jo voltat megmutattya, mi
legyen az az ő jo volta, meghjelentí az An-
gyal ideb alab az Esaiás irasabol. Chryso-
mus azért mondgya: *Qui apud Deum meretur* Chrysoft.
gratiam, non habet quod timeat. Az ki az Istén-
nél kedvet talal, nincsen mitől félljen az.

Micsoda itt az Tanuság?

I. Az Istennek báva, mellyet vagy maga,

N S

vagy

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-

vagy Angyala által tésén, mit cselekedik, a-
 vagy minemű ereje legyen, innen cűnkben
 vehettyűk, ezt, hogy előőr megh reitent,
 Gen. 3. meg remit, az utan meg vigasztal. Pelda erre
 Adam, az esetnek utanna, meg bõllita Iste ő-
 tet, s-nem mer vala Isten eleiben júni, de ő ő-
 felsege, meg vigasztala őtet az aldot magnak
 igiretivel, s-ugy jõe elő. Így Abrahamot-is
 meg remite Isten, mikor azt kevannya túlc,
 hogy az ő eggyetlen egy fiat Isáchoz meg al-
 dozza, felven Abraham az Istent, engedel-
 messeget-is meg mutata, mert keő vala fiat
 Gen. 12. meg aldozni: de ismet meg vigasztala, mert
 hagyta, hog kezét fiara ne bocsatana. Iho Ma-
 riát-is meg remiti az Angal, de ismet meg vi-
 gasztallya, ne fely, ugymond, mint ha monda-
 na: Nem jöttem azért, hog teneked somoru-
 sagot es felelmet hirdessek, hanem hog az I-
 stennek kegyelme, melyben tegedet vött,
 megh jelentsem azért jöttem, ne fely tehát,
 sőt legy örömben es vigasagban. Így csele-
 kedik ő Sz. felsege mi velünk-is, mint ezt az
 kerebtyenek, magok allapattyaban, mikor
 vagy nagy betegsegben, vagy chsegben,
 vagy foglagban, ellenszeg közőt, vagy egyeb
 nyavalyaban vannak, csekben vehetik.

II. Az Istennek kegyelme, melyigen nagy
 bizonylaga, erőssége, es jele az vigasztalás-
 nak, itt meg tanulhattyuk: Mert ha ember ez
 világban valo dolgokat megh tekintti, mind
 azok, csak reiteges es felelem alá vannak
 vettek.

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

vetteten. Ha jó barátod vagy, csak addig tart, míg adhatz neki jól tarthat, se-githeted, hanem, bizony mindgyárt el hágy, meg vét, sőt meg bídalmaz, gyalaz. *Donec eris felix, multos numerabis amicos.* Ha jó ege-szeged vagy, azt is tobzodással, rebeszleg-gel meg ronthatod.

Ha gazdagsagod vagy, azt is feltened kel, tolvajok, lopok, utadat meg allyak, há-zadat fel török, el vesik túled, sőt magadat is vernek, tagolnak, meg is ölnek: *Divitia tre-pidant, paupertas libera res est.* Az gazdagsagh felelem alá vetteted, de az begenyseg bator-sagos. Csak az Istennek kegyelme az, az ki-allando, es az ki minden felelmet ki üz, es vigasztal; Pelda ha kel: Micsoda vigasztala Noét, mikoron az első világot Isten az sok gonoszságot viz-özönnel eltörle, es micsoda szabadita Noét meg, *gratia Dei*, az Isten-nek kegyelme. Micsoda Abrahamot, fának Gen. 8. meg aldozasra valo indulattyaban, az Isten-nek kegyelme. Micsoda Pal Apostolt, mikor az verekedő Angyaltul infistaltatnék? Az Istennek kegyelme, azért monda Isten ne-ki: *Paule sufficit tibi gratia mea.* Pal elégtenc-2. Cor. 12. ked az en kegyelmem.

Ite is Mariat azzal vigasztallya az Angyal: *Ne time Maria, es enim in gratia apud Deum:* Ne fély Maria, mert Istennek vagy kedveben. Ezen Istennek kegyelme minckünk-is, min-denekben valo jó vigasztalo argumento-munk,

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
munk, mellyet csak egyedül az Istennek
scent igijenek halgatasabol, az igaz hit által
szerezhet meg, es tarthat az ember.

Miert kel ezeket ertenuink?

Ennekokaert, hogy, ha immar egyszer, az
Istennek kegyelmet nyertuk, megh lassuk,
hogy abbol ki ne essunk, hanem naponkent
azt bennunk öregbítsük: mert csak ő az, ki
minket begenysegunkben meg gazdagit: e-
rőtelesegunkben erősít, nyomorusagink-
ban biztat, sőt minden nyavalyak az Isten-
nek Atyai szerelmenek es kegyelmenek bi-
zonyos jegyei, mert az mely fiát az Atya be-
retti, azt ostromozza, hogy ez rosz hitvan vi-
laggal el ne vessen,

Nem kel tehát felnünk, nem kel ketseg-
ben esnünk, ha minden felől sok nyomoru-
sagokkal környül vetetünk-is; mert minket-
is ezzel vigasztal az Istennek Angyala: *Ne
metuatis, invenistis enim gratiam apud Deum*: Ne
fellyetek, mert kedvet talaltatok az Isten-
nel, nincsen-is penig ott az felelemnek he-
lye, a hol az Istennek kedve vagyon.

Chryso-
stomus.

II. Mikepen jelenti meg az Chri- stus fogontatasat?

Az Angyal, az ő Mariahoz valo köszönte-
se. 7. 14. set meg akarvan magyarázni az Esaias Pro-
pheta prophetiajat hozza elő Marianak se-
lygsol: *Ecce Virgo concipies, & paries filium* &

Volca-

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATÁ-
tek. Szent Agoston-is ezt magyarázván így
bol: *Ideo facti sumus Christiani, ut plus pro anima*
quam pro corpore laboremus, sc enim animam cura-
verimus, vita hujus necessaria adiucientur: Azert
lettünk keresztyenekke, hogy inkább visel-
lyünk gondot az lelekre, hogy nem az test-
re; mert ha az lelekre gondot viselendünk,
ez életre való búkseggek meg adattatnak: De
mindazonáltal, mint hogy az asszonyi-alla-
tok hazi gazdak, ha az férfiak hazokból ki-
mennék-is életeknek keresefere, ők otthon
maradnak, azért, hogy mind Uroknak kívül
való keresetek, mind magoknak itthon való
munkajokat Isten megh baporítsa, búkseggh
hogy, az Maria példáját követven, es az
Christus parancsolatját megh tartván, az
Isteni Bolgalatban könyörgesben, Prædika-
tio halgatasban gyakorolják magokat:
melyben, mely igen restek legyenek mo-
stán, jól láttjuk.

Az Angyalnak penig az Propheta irasabol
elő hozattatot mondása kettőt foglal be.
1. Az Christusnak fogontatását. 2. Az ő
nevet.

Mit mond fogantatása felől?

Isa. 7. 14. Azt mondgya: *Ecce Virgo concipies & paries*
filium: Imé, úgy-mond, búz leven fogadé, es
fiat búls, holott mind Isteni s-mind emberi
termesétit megh jelenti, mert mikor azt
mondgya, fogadé mehedben, emberlegét
jelen-

Car. Castell. in Fria 3. Tab. 17

SAROL VALO PRAEDIKATIO:

belenti, mert az Istenfeghőz nem illik vala-
 minek meheben fogontatni, hol penigh az
 mondgya, fiat sül, Isteni természetit jelen-
 ti, mely szerint az Atya Istentől, öröktől fog-
 van meg foghatatlan keppen születtetet, es
 erre valo kepest ő fia. Noha penigh ő Szent
 lellege, ezt az ő Fiat örök időknél előtte, az
 közben járának tisztire el választotta: mind-
 azonaltal, bizonyos időben kellett ezt vegha-
 tni vinni, abban tudni-illik, az mikor az Sz.
 Lelektől az Maria meheben fogontatvan,
 az időnek tellyes voltában ez vilagra szület-
 tetet test szerint, melyről emlékezik az Szent
 Pal, mikor így szól: *Postquam venit plenum tem-* Gal. 4. 4.
pus, emisit Deus Filium suum, factum ex muliere.
 Minekutanna el jöve az időnek tellyes vol-
 ta, ki bocsata Isten az ő Fiat, aszonyi-allat-
 tul lőttet.

Miert kel ezt ertenünk?

Az Marcion es Eutyches eretneksegi el-
 len, kik az Christusnak megh testfűletet, es
 testben ez vilagra valo születetefet, avagy
 tagadgyak; avagy az eghből alá hozattatot-
 nak es az Maria meheben mint egy sivarva-
 nyon be őtlőtnék mondgyak, mellyeknek
 eretneksegit, mind az emberi nemzetnek
 valtságának vegben vitele, mely nem lehe-
 tet volna, s-mind az Apostoli Credo, az e-
 ges Szent irással meg hamisittya, holott val-
 last tebünk, az Christus testnek Szent Lelek-
 től

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
túl az Maria meheben való fogontatásáról.
Erről tében bizonyítást az Gabriel Angyal-
is, így szólva: *Ecce Virgo concipies, & paries*
Filium: Ime szűz levet fogad, és szűz szület.

Ki levet Neve?

Megmondgya az Angyal: *Vocabis nomen*
eius Iesum. Hivod az ő nevet Iesusnak. Iesus
levet hat neve.

Miert levet az Neve?

Szent Mathe Evangelistának okát meg-
Matt. 1. 21. mondgya az Angyal: *Ipse enim salvum faciet po-*
pulum suum. Mert ő szabadította meg az ő ne-
pet bűneiből. Mert az Iesusnak nevezeti Si-
do Ige, annyit tében, mint, szabadító, meg-
tarto, méltan neveztetik tehát ez az ő fiu sa-
badítónak, mert ez oly, ki nem csak ez vilá-
gi külföld nyavalyából szabadította meg az ő
benne bizokat, hanem azoknak bűnöket is
eltörli, azok alól ki szabadította, idvőssege-
ket és örök életet meg adgya.

Micsoda itt az Tanúság?

Az Istennek nagy jó volt az emberi
nemzethöz tanulhattuk itt meg, ki nem
hagya az veszedelemben, hanem, az mint
meg is igitte vala, oly szabadítót ada, ki az
emberi nemzetet az veszedelemből ki ven-
ni és szabadítani elegendes lehetne, mellyert
a mi jó Istenünknek hala-adással tartozunk.

SAROL VALO PRAEDIKATIO

III. Minemű leſen ez az Maria
meheben fogontatot Gyermeke?

Harom ſép nevezetekkel describallya,
magyarazza meg az Angyal, ennek a Maria
meheben fogótatot gyermeknek mi voltat.

Először, azt mondgya, *magnus erit*, nagy le-
ſen, ugy-mond, ezent mondgya az kereſtelő
anos felől-is Gabriel Angyal, az ſok ſéle ſép
ijandekokra neze, mellyekkel Iſten kereſ-
telő lanost fel ekeſtette vala. Chriſtuſt pe-
nig nagynak mondgya, mind Iſteni, ſ-mind
emberi termeſetire neze. Iſteni termeſe-
tire neze, Nagy; mert egyenlő hatalmu,
megtosagu, az Atyaval es az Szent Lelekkel
ugy mint igaz Iſten. Emberſegere neze-is
Nagy; mert noha magat az teſtben megha-
zazta; mindazonaltal, csuda teteleknek, es
egyeb több cselekedetinek általa magat I-
ſten ſianak meg bizonyította lenni. Meltan
mondgya tehát az Gabriel Angyal Nagynak
az Chriſtuſt, ſőt minden embercknel, ſ-az
Angyaloknal-is fellyeb valo.

Maſodſor, azt mondgya, *Filius altiffimi vo-
cabitur*: az ſellegeſnek ſianak hivattatik.
Miért? 1. Iſtenſegere neze, mert ő, az ő
mennyei ſent Attyanak allattyabol öröktől
fogva meg foghatatlan es meg mondhatat-
alan keppen ſülettet, az ő ſent Attyaval es
ő ſent Lelekkel egyenlő hatalmu Iſten. 2. Em-
berſegere neze; mert az mint moſt-is meg
O mon-

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

mondok, az alazatos formában-is, az fellát-
vót emberi testben, sok külömb külömb-
csuda tettelivel es cselekedetivel magatla-
mag bizonyította Isten fiának lenni. 3.2
Mert az Szent irásban sok helyeken Istent
fiának neveztetik, mert ha őtet igaz Isten-
nek nem ismernők lenni, soha idvösségünk-
fclől való bizodal munkat es hitünket nem
vernök ő benne.

Harmadszor, tisztit mondgya meg, mikor
igy szól: *Dabit Deus ei sedem Patris sui Davidis*
regnabitq. super domum Iacob in aeternum, & regnatio
eius non erit finis. Es adgya neki az Ur Istent
Davidnak az ő Attyának bekít, es Uralkodik
Iacobnak hazán mind örökke, es az ő orszá-
gának nem leszen vege. Mely mondat az
Angyalnak meg magyarázza Szent Balas Do-
ktor, mikor így szól: *Non in materiali sede David*
sedit Christus, translató regno Iudaico ad Herodem
sed sedem David appellat regnum indissolubile in
quo residet in perpetuum. Nem az kezzel eppit-
tetet David bekiben űlt az Christus, az Iudas-
országának birodalma salvan Herodesre
de David bekinek nevezi az ő el obozhatat-
lan országot, melyben mind örökke uralko-
dik az Christus. Mint hogy azért David ar-
nyekozója vala speldája az Christusnak, úgy
az David országa peldája az Christus orszá-
gának, tudni-illik, az Ecclesianak, melyben
az Christus úgy mint fő, uralkodik. Ertelmem
azért az Angyal mondatának ez, hogy az

Christus

Basilus.

Car. Call. in Fria 3. Tab. 17

SAROL VALO PRAEDIKATIO

Christus leben az az Davidnak fia az test se-
mint, kit az Prophetak örökre uralkodonak,
az ő nepenek meg szabaditojanak hirdet-
nek meg regen lenni.

Micsoda itt az Tanulság?

I. Az Gabriel Angyalnak savabol, az
Christusban valo ket termetet, ugy-mint,
Isteni es emberi termetet tanulhatjuk
meg lenni. Mert Istensegere nezve, az fel-
ragos Istennek fia. Embersegere nezve, Ma-
rianak meheben fogontatvan bizonyos idő-
ben születtetet. Mely ket termetet noha kü-
lönböz, de azért ugy egyesült, hogy egy
semely lőtt, nem hogy mas volna az Isten-
nek, s-mas az Marianak fia: de az ki Istennek
fia, ugyan azon az Marianak fia-is. Ennek ez
ket termetetnek, egy semelyeben valo eg-
yesülése az Christusban szükség volt, az
ami Istennel valo frigyünknek kötelessere, es az
ami valtságunknak vegben vitelere, mely
semmikeppen nem mehetet volna vegben,
ha csak ember, avagy Isten lőtt volna.

II. Tanuljuk meg, hogy az Christus oly
Király kinek nem ez világi országa, sejed-
elmsege vagy uralkodása, hanem lelki es
mennyei vagyon. Mert az Angyal-is örökre
valónak, olynak, kinek veghe nem leben,
mondgya lenni. De ez világhi Királyoknak
országoknak, birodalmoknak, bator nagyok,
erősek legyenek-is, sok változások alá va-
gyon

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

gyon vettetven, es vegre ugyan vegek le-
sen, ha ugyan semmi küllő erő es hatalom
reajok nem következik-is. Ez világi Kirá-
lyok, küllő erővel hatalommal birjak orszá-
gokat; ez mi Kiralyunk fent igijével es fent
Lelkevel itt ez vilagon-is, jövendőben pe-
nig mikoron be visen az ő országaban, ott
finról finre őtet nevezzen, ő benne örven-
dözzen, örökre valo uralkodása mi ben-
nünk lehen.

Concio
Quarra
ex vers.
34. 35.

Monda penigh az Maria az Angyalla-
nak: mikenpen lehen ez, holott en
fiat nem ismertem, &c.

*Szamlald elő, ez előtt valo predikatiot keves be-
szeddel.*

Negyedik es utolso resze az Christus fo-
gontatasarol valo Historianak, melyben az
Angyal az Christus fogontatasanak mo-
dyat magyarazza meg az Marianak. Kettő-
foglal ez czikkely be.

- I. Maria, az Angyalnak eleiben kerdes-
tamaft, az fogontatasnak modgyarol lo
- II. Meg felel az Angyal, es az fogonta-
tasnak modgyat meg magyarazza.

I. Micsoda kerdest vet Maria az
Angyal eleiben?

Mint hogy az Angyal Isten követsege-
hordozzo

Car. Caffa in Fria 3. Tab. 1. v. 1.
SAROL VALO PRAEDIKATIO.

Ordosza vala, es Isten akarattal hirde-
 zte Marianak, az Christusnak az ő meheben
 való fogantatását, melyre noha Maria meg-
 naborodot vala, de mivel hogy az Angyal
 őt tetpen meg vigasztala, Maria immar abo-
 ran nem kételkedik, de meg-is kémerme-
 seffége irra vité, hogy annak modgyarol tu-
 lakozzek, tisteflegesen azért kérdi az An-
 gyalt: *Quomodo istud erit, cum ego virum non co-*
gnoverim? Hogy hogy lehet, ugymond, az,
 holot en firsíat nem ismertem. Mely kerdest
 nem kétségből támaht, hanem kegyesal-
 melködésből, hogy az Isten őtet illyen nagy
 bologra méltotzatta, nem győz eleget cu-
 dalkozni, s-ez indittya erről való kerde-
 zésre. Zacharias Pap-is mikor ugyan ezen
 Gabriel Angyal, keresetelő Iános fogantata-
 sarol jóvendőt monda, az ő feleségének Er-
 sabet asszonnyak meheben, hasonló kerdest
 tettek tenni, mert így bolla. *Quomodo cogno-*
scam ego illud, cum iam ego sim senex & uxor mea
propecta aetatis? Mint ismerem en ezt meg?
 holot en vén vagyok, es az en feleségem
 megélemedet idejében.

De azért felette nagy külömbf. g. vagyon
 Zachariasnak es Marianak kérdése közöt.

Micsoda az külömbf. g.?

Először. Mert Zacharias azt, az mit Isten
 Angyala által igirt vala neki, tellyességgel
 kétségben vési, es mint ha nem hinne, mel-

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-

lyet megh mutat ezzel, mikor az Istennek i-
giretinek eleiben veti maga vőnseget, es fe-
leségének idős voltát, sőt jegyet kér annak
el hitelere. De Maria egyyiket sem cselekedő-
si, magának gyermeki allapattyát, idetle-
n voltát sem hannya veti, jegyet sem kevan
hanem tellyeffeggel el hibi azt, az mit az
Angyal mond neki, csak hogy annak mod-
gyarol akar tudakozni, mivel-hogy lattya,
hogy az az dolog az emberi okosságot fe-
lyűl haladgya.

Másodszor. Mert az Istennek közönsege-
igireti vagyon arról, hogy az magtalanok
magzattal latogattya, es az meddűket fiaim-
Psal. 13. 9. űrvendező Anyává teszi, mely igiretit az I-
sten példakkal-is meg bizonyította, Ada-
mnak, Abrahamnak, Iacobnak, Anna Ab-
sónynak es többnek példajaval: Annakoka-
ert Zachariasnak az ő hihetetlensege nem-
menthető. De Maria, soha az Istennek sem-
mi igiretit arról nem hallotta, hogy valaha
az szűz meheben fogadna es fiat szűlne, töb-
bet, ez egy Elaias jövendő mondasarol, ki-
Esa. 7. 14. így szól: *Ecce Virgo concipiet & pariet Filium.*
Ime az szűz fogad es szűl fiat, ez-is penigh i-
gen homalyos, mert ebben sem az fogonta-
tasnak modgya, sem az semely nevezet se-
rint ki lenne az, meg nem jelentetik: mind-
azonalcal meg-is el hibi, csak hogy mod-
gyat akarja tudni es erteni.

Harmadszor. Noha jól tudgya immar Ma-
ria,

Car-Calle in Jria 3 Tablato

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

na, s-el hitte, hogy az, az Christus fogonta-
 ala külömböző lenne egyeb embereknek
 fogontatásatul, holot Szent Leleknek mun-
 kaskodásabol lenne, erre valo kepest Szent
 Ioh. 7. 37.
 anof-is így felele: *Cum inquit venerit Christus:*
nemo sciet unde sit. Mikor úgy-mond el jövend
 az Christus senki nem tudja honnan le-
 gyen, mindazonáltal modgyarol tudakozik.

Miert tudakozik arról?

Több egyeb dolgokat-is tudakozhatot
 volna Maria az Angyaltul: mert hogy ötet
 boldognak monda es aldotnak, annak okat-
 is tudakozhatta volna, miert mondana azt,
 holot ő igen szegény volna úgy-mint, ki alig
 tengetne magát, nem hogy ő általa eppölne
 fel az David Kiraly orsága: de ő azt el hiszi,
 mert meg tanulta vala azt, hogy az Isten az
 szegényekre gondot viselne, es azokat el
 nem hadna, nem kerdezkedik azért az felől,
 hanem az fogontatásnak modgyarol csak.

Erre penig ötet. 1. Az Istennek szent Lel-
 ke indittyta, hogy ilyen nagy titkos szent seg-
 nek modgyarol tudakozzek. 2. Mert ez al-
 kolmatossággal, az mi hitünknek agazattyta,
 melyben vallást tésünk az Iesus Christusnak
 Szent Lelektől Maria meheben valo fogon-
 tatásarol, erősítettetik es bizonyítottatik meg.
 3. Szemermetesszegenek mi volta indittyta
 őtet erre, mert mivel-hogy kegyes es szemer-
 metes szűz vala, mikor hallana az Angyaltul,

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
az ő meheben fogontatni az Christust, ho-
lott fírfiat nem ismert legyen, hanem metesse-
ge víbi erre, hog' annak modgyat tudakozza.

Micsoda itt az Tanuság?

Az Ábonyi-allatok és az leányzok az
Mariának példajabol az hanem metesseget és
az tisztaságot felidseget tanulhattak meg,
mint ideb felieyb-is ezen historianak ma-
gyarazattyan meg jelentik, mely hemer-
metessegek erre inditla őket, hogy az fírfi-
aknak bávokra ne mindenkor felellyenek,
ajandekot el ne vegyenek, sőt inkab csak te-
kintetire-is az fírfiúnak megh pirullyanak,
mellyel az ő hanem metessegeket megh mu-
tassak, de ezt ez mostani időben igen hatra-
hadtak az ábonyi-allatok.

II. Mi módon fogontatik Maria meheben az Christus?

Az Gabriel Angyal az Maria kerdesere fe-
lelven, megh magyarázza, és meg mondgya
az fogontatásnak modgyat, mikor így bol:
Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus altissi-
mi obumbrabit tibi. Az Szent Lelek áll te rejad,
és az fellegefnék ereje megh arnyekoz tege-
det. Kettőről emlekezik az Angyal, mely ez
fogontatásban főkéleges lehen. Egyik az
Szent Lelek, mert azt mondgya: Az Szent
Lelek áll, ugy-mond, te rejad, mellyel azt
akarja jelenteni, hogy az az fogontatás nem
az közönsegeskeppen valo fogontatásnak
mod-

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

modgya szerint leben, hanem az Sz. Leleknek munkalkodásból, nem földi tehát, hanem mennyei. Mafik az Istennek hatalma, arról így szól: Es az Istelegetnek ereje meggyaronykoz tegedet, mely Istennek hatalmával meg környekeztetet vala Maria az Christusnak meheben valo fogontatásakor. Ezt akarja hat az jelenteni, mint ha mondana: Ne fely semmit Maria, se az te tistelességednek, hitednek nevednek oltalmazására ne borgalmatoskodgyal, mert az Istennek gondgya vagyon te rejad, ugy-mint, kinek erejéből es munkalkodásból meggyen ez dologh vegben, nem kel azért itt semmi testi gondolatban es iriletben lenni, holott ez dolog mennyei leben.

Mit kel itt meg tanulni?

Az mi hitünknek agazattya confirmaltatik itt meg, melyben ezt vallyuk, *Conceptus ē Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine*, fogontaték Ient Lelektől, születék szűz Mariatul.

Miert kel ezt meg tanulni?

Az eretnekek ellen, kik az Christusnak Maria meheben valo fogontatását tagadgyak, hanem azt az eghből alá hozotnak es az Maria meheben mint egy sivarvanyon be őtőlőnek mondgyak lenni, mint az Marcion eretnek, de effele eretnekségekkel mi fel ne indittassunk, hanem hidgyünk inkább

O S,

az Sz.

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-

az Szent irásnak, ki bizonyította az Maria me-
 heben Szent Lelektől fogontatottnak lenni,
 az miképpen az Angyal is jelenti. Azert *Sol-*
immar igitur. Propterea id, quod ex te nascetur,
Sanctum, vocabitur Filius Dei. Annakokáért
 az mi te tőled születik, Szent, Isten fiának hi-
 vattatik. Mely mondással az Angyal megh-
 külömbözteti őtet, az embereknek közön-
 seges sorfoktól. *Szent*, ugymond, tudni illik
 az ő Annyának mehetől, holott minden em-
 berek fogontatásoktól fogva, tisztátalanok,
 bűnösök: azért mondgya David: *In peccatio-*
conceptit me mater mea. Bűnben fogadot enge-
 met az én Anyám: de ez az Christus, ki az
 Mariától születik, Szent. Ezért magyarázza
 ezen Angyalnak ívat Athanasius, így *Sol-*
val: Gabriel, inquit, certè & planè nuntium ex-
ponit Maria, cum non simpliciter dicit, quod in te
gignitur, ne quis existimaret corpus illud foris in
apsum introductum: sed ex te dicit, ut credamus na-
tura sanctum esse, id, quod ex te gignitur. Az Ga-
 briel Angyal, ugymond, bizonyossan és va-
 loban megh magyarázza az követseget Ma-
 rianak, mikor nem mondgya egy általlya-
 ban, hogy az mi te benned születetik, hogy
 valaki ne itélne azt, hogy az az test kívül
 ment volna az ő meheben: hanem, te tőled
 ugymond, azt mondgya, hogy el hinnók
 természet szerint Szentnek lenni azt, az mi te
 tőled születik.

psal. 51.

Athana-
sius.

Miert

Cor. Cap. 1. v. 3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.
SAROL VALO PRAEDIKATIO.

Miert mondgya Szentnek ?

Először, ő magara nevezve; mert bűn és macula nélkül való. Másodszor, mireánk nevezve; mert minket az ő érdemevel és Szent Lelekkel meg Szentelt, hogy Istennek előtte Szentek legyünk. Mert ő lőtt minékünk az I- 1. Cor. 1. Istenül Szentlegünk, igazságunk és valtságuk.

Az után ismet így szól az Angyal: *Filius Dei* vocabitur. Isten Fiaának hivattatik:

Miert ?

Mind Isteni és mind emberi természetire nevezve. Isteni természetire nevezve ezért, mert ő, az ő mennyei Szent Attyának természetét örökölt való fia, úgy mint, kit az ő allattyából örököltől fogva megh mondhatatlan és foghatatlankepen szület, egyenlő hatalmu és méltosagu az Atyával ez az Szent Lelekkel. Embri természetire nevezve penigh ezért, mert mi ő benne és általa vagyunk Isten fiai, ha azért minket az Szent iras Isten fiainak mond és nevez lenni, sokkal inkább ő, az kiért mi annak mondatunk, méltan annak mondatathatik.

Miert kel ezeket meg értenünk ?

Ennekokaert, hogy mi, az mi idővősségünkben ne ketelkedgyünk, holott oly Autora, Szószője legyen, az ki nem csak csupa ember, hanem igaz Isten-is, és miért hogy az ő mennyei Szent Attyának akarattyából jött ez földre, az

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
re, az testet az Maria méhében fel venni, ha-
talma vagyon az mi idvősségünket veghben
vinni.

II. Taníttatunk itt arra, hogy az Sz. Ha-
romsagot, az egy Isteniségben hidgyunk len-
ni: mert itt-is az Angyal mind az három Ő-
melyt meg jelenti. Mert *Altissimus*rol felsegés-
ről, magasságban lakozorol emlékezik,
mellyel az Atyát akarja jelenteni. Az Fiuról-
is nevezet Őrint Őol: Az Őent Lelektől ha-
sonlatoskeppen. Valakik annakokaert az
Christus Iesusnak megh testetűletet, es test-
ben valo Őűlettetet tagadgyak, azok az
Szent Haromsagot tagadgyak az nyilván
valo Őent iras ellen.

K. Miert kellett Őent Lelektől fo- gontatni?

Előőőor, ezért, hogy ő bűn es minden ma-
cula nélkül Őent leven, minket-is megh
Őentelne.

Masodőőor, hogy az mi bűneinknek el tör-
lesere elegseges lehetne.

Harmadőőor, hogy megtudnok, hogy va-
lamit az Fiu Őol, egyedűl csak az Atyának
akarattya volna.

Negyedőőor, mert az Szent Lelek, megh
Őentelesnek lelke, kellett hat az Szent Lelek-
től az ő testének meg Őenteltetni.

Hafnal tehát az Christus Iesusnak, az Ma-
ria méhében Őent Lelektől valo fogontata-
sa er-

Car. Call. in Fria 3. Sabat. V.
SAROL VALÓ PRAEDIKATIO.

sa erre, hogy az mi fogontatásunkat, mely az mi első Atyánkban Adamban meg ferteztetet vala, az mineműnek David-is az ő Annyanak meheben való fogontatásat-is mondgya lenni, meg bentsélné, hogy így az ő bentsleges fogontatásának ereje mi reánk kiterjedven, ő előtt bentslegben es igazságban élnék életünknek minden napjaiban. Ennek az Maria meheben Szent Lelektől fogontatott gyermek Iesus Christusnak, legyen dicsősegh, tisztességh Szent Attyával es bents Lelekkel egyetemben mind örökké, Amen.

Psal. 51.

Luc. 2.

Es ime az te rokonod az Ersebeth, ő-is fogador fiat az ő vengefeben: &c.

Concio Quinta ex vers. 36. 37. 38.

Ez előtti Conciot itt-is breviter kel repetálni.

Mivel hogy az örökke való Isten, az mi erőtelenségünket es gyarlóságunkat jól láttya, gyakorta eleit bókta ő bents felsege annak venni, valamellyel az mi hitünk meg kiküszöbölhetnek, hogy így minket, úgy-mint kiknek idősségeket kevénya, confirmaljon, meg erőssítsen hitünkben, noha mi ő bents felsegenek bavaiban bizonyos argumentumok nélkül-is nem ketelkednénk. Ugy cselekedik Isten itt-is Angyala által Mariával, ki noha immar az Angyálnak bavaiban

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-
ban semmit nem ketelkednék, hanem bizo-
nyossan el hitte mind azokat, valamelyeket
mondot vala: mind azonáltal Isten az ő fő-
kefát hatra nem akarván hadni, Angyala al-
tal ebben Mariát, akarja megh erősíteni.
Lassuk azért immar.

Mikeppen erősíti meg Mariát az
Angyal ez dologban?

Két argumentommal: Először véli *ab exem-
plo Elizabetha*, az Ersebet Ábssónynak Zacha-
rias Pap feleségének példájából. Mafikát, *ab
omnipotentia Dei*, az Istennek mindenhatósá-
gából.

Elő argumentoma ez igikben vagyon,
igy szól az Angyal: *Et ecce Elizabeth cognata tua,*
& ipsa concipiet in senectute, & hic mensis sextus
est, quae vocabatur sterilis. Es ime az te roko-
nod az Ersebet, ő is fogadot fiat az ő vense-
geben, es ez hatodik holnapja annak, az ki
hivattatik vala meddűnek. Mint ha ezt mon-
dana az Angyal: Ne csudalkozzal Maria,
hogén azt mondam teneked, hogy a terme-
setnek törvenye es folyása kívűl, firfui ille-
tes es eggyesüles-nelkűl, te szűz leven noha
idetlen volnal az fogadásra, mehedben fo-
gadés es szűz: Mert en teneked más példat is
mutathatok, mely az termesetnek folyása
kívűl vagyon. Az az pelda penig nem egyeb,
hanem az te rokonod, Ersebeth Ábssony, ki
mind természetire nevezve, s mind idejere
nevezve

+ *Epistolae*
n. 14. Ann.

Car. Castell. in. Fria. 3. Laboratv

SAROL VALO PRAEDIKATIO:

nevezve meddű, magzat-nelkül való. Természetire nevezve ezért, mert ennyi sok ideig az ő Urával Zacharias Pappal élt magzat-nelkül, és ha ez ideig magzatot hozot volna-is, az természetnek folyásának meg kellene imámar benne bűnni. Idejere nevezve ezért, mert ő imámar vőn, idejében megh elemődött, az mint penigh *Magnus Albertus*, mondgya, az affonyi-allatnak gyermek hozására való ideje csak negyven, vagy mentől tovább ötven éltendeigh tart. Mindazonáltal ime most, az ő vőn Uratul, Zacharias Paptul meheben fogadot, és imámar annak hatodik holnapja, miultatui fogva terehben esőt. Az ki azért, ötven segeben, és idejének meg elemődöt korában, magzattal latogathatta, és fiam örvendező Anyává tehetette: ugyan azon tegedet-is, firsui eggyesülés nélkül Anyává tehet; Mert nagyobb az, és fogonatosab, annak ereje, tudni-illik az Szent Leleknek, kinek munkalkodásából monda, hogy te fogadsz mehedben, hogy nem Zacharias Papnak ereje, a kitől Ersebet affony az te rokonod fogad. Ez az Angyalnak első argumentoma, mellyel confirmallya Mariát az fogontatas felől való hitiben.

K. Míkepen lehetet ez, hogy Ersebet affony Marianak rokona lőt legyen, holott Ersebet affony az Aaron Papnak leányi, közzül való volt, Maria pedig az David nemzetsegeből való?

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

Num. 36.

E. Ugy vagyon, hogy az örökre való Isten az Sida népnek parancsolatot adott volt, arról, hogy egyik nemzetsegh az másikban házassagnak általa ne elegyednek, hanem ki ki az ő nemzetsegeből házassodgyek, hogy az örökseghben valami *confusio* ne lenne. Ez penigh az Istennek parancsolattya nem nezet, s nem tartozot, az Levi nemzetsegere, mely közzül kel vala az Papoknak lenni; mert mivel hogy ő nekik nem vala saját földök, saját öröksegek, *confusio* sem lehetet abból ő közöttök, mert azoknak azt mondotta vala az Isten: *Ego sum hereditas vestra*. En vagyok az ti öröksegetek. Nem volt azért hat semmi akadályok, hogy az Levi nemzetsege, más nemzetseghben nem házassodhatnak. Annakokaert, Aaron Pap is feleséget magának vött volt az Iuda nemzetsegeből, Elisabáth, Aminadabnak leányát Náissonnak hugát. Es így meg lehetet, hogy Ersebet Ássónynak az Annja, az David nemzetsegeből leven, Paphoz ment volt házastársul, es így lőtt Maria es Ersebet ássony között, az az rokonságh, melyről az Angyal itt emlékezik.

Micsoda itt az Tanuság?

Az Istennek sokasa, az ő hiveinek hiteken meg erős hitelesen, mi legyen, itt azt tanúthattuk meg? Ez, hogy nem csak az ige által cselekedik ő velek, hanem, az ő akarat-

Car. Castell. in. Finis 3. Laboratv

CAROL VALO PRAEDIKATIO

attyyat, mellyet igijeiben megh jelent, külső
 aggyek által-is bókta ő bennők meg pecset-
 ni. Pelda erre Adam, kinek Isten akaratt-
 at az élet után megh jelenté, mikor ezt
 mondta: *Semen mulieris conteret caput serpentis*: Gen. 3.
 az asbonyi-allatnak magva megh tőri az kí-
 vyonak fejét: mellyet Isten ő benne confir-
 mala az életnek fajanak az Paradiesomban
 való helyheztetesével. Noénak Isten megh
 jelenté akarattyyat, mely ez lőn, hogy soha
 többé viz-özönnel ez vilagot el nem veste-
 de, ennek bizonyoságára jegyül adá az egen-
 szű bivarvant. Abrahamnak megh jelenté
 akarattyyat mondvan: *Ero Deus tuus & seminis* Gen. 12.
 mi poszt te: Teneked es az te maradekidnak te-
 stannad Istene leszek: Ennek bizonyoságára
 sendele es hagyta Isten Abrahamnak az kör-
 nyúl-metelkedést. Ihon Marianak Angyala
 által jelentet akarattyyat, Ersebet asbony pel-
 lalajával erőssíti. Hasonlatoskeppen, ő sent-
 sege minckünk-is akarattyyat sent igije-
 ben megh jelentette, mellyet mi bennünk-is
 szent kivaltskeppen valo sentsegek által, ugy-
 smint, keresztség es Ur Vacsoraja által be pe-
 csetlet; Nem kel tehát minckünk keresztye-
 nek az Istennek jó akarattya felől semmit
 kételkednünk.

Masodik argumentoma az Angyálnak,
 mellyel Marianak hitit erőssíti ez igekben
 áll: *Quia apud Deum non erit impossibile ullum ver-*
bum: Mert nem lehet az Istennel lehetetlen

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA

minden befed. Holott illyen argumento-
ma vagy on az Angyalnak: Valamit az Isten
mond, nem mulik az el, hanem be kel tel-
lyesedni, mert az Istennél mindenek lehet-
segesek: sőt az mint az Prophetaval Szent
Lukats mondgya: könnyeb az eghnek, s-azs
földnek el mulni, hogy nem az Istennek bá-
vaban változhatnak esni. De ez az mit en te-
neked mondok, Isten báva, ő mondattya
ezt en velem teneked. Annakokaert el nem
mulik, hanem be tellyesedik: mert az Isten-
nél semmi nincsen lehetetlen.

Micsoda itt az Tanusag?

Ez, nem kel nekünk az Istennek igireti-
ben ketelkednünk, sőt erős bizodal munkat
es hitünket benne sükseges vetnünk, mert
mint Szent Pal mondgya *ὁ θεὸς ὁ ἀληθινός: id est sine*
mentacio, hazuglag nélkül való ő sőt felse-
ge, nem olyan mint az ember, ki igiretit ha-
mar revocallya, megh masollya, valamit ő
sőt felsege meg igir, minden ketseg-nélkülli
meg adgya, ha egy ideig halogattya-is. Pel-
da: meg igire Isten Adamnak az aldor ma-
got, sok ideig halogata, de ugyan be tellye-
site igiretit. Meg Abrahamnak Isakot, eb-
ben valo igiretit sem masla megh. Meg azs
Sido nepnek Ægyptombol es Babyllonia-
bol valo szabadulását, ebben sem csalatkoza-
nak meg. Ihon Ersebet Assonynak es Ma-
rianak mehekben valo fogontatast igir An-
gyalnak

gyalnak

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

nyala által, ebben-is meg áll ő felsege. Mine-
bűnk-is igiri ő bent felsege, idvőffegűnket,
örök életűnket, bűnűnk bocsanattyat, min-
den ketleg nélkül meg adgya, csak bizzunk
 benne, es bűnűnk ből ki terjűnk.

II. Intettetűnk itt, hogy az testnek okos-
odását, az Istennek hatalmasságának elei-
ben ne vessűk, sőt ennek inkább alaja vessűk,
mert ő bent felsegenek hatalmassága oly
nagy, hogy ha semmiből ez világot terem-
tette, sokkal inkább, az valoból, valamit
elkar, megh cselekedhetik. Azert mond-
gya tehát az Poëta-is:

Ipse potest Solis currus inhibere volantes.

Ipse velut scopulos flumina stare facit. az az:
Isten, ugymond, az ki az Napnak bekeret ja-
rásatul megh allathattya, mint Iosue ideje-
ben-is cselekedek. Isten az, ki az folyo vi-
séseket, mint egy kő síklakat ket fele allattya,
mint az vörös tengert az ő nepenek előtte.
Mindgyűk tehát őtet mindenhatonak lenni
sz Apostoli Credonak czikkelye berint.
Mint az Angyal-is ugyan azont veti Maria-
nak eleiben.

Mit felel ezekre Maria?

Noha, az testnek okosságat követven Ma-
ria, talalt volna, mit mondgyon ezekre, es
sz mellyekre valo kepest, az ő hiti meg tar-
coztattathatot volna: de mind azokat hatra-
agyvan, minekutanna az Angyalnak argu-
men-

AZ CHRISTUSNAK FOGONTATA-

mentomit megk hallotta volna, nem ketelkedik tovább, hanem el hiven az Angyalnak ívat, Istennek akarattya alá engedi ő magát, és fogad meheben, s azért mondgya: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*: Ihon az Urnak foglalo leánya, legyem ennekem az te bűbéded berint; ugyan ezennel olvassuk Szent Pálnal az Sára felől is.

Hebr. ii.

S-mi lehen ez után?

El vegezven az Angyal az követseget, melyre Istentől bocsattatott vala, azt mondgya Szent Lukats hogy, *discessit ab ea*, elment az Angyal Mariatul.

Hova?

Azt mondgya Beda Doctor, hogy az egleben, honnan el is küldetett vala.

Micsoda itt az Tanúság?

Intettetünk itt az Maria példajabol az igaz hitben végiglen valo megh maradásra, mely hitnek tulaydonfaga ez, hogy az mi Isten igijéből megh ertünk, mint hogy abban ő Szent felsege akarattyat világossá min nekünk idvősségünk, örök életünk felől ő ki nyilatkoztatta, és megjelentette, enged bgyünk, bator ugyan az mi okosságunknak, folyosnak, neheznek, avagy lehetetlennek látszanak is: Mert az engedelmeffegnek mi nemű nagy ereje, és mely nagy *virtus* legyem az, meg mutattya az Szent Gergely Doctor mikor

SAROL VALO PRAEDIKATIO.

Amikor így szól. *Obedientia est talis virtus, quae*

et ceteras virtutes menti inserit, insertasq; custodit.

Az engedelmesseg, úgy-mond, oly jószágos

cselekedet, mely az több jószágos cselekedeteket

az elmeben be oltja és be oltván meg

őriz. Sőt, *quemadmodum inobedientia est mater*

infelicitatis: ita obedientia est mater felicitatis:

Ugyképen az engedeltséggel az boldogságnak

származása: azonképen az engedelmes-

ség az boldogságnak születe. Az Szent Bern-

hardnak azért mondása érte: *Verus obedi-*

ens, non attendit quale sit quod praecipitur: sed con-

sensus est hoc quod praecipitur. Az ki igazán en-

gedelmeseket akarja mutatni, nem gon-

dolgya azt, minemű az, az mi parancsolta-

tik, hanem meg elégszik azzal, hogy paran-

csoztatik. Ne tekintsük tehát mi-is keresztve-

nek azt, neheze, könnyű, ellenkezik az mi

szükségünkkel, avagy nem, az mit Isten pa-

rancsol, hanem elégedjünk meg azzal,

hogy Isten parancsolja, és engedjünk

ennek. Melyre segéllyen az mi kegyelmes I-

stenünk, Szent Fiaért az Ur Iesus Christu-

sért, Szent Lelkeknek általa. Ennek le-

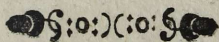
gyen dicsőség, tisztesség, birodal-

om, most és mind örökké,

A M E N.

Gregor.
lib. 35. de
moral.

Bernhar.
de prae-
cept. &
dispensat.

A Rhore Phœbea frontem redimite Sacerdos,
 Patibus è multis flectis honore polos.
 Dum teneram sacro libamine & arte catervam
 Pascis & exsolvis pectora cuncta metu.
 Nam facunda docent clamore palata diserto,
 Crimine perfidia corda vacare terra,
 Progenies postquam superum, de virginis alvo
 Edita, lustraret climate quæq; soli.
 Rumperet Eumenidum tenebrosa cacumina letho
 Devinctum navo solveret atq; gregem.
 Sidereis sacrum flamen praberet ab oris,
 Mundaret mentes sordibus innumeris.
 Hacce doces modico complexa volumine doctè
 Instar apum populis pascua grata legens.
 Exulat hinc strepitus facili at discenda labore
 In medios animi mox referenda locos.
 Plura manant brevibus monumenta sororibus: ast
 In labyrinthis languet & errat agris. (mansa)

NICOLAUS B. PELSŒCI,
 Rector Scholæ Kallovianæ.

K & VET K & ZNEK I M.
már Egynehány halotti Prædi-
katiók.

I. PRÆDICATIO.

Keresztyén Embernek akar Ferfiu ,
akar Ászszonyi-állat legyen, temetese-
kor. Psal. 116. Drágalátos kedves az
szenteknek halálok az Urnak előtte.

9116. 45.

Ó Zönséges szollásban,
soktak az emberek az
megh-holtak felől így
szollani: Bezzeg jól töt
ugymond az Isten véle
hogy ki-szolitotta ez ár-
nyék világbol, job hol-
ta, hogy sem életc; Az

mely szollásnak formája , nem minden meg
holtakra illik; mert az hitetlenekre , kiknek
ez világban életc roß volt, nem jól élet-
nek, hanem istentelenül, latrul, nem illik,
ez illyetenekről szól azért David Chytracus:
Mors impiis , qui ante pœnitentiam opprimuntur ,
oditus est æternos , munusq; finiendus cruciatus.
Az hitetleneknek ugymond halálok , kik pœ-

HALOTTI

Syracides

Cap. 38.

*nitentia tartas elöt, halál által megh nyomat-
tatnak az örökre és veghnelkül való gyötre-
lemre, által menes. Syracides-is így szól:*
*Hañ vobis homines impij, sive enim nascimini, in
miseriam nascimini, sive moriamini, misera est
vestra condicio.* Iay tinektek hitetlen embe-
rek, mert ha születettek-is, nyomorúságra
születettek, ha megh haltok-is nyavalyas az
ti dolgotok. Illik tehát ez az közönséges
mondas bizony csak az jókra, jámborokra,
Istenfelőkre, mert azokkal tében Isten jól,
hogy ez világnak sok zűrzavar allapottya-
ból, ki vőtte, ki szolitotta: Az kiknek hala-
lokat David itt dragalatosnak mondgya len-
ni Isten elöt: Ez versczkenek magyarázat-
tyat azért kettőben foglallya be.

I. Micsoda dologh tegye az szentek-
nek halálokat Istennek elötte dragala-
tosla azt lassuk meg. II. Kicsodak
azok az szentek, kiknek halálok draga-
latos Isten elöt.

I. Micsoda dolgok tegyek dragala-
tosla, kedvesse Isten elöt az szenteknek
halálokat?

Első az jó boldogh emlékedzet, mely
megh halálok után-is megmarad, az szent,
jámbor, Istenfelő keresztyen embernek, a-
zert mondgya az Szent David: *In memoria æ-
terna erit justus; vultus autem Domini super faci-
entes*

PRAEDIKATIO.

entes mala, ut perdat memoriam ejus de terra viventium. Őrőkke való emlékezetben leſen ugy-
mond az igaz. De az gonoftevőkön az Ur-
nak kemény tekinteti, ez végre hogy el ve-
ſſe az előknek földőkből megh csak emle-
kezeteket-is. Holot peniglen azt mond-
hatnad, nemely hitetleneknek neveket be
iratta az ſent irasba es megh tartya. Ugy
mint; Saulnak, Iudasnak, az Gazdagnak es
többeknek; Nem azért cselekedti hogy ked-
veſſek volnanak ő előtt, hanem hogy a-
zoknak példajokkal intettetnenk, az gonof-
ſagoknak el tavoztatására, ha azoknak mod-
gyok ſerint meg nem akarunk Iſtentől bűn-
tettetni. Anthiſtenes Philoſophuſt mikor
kerdenek mikeppen kellene megh myerni
az halhatatlanſagot, hogy emlékezeti megh
maradna az embernek, azt feleli; *Una via te-*
renda: Egy uton kel jarni, *ut juſtè, piè, caſtè,*
vivat in hoc ſeculo: hogy tudni-illik, igazan,
kegyeſſen, tiſtan elne itt ez vilagon.

I I. Masodik az őrök élet, az boldogſagh,
melyre halál által kellene be menni ember-
nek, azt mondgya Chriſtus Urunk: Amen, Ioh 5.
Amen dico vobis, ſi quis ſervabit ſermones meos,
et credit ei qui miſit me, habet vitam æternam, et
in condemnationem non veniet, ſed tranſibit à morte
in vitam æternam: Bizony bizony mondom
tinektek, ha ki az en beſedemet megh tar-
tya, es hiſen annak ki engemet el bocsatot,
őrök élete leſen, es az karhozatra nem me-

HALOTTI

Bernard.

gyen, de által megyen az halálból az életre. Szent Bernard is magyarázván ezt az Szent David Psalmusát így szól: *Præciosa mors Sanctorum, præciosa planè, tanquam finis laborum, vita janua, consumatio quietis*: Dragalatos úgy mond, tellyességgel dragalatos az Szenteknek haláluk, Sinten mint az munkának vége, az életnek aytája, és az nyugalomnak betelleyesítése. Honnet így szól: *Invidia siquidem Diaboli mors introivit in orbem terrarum, sed ecce præciosa facta est mors Sanctorum ejus*. Noha az Ördögnek irigységeből jött be ez világra az halál, de ime dragalatossa lett az ő Szenteknek haláluk. *Audi igitur hostis vita, mortis auctor attende, quid valet fraus tua? quid versutia tua? imò ut plus doleas, ecce omnia piis cooperantur in bonum*; Hadd meg azert te életnek ellensége, te halálnak Szerzője figyelmekkel ide; Mit art immarime az te csalárdságod? mit az te alnokságod? Sőt hogy inkább bankodgyal, ime mindenek jóvokra munkalkodnak az hiveknek: Sőt ugyan azon Sz. Bernard is met így szól: *Triæ sunt inquam quæ faciunt mortem præciosam, quies à labore, gaudium de novitate, sebritas de æternitate*. Harom tefi ugymond az Szenteknek halálukat dragalatossa, az munkatul való meg hűnél, csak ez világi munka dolog után is kedves az nyugalom, sokkal inkább tehát az más életbeli nyugalom kedves, *Mafik* tefi kedvesse; az uyságnak öröme, csak ez világi uyságban is győ.

PRAEDIKATIO.

ban-is gyönyörködik az ember, mivel hogy *natura hominum novitatis avida*, az elme az uysagnak kevanója, sokkal inkább gyönyörködni keltehat az más életben való uysagban, kit sem nem látot, fül nem hallot. Harmadik az örökre valóságban levő batorisagh, mert ot semmi bantatunk, nyavalyánk senkitül nem leßen, hanem batorisagossak leßünk.

Arany Sz. Iános penigh, mind az hiveknek s-mind az hitetleneknek halalok fe-
löllyig szól: *Etiam si domi fur quispiam moriatur, filiis & filiabus astantibus, flentibusq, virtute tamen si careat, mors ejus pessima est.* Bator valaki, hazanal hallyon meg, fia, leanyi, gyermeki előtte allyanak es sirassak, de ha jószágos cselekedetekkel meg nem ekesittet, annak halala roß. Tovabba ismet azt mondgya: *Etiam si in terra aliena quispiam moriatur, nec filii filiaq, adsint, & a bestis devoretur, virtute tamen si praeditus sit, mors ejus pretiosa est.* Bator idegen földön hallyon valaki megh, ne legyen ott felesége, gyermeke, es senki ne sirassa, ha az vadak öttek-is meg, de ha jószágos cselekedetekkel meg volt ekesittetven, annak halala dragalatos.

Harmadik teßi dragalatossa halalokat az bentekeknek, az ő bűnöknek bocsanattya, mely adatik az Christus Iesusnak általa: Azt mondgya Sz. David. *Beatus vir cujus peccatum tectum est, & iniquitas dimissa est.* Boldog ember az, kinek bűne el fődözsetet, es al-
noksa-

Chrysoft.
66.

Psalm. 32.

HALOTTI

nokfaga meg bocsattatot; Valaki penigh boldog, sent az, mert az boldogsag az senteknek adatik: Az kinek bűne meg bocsattatik boldogh az. Azert az kinek bűne meg bocsattatik sent az, es igy az kinek bűne meg bocsattatik, annak halala ugy mint sentnek, dragalatos es kedves Istennek elötte.

Miert kel ezeket ertenünk? Ennekokaert hogy az halaltul feletteb megh ne rettennyünk, noha az ember nem töke, sem nem valami kö, hogy attul mint termesetnek meg rontojatul ne felne, de feletteb valo rettegesünk attul ne legyen, tudom hogy javunkra fordul, es az minékünk mint egy utunk az életre, es Istennek elötte ilyen dragalatos legyen, mint David mondgya, hanem inkab jo kedvel, mikor Isten kevannya halal altal költözzünk, es lelkünket neki meg adgyuk. Ez az első, lassunk az masodikat.

I I. Kicsodak azok az sentek, kiknek halalok dragalatos Istennek elötte?

Nem egyebek azok, hanem az Anyasent-egyháznak tagjai, az hivek. K. Miert mondatnak senteknek? Először az Istennek igejere nezne, mely sentnek mondatik, mivel hogy sent Istentül, szarmazot, mivel az hiveket is sentekkel tebi; Hasonlatos-kepen hol Christus-is az ő tanitvanyi felől Sz. Ianosnal: *Iam vos mundi estis propter ser-*

mones

PRAEDIKATIO.

mones meos cui credidistis: Immar tistak vata
tok az en bebedemert, az kinek hittetek:
tistanak mondgya az ő tanítványit az tista
igere neze: így bēntnek mondatnak tehát
az hīvek azon bēnt igere neze. 2. 2. 9.

Masodbor, bēntnek mondatnak az hīvek
az Christusra neze, mert az mint bēnt Pal
mondgya: *Factus est nobis Christus à Deo justi-*
ficatio, redemptio & sanctificatio: Lőt mi etet-
tünk az Christus Istentől igazságunk valtsa-
gunk, es bēntsegünk, ha minekünk az Chri-
stus bēntsegünk, ő miatta es ő általa mi-is
bēntek vagyunk.

Harmadbor, az Sz. Lelekre neze, kitől
az hīvek megbēnteltetnek, mivel az Szent
Leleknek az többi között egyik fő tistti ez. 3. 3. 5. 6.

Negyedbor az Anyabēnt-egyhazra neze
kinek kebelebe az hīvek tartatnak, es az ki
őket az ő kebeleben mint Anya be fogatta,
mivel azért hogy az Anyabēnt-egyhaz kebe-
leben vannak, azért bēntek az hīvek.

Ötödör: Mert az hīvek, mind testeket,
lelkeket, es minden jószágokat Istennek a-
karjak bēntelni, es azokkal úgy cłni, hogy
azokból Isten tisteltessék, ez-is azért az mi
Istenben ki mult Atyánkfa, mivel hogy, ha
mikor modgya alkalmatossaga volt benne,
az Isten igejet meg nem vetette; az Iesus
Christusban hit, az Sz. Lelek lakozot ben-
ne; Az Anyabēnt-egyhaznak kebeleben
volt, es az mennyire lehetet jószagabol-is úgy
cłt,

2.

3.

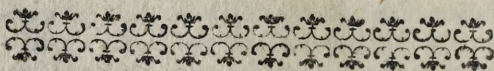
4.

5.

Applicatio
ad primum

HALOTTI

elt, hogy Istent meg ne bántsa, mondhat-
 tyuk hat hogy az Szentek közze Samlaltatot,
 es halála-is kedves es dragalatos Istennek
 előttte: Mi-is Atyámfiai kövéssük effele Szent
 jambor keresztyen embereknek példajokat,
 hogy minékünk-is halálunk legyen kedves
 es dragalatos: Kire segillyen az Atyya Fiu es
 az Szent Lelek Amen.

II. PRÆDICATIO.

Vén öreg embernek temetésekor.

SYracides, Cap. 41. O halál mely somoru
 az te emlekezeted, annak, az ki bekefeg-
 ben vagyon, az nyugodalmasnak, az ki min-
 denekben jó szerencses, es az etelt megh be-
 veheti.

O halál mely jó, es gyönyörűseges az te
 emlekezeted, annak az ki búkólkodik, ere-
 jeben meg fogyatkozot, es az kinek keresere
 senki nem figyelmez, se nem tűrhet nem
 szenvedhet. Sok külömb külömbféle ha-
 sonlatosság által sokot az Szent iras, az em-
 bernek halála felől szólani: mint neha ha-
 sonlittya az mezei viragnak hamarlaggal
 való el mulasához, neha az vízben való bu-
 borekhoz, neha az nyilnak nyomához, neha
 madar repüléséhez, neha parához kődhöz,
 es több

PRAEDIKATIO.

es több sok dolgokhoz, mellyeknek sok bizonyos okai vannak, en most azoknak magyarázatával az időt nem töltöm: Hanem ez fel vőtet igiket lassuk, melyben az bölcs Syracides az halálnak két saport két izt ad, mikor ötöt jonak es gonosznak, edesnek es keserűnek, somorunak es gyönyörűsegesnek mondgya lenni. De hogy vilagossab legyen ez igiknek magyarázattya, két dolgotrui bollyunk.

I. Mi okaert mondgya az halalt edesnek gyönyörűsegesnek es keserűnek-is lenni? I I. Kiknek somoru, es kiknek gyönyörűseges?

I. Mi okaert mondgya edesnek gyönyörűsegesnek, keserűnek es somorunak?

Nem csak egy dolgok vannak, kik különbömb különbömb nevezeteket vesznek fel magokra, de különbömb fele vegekre nevezve, mert *finibus distinguuntur etiam a Lionis*; Megh az cselekedetek-is veggel valasztatnak megh, azt mondgyak az deakok, peldanak okaert, *Castigatio*, az ostorozas, sanyargatas, vereseg, jonak-is mondatik, sanyarunak es keserűnek-is mondatik: Mert mikor az Atya az ő magzattyat veri, ostorozza, mint ő jo vegre cselekedeti, hogy az ő gyermeke gonosza, latorra, tobzodova &c. ne legyen, hanem inkább jo-

kab jova, jamborra, jozon életűve, azért
 cselekedési; Annnyiban immar az az oſtoro-
 zas jo; De az gyermeknek gonofnak latſik,
 es keſerűnek, mert ő az által ſanyargatatik,
 jollehet oſtan mikor ő-is meg öregedik,
 akkoron mögmegh köſőni, mivel hogy lat-
 tyá haſnalatofnak lenni: Haſonlokeppen
 az öröкке valo Iſten-is, mikor minket oſto-
 roz es vér az bűnert, minekűnk bizony ke-
 ſerű az oſtor; de mivel hogy ő Felſége jo-
 vunkra cselekedési, tehát jonak nevet, az, az
 ſanyorgatas viſeli, es az hivek bekeſeggel-is
 el ſenvedik, noha mint Sz. Pal mondgya:
Omnia caſtigatio in præſens quidem videtur eſſe a-
mara: Minden ſanyargatas noha keſerűnek
 latſik, de örökre valo; Gallius azt írja; *In*
puniendis peccatis tres cauſas obſervari ſolitum eſt.
Uva cum adhibetur pœna caſtigandi atq; corripi-
endi gratia, ut is quem diligit correctior fiat: Al-
tera eum dignitas ejus authoritasq; in quem pecca-
tur tenenda eſt, ne neglecta pœna contemptum pa-
riat. Tertia propter exemplum, ut ceteri metum
pœna terreantur. Az bűnnek bűnteteſeben
 három okokat kel meg tartani, es gondolni:
 Eggyiket jobbulafnak okaert, hogy az ki vet
 kezet meg jobbullyon: Maſikat, annak
 mektoſaganak ki ellen lőt az vetek oltalma-
 zala hogy el mulatvan az bűnteteſt, az meg
 ne utaltaffek. Harmadikat, peldanak okaert,
 hogy egyebek-is felven az bűnteteſtűl, meg
 ijedgyenek, es az vetektűl meg tartoztaſſa-
 nak.

Az ha-

Hebr. 12.

Lib. 6.

PRAEDIKATIO.

Az halál azért jó-is gyönyörűseges-is: ^{Az halál es}
 Somorú es keserves-is. Mert ő bent Felsege ^{des es ke-}
 nmivel hogy az által akar ez világi sok nyo- ^{serü.}
 nmorúlag nyavalya alól ki venni, es ez bol-
 bdog életre által vinni, annyiban jó es ked-
 ves. De ímet, mint hogy mi Atyáinktúl,
 Anyáinktúl, Feleséginktúl, gyermekinktúl,
 jó akaro barátinktúl az által meg fóstátunk,
 annyiban immar, somorúnak, keserűnek
 mondatik.

Miert kel ezt megh ertenünk?

Azért hogy noha nem tőkek nem valami
 szerkesen segh nélkül való kővek vagyunk,
 hogy az haláltúl mint természetnek megh
 rontóztatul, nem kellene megh ijednünk,
 mindazonáltal, feletteb való rettegésünk-
 nek attul nem kel lenni, tudvan hogy job
 állapotunkra való utunk az minékünk. *A-*
men Amen dico vobis. Azt mondgya Christus
 Ulrunk, bizony bizony mondom tinektek,
 ha ki meg hal nem megyen az karhozatra,
 de által megyen az halálból az életre, bol-
 vvan az benne bizokrol. Ez az első czikkelye
 tanúságunknak: lassuk az másikat.

I I. Kiknek keserű, es kiknek győ-
nyörűseges az halál?

Negy karban állattya az bölcs azokat, kik-
 nek keserű, megh csak emlekezeti-is az ha-
 lálalnak.

Q

Mel-

Mellyek azok?

*Quibus
Amara
mors.*

I. Az bekeségben élők, az ki még hite ez világon semmi ükdőzést, haborgatást, semmi kart jószágban, marhajában, hírbén nevében nem vallot, ha találkoznak oly? Hanem csak mind bekességben volt, az ollyaten nem örömezt halna még megh, sőt ha csak említik előtte az halált is, bannya, megh bomorodik rayta, mert még ez világot nem unta meg, s-nem akarna kiköltözni belőle.

II. Késérű az halálnak emlekezeti es bomoru, *quieti*: Az nyugodalmának: az ki noha czatsakat, eszűzavarokat ért immar, es marhajában is bator kart vallot legyen: de mint hogy még haylekabol, hazabol varosabol, falujabol, ki nem buydosot, hanem honnyában csendességben nyugodalomban lakot, nem futosot, nem buydosat gyermekivel, haza nepevel, nem unta még az ollyan ez világot még, azért ha csak említik az halált előtte is bannya.

III. Az ki mindenekben jó ferencsre, jó előmenetle vagyon gazdagfagnak, jószágnak, marhanak gyűjtésében: nincsen semmi buja, banattya, csak mindenben keveségségerint vagyon az dolog, mint az Ierusalembe gazdagnak, vagy az Lazar gazdagnak: Ez illyeten nem igen örömezt kívánczik ki ez világból, nem örömezt hal-

na meg,

Luc. 12.

Luc. 16.

PRAEDIKATIO.

na meg, sőt csak említsek előtte-is kefé meg
maragudni rayta.

IV. Szomorú és keserű az halálnak em-
lekezeti, azoknak kiknek jó egészségek va-
gyon, nyers emberek, jól eihetnek, sem fá-
mek, sem fogok, sem fájok ibi el nem veset
el nem fogyot, fogyatkozás még semmi oly
bennük nincsen, ki miat ez vilagot meg un-
mak az halalt kevannak, nem-is kevankoz-
mak ez vilagbol ki mulni, es költözni: Ez
megy rendbelieknek mondgya az bölcs
hogy keserű az halálnak emlekezeti.

Kiknek legyen gyönyörűsege:

Az okat-is im ez karban foglallya.

I. Az űkőlködőnek, az kinek semmi jó-
sága nincsen, öröksége, penze, gazdagla-
ga, még csak kenyere es egyéb eledelek-is
nincsen, kivel magát es haza nepet taplat-
thatna, de még-is megh gondolvan amaz fa-
pharnak mondasat, *mendicare erubesco*, kul-
dulni begyeniők, inkább akar ehezni hogy
sem mint hazankent kuldulni, meg tartva
ő magaban az őmermetességet, maga tu-
dni valo dolog az az mit egy bölcs mond, *in*
rebus arduis debet abesse pudor, az nagy dolog-
tul tavoly kel lenni az őmermetességnek;
Hogy nem azért ilyen űkűséget szenvedne,
akar inkább meg halni az begeny es űkőlkö-
dő ember, ez illetennek mondgya az bölcs
jonak az halálnak emlekezeti lenni.

*Lambus
mors
dulis*

*Ita Sarcopis
1 Reg 17-18
m. g. haland*

HALOTTI

II. Io es gyönyörűleges az halálnak emlékezeti, annak ki megh fogyatkozot erejében, megh vénhódót, az nagy vénsegnak miatta megh az jartani ereje-is nincsen, fogafinszen, nem-is cheti, az eledeit, főmevilaga el fogyatkozot, nem lat, több sok fele nyavalya, holot *senectus ipsa per se morbus est*, az vénsegh ő magában-is eleg betegség, az vénsegh mint rejaja Ballot: Inkab akarna az ilyen meg halni hogy sem çlni. Socrates fölöl azt olvassuk, hogy igen vénseghben mikor halalara betegeder volna, es kerdenek tőle, mint volna? Azt feleli: *Recte inquit, utroq; modo*: Iol vagyok ugy mond mind ket keppen. *Nam si fuero superstes, plures habebō amulatores: sin vitam excessero plures laudatores*; Mert ha meg gyógyulok es çlek többen leannek az kik engemet megh fölnek, ha pedig meg halok többen dicsirnek.

III. Io az halál emlékezeti annak, az kinek keresere supplicatiojara senki nem figyelmetős, megh sem halgattatik, senki semmit neki nem ád, sőt sok helyűnne az ayton ki küldetik, ehseget főmjusagot, ruhatalansagot kel benvedni. Ez illyetennek jo es gyönyörűleges az halálnak emlékezeti, inkab-is akarna sok ha hamar megh halna, es az Iasossal azt mondani, *accipe Domine spiritum meum, quia melius est mihi mori quam vivere*; Vöd el Uram az en lelkemet, mert jobb ennekem megh halnom, hogy sem çlnem,

HALOTTI

oly hasonlalan, ki nekünk eppületünkre,
hasznunkra es tanusagunkra nem szolgál.
Ezek-is tehát az fel vőt igek nem hejaban
valok, hanem hasznos tanusagokat foglal-
nak be: melynek vilagossab es hasznosab ta-
nulasaert im ez haró kerdeseket lassuk meg.

1. Kicsoda volt az az Harany, kinck
halalarul sol itt az Propheta.

2. Mikor es micsoda időbē holt meg.

3. Holot micsoda helyen holt le-
gyen megh.

I. Kicsoda volt ez az Harany.

Amaz nagy reghi Patriarchanak az Sem-
nek nemzetségeből származot volt ez, Tha-
renak fia volt, mely Thare az mint megh
tetbik az Patriarchának Genealogiajokból,
az Patriarchaságban Noé után kilenczedik
volt, amaz nagy Abrahamnak Attya volt,
mint megh vagy on irva Gen. 11. 26. Abra-
hamnak battya volt ez Harany, mert Harany
es Abraham egyek voltak, egy Atyatul
valok, im azt írja az Propheta hogy megh
holt Harany, mivel hogy halando Atyatul
fűtetet volt: az mint amaz bölcs Anaxago-
ras-is mondeva vala, mikor fiamkivetesben
leven meg vittek volna hirt, hogy fia meg
holt volna. Sciebam inquit me mortalem genu-
isse. Tudtam ugymond hogy en halandót
fűitem volt.

Anaxago-
ras.

Micsoda

PRAEDIKATIO.

Micsoda itt az tanulság?

Mely igaz legyen amaz mondas. *Mors nulla parci honori.* Az halál semmi méltoságnak nem kedvez, innen meg tessék: Mert fenten így az nagy rendeket, nagy Nemzetsegeket, Patriarchákat, Császárokat, Királyokat, mint az alsó rendeket. Nemzetsegeben levőket, Ségényeket el veszi, az mint az Poëta-is mondgya; *Mors servat legem, tollit cum paupere Regem.* Megh tartya úgy mond az halál az törvent, hogy az Ségénnyel egygút el vési az Kiralt. Ennekokaert, mikor Alphonsus Kiralt kerdenek micsoda dologh volna, az mely az Királyokat az Ségényekkel, az tudókat az tudatlanokkal, az Gazdagokat, az Ségényekkel egyenlővé tenne? Azt feleli *Mors.* Az halál. S-Miennék az oka? Az bűn; mert egyenlőkeppen minnyajan bűnösök, es nincsen senki ki magát az bűn alól ki vehetne, es azt mondhatna. *Parum est cor meum à peccato, tística az en szívem az bűntől,* mert az mint Sz. David mondgya, minnyajan bűnben fogantattunk, bűnben lefűnk ez vilagra-is. Agoston Doctor-is azt mondgya. *Nullus sanctus et iustus caret peccato.* Csak egy sent-is nincsen bűn nélkül, Remigiust-is. *Ne vivi quidem electi in hac vita constituti cavere possunt peccatum;* Megh az választottak-is mig ez életben vannak el nem tavezathattyak az bűnt.

Psal. 51.

August.

HALOTTI

Miert kel ezt megh ertenünk ?

Hogy az ſegények, nyomorultak, özvegyek, Arvak, vigasztallyak magokat ezzel, hogy nem csak ő rajok, es az ő hazok nepe-re, hanem az fő es nagy renden valokon-is hatalma vagyon az halálnak, es azokat-is ſinten ugy el viſi, mint őket: Ugyan-is: *Gaudium eſt miſeris ſocios habere malorum.* Öröme vagyon akkor az ſegénynek még az nyavalyában-is, mikor tarſa vagyon az ſenvedesben, nem csak magához haſonlo tarſa penigh, hanem maganal főb, es nagyub rendbeli, annal inkább örül ſ-annal könnyebben ſenvedi az nyavalyákat. Tegyek le tchat az gazdagok, hatalmasok, es egyeb rendbeliek az kevelyeſeget, negedſeget es az nagy ſarvat, az ſegent, nyomorultat, arvat, özvegyet, ne tapodgyak labok alá, ne veſſek es ne utallyak megh, mert azoknak-is ſinten ugy meg kel halniok, ſőt Iſten előt megh kedveſſebbek azok te naladnál te fel fuvalkodot gazdag. Dicsiratre méltó az Philippus Macedo cselekedeti, ki felől azt írjak, hogy ő egy inasſat csak arra tartotta, ki őtet minden napon halálára emlekeztetne, az emlekezet penig csak ez volt: *Philippe homo es.* Hallod Philop Kiraly ember vagy: Moſt bannyak nem csak az Kiralyok de megh csak az közep renden valok-is ha halalt emlegetnek elöttök.

II. Mi-

PRAEDIKATIO.

II. Mikor es micsoda időben holt
megh az Harany?

Azt mondgya az Propheta, *ante Patrem su-
um*, az ő Attyanak előttte, mert Thare Ha-
rannak Attya sokidővel holt meg fia halála
utan, mely megh tetfik ebből hogy az mint
az historia tartya, Thare, holt megh mikor
Chaldaea immar ki ment volna, holot Ha-
rany az ő fia születet volt: Harany penigh
mint mayd meg hallod, ugyan ot az ő szüle-
tesenek földében holt meg: Nem gyermek
korában penigh, sem nem igen ifju kora-
ban, hanem olykor, mikor immar gyermek-
ki-is voltanak, mert megh Loth Patriarcha-
is ennek az Harannak fia volt, ket Leanyi-is
voltanak, mikor meg holt, azért mondgya
tehat, hogy az ő Attya előtt holt meg Harany.

Mit kel innet megh tanulni?

Ezt: Ellenkezik ez dolog az természettel,
es az természetnek közönseges törvényével,
hogy az Ifiak az venek előtt, az magzatok
születők előtt meg hallyanak, holot az termé-
setnek könyve azt kevannya, hogy az A-
tyak, Anyak, magzattyoknak előttte, az ve-
nek az Ifiaknak előttte halnanak meg. Eb-
ből következik ostan hogy Atyak, Anyak i-
gen bannyak ha gyermekek megh hal eleb-
naloknal, fugolodnak-is isten ellen, kivalt-
keppen ha csak egy gyermekek vagyon, es
magok utan nem hagyhatnak örököst. De

HALOTTI

mivel hogy mindenők Isten kezében vannak, ő Felfege az, ki azt az természetnek törvenyet el változtathattya, es el-is változtattya gyakorta: es az bűleknel magzattyokat, az verneknél, az iffiakat eleb el veszi, es ki bolyittya ez világból.

Miért cselekedti ezt?

Civ. Lib. 1. 1. 1. Mert gyakorta hitetlen hamis bűleknek jo es jámbor magzattyok vagyon, ha ez illyeteneket eleb ki bolyittya bűleteseknél ez világból, két okakert cselekedsi: Egyykert: hogy fel nevekedven az ő bűleteseknek gonossagaban ne rebesűllyenek, *Corrumpunt enim bonos mores consortia prava.* Az jo erkölcsöket meg megh vesztegeti az gonos tarsalkodas azt mondgya az bont Pal. Azoknak az ő jóvokra, hasznokra, es idvösségekre cselekedsi azért azt ez Isten.

2. Másodkor az bűleknek büntetésekre cselekedsi, nem melettoztattya az Isten az illyen istentelen bűleket, olyan jo magzatoknak életőkre, az mint cselekedek Ierobammal-is el veven tőle az ő jámbor fiat Abiát, az mint meg vagyon írva. 1. Reg. 14. 13.

3. Gyakorta ismet az Atyáknak Anyáknak feletteb való engedelmessegek miat, jo bűleknek gonos gyermekek lehen, mert az mint az Poeta mondgya: *Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.*

Plinius lib.
9. Cap. 54.

Azt írja Plinius hogy az Majom, az ő kőlyket bcs

PRAEDIKATIO.

ket szeretetiből addig ölelgeti, hogyszon e-
lelgetesben megh foytja meg őli; Igy ne-
mely bűlék szeretetből feletteb kedveznek
gyermeknek, mely kedvezéssel gonosza-
latorra teők; Ez illyeten fiakat eleb el so-
littya Isten az bűleknel, mellyel az bűleket
bünteti, nem akarja Isten, hogy azok elven,
masoknak-is arisanak, hozzajok hasonlova
tegyek: Igy büntete Isten meg Eli Papot-is
fiával egygüt, mint megh írja Samuel. &c.

Samuel. 2.
v. 4.

4. Bator mind az Atyak, Anyak es az
magzattyok-is jo jámbor es kegyessék legye-
nek-is, de noha Isten eleb ki solittya gyer-
mekeket az bűleknel, ebben valo cseleke-
detinek tanatsat, Istennek noha mi nem
tudhattuk miért cselekedgye, mindazon-
által az ént irasbol okait találhattuk.

1. Az bölcs Salamon azt mondgya, hogy.
Placuit anima ejus Domino. Tetők Istennek
annak az ölelke;

Sap. 4.

2. Hogy ez hitetlen vilagnak erkölcs-
ben ne rebefülne.

3. Nem meőtoztattya Isten az ollyá jámbor-
oknak joknak életekre ez hitetlen vilagot.

4. Mert eleget ilt, mivel hogy Istennek
ilt. De kivaltkeppen cselekedt Isten azt a-
zert, hogy az Atyáknak, Anyáknak hitket
es engedelmeffégeket meg proballya, es ő-
ket az bekefeget tőrefre, éenvedesre intse;
Azert az bűlek, bekevel éenvedgyek, ha
magzattyokat Isten magoknál eleb ki solit-
tya ez

HALOTTI

tya ez világból, az ſent Iobnak példáját követven. *Sap. 1.* az Davidnek hasonlatosképpen példáját; *2. Samuel. 12.* es Iſtennek azért halakat adgy annak az mivel Iſten őket megh látogattya.

III. Holot es micsoda helyen holt megh Harany?

Hieronimus Tom.

4.

Azt mondgya; *In vera nativitate ſua, in Ur Chaldaeorum.* Az ő ſületefének földében Ur Chaldaëaban. Hieronimus Doctor hozza elő az Sidoknak Sententiajokat ez *Locus* felől es azt mondgya, az ő értelmekből, hogy Harany, ugyan ott hazájában tűzben vettetet legyen, mivel hogy az tűzet Iſten gyanant, kit ő k tiſtelnek vala nem tiſtelte, honnan indittatvan az ő Attya Thare ment legyen oſtan ki Chaldaëabol, mert az Sido nyelven ez az ighe Ur tűzet teſen, ſ-azt mondgyak immar hogy Harany megh holt, Ur Chaldaëaban, az az, az Chaldaëufoknak tűzőkben vettetven. De ez nem igaz Sententia, holot az Propheta únnön maga meg magyarázza micsoda legyen, az az, Ur, tudni illik bizonyos hely Chaldaëaban, holot Harany ſületet vala, ugyan ott-is holt meg, azért mondgya, megh hala ugy mond az ő ſületefének földében.

Micsoda itt az Tanuſag?

Ez földi boldogság közöt, nem utolſob, ha kinek hazájában rokonsági, nemzetiégi közöt

PRAEDIKATIO

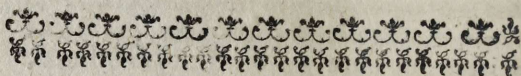
közöt történi halála és temetése, mely in-
 nen tétik meg, hogy Isten ugyan bünteté-
 sül fenyegeti az embert hazáján kívül valo
 meghalással. *Ierem. 22. Ioachimot v. 26. Eji-*
ciam te & matrem tuam in terram alienam, ut ibi
moriamini: Ki vetlek en tegedet, úgy mond
 az Isten, és az te Anyadat idegen földre,
 hogy ott hallyatok meg. Basa Kiralc-is ha-
 sonlatoskeppen fenyegeti az hitetlenfegert.
 Ovidius Pogany bölc-s is azt mondgya: *Est*
aliquid patriis vicinum esse. Nem kicsiny do-
 logh valakinek lenni hazájának határobán.
 Így nem kicsiny dologh, sőt jo dolog meg-is
 halni hazájában. Mindazonáltal, ha kinek
 az nem engedtetik-is, nem boldogtalamb,
 sőt meggh boldogab masutt meggh halni, ki-
 váltkeppen, ha hazája valakinek hamis tudo
 mannyal, vallással balvány imadással meggh
 förtőztetőt. Azert mondgya az Poéta: *Qui,*
vel ubi moriatur parum differre putabis, qualibet
ad Cælum mors satis apta via est. Akar ki holot
 hallyon meg, mely föld begeletiben, ke-
 ves külömbfeggh vagyon: Mindenút egy az
 út az Eghben, az halál tudni-illik. Dioge-
 nes mikor látta hogy egy ember halálra be-
 tegedet volna, és sirna kesereghne azon,
 hogy idegen földön lenne halála: Mond
 neki: *Quid luges ô stulte, unde unq̃ enim eadem*
est via ad sepulchrum. Mit sírs, mit keseregsz ô
 bolond, holot mindenünnen egy út vagyon
 az koporsóban. Akar holot legyen azert az
 mi ha-

Ierem. 22.
26.

1. Reg.

HAIOTTI

mi halálunk, csak legyen igaz vallásban és hitben időseggünkre lehen, mely időseges ki mulaszt adgyon minnyajunknak az mi kegyelmes Istenünk, Amen.

IV. PRÆDIKATIO.

Kicsiny gyermeknek temetésekor.

I Ob Cap. 1. Fel kele, azért Iob, es megh faggata ruhojat, haját el borotvaltata, es monda: Az Ur adta volt, az Ur vötte el-is, legyen az Urnak Aldot az ő neve, ha az jokat az Urnak kezéből el vöttük, miért nem bēnvednők el az gonosokot-is.

Az Szent Iakab Apostol Cap. 1. azt mondgya: *Ecce beatos pronunciamus eos, qui afflictiones patienter sufferunt*, Ime ugy mond boldogoknak mondgyuk azokat, kik az nyomorúságot bekefességgel elbēnvedik. Az mely mondasban, megh jelenti az Szent Iakab, hogy semmi kárt nem vallanak azok, sem artalmokra, kínokra ninesen, ha kik itt ez vilagon, nyavalyával, nyomorúsággal terheltetnek-is, mert csak azokat bēnvedgyek bekefességgel, jutalmat veszik, az örökke valo nyugodalmot tudni-illik, es az boldogságot. Meg bizonyította ezt az Szent Iobnak példája, ki minck utanna minden jószágaban kárt

vallot

PRAEDIKATIO.

vallot volna, sőt az mi legh nagyub fiaitúl és
leányitúl-is megfoztatot volna; mely beke-
vel henvette legyen, ez időben való letzke-
megh mutattya; Melynek magyarázattya
hogy bizonyosab legyen, ez két dolgot lá-
suk meg.

1. Mit cselekedet Szent Iob gyer-
mekinek halalat halván?

2. Mit bolot, minemű bokkal je-
lenri bekeleges türelet?

Azt mondgya az Historis, hogy felkölt az
ebedet el hagyvan mikor hirt hozták vol-
na fainak halalanak. Mert az mint az Histo-
ria tartya, mikoron hirt vittek volna neki
hogy az Sabæusok minden marhajat el hay-
tottak, csak megh sem indul rayta: az utan
ismet masodik követ-is ugyan azon dolgo-
t hirdetven, megh sem mozdul meg rayta:
Harmadik-is ugyan azont mondvan, meg
sem. Hanem ostan mikor vegezetre jöt vol-
na oly követ, ki az ő gyermekinek halalok-
ról mondana hirt, ugy indul ostan meg,
ugy kél fel az ástaltúl. S-Mit cselekedik?
Kettőt; Egyiket. *Scidit vestimenta sua.* Meg
saggattya ruhajat, mellyel az ő fain, leányin
való bánattiyat, somoruságot jelenti meg,
mert nem olvassuk hogy soha az előt azt
cselekedte volna Szent Iob, hanem csak
most. Ezt-is penig nem valami bekelelen-
segből, sem nem isten ellen valo zugolo-
dasból

dasbol cselekedsi, hanem, somorusaganak
 megh mutatasara: Errül sol Chrysostomus
 Doctor, ezt irvan: *Audivi inquit Iob libero-*
rum auxilium, & scidi vestimenta sua, quo ostende-
ret natura compassionem. Nisi enim passus fuisset
& non doluisset, tanquam virtutis amator, non lau-
daretur, sed potius vituperaretur. Megh halla
 ugy mond Iob, az ő gyermekinek halalokat,
 es megh saggata ruhajat, mellyel az terme-
 setnek senvedelest mutata megh. Mert ha
 ezt nem senvedte es nem bankodot volna,
 ugy mint jobagor cselekedeteknek szeretője,
 nem dicsirternek, sőt inkább sidualmaztat-
 nek. Masik cselekedeti, *Comes totendit.* El-
 borotvaltatta haját, mellyet az előt nem
 cselekedöt, mert mivel az hay az főnek e-
 kessege, nem külömben mint az mezőnek
 az fű, az faknak a level, az haynak ismet az
 főről való el vettetese, az főnek megh rutita-
 sa, mely az O Törvényben somorusagnak
 vala jele, mint ez megterfik Istennek ő ma-
 ganak parancsolattyabol, mikor az nepet o-
 ftorozni akarta ezt mondotta. *Ierem. 1. Ton-*
de tuam comam & leba planctum in excelsis. Velsd
 le ngymond az te hajadat, az te üstöködet,
 es emeld fel az magassagban sivalmodat.
 Lattyuk. Csak ket vagy harom gyermeke le-
 gyen az embernek-is, bator nem egyser s-
 mind, hanem egy mas utan hallyanak, meg-
 is, melyigen bankodnak raytak es keserge-
 nek az ő sülcjek. Ihon ennek az bent
 jambor-

PRAEDIKATIO.

Jambornak, nem egy, nem kettő, hanem
 tíz, hét fiú és három leányi, nem idő jarta-
 ban, nem idő múlva, de egyből s-mind, mi-
 kor az nagyobbik fiánál volnanak tífteffe-
 ges, lakásban, és mulatásban, az haz rajok
 romolva, hálnak meg: Nem illike hat
 bankodni? Nem illike keseregni? sírni és
 bémorusogat meg jelenteni.

Mit tanulj inner meg?

Szabad embernek halottyan bankodni,
 sírni és keseregni, csak hogy az modot fel-
 lyúí ne haladgya. Peldák az egek Sido nep, Deut. 11.
 síratta Moysést az pústában mikor meg holt 10.
 volna. Abraham síratta az ő Feleséget Sára Gen. 23.
 Ábónt, Joseph-is síratta az ő Attyát Iako- Gen. 50.
 bat, David Ammont az ő Fiat, kit noha Ab-
 solon búnejert, ugymint Thamarnak huga-
 nak meg ferteztetesejert őle meg, de meg-
 is síratá, Samuel Prophetát az egek Izrael 2. Reg. 13.
 nepe síratá; únnón maga Christus Urunk 1. Reg. 28.
 síratá az Lazart. Szabad hat minekünk-is 10h. 11.
 halottunkat síratnunk ez peldákból tanul-
 van: Erre int az bölcs Siracides-is, mikor
 így szól. *Fili in mortuum produc lacrimas, & tan-
 quam dira passus incipe plorare, & ad iudicium
 contegre corpus ipsius, nec despicies sepulturam ejus.*
 Fiam, az halotton hullás könyvet, és mint-
 ha valami nagyot szenvednel, kezd el az sí-
 rast, és az itéletre fedezd el az ő testet, és
 meg ne utald temetefet. Mondhatnad itt:
 Lam az Christus ő maga tiltja az Nain Va-

HALOTTI

fosbeli Aſſont hogy ne ſirjon. *Luc. 7. Ieremiaſnal-is Cap. 2. azt mondgya. Nolite flere,* ne ſirjatok az halottakon.

1. Tett. 4. Szent Pal megh felel erre az ellenvetefre: mikor így ſol: *Nolo vos ignorare fratres, ne delectis super eos, velut ji, qui non habent ſpem reſurrectionis.* Nem akarom hogy tudatlanſágban legyetek Atyamſiai, es ne bankodgyatok az megh holtak felől, mint azok kiknek nincsen remenſegek az fel tamadas felől. Holot az ſent Pal Chriſtuffal, Ieremiaſſal egyűt, tiltya az halottokon valo ſíralmat, de nem minden ſíralmat, hanem, az mód nélkül es hitetlenségből ſármazot ſíralmat, az minemű az Poganyoke, kiknek az fel tamadas felől ſemmi remenſegek nincsen, ſempenig hitők. Nem tiltyak penig azt, az mely mereteletességből, Kereſtyeni módon leſen, remenſégűnk hitűnk leven az fel tamadas felől, mint azoknak kiknek példajokat elő ſámlalok. Ha azért Atyád, Anyád Feleſged, gyermeked, Atyádſia megh hal, ſabad bankodnod, ſíralnod, csak hogy modgyával, mereteletessen kereſtyeni módon legyen, az mellet az Iſten igejéből való vigáſtalaſokat-is be vegyed.

Consolationes Mellyek azok az vigáſtalaſok?

1. Az Iſten Decretoma, tanatſa, vegezeſe, Akarattya. *Statutum eſt omnibus mori.* El vágyon az Iſtennel vegedtétven hogy megh

kel

PRAEDIKATIO.

kel egyſzer halni: Nem történetből hat, ha
nem Isten akarattjaból vegezeseből holt
megh Atyád fia: Ne bosszoníjat hat Istene-
det feletted való síralsoddal.

2. Gondold megh azt-is, hogy közönse-
ges sors ez, nem csak te raytad történt, te
előtted sokan megh holtak, oly ország utaz az
mellyet senki el nem kerülhet, altal kel ezen
mindennek menni.

3. Azt-is megh kel gondolnod, sőt nem
kicsiny vigasztalas ez, hogy teneked es az te
Atyádfiának, nincsen artalmara az halál,
sőt inkább hasznara, mert az által minden
nyavalyából ki szabadul, nincsen job or-
vosságh nyomorúságból való szabadulásra
az halálnal.

4. Tudod azt, hogy ha nem tudom mint
faggatod magad törőd síralsoddal-is, de őtet
immár vissza azzal nem hozhatod, nem-is
jöne, mi haszon tehát feletted síratnod; Ez-
zel vigasztallya vala David-is ő magát, mi-
kor Betſabetul születet gyermeke meghála.
*Non potero eum amplius revocare, ego vadam ad
ipsum, non ipse ad me;* Nem hihatom ugya-
mond őtet többbe vissza, en megyek ő-hoz-
za, nem ő en-hozzam.

5. Vigasztallyad magadad az ő jövőendő
fel tamadasával-is, hogy nem úgy költöz őt
el túled, hogy többbe nem látvad, fel tamad
ő, es te-is fel tamadz, es egyűt lesset ő ve-
le, egyűt dicsíred ő vele az Istent: Mind

HALOTTÍ

Ezek az vigasztalások forogjanak előtted, es ebben az te síralmazásban, kecsérűségben, ezekkel enyhítsd magadat. Ez az első czikkelye tanulságunknak.

I I. Mit szolot immar, minemű főval jelenri Istenhez bekefeleges benvedeset?

1. Azt mondgya. *Nudus egressus sum, ex utero matris meae, nudus revertar illik. Dominus dedit, Dominus abstulit, fiat sicut Domino placuit.* Meztelenen jöttem ki az en Anyamnak méhéből, meztelenen terök oda vissza-is. Az Ur adta volt, az Ur vőtte el-is, legyen ugy mint az Ur akarta. Melyben három dolgot foglal be az Sz. Iob. Elsőt, az embernek búletet jelent meg minemű, maga semelyerűl bolvan, azt mondgya hogy, oly hogy semmit nem hoz ez vilagra magaval, mint Sz. Pal-is mondgya. 1. Tim. 6. hanem, az miképpen hogy meztelenül búletik, ugy meztelenül kel ki-is menni ez világból, es földé kel az melyből veretett lenni. Másikat, azt jelent meg, hogy azok az jok az mellyekkel bir az ember, ugy mint, jószág, örökség, marha, pénz, gazdagység, étel, ital, ruházat, felségünk gyermekink, &c. Nem történetből vannak, sem nem az Angyaloktól, vagy magunk erejéből, hanem Istentől, ki mindeneknek teremője. *Omne donum à Patre luminum manat.* Minden ajándék az világgosságnak Attyától származik, azt mondgya Bene
- 2.

PRAEDIKATIO.

Sz. Jakab: Ismet ő csak ki azokat tölünk el Iacobi 1.
 veheti, mi módon s-ki által, modot talál
 abban-is ő Felsege. Harmadikat, hala- 3.
 adást tesén, es adgya az Ur Istent, mind az
 ő adományaert s-mind azért hogy, ha ugy
 tetset ő Felsegenek, el-is vőtte azt az mit
 adott volt.

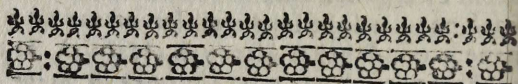
Micsoda itt az Tanusagh?

1. Az Istennek hatalmas keze alatt meg-
 kel magunkat alaznunk, es ha mi jövai ő
 Szent Felsegenek nálunk vannak, magunk-
 nak ne tulaydonitsuk hizelkődven azokat,
 hanem mindeneket Istennek aldasinak, es
 azokkal ilyünk ugy mint Istennek jó ajan-
 dekival.

2. Intettetünk itt arra-is, hogy ha azokat
 Ismet ő Sz. Felsege el vezi-is, valamint a-
 karja ő tudgya azt vagy tűz által, vagy víz al-
 tal, vagy lopok, tolvajok által, vagy halál
 által: Ne bugolodgyunk Isten ellen, ne ka-
 romkodgyunk, mint nemelleyek cseleke-
 nek, ha valami probat Isten rejajok bocsat,
 hanem, bekevel benvedgyúk, es halat ad-
 gyunk ő Felsegenek erette, es az Sz. Iobbal
 azt mondgyuk. *Dominus dedit, Dominus abstulit, fiat sicut Domino placuit.* Az Ur adta volt,
 az Ur vőtte el-is, legyen ugy az mint az Ur-
 nak tetset. *Si bona è manu Domini suscepimus, cur non suffèramus mala:* Ha az Urnak kezéből
 el vőttük az jokat, miért nem benvednök el

HALOTTI

az gonosokat-is. Chrysoftomus magyaráz-
van ezt az Sz. Iob mondatát, így int. *Adhor-
tor itaq; vos fratres charissimi, ut semper benedi-
catis Domino, si venerint bona benedicite, si vene-
rint mala benedicite;* Intelek titeket berel-
mes Atyám fia, hogy mindenkor aldigyatok
az Urat, hajók ballanak rejtatok azért-is al-
digyatok, ha gonosok következnek azért-is
aldigyatok. Ha ezeket cselekedtetek úgy le-
fűnk Istennel kedvesek, melyre adgyon e-
rőt ő Sz. Fellege, Sz. Fiaert, Sz. Lelke által
Amen.

V. PRÆDIKATIO.

Óregh vén embernek, akar ferfiu
akar Asszony temetsegekor.

GEN. 5. Ele pedig Adam Száz harmincz
Éftendőket, és fűle fiat az ő hasonla-
toságára kinek neve Seth, lőnek penigh az
ő napjai minek utanna fűle Sethet nyolcz
Száz éftendők és megh hala.

Az mint az Sz. irasbol megh tetszik, sokkal
többet éltének az regi időben az emberők,
hogy nem most, jollehet mostan-is lattuk
hogy nemeltyek mostan-is elegge megh é-
lik életeket, úgy annyira hogy az vénsegh
miat

PRAEDIKATIO.

miat elő sem mehetnek, nem járhatnak,
még az ételt-is aligh tehetik nemelylek, ma-
ga talam még sokan az ollyak között és
étendőt sem értek el. Ebből azért az A-
dam Atyáknak példájából csak azt magya-
razom én most meg.

Mi annak az oka, hogy az mi eleink
Adam, Seth, Noé, és többek annyi sok
ideig éltenek: és miért hogy most an-
nyi ideig nem élnek az emberek?

De az mint Moyses emlékezik az mi első
Atyáknak Adamnak sok ideigien való éle-
te felől, mikor azt mondgya, hogy mikor az
ő fiát Sethöt búlte volt és harmincz étend-
ős, Sethnek búlete se után ismét élt, nyolcz
és étendőket, és így egész élete Adamnak
volt, kilencz és harmincz étendő: Mind-
azonáltal, noha ilyen hosszú ideig élt, de
az iras rövidnek és kicsinnek mondgya len-
ni, mert Isten előtt ezer étendő csak olyan
mint az tegnapi nap ki elmúlt, és egy nap
olyan mint ezer étendő, azt mondgya az
Sz. Peter Apostol; Nem olvassuk senki fe-
lől, hogy az ezer étendőt el érte volna,
még Mathusalem-is, kinek több ideig élt em-
bert nem találunk az irasban, mert ő kilencz
és harvan kilencz étendeig élt, mint
Moyses írja, mellyet senki el nem ért; Isten-
re nevezé azért, ha nem tudom mennyit élt
volna valaki-is, de csak rövidnek írstenik,

2. Petri. 3.

Hafzna
hol szü-
leteknek.

hogy pedig Adam, és az több Sz. Atyak, ennyi
fok ideig élték okait ennek az természet tu-
do bölcsék, ki egyet, s ki másit mondanak.

1. Nemellyek azt mondgyak, hogy azok
az régi emberek Istentől több, és nagyob nyer-
seleggel voltak megh ajándékozttatvan, az
mely nyerseleg feletteigen hasznal es segít
az embereknek életeknek taplalására. Csak
az fának állapottyat tekinczed-is, ha az
nyerseleg, ki barát belőle, el hal el barát
es meg aő.

2. Mert abban az időben levő emberek
mertekletősek voltak, mind eteleekben, ita-
lokban, es egyéb dolgokban, cselekedetek-
ben, es életőknek magok viselesének mod-
gyában, nem-is voltak olyan bujak mint az
mostanisk; Az mertekletesseg pedig felet-
te mayd mindennel inkább hasznal az életnek
meg tartására. Fernelius. *Omnium virtutum
fontem & fundamentum.* Minden jószágos cse-
lekedeteknek fejek es fundamentómanak
mondgya lenni az mertekletességet. Az Poë-
ta azt mondgya. *Parcito sape cibis & sic anno-
or ibis. Paucis voluptati debentur, plura saluti.*
Kedvezz ugy mond etelednek gyakorta, az
az, mertekletessen ély, es többet élő; Mert
embernek inkább kel egessegerre gondot vi-
selni, hogy sem kevanlagának kedvezni, es
szolgálni.

3. Mert ugymond, azt irjak az bölcsék,
meg abban az időben az földi gyümölcsök,
mellyek

PRAEDIKATIO.

mellyeket az föld terem, es az mellyekkel az emberek elnek, az viz özön miat nem vesztegettettek volt meg, es az emberek is azokkal elven, nem vesztegettettek volt binten így meg. Ezeket mondgyak az természet tudo bölcsék, azoknak hoáhu életeknek okait.

Rövid élet-
teknek
okai.

Ellenben ismet. 1. Hogy mostan nincsenek olyan nyersséggel meghekeltetven, hanem, az idővel es az természettel az életnek meg tartasának nedvessége el fogyatkozik, es kevesedik az emberekben, s-azert nem elnek sokat, ezt pedig akar ki is csak magam is meg tapasztalhattya.

1.

2. Mert most az emberek nem olyan mereteletessék, hanem tobzodok, rebegek es bujak, mellyekkel mind természeteket meg rontyak, s-mind erejeket fogyatya.

2.

3. Mert mostan meg az földi gyümölcsök is robbabbak, alab valok meg veszték, s-mind hogy az emberek azokkal elnek, meg vesztegettettek velök, es életük rövidül.

3.

Galenus Martius. Azt írja hogy, *Galenus meus pater non comedit fructus, & propterea mansit incolumis, sed quam primum cepit comedere fructus statim illi acceperunt multa infirmitates.* Az en Atyam úgy mond Galenus nem őtt gyümölcsöt, es jó egészségu volt, de mi helyen gyümölcsöt kezdé enni, mindgyarast sok betegségek következének reja. De azért az Sz. irásnak folyása szerint, mi is okait találtyak

Galenus.

R 5

ennek,

HALOTTI

ennek, miért akarta Isten, hogy azok ennyi időig éllyenek.

Mellyek azok?

Isten akarta hogy azok éllyenek.

Gen. 3.

Egyik ez, hogy az az hosszú idő szolgálta ez vilagnak, mind az emberi nemzetnek szaporodására, mellyel Isten Adamot is adasul vete mondván. *Crescite & multiplicamini & replete totam terram.* Szaporodgyatok és nevedgyetek, és tölczetek be az egész földet. Ha pedig azoknak is életet ilyen rövid volt volna, mint ez mostani embereknek, ez be nem tellyesedet volna: mind az tudományoknak és mestersegeknek mellyekkel éinek és életeteket keresik az emberek, talalására, kiket Adam után az ő maradéki talaltanak, mint Moyses első könyvéből meg tessük: Mind pedig az erkölcsöknök, és tiszteleteknek, és egyéb életre való hasznos dolgoknak elrendőlesere; Akarta Isten azért hogy azok sokat éllyenek.

2.

Másik oka, mert abban az időben, még az gonoszság úgy az földön el nem áradot volt, mint az vízözönnek utanna, de az után való időben, azért mondgya Eldras 4. *Crevit malum ab initio satum.* Az kezdetben be vétő gonoszság úgy mond, nevededik. David pedig azt mondgya hogy. *Viri sanguinum & dolosi adimidiabunt suos dies.* Az vér szopok és gonosfok, meg nem élők az ő napjokat. Böles Salamon 11. *Anni impiorum abbreviabuntur.* Az

Isa. 12.

gonos-

PRAEDIKATIO:

gonosoknak es hitetleneknek estendejek
meg rövidítettnek. Ismer. *Qui fertatur malum* Prov. II.
accelerat mortem. Az ki az gonost követi, kö-
zel hozza az halalt. De kerddhetned:

Miert hat hogy az gonosok neha
többet élnek az joknal?

1. Először azért engedi Isten azoknak azt,
hogy megterjenek az idő alatt, ne vadolhas-
sak Istent, hogy időt nekik az poenitentiara
nem engedet volna.

2. Hogy azoknak kegyetlensegek alatt az
jok exercealtassanak gyakoroltassanak, es
az bekefeles türesre, haladásra, könyörge-
se oktatattassanak.

3. Hogy azoknak gonoszságokat, es gya-
korta büntetéseket-is latvan az jok, is-
nyodgyek az gonoszságnak es hitetlensegnek
cselkedesétől.

4. Hogy az Isten igazságanak jo volta
megtesse, mert az Isten jo es igaz. Akart
azoknak több időt engedni, az kiknek az
fel tamadaft-is több ideigh kel varniok, hogy
nem mint azoknak, az kiknek csak hamar
immar el következik fel tamadasok. Mond-
hatnad ez ellen. Hat így nem kellene az
gyermeknek meg halniok most, hanem
mind az öregeknek s-mind penigh az gyer-
mekeknek élniek kellene, de lattjuk hogy
elegy mind meg halnak:

Miert leben ez?

Ezért

HALOTTI

1. Ezert elsőben, hogy ez vilagnak erkölccse-
vel az gyermekek meg ne vesztegetteffenek.

2. Mert Atyak, Anyak, gyakorta mayd
minden remenségeket magzattyokban hely
heztek, akarja azért az Isten, azoknak azt,
az bizodalmodat és remenséget meg czafo-
lni, hafontalanna és hejában valova tenni.

3. Vagyon más oka is, titkos oka, kit I-
sten miért hogy meg nem nyilatkoztatot,
nekünk sem kel azt vizsgálunk, ő tudgya
miert cselekedéi, hadgyuk ő Felfegere.

Miért kel ezeket értenünk?

Hebr. 9. 1. Ezert, hogy meg tudgyuk mely igaz az
Sz. Palnak mondása, ki azt mondgya hogy,
Statutum est semel omnibus mori. El vagyon ren-
delketven hogy egyfő minden megh hal-
lyon. Am bar sok cētendő kigellyen hat va-
laki, mint Adam, Noé, Lamech, Mathusa-
lem. és az többi; Am bator erős legyen
mint Samson, bator bölcs mint Salamon,
bator ekeffen solo mint Cicero, Legyen
mind külső mind belső jószágos cselekedet-
ekkel meg ekesztetőt, mellyekre kel így i-
gykezni mindē Keresztien embernek, mind-
azonáltal az halalt el nem kerülhetik, ha-
nem meg kel költsolnokiok által kel azon mint
egy Országutan menniek. *Omnes enim dies no-
stri sunt tanquam gradus ad mortem.* Mert mine-
künk minden napjaink, mint egy gradiczok
az halatra, azt mondgya Petraracha. Gergely
Doctor

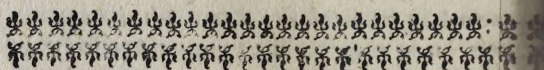
PRAEDIKATIO.

Doctor-is azt mondgya. *Vita est similis naviga-*
ganti, quemadmodum enim qui navigat, sive stet,
sive sedeat, sive dormiat, tamen ducitur: ita sive
dormiamus, sive sedeamus ambulemus, vel quid a-
gamus, ad finem vitae ducimur. Hasonlatos ugy
mond az mi életünk az hajóshoz: mert mi-
keppen az vagy fel áll, vagy vesteg ül, vagy
aludik, de ugyan megyn es vitetik. Azon-
keppen mi-is vagy aludunk, vagy járunk,
vagy ülünk, akar mit cselekedgyünk, az mi
életünknek vegehez közeleb vitetünk. Se-
neca-is. *Quotidie demittatur vita nostra pars ali-* Seneca
qua, etiam tunc cum crescimus: Minden nap el
vetetik az mi életünknek valami része, meg
akkor-is nevekedünk. Et quemadmodum Cle-
psydera fletendo consumitur: ita & vita nostra. Es
így keppen hogy az folyó ora, folyvan vege-
sződik el, ugy az mi életünk-is.

2. Intetünk itt arra, hogy senki idejenek
életének nagy, sok es hobbu voltaival ne di-
csekedgyek, azt ne hannya vesse, mint so-
kkak cselekednek, megh latorlagokat-is mi-
cselekedettek nem begyenlik, elő beßelleni,
mhanem az ki dicsekedni akar, dicsekedgyek
nünkab az Urban, dicsekedgyek jambor, jo-
es kegyes életével. Mert ha valaki bar sz,
vagy több estendőket ellyen-is, az mennyi
most engertetik, csak olyan Isten előt mint
szaz tegnapi nap, azt-is penig most az ember,
legli az Istennek bobbusagara többire; Ha
peniglen jól jamborui, kegyessen életel, ked-
ves volé

HALOTTI

ves volt Istennek előtte, s-hova kel ennél
job, ez lehen es az boldgal lelkednek idvösse-
gere, mellyet minnyajunknak engedgyen ō
Szent Felleget. Amen.

VI. PRÆDICATIO.

Ha ki halalat kevannya, az ollyan
nak temetsegekor.

P Sal. 116. Tery be oh en lelkem az te nyu-
godalmadban, mert az Iehova jott töt te-
veled, ki vót engemet az halaltól, az en-
bőmeimet az könyhullatasból, labomat az se-
csfetből, bűntelen jaro az Iehovanak elő-
te, az életnek föld:ben.

Psal. 8.

Az Sz. David, nagy almelkodással fel ki-
altvan így bol. *Quid est homo quod memor es e-
jus? et filius quod visitas eum?* Micsoda az em-
ber hogy meg emlékezel ō rola? es az em-
bernek fia, hogy meg látogatot őtet: Ezen-
képpen mi-is Kerebtyenek, nagy örömmel, I-
minden napon, lőt minden bōmpillantás-
ban, az Istennek jo voltat, es nagy irgalmas-
sagat, nagy almelkodással, dicsirjuk es ald-
gyuk; Mert ha az teremtetet allatokat meg-
tekintyűk, egyet-is az Isten annyi jadaival
megh nem látogatot, mint az embert: ugy-
annyira,

PRAEDIKATIO:

annyira, hogy ha azok emberi okossággal beszél-
 rint bolyhatnának fel kiáltván; ezt monda-
 nak: O ti emberök; bezzeg őp teremptet
 allati vattok ti az Istennek, titeket az kezem
 formált, minket nem úgy, tinektek mi ray-
 tunk birodalmat adot, mi bolygalunk ti nek-
 tek. Tinektek házat, hayleket, csiók, havak;
 ellen adot, minekünk nem: Tinektek hala-
 lotok után az örök életben nyugalmatok
 lehen; Mi mindenestől el vesünk. Az Isten-
 nek azért ilyen nagy jó tetemenyet kel mi-
 nekünk keresztényenk, aldanunk, dicsirnunk
 es fel magasztalnunk. De hogy erre inkább
 fel indittassunk, az mi lelkünknek, az test-
 ből való ki mulasának utanna való állapot-
 tyarul es boldogságarul bolyunk ez mostan;
 oraban, es lassuk meg.

Minemű jó es őp ajándekival eke-
 síse es ruhazza fel az Mindenható I-
 sten, az mi lelkünket, ez testből való
 ki mulasnak utanna?

Cudalatos teremptet allattya Istennek
 az Lelek, mert halhatatlan, es noha az em-
 ber felől igazan mondgyak azt, hogy. *Ter-
 ram geris, terram teris, es in terram converteris.*
 Földet visels, földön járs, es földre lehes,
 mindazon által az Lelek meg nem hal az te-
 sttel, hanem mind örökre él, sem egy ember-
 ből másikban nem megyen, nem buydosik;
 mint az Poganyok között nemellyek ertet-
 tek, mi-

HALOTTI

tek, miképpen Iulianus-is azt mondotta, hogy az Nagy Alexandernek Lelke Ballot ő bele, de hazudot; Hogy pedig azoknak értelmök nem igaz meg tessék az Szent irasbol, azt mondgya az bölcs Salamon. *In-*
Sap. 3. spiritum anima in manu Dei sunt semper. Az igazaknak lelkek mindenkor Isten kezében vannak, nem megyen hat egy Ballasbol masikban. Itt-is azt mondgya az David. *Conver-*
tere anima mea in requiem tuam; Tery be az te nyugodalmasban en lelkem, az penigh a nyugodalom Isten kezében vagyon, hat egy-
Aug. Sermo. 35. gyik testből masikban nem megyen. Ago-
 ston Doctor-is errül mondgya: *Ante tribu-*
nal Christi eandem animam habebimus, quam nunc habemus. Az Istennek itilő Szei előt azen lel-
 künk leszen, az mely most vagyon: Ezt pe-
 nig az lelket az Isten sok Szei ajandekokkal ekefiti meg.

Mellyek azok?

I. Az ő mindenható erejével meg ujittya, meg dicsőíti es tündöklővé teszi. Az eset-
 előt az test, sokkal erősebb es Szei volt, hogy
 nem most, ugy az lelek-is nagyob fenye-
 gel es tündökléssel volt ekefittetven. De
 mivel hogy ő Fellege, miképpen az Napnak
 Holdnak, Eghnek, Földnek meg ujitasat i-
 girté, hasonlokeppen az ember testének-is
 ugyan azon hatalmassagat az Lelekben-is
Zsa. 58. meg mutattya. Azert mondgya Esa. 58. Do-
minu

PRAEDIKATIO

minus implebit splendoribus animas vestras. Az

Ugy mond be tölti fényességgel az ti lel-

keitek. Sz. Agoston-is, Sz. Bernardal azt

mondgyak: *Qualis erit splendor animarum,*

quando solis claritatem habebit lux corporum? Mi-

memű leßen akkor az Leleknek fényessége,

mikor az test az Napnak fényességet vejen-

di? Ezt pedig, az leleknek fényességet mi

űtt ez vilagon elven, nem tudhattyuk, holot

az mint Elías mondgya, bõm nem latta, fűl

ts nem hallotta, de mindazonáltal, experie-

mur cum inhabitamus. Megkostollyuk jóven-

bdõben mikor ot fogunk lakozni. Mint Sz.

Agoston mondgya.

Aug. de

Bernard

ser. 30. de

verb. Domi

Aug. de

Civ. Dei

II. Iotetemeny leßen ez, hogy az Lelek

Isteni bölcseséget veßen. Az eset elõt, Isten

az embert úgy teremptette vala, hogy az õ

teremptõjet tökelteffegben ismerte, min-

bden teremptet állatoknak, fűveknek, fak-

nak, plantáknak, tulaydonlagit tudta, es

mindennek nevet tudot adni. Ezt az böl-

cseséget az eset által el veße, az Isten úgy

az mint kellene, noha az Eghbõl elégé hal-

lya, nem ismeri, neki nem enged, sok erõt-

lenlegek, betegsegek, tudatlanlagok az em-

d berre barmaztanak. Igazan es jól mondgya

hat Philippus Melancthon: *Caca et infelix*

est arrogantia: si putemus in nobis nihil infirmitatis

esse, nos nihil ignorare, sed omniscios esse. Nagy

vakmerõ kerkedleg úgy mond, ha azt itil-

lyúk hogy mi bennünk semmi gyõtlenségh

nincsen, es semmi tudatlanlag, hanem min-

Philip. Me-

lancthon.

Athanasius
in Dialogo
de Trinit.

Chrysoſt.

1. Cor. 13.

Fulgenc. lib.
2. de Pra-
dest.

dent tudunk. Athanasius mikoron kenőse-
tetnek az Eretnekektől, hogy mondanak
meg nekik, mikeppen öröktől fogva szület-
ett az Fiú az Atyától, és az Sz. Lélek mikeppen
szarmaznék mind az kettőtől? Azt feleli. *Non
curiose inquirō, sed credo.* En azt feletteb nem
vizsgálom, de hiszem. Chrysoſtomus Do-
ktor-is mikor arra fognak, hogy magya-
razza meg ő nekik, mikeppen hordozta az
szolgálatany, meheben az Istent, az terem-
ptet allat az teremptő Istent? Azt feleli. *Sed
me interrogas nescio, fide credo, ratione non com-
prehendo.* Ha engem kerdeſ nem tudom, his-
tel hiszem, de okossággal meg nem fogha-
tom; De mikor az dicsőſségben leſünk, o-
tökellétéſsen mindent tudunk mint Szent-
Pál mondgya. Itte ez vilagon migh élünk te-
nitéſt kevanunk, és az Fulgenciussal így kö-
nyörgünk. *Ab ipsa veritate postulo, ut ne plura
doceat quā nescio, ipsam rogo, ut me doceat saluta-
ria quā nescio. In his quā novi vera, custodiat et co-*
Az igazságtul kevanom, hogy engemet több-
bekre tanítſon, az mellyeket nem tudok, az
idvőſſeges dologra igazgasson; Az mely job-
penig tudok, abban meg tartſon. Az dicsőſ-
ségben penig nem kevanunk tanitéſt, mert
ot mindenecket fogunk tudni, és az Istennek
allattyat lattyük.

III. Az hiveknek lelkeket Isten, tökel-
letes ſentſéggel és igazsággal meg ajande-
kozza; Mert mi háſna volna, ha abban az
dicsőjült testben bűnnel meg förtőztetet le-
lek lal

PRAEDIKATIO:

lakoznék. Ez életben sokszor be tellye-
dik az, hogy ssep természetű testben gonosz
lelek vagyon: de ot, ssent, tisztá, ssep lelek
malaltatik, sőt ssentseggel, igazsággal, tisztá-
sággal, fel ékesítettet kerebtyenek lakoznak.
Ez életben, mindenkor kiálttyuk; *Miserere*
miserere, könyörűly raytunk; *Dimitte nobis*
debita. Bocsaísd meg nekünk bűneinket: Ot
öcsenig semmi macula, bűn nem leßen ben-
nünk, sőt minden gonosz indulatok, kevan-
sagok gondolatok, gyomlaltatnak belőünk,
és Angyali tisztasággal, igazsággal, ssentse-
ggel, leűünk meg ékesítettven.

IV. Az Mennyei Felseggel egyűt való la-
kozás, és az Istennek bűnrűl bűnre való látá-
sa. Az örökke való Isten nem csak únnón
maganak bűrzötte az Mennyei Dícsősséget,
hanem minckünk-is embereknek. Azere
mondgya az Szent Pal Apostol, hogy, *semper*
cum Domino erimus. Mindenkoron az Urnal
eggyűt leűünk. Ő maga az Christus-is azt
mondgya; *Pater, volo ut ubi sum ego, & illi quos*
mibi dedisti sint mecum. Atyam azt akarom,
hogy ahol en vagyok, azok-is kiket enne-
kem adtal legyenek ot en velem. S-Mi le-
het vallyon bűretű Atyam fia gyönyörűse-
gesséb annal? Micsoda lehetűvősségeséb?
micsoda kevanóságosab? mint az Mennyei
Felseget bűnrűl bűnre latni, ő vele lakozni
mind örökke eggyűt, vele örvendezni és vi-
gadozni? Bizony semmi nem, az mely örö-
met el sem vehet senki mi túlünk, mint az

HALOTTI

Augst.

Chrysoft.

Christus mondgya. Errül mondgya Agoston Doctor. *Fur tollit aurum. Deum autem in Deo gaudium nemo tollit à vobis.* Az Aranyat, penzt, jószágot el veszi az lopo, az tolvay, de az Isten, es az Istenbeli örömet senki el nem veszi titúletek. Ide valo az Arany Bajú Szent Iános mondása-is, ki azt mondgya: *Gaudium carnis finitur cum carne, illud autem non.* Az testi öröm el vegeződik az testtel egyűt, de ez nem. Ismet azt írja. *Centum si licet annos in deliciis vivos, adde et alios centum si licet, quæ tamen comparatio est ad æternum illud gaudium? imo tanquam unius noctis somnium.* Ely bator hisz estendőt gyönyörűségben, adgy mas szat-is hozza, ha meg meg engertetik, de vallyon, micsoda egyenlősege vagyon a-maz örökre valo örömhöz, sőt csak olyan mint egy eyjeli alom latas. Holot annakokart ilyen jó es szép, sok külömbféle ajandekival, mellyek közzül im csak ez egy niha-nyat samlatom elő, ékesítse berelmes Atyámfia az Ur Isten az mi lelkünket, az testből valo ki mulas utan, kicsoda az ki nem kivanna ez életen azt meg cserelni, es ez vilagbol inkább ki mulni, hogy sem itt többet nyomorgani: sőt ha meg Isten ez vilagon a-karna megh tartani bennünket-is, igyekeznünk kel azon, hogy azokat az Leiki jókat megh találjuk, mely ugy lehen, hogy ha Christus Urunktul adot regulat követtyük: *Quærite primum regnum Dei et iusticiam ejus, et cælestes erunt vobis.* az Istennek orszagát es annaki-

PRAEDIKATIO.

mak igazságot; Mellyet magyarazvan Ago-
ston Doctor azt mondgya: *Ideo facti sumus* August.
Christiani ut plus pro anima quam pro corpore labo-
remus: si enim animam curaverimus vita huius
necessaria adjicientur. Azert lőtünk egy-
mond keresztienekké, hogy az lelekre visel-
dünk inkább gondot, hogy sem az testre,
mert ha az lelekre gondot viselendünk, az
testjiek mindenek meg adattatnak. Ezekre
azokra segillyen minket az mi Kegyelmes
Istenünk Amen.

*Az Istennek szent A-
ldom!*
Való
Vigyázz!

VII. PRÆDIKATIO.

Köszönsegesen, mind fersiu s. Ab-
solyi-allat temetsegekor. 1. Cor. 15.
Le tetetik romlando test, fel tamad ro-
molharatlan test; le tetetik gyalazatos
test, fel tamad dicsőséges test: Le te-
tetik erötelen test, fel tamad erös test.

AZ örökke valo Isten az Micheas Pro- Mich. 6.
phetanaligy panaszkodik. *Quid feci ti-*
bi popule mi, quod me non tantum diligis, times, ho-
noras, quantum deberes. Mit töttem en tene-
ked oh en nepem, hogy engemet nem an-
nyira szeretz, félsz, tisztelsz, az mennyire kei-
lenc. Emlkezzel meg az Atyai sok jo tete-
menyimről, es czudaimról, mellyeket te
kedve-

kedvedert es elvettem; Szinten mostan-is
 így panaszkodhatnak ő Sz. Felsege es azt
 mondhatná: Mit töttem teneked en ne-
 pem: örökre való jo vagyok en, es engemet
 nem keres, gazdagab vagyok mindennel, es
 az en segitsegemet nem kevanod, irgalmas
 vagyok, es en bennem nem bízok. Igaz va-
 gyok s-nkem nem hiátek; Örök élet va-
 gyok, es en hozzam nem siettek, ki terjes-
 tem minden nap az en kezeimet, es ti en el-
 lenem halotok, mert az testi batorlag es go-
 nossag fölértéigén nevelődik az emberek-
 ben, sőt az haladatlanlag-is az Istennek jo
 tetemenyi ellen, ha azért az Istennek ilyen
 nagy panaszkodasat büntetelünkre nem a-
 karjuk hallani, legyünk hala-adok ő Szent
 Felsegehez, holot nem csak itt ez vilagon
 látogattya megh testijokkal az ő neper, de
 megh az leleknek belölök való ki költözés-
 nek utanna-is, sok ssep ajandekival látogat-
 tyá es ékesíti meg az híveknek testeket.

Lafluk azért Kereszténynek; Minemű
 ssep es jo ajandekival látogattya megh I-
 sten az ő híveinek testeket, az Lelek-
 nek ki költözése után.

I. Aeterna sanitas, az örökre való jo es meg
 maradando egesség, mert az örökre való
 Mindenható Isten, tökéletes örökre való
 egességet ad nekik. Latod edes Atyamfia,
 itt ez vilagon mely változo az emberi álla-
 pot, sok nyavalyak nyomorúságok, válto-
 zások,

PRAEDIKATIO.

z, sok, betegségek alá vagyon vettetven, az
 mas életben semmi olytaten nincsen: Mert
 ha ott-is így volna az dolog, miért kevéna
 azt az ember. De ez mint Basillius írja. *Ibi*
Deus omnes eas infirmitates radicitus extirpabit.
 Ot az Isten minden erőtelenségeket, és
 betegségeket gyökereitől ki szaggat. Azert
 mondgya Szent Pal-is. *Seminatur in infirmita-*
te, resurget in virtute, el vettetik erőtelenség-
 dben, fel tamad erőben; Az Szent Angyalok
 tób immar őt ezer cētendejenel hogy az
 Eghben vannak, oly őp egesseghben, hogy
 egy-is azok között semmi nyavalyával nem
 illettetőt. Így nekünk-is örökre való jó és
 őp egesseges testünk lehen. Moyles ház
 hus cētendős koraig elven, oly jó egessege
 volt, hogy hőme meg nem homalyosodot,
 fogai meg nem mozdultanak, mely az Isten-
 nek nagy jó tetemenye volt. Amaz nagy
Romai Pomponius felől azt írja Emilius
Probus, hogy harmincz cētendeig oly eges-
 seges volt, hogy semmi orvossággal nem
 elt; De nagyub sőt ugyan örökre való eges-
 segek lehen az hiveknek az örök életben.
 Agoston Doctor effelől így szól. *Nemo dicet*
post resurrectionem, abi visita agrotum, quia ibi
est sanitas perpetua. Senki nem mondgya az fel
 tamadas után, eregy el az beteget latogasd
 meg, mert ott örökre való egessegh vagyon.
 Szent Bernard-is azt mondgya. *Nulla ibi*
eris tristitia, nullus dolor, nullus timor, nulla mors,
sed perpetua sanitas semper ibi perseverat. Semmi

Ap. 2. 4.

Basil.

August.
 Lib. 6.
 Homil. 18.

Bernard
 in Meditap.
 Cap. 9.

HALOTTI

Somoruság nem leßen ot, semmi banat, semmi felelem, semmi halál, de az örökre való egésze mind örökre meg marad.

222?

K. Miert hogy az örökre való Isten ez életben-is olyan jó egészeget nem engedet az ő hiveinek?

Agst

Job: 1. 10

F. 1. Hogy az Isten igazsága meg is meretnek, es az hitetlenek Istent ne vadolhatnak semely valogatással, mert azt mondgya az Sz. Peter, *judicium à domo Dei incipit*. Az ő hazán kezd Isten el az ő itéletit.

Jerem. 90.

August.
de verb.
Apost.

Serm. 4.

2. Hogy az hivek intessenek az bűnnek el távoztatására, mert ha Isten effle sok nyavalyak alá nem vetné az hiveket, tellyesseggel bűn nélkül valoknak, artatlanoknak, tartanak magokat, tudgyuk pedig hogy az bűnnek soldgyai azok az nyavalyak. Azert mondgya ő maga az Isten Ieremiasnal, *Castigabo te in judicio, ne tibi videaris innocens*. Meg lanyargatlak úgy mond en tegedet itéletben, ne lattással magadban artatlannak. *August. inquit: Sanitatem perdidisti, quia creatorem offendisti*: El vestetted az egészeget, mert az te remptőt meg bantottad. *Ismet si peccatis non deformati essemus, nulla nos passio torqueret*. Ha bűnnel meg nem rutittatunk volna, semmi szenvedes minket nem kenozna.

3. Hogy ez életet, mely ennyi sok változások alá vagon vettetven, az hivekkel inkább meg utaltatna, es azt az életet mely minden nyavalyaktul üres, es örökre való egészeget tel-

PRAEDIKATIO.

gel tellyes, kevantatna, hogy amaz bölcse
Poétaival azt mondanak. *Me solve tandem vin-*
culis, istis ut evolem tuam beatus ad praesentiam. *Vn Simo*
Kerlek ugy mond engemet oldoz meg, bá-
badicz meg ez kötelből, hogy boldogul re-
püllyek elődben. *g. P. M.*

2. Ineffabilis claritas, meg mondhatatlan
fényesség, táncóklóság. Mert az örökre va-
lo Isten, az hiveknek meg testeket-is, söp-
seggel, dicsőséggel, fényességgel es árt-
seggel, nem ollyal, mint az Aranynak, e-
züstnek fényessége, de mint az Nappnak es
Holdnak, ollyal ajandekozza meg. *Math. 13.*
bunt sicut sol in regno patris mei, az igazak fény-
lenek mint az Nap az en Atyámnak ország-1. *Cor: 15. 41*

3. Corpora piorum, Angelicas qualitates re-
cipiunt az hiveknek testek, Angyali nemi-
neműseget vesznek fel, azért mondgya az
Christus *sunt sicut Angeli Dei in Caelo. Math. 22.*
Ollyanok ugymond mint az Istennek An-
gyali az Egben, mely mondást Christus U-
runknak nem így kel erteni, hogy az embe-
reknek testek, az Angyaloknak allattyt
vagy valóságat venne fel, es Angyalokká
valtoznanak: Hanem hogy haloniatosíttak
lesznek azokhoz:

Mikeppen:

1. Az Angyalok nem nevezkednek, sem

S S.

nem

Angyalok
Magasabb
nem
létezésük

HALOTTI

nem kissebbednek, hanem azon állapotban az melyben elsőben teremtettenek Isten-től, vannak; Gabriel Archangyal most Isten olyan erőben, szépségben vagyon, az melyben Isten-től teremtetet.

Sz. Angyalok 2. Az Angyalok serenyők, gyorsak, úgy hogy valamit Isten nekik parancsol; minden kefedelem nélkül egy szempillantásban véghez viszik azt, senki őket meg nem tar-
toztathattya. Illyen serenység, gyorsaság, le-
ssen az hivekben az örök életben. Azert
mondgya egy bölcs. *Ubi sum valuerit esse Spi-
ritus, ibi continuo erit et corpus.* Valaholot úgy
mond akkor leszen az Lelek, mindgyarast ot
leszen az test-is.

Ag. t. gl. l. 1. k. 3. Az Angyalok sem esznek, sem isznak,
Ag. t. gl. l. 1. k. hanem eledel nélkül taplaltatnak Isten-től:
Ag. t. gl. l. 1. k. Ugy az hivek-is Isteni erővel taplaltatnak,
Ag. t. gl. l. 1. k. nem éüköiködvén etel ital nélkül: Azert
mondgya Szent Agoston, *Deus erit cibus noster,*
solus ille cibus refecit nec deficit. Az Isten leszen
Ag. t. gl. l. 1. k. az mi eledetünk, egyedül csak az, az eledel
elegit meg, meg sem fogyatkozik.

Ag. t. gl. l. 1. k. 4. Minden Szenteket, minden hiveket,
meg az kikkel együtt nem lakoztak is, vagy
soha sem lattak, cökelleteffen meg ismernek.
Adam soha sem latta Evat az előt, s-mi he-
lyen latta mindgyarast meg ismerte ő odala-
Math. 17. bol valonak lenni. Peter Apostol soha sem
latta Moyszt és Illyest, mindazonáltal az
Thabor hegyen Christus Urunk sine el val-
tozafakor megh ismere; Maria Magdalna
Christust

PRAEDIKATIO.

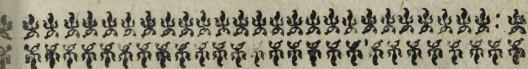
Christust nem latta az előt, meg-is az fel ta-
 madas után, mikor kertés képeben meg mu-
 zata magát, meg ismere, s-micsoda lehetne
 örövendetesebb, es gyönyörűsegebb ennél,
 Bizony semmi sem. *3. Inimor talis*
 Az halhatatlanság. Mert Szent Pál azt
 mondgya, hogy Iesus Christus corpus nostrum
 humile, corpori suo glorioso simile reddit. Az Iesus
 Christus, az mi alazatos testünket, az ő di-
 cesőseges testéhez hasonlóva teszi. Ismet
 masut azt mondgya hogy, mors illi amplius non
 dominabitur, az halál ő rayta többé nem ural-
 kodik, hat mi raytunk sem, mi sem halunk
 többé meg, hanem halhatatlanok leszünk,
 mint ezt ugyan Sz. Pál bizonyossan meg Di-
 sputallya, 1. Cor. 15. Hieronimus-is azt mond-
 gyá: quotidie morimur, quotidie commutamur, &
 tamen aternos nos esse credimus. Minden nap
 meghalunk, minden nap el változunk:
 mindazonáltal mi magunkat örökre valok-
 nek hisszük lenni. Szent Agoston-is: Qui gra-
 tia seminum mortua, & putresacta vivificat: idem
 te quoq; resuscitabit, ut in aeternum vivas. Az ki,
 az meg holt es meg rothat magot meg ele-
 venitheti, ugyan azon tegedet-is fel tamaz-
 that, hogy örökre ő vele egy. Mely örök ele-
 tet engedgyé minékünk ő Sz. Felsege. Amé.

Incorrupti
 Phil. 3.

Rom. 6.

Hieronymus

Augustinus

VIII. PRÆDICATIO.

Közön

HALOTTI

Közfölegessen mindenek temetse-
gekor. Syracides Cap. 7. Meg emle-
kezzel az te vegeadról es nem vetkezel.

Mikor Socrateft kerdenek, *quid esset Phi-
losophia?* Micsoda volna az Philosophia,
az embernek fő bölcsesége? azt feleli. *Est
meditatio mortis*, nem egyéb az embernek fő
bölcsesége, hanem megh emlekezni az ha-
lálról; Ha ez Pogany leven, kiben Istennek
Lelke nem lakozot, ezt felelte, sokkal inkább
tchat bizony az Kereszten embereknek, az
kiknek süntelen valo bay viadallyok va-
gyon, az test, az világ, es az ördög ellen eb-
ben kel fő es kiváltskeppen valo bölcseséget
helyheztetni, hogy az ő halalarul süntelen-
nül gondolkodgyek, es shoz jo modgyaval
kefűllyön. Most azért lassuk rövideden.

*Præparatio
ad mortem*

Mikeppen kel az Kereszten ember-
nek magat az halálhoz kefiteni, hogy
job modgyaval hallyon megh?

*Melioratio
vixit
halat
1 Cogitatio
moriendi*

Első regulad teneked Kereszten ember
halálhoz valo kefitettedben legyen ez. 1.
Hogy gondolkodgyal arról hogy meg kel
halnod, es ezt az meg romlot testet le kel
tenned. 2. Ha meg halál-is, de ot sem ma-
radhatz meg az halálban, hanem fel kel ta-
madnod, es hogy vagy jot, vagy gonost cse-
lekettel annak jutalmat el vegyed. 3. Azt
sem tudod penig mely nap, mely oraban kel
meg halnod, ha más atták, holnapot nem i-
girték,

August

Cato My

Murson's

Hy. 700.

Hy. von

...volum

Q. cuncta

Mafodszor kefűszed magadat az halálhoz,
 az Istennek igejének börtömmel, szeggyel va-
llo halgatalával, és annak sívűnkben való
de plantatával, meg caffatával, arról sün-
telei

HALOTTI

telen való gondolkodással. Miért? 1. Mert csak abból, mint egy romolhatatlan magból, lehen az ujjongóan való születés, mely nélkül senki Isten Örösat nem veheti; *Ioh. 3. 2.* Mert az hit-is csak abból vagon. *Rö. 10.* mely nélkül senki Istennel kedves nem lehet. *Hebr. 11. 3.* Mert minden nyavalyainkban meghalalunkban-is az Istenigeje minnkünk fep vigasztalunk. 4. Az Ördögöt-is semmivel inkább megh nem győzhettük mint az Isten igejevel, mint az Christuf-is azzal győze meg. *Matth. 4. 5.* Az tellyes Szent Haromsag Istenben löt örök életünkben az Isten igeje által rebesülhetünk.

3 *Vigilantia*
agnoscere

Harmadsork fised magadat halalodhoz, az Istennek ismeretivel, mert idővősség örök élet, nincsen az Istennek ismereti nélkül, *Ioh. 17.* mely Istennek ismeretiben, szükség naponkent míg itt ez vilagon élünk az Isten igejéből epülnünk; Ez penigh az Istennek ismereti nem csak abban áll, hogy ismerjed őtet semelyeben haromnak; Atyat, Fiut es Sz. Leiket; Hanem ismernesd kel őtet. 1. Teremtődnek, 2. Megváltódnek es 3. Örök életre el foglalo es meg elevenitő Istenednek. Szükség tehát az Istennek igejere ezert-is halgatnunk, hogy abból így idővősségünkre az Istent meg ismerhesük.

4 *Vigilantia*

Negyedfőr, vigyazással, mert mivel az embernek ez vilagon, vitezsegh az ő élet. *Ioh. 7.* Nem alusik, nem sunnyadoz az el-
lenfeg,

PRAEDIKATIO:

elenfeg, hat bizony az viteznek sem kel aluñs
mi, hanem vigyazni kel hogy mikor az el
elenfeg el jó kefön talallyon, ez az oka hogy
az mi idvözitők sok helyen az Sz. irasban
ant, az vigyazásra jozon es kegyes életre.

Marc. 13. Luc. 21. &c.

Óródeór. Pœnitentiával; mivel hogy bűn-
ben fogantattunk, Anyanknak meheben,
Psal. 50. főt jaraunk, indulatunk, gondol-
atunk csak mind bűn, bűkleg magunkat bű-
mőfőnknek ismernünk. Nullos Sanctus & justus
taret peccato. Egy bent es egy igaz-is nincsen
bűn nélkül, azt mondgya Sz. Agoston. A-
szert bűkleg azt ha mivel Istenűket gyarlo-
sagbol el eleven meg bantottuk, el hadnunk,
abbol pœnitentiat tartatunk, es többbe ha
lehetseges abban nem elnünk, hanem, jo-
szan, jambor, kegyes életűnknek követese
ben magunkat foglalunk.

Hatódor. Atyafiui heretettel, mert *si quis*
dixerit diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax
est. Ha ki azt mondgya heretem az Istent, es
az ő Felebarattyat gyűlöli, hazug az, ő ma-
gat megh czallya, mert ugy mond, hogy
heretheti azt, az kit nem lat, ha az kit lat
gyűlöli. Istent nem latod s-azt mondod
hogy hereted, felebaratodat latod, minden
nap vele vagy, meg-is gyűlölöd.

Hetedher. Késztet magadat halalodhoz,
sűntelen valo könyörgessel, melyben Istent
kerjed, hogy az meg ismert igazságban, es
az ő igaz ismeretiben, halalodnak orajigh
tartion

Amitt

Augu.

Proxim.
diligend.

Præcand

HALOTTI PRAEDIKATIO:

tartson meg: Mert mivel sok hamis tudó
 manyok tamadnak naponket, könnyen az
 ember, ha az Isten lelke nem gyamolittya,
 meg tantorodhatik, ha valamely időben
 penig búksleg volt azért valo könyörges, bi-
 zony mostan búkslegs.

*officio
 d. f. inga*

Nyolczadszor es utolszor. Tőhnek samla-
 lasaval nem mulatom az időt, kebsise az
 ember magat, tistiben hivatallyaban, ha
 kic Isten mire valasztot, hiven igazan valo
 jarassal-is. Ha Magistratus tistviselő vagy,
 legy őrzője az Istennek ket kő tablan meg
 iratot parancsoluttyanak, őzvegyet, arvat,
 megh ne nyomoricz, sőt inkab oltalmazd.
 Ha Egyhazi rend vagy, olvassad tanullyad
 az Istennek igejet, es azt hiven igazan hit-
 dessad, azon ertelemmel, mellyel Isten Pro-
 phetai, Evangelistai, Apostoli által meg i-
 ratta; Ha biro vagy, igaz törvent foglaltas
 mindennek bömöly valogatas nélkül. Ha
 Atya Anya vagy, Czölodes ember, cselede-
 det, soktassad az Isten igejere, nevellyed i-
 gazgassad őket az Isteni felelemre es tiste-
 letre, így talalod kedvet Istenednek. Ha e-
 zekben foglalod magadat keresztyn ember
 jo modgyaval leszen halalodhoz valo keku-
lerted, es batran varhatod az igaz itilő birot

Ur Iezus Christust. *Veni Domine Iesu veni,*
noli tardare. Iövel Uram es ne
 kessel. A M E N.

Gesetz. Mag. Morb. bon. f. in loco n. h.

Dicitur 1 Cor. 13. Cum Paulus
2 Tim. 2. 8. Cum Paulus
m. l. k. e. j. l. m. g. h. o. g. g. a. f. a. t. u. s. t. h. i. n. g.
f. i. l. t. a. m. a. d. o. c. a. z. k. a. l. a. l. b. o. l. (ur.

Regn. 1. H. n. a. m. e. n. t. i. s. o. b. l. i. v. i. o. n. e.
Hamar. d. f. l. i. t. i. m. i. t. s. o. k. i. s. o. r. k. a. l. i. s.
p. a. t. i. s. e. x. m. p. l. o. d. i. s. p. l. o. r. q. b. g. s. a. p. e. d. i. x. i. t.
A. z. i. d. o. t. i. l. f. o. g. v. a. k. i. n. d. s. c. a. r. i. k. i. l. l. i. n. M. a. t. t.
h. i. a. l. m. i. n. g. i. s. o. k. a. t. p. a. t. i. s. f. o. l. c. a. m. e. d. m.
E. s. m. d. y. l. e. v. v. n. i. z. A. c. c. o. r. d. i. n. g. 3. t. i. a. L. u. c.
D. e. o. t. i. d. f. l. e. t. k. e. q. u. n. d. s. p. i. r. i. t. n. e. m. 3. t.
h. i. t. t. i. k. e. a. d. o. t. i. t. k. i. d. e. l. a. t. t. i. k. e. o. t. i. t. h. m. i. l. e. m.
C. a. b. i. t. i. d. o. m. o. n. d. a. k. a. z. e. t. b. a. t. g. a. t. L. u. c.

Creditu difficultatem. Elhina
L. d. a. T. h. a. m. a. x. q. u. i. a. u. d. i. v. i. t. s. a. p. e. d. i. c. t.
A. u. d. i. v. i. t. e. t. e. v. i. d. e. a. l. i. o. s. 2. l. a. t. t. i. c. a. n. t.
A. c. c. e. p. t. u. s. t. e. s. p. i. r. i. t. u. s. a. p. o. s. t. o. l. c. a. s. t. a. i. n. e. l.
M. a. g. i. s. t. e. r. m. h. i. t. t. i. k. e. m. i. s. i. o. s. t. e. n. d. u. m.
O. z. a. h. i. n. l. k. i. t. k. i. v. o. n. L. i. l. k. e. s. y. g. e.
m. 3. o. r. e. m. d. y. h. a. n. d. s. o. n. t. o. k. a. l. r. e. k. e.
e. s. m. a. g. k. v. d. y. L. i. l. k. e. N. e. m. d. e. o. t. i. t. k. e.
e. r. i. k. a. t. i. t. m. i. t. R. v. l. t. e. t. u. d. o. d.
P. o. p. u. l. u. s. A. l. l. o. l. a. b. a. i. n. f. o. l. d. e. n. a. z. y.

Act 17 Hine Athn. Thh' zis. ch. 17
18. Sadducei tagattali

Ob 3 Sumam Heffliten. Si'min

Cor 15. Chrus non z'turr. n'z n'z z'turr

17. Hiaba v. Odikull. Hiaba h'ut'it

18. m'g i b'ank v'attok, kile it a

luttanale z'w'it'it. H' h'ic h'z

E. n'z'it'it. It ch. 17 xh' z'f'it

Ch' ar oka hogg anyissor m'g. h'ic

Hogg is Engl' f'akam d'ar

l'irial' historiam z'turr

Hogg ar f'f'it'it t'it'it am'it'it

Hogg ar f'f'it'it C'it'it b'z coll'ic'it'it

M'lyet n'm B'ah' h'ut'it'it, h'ic

ok' it a m'ondam'it'it'it, h'ic

Lib'it'it arn tamtam'it'it

K'it'it'it, amon d'at'it'it

De Symboli Apli v.

1 Origin, ac d. nominatōn.
Korons. yss. v. l. kedy a. f. l. l.
quod Apli cartvan & Synodus
post a. t. n. i. o. n. m. Christi. V. l. l.
1 D. Matthia electione. Act. 1
2 D. ordinatione & diaconia. 1
3 D. ablatione h. y. u. m. 1
4 ante d. v. l. i. o. n. m. in U. l. l. d. o. i. t.
u. l. j. A. t. l. i. m. post acceptu. l. l. e. t. u. P. u. l.
l. j. anno. 2do Claudi. q. u. o. H. l. l.
v. o. d. i. s. A. n. t. i. p. a. s. s. e. v. j. t. i. n. E. e. c. c. l. a. s. t. i. c. a.
E. g. y. p. t. i. e. g. y. u. l. v. i. n. o. h. v. e. h. e. t. t. i. l. l. e.
K. i. s. t. i. v. a. l. a. m. i. v. i. s. t. A. r. l. u. s. t. u. d. d. u. u.
f. o. r. m. a. l. e. t. e. s. y. v. v. a. v. o. c. a. m. v. i. v. i.
h. a. t. t. a. l. i. K. i. s. t. u. n. i. t. i. s. s. s. y. m. a. t. t. a.
m. y. g. y. B. v. e. n. h. a. g. y. B. l. i. n. n. i. s.
f. o. r. m. a. j. a. i. n. v. a. l. i. s. p. a. r. t. i. b. u. s.
p. d. i. l. i. c. i. t. a. s. o. t. e. t. i. n. g. r. i. s. d. y. l. l. a. d. d. u.
In. s. t. r. u. t. i. o. n. e.

In specie dicit

- 1 Petr. Credo in deum Patrem
 - 2 Apoc. Et in Iesum. unde nunc
 - 3 Joh. Ki foz. h. L. l. hul. marit
 - 4 Nagi Jakob Kinschik, de m. titlo
 - 5 Thamas Halla p. d. 3tia v. tur.
 - 6 Vilib. Jakob. Ascendit h. h. t.
 - 7 Philip. Joh. v. n. p. i. d. v. i. m. o. t.
 - 8 Britalan H. h. h. h. L. l. h. h.
 - 9 Matthe. Kojon. K. A. r. . (Com unia
 10. Simon. Komiss. p. ceet. o. n.
 - 11 Thed. Judas. Carmis v. f. u. r.
 - 12 Matyas. Utam. d. r. n. d.
- t. h. t. tanqm breve fidi retia
com. 22 diu, et Norma fu
tura' Edic. a. m. s. et b. p. h. j. o. m.
et fuit pia v. g. i. t. h. s. u. h. t. e. a. c. o.
com. u. m. s. , v. i. e. n. t. i. s. t. p. i. a. a. n. t.
q. u. i. t. a. l.

Mm. D. r. e. l. l. o.

[illegible]

11. Autorit. et affirmatō
Simpliciter. Militem. Nager. volo. nager.
videtur. partat. R. g. i. g. r.
R. g. i. i. f. i. n. l. f. u. d. a. l. t. e. r. 2. c. e. s. t. i.
e. n. t. i. t. e. g. r. a. b. e. l. l. e. v. i. d. e. t. u. r.
2. t. a. f. f. o. n. d. a. t. i. o. n. e. m. i. l. i. t. i. a.
p. r. i. m. a. s. i. g. n. a. c. u. l. u. m. c. o. r. d. i. s. n. r. i.
i. m. b. r. a. s. y. m. b. o. l. u. m. c. l. i. b. m. g. t. a. n. q. u. a. m.
s. i. g. n. a. c. u. l. u. m. c. o. r. d. i. s. s. p. i. c. i. l. l. i.
a. n. t. l. u. c. a. m. i. s. h. o. r. i. s. q. u. o. t. i. d.
u. n. d. e. 2. u. 2. Q. u. a. n. d. o. n. s. e. n. i. a.
m. i. l. i. t. i. a. s. a. c. r. i. m. e. n. t. o. m. i. l. i. t. i. a.
t. o. r. i. o. b. e. l. l. a. t. o. r. i. n. c. h. i. s.
T. e. x. t. u. s. s. y. m. b. o. l. i. A. p.
H. a. r. m. a. d. n. a. p. o. n. h. a. l. o. t. a. i. b. e. l. l. a. m. i. a.
v. i. d. e. c. o. n. c. i. o. 6. h. l.

